Buhari ve Müslim'de Geçen

KUDSÎ HADİSLER

İRFAN bin SELİM

BUHARİ VE MÜSLİM'DE GEÇEN KUTSİ HADİSLER

Giriş:

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,
O'na sığınırız.
Ey Rabbim! Bana yardımcı ol ve ey Kerîm olan Allah'ım bana (işimi) kolaylaştır.
Hamd Allah'adır şüphesiz. O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden Allahu Teâlâ'ya sığınırız.
Allah her kime hidayet vermiş ise, işte o kimse hidayet bulmuştur ve kimi de saptırmışsa, artık ona da hidayet veren yoktur.
Allah'tan başka hiçbir ilâhın olmadığına şehâdet ederim. O'nun tek olup, ortağının bulunmadığına ve Muhammed (s.a.s.)'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna da şehâdet ederim.
"*Ey insanlar! Sizi tek bir nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikincisinden de birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Muhakkak ki Allah, sizin üzerinizde devamlı gözetleyicidir*."[1]
"*Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkulması gerekiyorsa öylece korkun ve Müslümanlık'tan başka (bir akide üzere de) ölmeyin*."[2]
"*Kudsî Hadisler Ansiklopedisi*" adlı kitabı, geniş açıklaması ile beraber telif etmeye beni muvaffak kılan Allahu Teâlâ, bana (bu eserden) sonra da değerli hadis alimleri olan İmam Buhârî ve İmam Müslim'in (rah.aleyhim) sahih hadis kitaplarında (*Sahihayn*) yer alan kudsî hadisleri toplamayı nasip etti.
Şöyle ki;
Kitap; "Sahihayn"da geçen tüm rivayet lafızlarına şâmil olması amacıyla lafız ve rivayet olarak farklı hadisleri de ihtiva etmektedir. Böylelikle değerli okuyucuya, birbirini tamamlayan nassların anlaşılmasında istenilen faydayı kazandırmaktadır. Okuyucunun da Resûlullah (s.a.s.)'in Yüce Allah'tan rivayet etmiş olduğu ve sahih olarak sâbit olan bu hadislere uyması böylelikle kolaylaşmış olmaktadır.
Kitabı yazarken, hadislerde geçen bazı garip lafızları açıklama yoluna gittim. Aynı şekilde kitabın yararını elde etmeyi ve içeriğiyle amelde bulunmayı

kolaylaştırması amacıyla hadislerdeki anlaşılması müşkül olan kelimeleri de açıkladım.
Açıklığa kavuşturup belirtmekten maksat, amel etmeye vesile olması içindir. Yoksa (amel etmeksizin) sadece açıklığa kavuşturup belirtmek, işte bu, bizim lehimize değil; bilakis aleyhimize olan bir davranıştır.
Yüce Allah'ın buyurduğu gibi: "*De ki: (Haydi yapacağınızı) yapın! Allah, Resûlü ve mü'minler amelinizi (icraatınızı) görecektir*."[3]
Kitabın, küçük hacimli, ezberlenmesi kolay, nefse hafif ve kalbe yakın olması için gayret gösterdim. Yüce Allah'tan (c.c.) bu kitabı, kerim olan vechi için hâlis bir amel kılmasını ve en güzel şekilde kabul etmesini dilerim.
Kitabı konu başlıklarına ve bölümlere ayırdım. Hadis kaynaklarına işaret etmesi açısından da "Sahih"de geçtiği üzere, hadis numaralarını ve harekelerini belirttim.
İlim talebesine, iyi akletme metodunu pekiştirmesi için, yararı büyük, kadri yüce olan bu eserde bazı yerleri dipnotlandırmak sûretiyle açıkladım.
Kitaba ise; "Buhârî ve Müslim'de Yer Alan Kudsî Hadisler -Farklı Rivayet ve Lafızlarıyla-" ismini verdim.
Vermiş olduklarını itiraf eden, nimetlerinden ötürü şükreden ve nasip ettiği paya razı olan ve karşılığını da sadece Allahu Teâlâ'dan bekleyen birisi olarak, bu kitap için yolculuklar yapan ve çeşitli zorluklar çeken biri olduğumu da söyleyebilirim.
Verdiği nimetlerinden dolayı şükür ve hamd Allah'adır.
Sonuç olarak;
Değerli kardeşim! Sana diyeceğim şu ki, bu kitapta şayet başarı adına bir şey görürsen bil ki, bu tek olan Allah (c.c.)'tandır. Şüphesiz ki fazilet ve minnet O'nundur.
"*Size (gelen) nimet de sadece Allah'tandır*."[4]
Şayet kitapta bir eksiklik, ayıp, hata ya da bir kusur görürsen, şunu da bil ki, bu da benden, benim acziyetimden ve maharetimin azlığındandır.
Bu sebeple, değerli kardeşim! Hatamdan dolayı sen de benim bağışlanmam için Allah'a (c.c.) dua et.
Muhakkak ki, insanoğlu çokça hata yapmaya meyyaldir. Hata yapanların en hayırlıları ise, çokça tevbe edenlerdir. Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.
"*Rabbimiz eğer unutacak veya yanılacak olursak, bizi sorumlu tutma!*
Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme!

Rabbimiz! Bizlere gücümüzün kaldıramadığını taşıtma. Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et.

Sen bizim Mevlâ'mızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bizlere yardımcı ol."[5]

İrfan b. Selim
2 Zilkade 1421 Cuma

26 Ocak 2001 Dımışk[6]

---

[1] Nisa:4/1

[2] Al-i İmran: 3/102

[3] Tevbe: 9/105

[4] Nahl: 16/53

[5] Bakara: 2/286

[6] İrfan bin Selîm El-Aşşa Hassûne, Buhari ve Müslim'de Gecen Kutsi Hadisler, Karınca Yayınları: 13-16

TEVHİD

Tevhid'in Fazileti ve Şirkten Sakındırma

1) Enes bin Malik'ten (r.a.) rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"*Yüce Allah cehennemliklerin en az azap görenine:*
"Şayet yeryüzünde olan her şey senin olmuş olsaydı, onları bu azaptan kurtulmak için feda eder miydin?" diye sorar. O da:
"Evet." der. Bu cevap üzerine Allahu Teâlâ:
"Âdemin sulbünden birisi olarak senden bu dediğinden daha azını istedim ki, o da bana hiçbir şeyi ortak koşmaman idi; ama sen bundan yüz çevirip ortak koştun." diye buyurur."[1]
v Buhârî'de geçen bir rivayet de şöyledir:
"Allah (c.c.) kıyamet günü cehennemliklerin en az azap görenine:
"Şayet yeryüzünde olan her şey senin olmuş olsaydı, onları bu azaptan kurtulmak için feda eder miydin?" diye sorar. O da:
"Evet." der. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Âdem'in sulbünden birisi olarak senden bu dediğinden daha azını istedim ki, o da bana hiçbir şeyi ortak koşmaman idi; ama sen bundan yüz çevirdin ve bana ortak koştun." buyurur.
v Yine Buhârî'de (6538) gelen bir rivayet de şöyledir:
"Kıyamet günü bir kâfir getirilip, kendisine:
"Yeryüzü dolusu altına sahip olsan, ateşten kurtulmak için onları feda eder miydin?" diye sorulur. O da:
"Evet." der. Bunun üzerine:
"Şüphesiz senden bu dediğinden daha kolayı (azı) istendi." buyurulur.
v Müslim'de (2805) geçen bir lafız ise şöyledir:
"Yüce Allah cehennemliklerin en az azap görenine:
"Eğer dünya ve içindekiler senin olmuş olsaydı, onları bu azaptan kurtulmak için feda eder miydin?" diye sorar. O da:
"Evet." der. Bunun üzerine Allah (c.c.):
"Âdem'in sulbünden birisi olarak senden bu dediğinden daha azını istedim. Şüphesiz ki, o da bana hiçbir şeyi ortak koşmaman idi. (Ravi der ki: "Zannediyorum burada *"bunu kabul edersen seni ateşe koymam."* dedi.) *Ama sen bu isteğime karşı geldin ve bana ortak koştun."* diye buyurur.
v Yine Müslim'de (52/2805) gelen bir rivayet şöyledir:
"Kıyamet gününde bir kâfire:

“Yeryüzü dolusu altına sahip olsan, ateşten kurtulmak için bunları feda eder miydin?” diye sorulur. O da
“Evet.” der. Bunun üzerine:
“Bundan sonra daha azı (senden) istendi.” buyurulur.

***

2) Ebû Zer (r.a.)’dan rivayetle, o dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“*Allahu Teâlâ buyurdu ki: “Her kim bir iyilik işlerse, ona bunun on katı kadarı veya daha fazlası olarak artırmam vardır. Kim de kötülük işlerse, onun karşılığı mislidir veya bağışlamamdır. Kim yeryüzü dolusu günah işleyip de bana hiçbir şeyi ortak koşmadan gelirse, onu getirdiklerinin misli kadar mağfiret ile karşılarım. Her kim bana bir karış yaklaşırsa, ona bir zira’ (arşın) yaklaşırım. Kim bana bir zira’ yaklaşırsa, ona bir kulaç yaklaşırım ve kim de bana yürüyerek gelirse, ona koşarak giderim.*”[2]

***

---

[1] Müttefekun aleyh (Buhârî ve Müslim). Lafız Buhârî’ye aittir (3334).

[2] Müslim (2687), Ahmed bin Hanbel (8/21544) Hadisteki lafzı kendisine aittir. İleride gelecek.

İbadetlerde Şirkin Haram Oluşu

3) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, o dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: "*Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Ben şirke girip ortak koşanlardan (bütün bu şirk ve müşriklerden) uzağım. Her kim bir amel işleyip, bana herhangi birini ortak koşacak olursa, onu da şirkini de (yüz üstü) bırakırım.*"[1]

***

[1] Müslim (2985).

Sebepleri Var Edenin Bizzat Allahu Teâlâ Olduğuna İman Etmek

4) Zeyd bin Halid el-Cühenî (r.a.)'dan rivayetle, o dedi ki:
"Resûlullah (s.a.s.) Hudeybiye'de, geceleyin yağan yağmurun peşinden bize sabah namazını kıldırdı. Resûlullah (s.a.s.) namazı bitirince insanlara yönelip:
"Rabbiniz ne buyurdu biliyor musunuz?" dedi. Onlar da:
"Allah ve Resûlü daha iyi bilir." dediler. Resûlullah (s.a.s.) de bunun üzerine:
Allah buyurdu ki: "Kullarımın arasından bana iman eden de oldu, kâfir olan da: "Allah'ın fazlı ve rahmetiyle bize yağmur verildi." diyen kimse, bana iman eden ve yıldızların gücünü inkâr edendir. "Falan ve falan yıldızlarla bize yağmur verildi." diyen kimse de beni inkâr edip, yıldızların gücüne inanan kişidir." dedi."[1]
v Buhârî'nin (4147) rivayet ettiği bir hadis de şöyledir:
"Resûlullah (s.a.s.) ile birlikte Hudeybiye yılında (Hudeybiye'ye) geldik ve o gece yağmur yağdı. Ardından Resûlullah (s.a.s.) bize sabah namazını kıldırdı. (Namazı bitirdikten) sonra da bize dönüp:
"Rabbiniz ne buyurdu biliyor musunuz?" diye sordu. Biz de:
"Allah ve Resûlü daha iyi bilir." dedik. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ dedi ki: "Kullarımın arasından bana iman eden de oldu, inkâr eden de. "Allah'ın rahmeti, rızkı ve fazlıyla bize yağmur verildi." diyen, bana iman eden ve yıldızların gücünü inkâr edendir. "Falan yıldız tarafından bize yağmur verildi." diyen ise, yıldızın gücüne inanan ve beni inkâr edendir."
v Buhârî'nin (7503), lafzını kısaltmış olarak rivayet ettiği hadis şöyledir:
"Resûlullah'a (s.a.s.) yağmur verildi (duasının vesilesiyle yağmur yağdı) ve dedi ki:
"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Kullarımın içinden beni inkâr eden de oldu, iman eden de."
v Müslim'de (71) Buhârî'nin ilk rivayet ettiği lafız gibi rivayet etmiştir.

***

5) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, o dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Rabbinizin ne buyurduğunu bilmiyor musunuz? Buyurdu ki: "Kullarıma ne zaman bir nimet versem, içlerinden bir grup onu inkâr eder ve "yıldız verdi ve yıldızla geldi (yani bu nimet, yıldız sayesinde veya yıldız tarafından verildi)

derler."[2]

***

[1] Müttefukun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir. (1038)

[2] Müslim (72).

Allah’ı Birlemenin ve O Kendisini Nasıl Vasfetmişse Öylece İman Etmenin Vacip Oluşu

6) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivayetle, o dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
“*Allahu Teâlâ buyurdu ki: “Âdemoğlu hiçbir hakkı olmadığı hâlde hem bana sövdü, hem de beni yalanladı. Bana sövmesi: “Benim oğul edindiğimi uydurması”; beni yalanlaması da: “Benim kendisini ilk kez yarattığım gibi tekrar diriltmeyeceğimi söylemesidir*.”[1]
v Yine bir lafzında (4974) şöyle rivayet etmiştir.
“Allahu Teâlâ buyurdu ki: “Âdemoğlu beni yalanladı, halbuki onun beni yalanlaması asla kendisine yaraşmaz. Âdemoğlu, bana kötü konuştu (bana sövdü), oysa bana sövmesi ona yaraşmaz. Onun beni yalanlaması, “Benim kendisini ilk kez yarattığım gibi tekrar diriltmeyeceğimi söylemesidir.” Oysa ki benim için, bir şeyi sonradan diriltmek, ilk kez yaratmaktan daha zor değildir. Bana kötü konuşması ise, “Allah kendine oğul edindi” demesidir. Oysa ki ben, tek ve her şeyden müstağni olan (samed olan) Allah’ım. Doğurmadım, doğurulmadım ve hiçbir şey bana denk olmadı.”
v Buhârî’nin kendisine ait başka bir rivayet lafzı ise şöyledir:
“Âdemoğlu hakkı olmadan beni yalanladı ve hakkı olmadan bana kötü konuştu (sövdü). Beni yalanlaması, “Benim kendisini, ilk kez yarattığım gibi tekrar diriltemeyeceğimi söylemesidir.” Bana sövmesi ise, “Allah kendine oğul edindi” demesidir. Oysaki Ben tek ve her şeyden müstağni olan (samed) Allah’ım, doğurmadım, doğurulmadım ve hiçbir şey bana denk (küfüven) olmadı.”
Hadiste geçen *“samed”* kelimesinin anlamı; otoriterliğin ve efendiliğin en yüce, en üst mertebesidir ki, hiçbir şey O’nun üzerinde egemen olamaz.
Yüce Allah’ın (c.c.) *“küfüven”* kavlinin manası da ortağının, benzerinin, denginin olmamasıdır.

***

7) İbn Abbas (r.anhuma)’dan gelen rivayette, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurur:
“Allah (c.c.) dedi ki: “Âdemoğlu hakkı olmadan beni yalanladı ve (yine) bana hakkı olmadan bana kötü konuştu. Beni yalanlaması, “Benim kendisini, ilk kez yarattığım gibi tekrar diriltemeyeceğimi zannetmesidir.” Bana sövmesi de, “Benim bir oğul edindiğimi söylemesidir.” Şüphesiz bir eş ya da oğul edinmekten kendimi tenzih ederim.”[2]

***

8) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, o dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Âdemoğlu dehre (zamana) söverek bana eziyet eder. Dehr benim; iş benim elimdedir, gece ile gündüzü birbiri ardınca ben getiririm."*[3]

v Kendisine ait (6181) bir lafız da şöyledir:

"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Âdemoğulları dehre (zamana) söver. Zaman benim, gece ile gündüz benim elimdedir."

v Müslim'de (2246) geçen lafız da şöyledir:

"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Âdemoğlu zamana söver. Zaman benim, gece ile gündüz benim elimdedir."

v Yine kendisine ait bir lafız da (3/2246) şöyledir:

"Allahu Azze ve Celle buyurdu ki: "Âdemoğlu, "Yıkılası dehr! (zaman)" demekle bana eziyet ediyor. Dolayısıyla sizden birisi kesinlikle "Yıkılası dehr!" demesin! Çünkü dehr (zaman) benim. Gecesini de gündüzünü de birbiri ardınca ben getiririm ve dilersem onları kabzederim."

Yüce Allah'ın: *"Âdemoğlu bana eziyet ediyor..."* kavline bakacak olursak; İmam Kurtûbî (rah.a) şöyle demektedir: "Hakkında eziyet edilmesi caiz olan ve mümkün bulunan eziyet verici sözlerle bana eziyet etmekte, bana eziyet vermektedir." manasındadır. Yüce Allah, kendisine eziyet türü ifadelerin (sözlerin) vs. izafe edilmesinden münezzehtir. Aynı şekilde bu söz de alabildiğince genişletilebilmektedir. Öyleyse kast edilen "Her kim bu sözlerden birisini söyleyecek olursa Allah'ın (c.c.) gazabına müstahak olur." anlamıdır.

Yüce Allah'ın: *"Ben zamanım (dehrim)"* kavlinin manasına gelecek olursak; bu konu hakkında da İmam Hattâbî (rah.a) şöyle demektedir: "Bunun manası şudur: "Ben zamanın sahibiyim, zamana nispet edilen işlerin evirip çevireniyim. Öyleyse her kim bu işlerin faili olduğu için zamana sövecek olursa, onun sövmesi, bu işlerin faili olan Rab Teâlâ'ya dönecektir." (İmam Hattâbî'den muhtasar olarak.) Yüce Allah (c.c.) en iyisini bilicidir.

***

---

[1] Buhârî (3193).

[2] Buhârî (4482).

[3] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (4826).

Kaza ve Kaderin, Hayrın ve Şerrin Hepsinin Allah'tan (c.c.) Olduğuna İman Etmek

9) Abdullah bin Mesûd (r.ah)'dan rivayetle, o dedi ki:
"Bizlere doğruyu söyleyen ve Allah katında da doğrulanan Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Şüphesiz sizden birinizin nutfesi, anasının karnında kırk gün bekletilir. Sonra aynı şekilde bir kan pıhtısı hâline gelir. Sonra bu kadar vakit geçtikten sonra bir et parçası hâline gelir. Sonra da Allahu Teâlâ bir melek gönderir. Meleğe dört esası yazması emredilir.
Kendisine "Bu kulun amelini, rızkını, ecelini ve cehennemlik mi yoksa cennetlik mi? olduğunu yaz." denilir. Sonra da ona ruhu üflenir. Sizden biri cennet ehlinin işini işler; öyle ki cennet ile arasında bir zirâlık (bir arşın boyu) mesafe kalır; ama yazgı öne geçer ve cehennem ehlinin işini işleye durur, öyle ki cehennem ile arasında bir zirâlık mesafe kalır, ama yazgı öne geçer ve cennet ehlinin işini işlemeye başlar ve böylece cennete girer."[1]
v Buhârî'den gelen (6594) başka bir lafız da şöyledir:
"Sizden birinizin nutfesi, anasının karnında kırk gün bekletilir. Sonra aynı şekilde kan pıhtısı hâline gelir. Sonra bu kadar zaman geçtikten sonra bir et parçası hâlini alır. Sonra da Allahu Teâlâ bir melek gönderir ve ona dört hususu; rızkını, ecelini, iyi ya da kötü olup olmayacağını yazmasını emreder.
Allah'a yemin olsun ki, sizden biriniz cehennemlik amel işler, öyle ki cehennem ile kendisi arasında bir kulaçtan az ya da bir arşınlık mesafe kalır, ama yazgı (kader) öne geçer ve cennet ehlinin amelini işlemeye başlar ve cennete girer. Aynı şekilde kişi cennet ehlinin amelini işler, öyle ki cennet ile kendisi arasında bir kulaçtan az ya da iki arşınlık mesafe kalır, ama kader öne geçer ve cehennem ehlinin amelini işlemeye başlar ve cehenneme girer."
v Buhârî'de geçen (7454) başka bir rivayetteki lafız ise şöyledir:
"Sizden birinizin nutfesi anasının karnında kırk gün ya da kırk gece bekletilir. Bundan sonra bu kadar daha zaman geçince bir kan pıhtısı hâline gelir. Daha sonra bu kadar bir zaman daha geçince de bir et parçası hâline gelir. Sonra Allahu Azze ve Celle ona bir melek gönderir. Bu meleğe dört şeyi yazması hususunda izin verilir. Rızkı, eceli, ameli ve cehennemlik mi yoksa cennetlik mi olduğu... Sonra da Allah ona ruh üfler. Sizden biri cennet ehlinin amelini işler, öyle ki cennet ile arasında bir arşın boyundan fazla mesafe kalmaz, ama yazgı öne geçer ve cehennem ehlinin amelini işlemeye başlar, böylece cehenneme girer. Yine sizden birisi cehennem ehlinin amelini işler, öyle ki cehennem ile

arasında bir arşın boyundan fazla bir mesafe kalmaz, ancak kader öne geçer ve cennet ehlinin amelini işlemeye başlar, böylece cennete girer."
v Müslim de (2643) Buhârî'nin ilk rivayetine benzer bir hadis rivayet etmiştir.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir. (3208)

Önemli Bir Açıklama

Bu, biraz önce geçen hadis, Resûlullah (s.a.s.)'in *"Ameller ancak sonuçlarına göre değer kazanır."* hadisine işaret etmektedir.
Nitekim bu hadiste; bu konuda böbürlenmekten, sakat değerlendirmekten, kötü inançlı lanse etmekten şiddetli uyarı ve sakındırma söz konusudur. Dolayısıyla her kim Allah'a eksik ve sapmış bir vaziyette kulluk ediyorsa, amellerinin sonuç itibariyle kötü olduğu ve kötü ameller üzere olduğu inkâr edilemez bir hakikat olarak önümüze çıkıyor. Yüce Allah (c.c.) bütün kötü amellerden bizleri korusun ve işlerimizi hep hayır ile tamamlayıp bitirmemizi nasip etsin. (Amin)

***

Apaçık İman

10) Enes bin Malik (r.a.)'den rivayetle Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:
"Allah (c.c.) şöyle buyurdu: "Ümmetin: "Şu ne böyle? Bu ne böyle?" diye sorup durdular. Nihayet, "Allah (c.c.) mahlukatı yarattı, peki Allah'ı kim yarattı?" diye sordular."[1]
v Aynı şekilde Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayet edilmiştir. Kendisi şöyle dedi:
"Nebî (s.a.s.)'in ashabından bir grup gelip Nebî (s.a.s.)'e:
"Bizim kalbimize, bazen sözünü etmeyi çok büyük (yani haddi aşmak) telakki edeceğimiz bazı fikirler gelmektedir." diye sordular. Resûlullah (s.a.s.):
"Bunu duyuyor musunuz?" diye sordu. Oradakiler de:
"Evet." dediler. Bunun üzerine Nebî (s.a.s.):
"İşte bu apaçık imandır." diye cevap verdi.
v Müslim'in (133) Abdullah bin Mesud'dan (r.a.) rivayet ettiği hadiste şöyle demiştir:
"Nebî (s.a.s.)'e vesveseden soruldu. Bunun üzerine:
"Bu apaçık imandır." diye cevap verdi. Yani vesvesenin sebebi (ortaya çıkışı), o kimsede kesin bir imanın göstergesidir.
v Yine Müslim'in (134) rivayetinde Ebû Hüreyre (r.a.) şöyle der: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İnsanlar "Allah mahlukatı yarattı, peki Allah'ı kim yarattı?" deyinceye kadar soru sormaya devam ederler."
v Bir başka rivayetin lafzında ise: *"....Şayet sana vesvese gelirse bundan Allah'a (c.c.) sığın, o zaman gider."* ibaresi mevcuttur.
Yani şeytanî olan bu vesveseden Allah'a (c.c.) sığın ki, bu vesvese gitsin ve bu vesveseyi düşünmekten kaçın... Allah (c.c.) en iyisini bilendir.

***

---

[1] Müslim (136).

NAMAZ

Namazın Vücûbu ve Nasıl Farz Kılındığı

11) Yunus, o İbn Şihab'dan, o da Enes bin Malik'ten (r.a.), Ebû Zer (r.a.)'ın Resûlullah (s.a.s.)'den şöyle bir hadis rivayet ettiğini belirtmiştir:
"Ben Mekke'de iken evimin tavanı yarıldı ve oradan Cibril (a.s.) indi, göğsümü yardı, zemzem suyu ile yıkadı. Sonra da içi hikmet ve iman dolu altın bir kap getirdi, onu benim göğsüme döktü, sonra da orayı kapattı. Sonra benim elimden tuttu ve beni dünya semasına yükseltti. Dünya semasına geldiğimde Cibril (a.s.) semanın kapıcısına:
"Aç." dedi. Bekçi de:
"Kim o?" diye sordu. Cibril (a.s.):
"Cibril." diye cevap verdi. Kapıcı:
"Yanında kimse var mı?" diye sordu. Cibril de:
"Evet, yanımda Muhammed (s.a.s.) var." dedi. Kapıcı:
"O elçi olarak gönderildi mi?" diye sordu. Cibril de:
"Evet." dedi. Kapıyı açınca dünya semasına girdik. Orada oturmakta olan bir adam gördük, sağında ve solunda birtakım insanlar vardı. Sağ tarafına baktığında gülüyor, sol tarafına baktığında da ağlıyordu. (Yanına gidince):
"Salih peygambere ve salih evlada merhaba." dedi. Cibril'e:
"Bu kim?" diye sordum.
"Bu, Âdem (a.s.)'dır. Sağ ve sol tarafında bulunanlar da onun evlatlarının ruhlarıdır. Sağda olanlar cennetlikler, sol tarafında olanlar da cehennemliklerdir. Bundan ötürü sağ tarafına baktığında güler, sol tarafına baktığında da ağlar." dedi.
Bundan sonra da ikinci semaya çıkarıldım. Cebrail oradaki kapıcıya:
"Aç." dedi. Bu da ilk söylediğinin aynısını söyledi. Sonra kapıyı açtı."
Ravi olan Enes (r.a.) der ki: "Resûlullah (s.a.s.), göklerde Âdem, İdris, Musa, İsa ve İbrahim peygamberlerle karşılaştığını belirtti, ancak menzillerini tespit etmedi. Sadece Âdem (a.s.)'la dünya semasında, İbrahim (a.s.) ile altıncı semada karşılaştığını zikretti."
Enes (r.a.) sözünün devamında şöyle diyor:
"Cebrail, Resûlullah (s.a.s.)'i İdris (a.s.)'ın yanından geçirdiğinde o:
"Salih peygambere, salih kardeşe merhaba!" dedi. (Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:)
"Bu kimdir?" diye sordum. Cebrail de (a.s.):
"Bu İdris'tir." diye cevapladı. Sonra Musa (a.s.)'ın yanından geçtim. O da:

“Salih kardeşe, salih peygambere merhaba!” dedi. Cebrail’e:
“Bu kimdir?” diye sordum.
“Bu Musa’dır.” dedi. Sonra İsa (a.s.)’ın yanından geçtim. O da:
“Salih kardeşe, salih peygambere merhaba!” dedi. Cebrail’e (a.s.):
“Bu kimdir?” diye sordum. Cebrail:
“Bu İsa’dır.” dedi. Sonra İbrahim (a.s.)’ın yanından geçtim. O da:
“Salih kardeşe, salih peygambere merhaba!” dedi. Cebrail’e (a.s.):
“Bu kimdir?” diye sordum. Cebrail:
“Bu İbrahim’dir” dedi.
Ravilerden İbn Şihab dedi ki: “Bana İbn Hazm, İbn Abbas ile Ebû Habbe el-Ensarî’nin daha sonra Resûlullah (s.a.s.)’ın şöyle buyurduğunu rivayet ettiklerini haber verdi:
“Sonra yine yükseltildim, öyle bir yere vardım ki, kalemlerin cızırtısını duyar oldum.”
İbn Hazm ve Enes bin Malik Resûlullah (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu söylemişlerdir:
“Allah (c.c.) ümmetime elli vakit namazı farz kıldı. Böylece geri döndüm, Musa (a.s.)’ın yanından geçerken:
“Allah (c.c.) senin ümmetinin üzerine neyi farz kıldı?” diye sordu. Ben de:
“Elli vakit namazı.” dedim. Musa (a.s.):
“Rabbine dön, senin ümmetin buna güç yetiremez.” dedi. Ben de geriye döndüm. Rabbim bir kısmını indirdi. Sonra tekrar Musa (a.s.)’a geldim:
“Rabbim benim için yarısını indirdi.” dedim. Musa (a.s.) da:
“Rabbine dön, senin ümmetin bu kadarına da güç yetiremez” dedi. Rabbime tekrar gittim, Rabbim:
“Onu beş vakte indirdim, ama bu beş vakit için elli vakit namaz sevabı vardır. Benim katımda söz değiştirilmez.” diye buyurdu. Sonra tekrar Musa (a.s.)’a geldim. Yine
“Rabbine dön.” dedi. Bunun üzerine ben de:
“Rabbimden haya ettim.” diye cevap verdim. Sonra Cebrail (a.s.) benimle birlikte çıktı, benimle birlikte Sidretül-Müntehâ’ya (en son noktaya) kadar geldik. Orada onu, ne olduğunu bilmediğim renkler kapladı. Sonra cennete alındım. Baktım ki içeride inciden boncuk dizileri var ve toprağı miskten.”[1] (Müttefekun aleyh)

***

[1] Buhârî (349), Müslim (163). Hadisin lafzı Buhârî’ye aittir. Benzer bir lafız ile ileride gelecek.

Fâtiha Sûresinin Fazileti

12) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayette, kendisi Resûlullah (s.a.s.)'den şöyle buyurduğunu işitmiştir:
"Allah (c.c.) buyurdu ki: "Ben, namazı kulumla kendi aramda iki kısma ayırdım. İstekte bulunduğu kısım kuluma aittir. Kul
"el-Hamdü lillahi Rabbi'l-âlemîn" dediğinde, Allah Azze ve Celle:
"Kulum bana hamd etti." buyurur. Kul:
"er-Rahmâni'r-rahim" dediğinde Allah (c.c.):
"Kulum beni senâ etti (övdü)." buyurur. Kul:
"Mâliki yevmi'd-dîn" dediğinde Allah:
"Kulum beni temcîd etti (yüceltti)." buyurur. Bir rivayette de:
"Kul: "İyyâke na'budu ve iyyâke nesteîn" dediğinde Allah (c.c.):
"Bu benimle kulum arasındadır ve istekte bulunduğu kısım kulumundur." diye buyurur. Kul:
"İhdinas-sırâta'l-mustekîm, sırâta'l-lezîne en'amte aleyhim, ğayri'l-mağdûbi aleyhim vela'd-dâllîn" dediğinde,
"Burası kulumundur. İstekte bulunduğu kulumundur (kuluma istediği vardır)." diye buyurur.[1]
Yüce Allah'ın (c.c.) *"Ben, namazı kulumla aramda iki kısma ayırdım."* sözü hakkında âlimler şöyle derler: "Namaz'dan maksat burada Fâtiha sûresidir. Namaz Fâtiha sûresi diye isimlendirilmiştir. Çünkü namaz, ancak Fâtiha ile sahih olur." Allah (c.c.) en iyisini bilendir.

***

---

[1] Müslim (395).

İkindi ve Sabah Namazlarının Fazileti

13) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Melekler peş peşe gelirler (Yeteâkabûn). Gece melekleri ile gündüz melekleri fecir vaktinde ve ikindi vaktinde karşılaşırlar. Sizinle beraber geceleyenler yerlerine çıkarlar. Allahu Azze ve Celle kullarının durumunu en iyi bilen olmakla beraber:
"Kullarımı ne hâlde bıraktınız?" diye sorar. Melekler de:
"Onları namaz kılar hâlde bıraktık, onlar namaz kılarlarken geldik." derler."[1]
v Yine kendisinden gelen (3223) bir rivayet lafzı şu şekildedir:
"Melekler peş peşe gelirler (Yeteâkabûn). Gece melekleri ile gündüz melekleri sabah ve ikindi namazlarında toplanıp karşılaşırlar. Sizlerle beraber geceleyenler yerlerine çıkarlar. Allahu Teâlâ da kullarının durumlarını en iyi bilici olduğu hâlde:
"Kullarımı ne hâlde bıraktınız?" diye sorar. Melekler de:
"Onları namaz kılar hâlde bıraktık ve onlar namaz kılarken geldik." derler."
Hadiste geçen: *"Yeteâkabûn"* sözünden maksat; melekler grubunun birbirleri arkasında peş peşe gelmeleridir. Sonra yine ilk grubun öbürünün arkasına geçmesi, onu takip etmesidir.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı ise Buhârî'ye aittir, (7429); Müslim'de buna benzer rivayet etmiştir (632).

Gece Namazının Fazileti

14) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, o dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Rabbimiz Azze ve Celle her gece dünya semasına iner. Gecenin son üçte birlik vakti kalınca şöyle buyurur: "Her kim bana dua ederse, ona icabette bulunurum. Kim de bir şey isterse, ona (istediğini) veririm. Her kim de bağışlanmak isterse, onu bağışlarım."[1]

Yüce Allah'ın: *"Her kim bana dua ederse, ona icabette bulunurum"* sözü hakkında bir açıklama yapan İmam Kurtubî (rah.a): "el-Mufhem" adlı kitabında şöyle diyor: "Allah Azze ve Celle'nin bu sözü, hak olan bir vaadi olup, doğruluğu şüphesizdir. "*Allah'tan ahdini (sözünü) kim daha çok yerine getirebilir ki.*"[2]

Dolayısıyla eksiksiz ve tam olarak kul, bu şartlara uyduğu zaman duası (inşallah) kabul olunabilir. Şayet bu (duanın kabul edilmesi gereken) şartları bozulup ihlal edilirse, o zaman da aksi söz konusu olur." Allah en iyisini bilicidir.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir. (1145), Müslim'de (758) numarada bunu rivayet etmiştir. Dua bölümünde gelecek.

[2] Tevbe: 9/111

ORUÇ

Orucun Fazileti

15) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
"Allahu Azze ve Celle buyurdu: "Âdemoğlunun her bir işi kendinedir. Oruç hariç; o benim içindir, onun karşılığını ben veririm. Aynı zamanda oruç bir kalkandır. Sizden birinizin oruçlu bir günü olunca, o gün kötü konuşmaktan mutlaka kaçınsın, gürültü de çıkarmasın. Birisi kendisine söver ya da sataşırsa, "Ben oruçluyum." desin.
Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki, oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha hoştur. Oruçlu iken iki rahatlık bulunmaktadır. İftar ettiği zaman iftarın rahatlığı, Rabbine kavuştuğu zamanda orucun rahatlığını duyar."[1]
ṿYine Müslim'de gelen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allah Azze ve Celle buyurdu ki: "Âdemoğlunun her bir ameli kendine aittir, oruç ise bundan müstesnadır. O bana ait olup, karşılığını da ben veririm. Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah (c.c.) katında misk kokusundan daha hoştur."
v Buhârî'nin rivayetindeki lafız ise şöyledir (7492):
"Allah Azze ve Celle buyurdu ki: "Oruç bana ait olup, onun karşılığını da ben vereceğim. Sadece benim için kulum şehvetini, yemesini ve içmesini terk etti. Oruç (ateşten koruyan) bir kalkandır. Oruçlu kimse için iki rahatlık vardır: Birisi iftar ettiği zamanki rahatlığı, birisi de Rabbiyle karşılaştığı zamanki rahatlığı. Oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur."
v Yine Buhârî'den gelen (7538) bir rivayet lafzı şöyledir:
"Her amelin bir kefâreti bulunmaktadır. Oruç ise, ancak bana ait olup, onun mükafatını ben vereceğim. Oruçlunun ağız kokusu, Allah Azze ve Celle katında misk kokusundan daha hoştur."
v Yine Buhârî'de (1894) gelen (başka) bir rivayet lafzı şöyledir:
"Oruç (ateşten koruyan) bir kalkandır. Oruçlu olan kimse sövmesin, cahillik etmesin. Birisi kendisine sataşırsa ya da sövecek olursa, iki kere "Ben oruçluyum." desin. Nefsim elinde olan Allahu Azze ve Celle'ye yemin olsun ki, oruçlu bir kimsenin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur. Oruçlu yemesini, içmesini ve şehvetini benim için terk eder, oruç benim için olup, onun karşılığını ben veririm. İyiliğin karşılığı on katıyladır."
v Müslim'in (164/1151) rivayet ettiği lafız ise şöyledir:

“Âdemoğlunun her bir amelinin karşılığı kat kat verilir. İyiliğe on kattan yedi yüz kata ve bundan fazlasıyla (Allah’ın dilediği miktara kadar) karşılık verilir. Allahu Azze ve Celle buyurdu ki: “Oruç hariç. Çünkü oruç benim için ve sadece karşılığını ben veririm. Oruçlu benim için şehvetini ve yemesini kesti. Oruçlu kimse için iki sevinç vardır: Birisi iftar ettiği zamanki sevinci, diğeri ise Rabbiyle karşılacağı zamanki sevincidir. Oruçlu bir kimsenin ağız kokusu, Allah (c.c.) katında misk kokusundan daha hoştur.”

v Buhârî’nin (5927) başka bir lafzında şöyle buyurulmuştur:

“Âdemoğlunun bütün amelleri kendisine aittir. Oruç bundan müstesna, çünkü oruç benim içindir. Onun karşılığını ancak ben veririm. Oruçlu bir kimsenin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur.”

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (163/1151).

ZEKAT VE İNFAK

Allah Yolunda İnfaka Teşvik Edene, İnfak Edene Verilen Kadar Nimet Bahşedileceğinin Müjdelenmesi

16) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"*Allah Azze ve Celle buyurdu ki: İnfak et, sana da infak edilsin*."
Resûlullah (s.a.s.) (yine) şöyle buyurdular:
"*Allah'ın eli doludur, infak ondan bir şey eksiltmez. O, gece gündüz cömerttir."*
Resûlullah (s.a.s.) devamla şöyle buyurdu:
"Göklerin ve yerin yaratılışından bu yana kimi gördünüz ki, infak etti de, onun mülkünden bir şey eksiltti. Arşı da suyun üzerindedir. Öbür elinde de terazi vardır. Dilediğini yükseltir, dilediğini düşürür."
v Buhârî'nin (5352) bir lafzı ise şöyledir:
"*Allah Azze ve Celle buyurdu ki: (Ey Âdemoğlu) infak et, sana da infak edilsin*."
v Buhârî'nin (7496) bir başka lafzı ise şöyledir:
"*Allah Azze ve Celle buyurdular ki: İnfak et, sana da infak edilsin*."
v Müslim'in (993) Züheyr bin Harb ve Muhammed bin Abdullah bin Nümeyr rivayetiyle gelen bir lafzı ise şöyledir:
Bize Süfyan bin Uyeyne, Ebû'z-Zinâd ve A'rac ve Ebû Hüreyre'den naklederek bize anlattı ki, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"*Allah Azze ve Celle buyurdu ki: (Ey Âdemoğlu) infak et, sana da infak edilsin*."
Resûlullah (s.a.s.) devamla şöyle buyurdu:
"*Allah'ın eli doludur, infak ondan bir şey eksiltmez. O, gece gündüz cömerttir. Gece gündüz infak etmesi, onun mülkünden bir şey eksiltmez.*"
v Müslim'in (37/993) gelen bir başka lafzı ise şöyledir:
"*Allah Azze ve Celle bana dedi ki: İnfak et, sana da infak edilsin*."
Resûlullah (s.a.s.) devamla şöyle buyurdu:
"*Allah'ın eli doludur, infak ondan bir şey eksiltmez. O, gece gündüz cömerttir. Gece gündüz infak etmesi, onun mülkünden bir şey eksiltmez.*"
Resûlullah (s.a.s.) devamla şöyle buyurdu:
"*Arşı da suyun üzerindedir. Öbür elinde de kabz vardır. Dilediğini yükseltir, dilediğini düşürür*."
İlim ehli şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın eli o kadar doludur ki, infak ondan hiçbir şey eksiltmez. Bu hadis, Yüce Allah'ın sıfatlarıyla ilgili bir hadis olup, bu sıfatı hiçbir tevil (yorum) ve benzetme yapmadan alır, öylece okuruz ve öylece iman ederiz. Yüce Allah'ı her türlü mahluktan tenzih ederiz."

İmam Mazirî (rh.a.) şöyle demiştir: “Allah Resûlü (s.a.s.) halka anlayacakları bir dille konuşmuştur. Böylece hadiste yer alan haberleri onlara söylemeyi kast etmiştir. O da Allahu Teâlâ’nın infakının O’nun mülkünden hiçbir şeyi eksiltmediği ve fakirlik korkusuyla cimriliğe yönelmeyeceği; O’nun bu tür noksanlıklardan uzak olduğu gerçeğidir.” (İmam Mazirî’den muhtasar olarak) Allah (c.c.) en iyi bilendir.

***

Veren El Alan Elden Daha Üstündür

17) Ebû Umame (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: "*Ey Âdemoğlu! Fazlı, lütfu (O'nun yolunda) infak edip vermen senin için hayırlıdır. Bu lütfu senin infak etmemen ise senin için şerlidir. Sakın kendinde tutup (cimrilik edip de) vermezlik etme. Verdiğinde ilk önce aile efradınla başla. Veren el, alan elden daha hayırlıdır*."[1]

***

---

[1] Müslim (1036).

Sadakayı Hemen Vermenin Fazileti

18) Adiy bin Hatem (r.a.)'dan rivayetle şöyle dedi: "Ben Resûlullah (s.a.s.)'in yanında idim, iki adam geldi. Birisi yoksulluktan, diğeri de yol güvenliğinin olmamasından şikayet etti. Resûlullah (s.a.s.) bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Yol güvenliğinin olmaması konusunda derim ki, uzun zaman geçmez, Mekke tarafına bekçisiz bir kervan çıkar. Yoksulluğa gelince; sizden birisinin, sadakasıyla dolaşıp onu kabul edecek birini bulamayacağı zaman gelmeden kıyamet kopmaz. Sonra sizden biriniz, orada bir örtü ya da tercüman olmadan Allah'ın (c.c.) huzurunda durur. Sonra Allahu Teâlâ:
"Ben sana mal vermedim mi?" diye buyurur. Kul da:
"Evet, verdin." der. Allahu Teâlâ da:
"Sana bir elçi göndermedim mi?" der. Kul da:
"Evet, gönderdin." der. Bunun üzerine sağ tarafına bakar, ateşten başka bir şey göremez. Sol tarafına bakar, ateşten başka bir şey göremez. Sizden birisi yarım hurma da olsa, cehennem ateşinden sakınsın. Bunu da bulamazsa, güzel bir söz ile sakınsın."[1]
v Yine kendisine ait (3595) başka bir rivayette Sâd bin et-Tâî'den gelen bir hadiste şöyle demiştir:
"Bize Muhal bin Halîfe, ona da Adiy bin Hatem rivayet etti, o şöyle dedi: "Resûlullah (s.a.s.)'in yanında bulunduğum bir vakitte bir adam çıkageldi ve yoksulluktan şikayette bulundu. Sonra başka bir adam çıkageldi ve yol güvenliğinin olmaması konusunda şikayette bulundu. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.):
"Ey Adiy! Hîre'yi gördün mü?" diye sordu.
"Görmedim, lakin haberini duydum." dedim. Daha sonra şöyle buyurdu:
"Eğer ömrün uzun olursa, bir kadının devesinin terkisine binip, Hîre'den yola çıkarak, Allah'tan başka kimseden korkmaksızın Kâbe'ye kadar gelerek tavafta bulunduğunu göreceksin." Ben de kendi kendime:
"Beldeleri fenalıklarla, ateşlerle dolduran yol kesiciler nerede?" dedim. Resûlullah (s.a.s.) sözüne devam edip:
"Eğer ömrün uzun olursa, görürsün: Kisra'nın hazineleri fethedilecektir (müslümanların olacak)." dedi. Ben de:
"Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın hazineleri mi?" diye sordum.
"Hürmüz'ün oğlu Kisra'nın." diye buyurdu. Devamla şöyle buyurdu:
"Ömrün uzun olursa, yine göreceksin: Bir adam avuç dolusu altın veya gümüş sadaka ile çıkar, onu kendisinden kabul edecek birini arar da onu kabul edecek

kimseyi bulamaz. Sizden biri, Allahu Teâlâ'ya kavuştuğu gün Allah'ın huzuruna çıkacak, aralarında Allahu Teâlâ'nın sözünü kendisine iletecek bir tercüman olmaksızın, Cenab-ı Allah kendisine: Ben sana bir elçi göndermedim mi? O elçi sana benim emirlerimi bildirmedi mi?" diye soracak. Kul da:
"Evet." diyecek. Allahu Azze ve Celle de:
"Ben sana mal ve çocuk vermedim mi ve sana ihsanda bulunmadım mı?" diye buyuracak. Kul:
"Evet." diyecek. Sonra kul sağ yanına bakar cehennemden başka bir şey göremez. Sol yanına bakar cehennemden başka bir şey göremez."
Adiy (r.a.) dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.)'in şöyle buyurduğunu işittim:
"Bir hurmanın yarısıyla dahi olsa cehennem ateşinden sakının. Bir hurmanın yarısını da bulamazsanız, tatlı bir söz ile olsun, cehennemden sakınınız."
Adiy (r.a.) dedi ki: "Devesinin terkisine binmiş bir kadının, Hiyere'den yola çıkarak Allahu Teâlâ'dan başkasından korkmaksızın Kâbe'ye ulaşarak tavafta bulunduğunu gördüm. Hürmüz oğlu Kisra'nın hazinelerini açanlar (yeni fethedenler) arasında ben de vardım. Eğer ömrümüz uzun olursa, Resûlullah Ebûl Kasım (s.a.s.)'in gümüş çıkarıp kabul edecek birisini bulamaması hadisesini de görürsünüz."
v Bu Hadisi Müslim'de (1016) buna yakın lafızla rivayet etmiştir.
Hadiste geçen *"Ez-zaine"*den maksat: Hevdeçteki kadındır.
Hadiste geçen: *"Ed-Diâr"*dan maksat: ki bu kelime "Dâir" kelimesinin çoğuludur: "Fesat ruhlu, pis yol kesici kimse" demektir.
"Ka'd Searru' Elbilad" cümlesinin manası ise; "Onların yeryüzünü fesat ve şer ile doldurmaları, ve fitne ateşini yakmalarıdır.
Hadislerde geçen: *"Et-Tayi"* ise meşhur bir Arap kabilesidir. Hadiste zikredilen Adiy bin Hatim'de bu kabileye mensuptur. Yerleşim yerleri ise Irak ve Hicaz arasında olan bir bölgedir.

***

---

[1] Müttefekun aleyh: Lafız ise Buhârî'ye aittir (1413).

HACC

Hac ve Arefe Gününün Fazileti

19) Annemiz Aişe (r.anha)dan rivayetle Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"*Allah (c.c.) arefe gününde cehennem ateşinden azat ettiği kul kadar başka hiçbir günde azat etmez. Yüce Allah o günde kendisine yalvarıp yakaran kullarına rahmetiyle yaklaşır ve o kullarıyla Meleklerine karşı övünür ve: "Bunlar ne istiyorlar?" diye sorar*."[1]
Resûlullah (s.a.s.)'ın hadisinde geçen: *"Ve innehu leyednü"* kavli hakkında ilim adamları şunları söylemişlerdir: "Buradaki *"ed-dunü"* (yaklaşmadan) maksat; rahmetiyle ve ikramıyla olan yaklaşmadır. Yoksa nakil olma ve mekan yaklaşımı değil. Nitekim Allah (c.c.) her mahluk sıfatından da münezzehtir.
Resûlullah (s.a.s.): *"Ve o kullarıyla meleklerine karşı övünür"* kavli hakkında İmam Kurtubî (rh.a.) "El-Mefh" adlı kitabında şunları söylemiştir: "Yani yüce Allah (c.c.) melekler katında kullarıyla övünmüştür. Bundan haber vermektedir. Başka bir hadiste buyurulduğu gibi:
"Şüphesiz Allahu Teâlâ arefe akşamı Arafat meydanında bulunan kullarıyla meleklerine karşı övünür ve şöyle buyurur:
"Bakın şu kullarıma sadece Benim için dağınık ve tozlar içinde, Benim için geldiler."
v Bu hadisi Ahmed bin Hanbel (2/7111) senedi içinde eleştirisiz bir rivayet ile Abdullah bin Amr bin El-Âs (r.huma)'dan rivayet etmiştir.
Sanki bu hadis = Allah en iyisini bilir – Meleklere şu ayette buyurulduğu üzere bir hatırlatmadır:
"*Yeryüzünde fesat çıkarıcı ve kanlar dökücü birisini mi yaratacaksın?*" (Bakara: 2/30) Aynı zamanda şu gelen ayette olduğu gibi de gerçekleştirmeyi izhar etmek için gelmiştir: "*Şüphesiz Ben bilirim sizler (Melekler) bilemezsiniz*." (Bakara: 2/30) Allah (c.c.) en iyisini bilir." (İmam Kurtubî'den Muhtasaran...)

***

---

[1] Müslim (1348).

CİHAD

Cihadın ve Allah Yolunda Savaşa Gitmenin Fazileti

20) Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetle dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur:
"*Allahu Teâlâ, kendisini iman ve Peygamberlerini doğrulamaktan başka bir şey yöneltmeksizin Benim yolumda cihada çıkanı kazandığı ecir, veya elde etmiş olduğu ganimet ile geri çevirir yahut cennete sokar" diye kendi katında kefil olur. Şayet ümmetime zorluk çıkarma korkum olmasaydı, hiçbir seriyenin (savaşa giden ordunun) arkasında kalmayıp Allah yolunda öldürmeyi sonra diriltilip tekrar öldürmeyi sonra diriltip tekrar öldürmeyi isterdim*."[1]
v Müslim'de geçen (1876) Ebû Zer'a yoluyla, O'nun da Ebû Hüreyre'nin (r.a.) rivayet ettiği hadiste Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Allahu Teâlâ, kendisinin yolunda cihad etmek, kendisini iman ve Peygamberini doğrulamaktan başka bir şey yöneltmeksizin Benim yolunda cihada çıkana kendi katında kefil olmuştur. İşte bu kimseye; Cennete sokmak ya da cihada çıktığı yerde yine evine göndermek ve yahut ta mükafat ya da ganimetten elde ettiği bu şeyleri kendisine verilmek üzere kefil olmuştur. Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki! Allah yolunda açılan (isabet olunan) her bir yara, kıyamet gününde açıldığı günkü gibi, kan renginde ve misk kokulu olarak gelir. Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki; Müslümanlara zorluk çıkarma korkum olmasaydı, asla savaşa çıkan bir ordunun arkasında kalmazdım. Ama Ben onların hepsini teçhizatlandırma imkanını bulamıyorum, onlar da kendi teçhizatları için imkan bulamıyorlar, bu durumda onların Benden geri kalmaları kendilerine güç gelir. Muhammed'in nefsi elinde olana yemin olsun ki, Allah yolunda savaşıp öldürmeyi, sonra tekrar savaş öldürmeyi isterdim."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (36).

Allah Yolunda Öldürülenin Kerameti

21) Abdullah bin Murreh'den, o da Mesrût'tan dedi ki: Abdullah bin Mes'ud (r.a.), Yüce Allah'ın (c.c.):
"*Allah yolunda öldürülenlere asla ölüler demeyin, bilakis onlar diri olup Rableri katında rızıklandırılmaktadırlar."* (Ali İmran: 169) ayeti hakkında sorduk. Abdullah bin Mes'ud (r.a.)'da şöyle dedi: "Bu ayeti biz de Resûlullah'a (s.a.s.) sormuştuk. Kendileri şöyle buyurdular:
"Şehitlerin ruhları yeşil kuşların kursaklarındadır. onlar için arşta kandiller asılmıştır. Onlara Rableri bir bakar ve
"Bir şey arzuluyor musunuz?" diye sorar. Onlar:
"Ne arzulayalım ki, Cennette istediğimiz yerde dolaşıyoruz" derler. Bu soru üç kez tekrarlanır, onlar da kendilerine soru sorma işinin bırakılmayacağını görünce:
"Ey Rabbimiz! Ruhlarımızı cesetlerimize iade etmeni, böylece senin yolunda tekrar öldürülmemizi mümkün kılmanı diliyoruz" derler. Allahu Teâlâ da onların bu ihtiyaçlarının olmadığını görünce onlar da bırakılırlar."[1]

***

---

[1] Müslim (1887).

Bedir'de Resûlullah İle Beraber Savaşanların Fazileti

22) Ubeydullah bin Ebû Râfi'den rivayetle, kendisi Ali (r.a.)'nın şöyle dediğini işitmiştir:
"*Resûlullah (s.a.s.) içlerinde Benim, Zübeyr'in ve Mikdat'ın da bulunduğu bir grubu hazırlayıp şöyle buyurdu: "Ravza-tu Han bölgesine*[1] *gelinceye dek yola çıkın ve orada devenin üzerinde, hevdece binmiş hâlde bir kadın vardır. Onda bir yazı vardı, onu alınız*."
Ali (r.a.) devamla dedi ki: "Biz de çıktık ve atlarımız hızlıca bizi götürüyordu. Nihayet Ravza'ya geldik. Orada deve sırtında olan kadınla karşılaştık. Ona:
"Yazıyı çıkar" dedik. Kadın da:
"Bende yazı yok" diye cevap verdi. Bunun üzerine biz de:
"Ya o yazıyı çıkarırsın, ya da üstünü açar, yazıyı meydana çıkarırız" dedik. Kadın da yazıyı saçlarının arasındaki örgüden çıkardı. Bunun üzerine aldığımız yazıyı direk Resûlullah'a (s.a.s.) götürdük.
Baktık ki Hatib bin Ebû Beltea'den Mekke'de oturan bazı müşriklere yazılmış. Resûlullah (s.a.s.) ile ilgili bazı şeyleri onlara bildiriyor. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.):
"Ey Hatib! Bu yaptığın nedir?" diye sordu. Hatip de:
"Ya Resûlallah! Benim hakkımda acele etme. Ben Kureyş kabilesiyle bağlantı içinde olan birisiydim. Onlarla ilişkiliydim, ama onlardan değildim. Seninle beraber hicret edenlerin, müşriklerin içinde yakınları bulunmaktadır. Onlar bu kimselerin mallarını ve aile efratlarını koruyorlardı. Benim böyle yakın çevrem olmayınca, içlerinden benim kimselerimi koruyacak bir yardım almak zorunda kaldım. Bunu dinimden dönmek veya müslüman olduktan sonra küfre rıza göstermek maksadıyla yapmadım." Resûlullah (s.a.s.)'de:
"O size doğru olanı söyledi" diye buyurdu. Bunun üzerine Ömer (r.a.):
"Ya Resûlallah! İzin ver de şu münafığın boynunu vurayım!" dedi. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Şüphesiz o Bedir'e (Bedir savaşına) katıldı. Ne biliyorsun, belki de Allah (c.c.), Bedir'e katılanların durumlarına bakmış ve "Ne yaparsanız yapın, Ben sizi bağışladım" demiştir." diye buyurdu.[2]
v Buhârî'den (3983) gelen yine İbn Abdurrahman, o da Sa'd bin Ubeyde, o da Ebû Abdurrahman Es-Sülemî, o da Ali (r.a.) dan gelen bir rivayette Ali (r.a.) şöyle dedi: "Resûlullah (s.a.s.) içlerinde benim, Ebû Mürşid ve Zübeyr'in de atlı olarak bulunduğu bir grubu hazırlayıp şöyle buyurdu:

“Ravzatu Hah’a gidin. Orada müşrik bir kadın var ve kendisinde Hatip bin Ebû Belteâ’nın müşriklere yazdığı bir yazısı var (onu getirin).”
(Ali (r.a.) devamla şöyle dedi): “Resûlullah (s.a.s.)’ın söylediği bölgeden hızlıca ayrıldık ta ki atlarımızın hızlıca ulaştırmasıyla o bölgeye geldik ve (kadına):
“Yazı nerede?” diye sorduk, kadın da:
“Bende yazı yok” diye cevap verdi. Öylece o yazıyı araştırıp göz atıp bulmaya çalıştık ancak yazıyı göremedik. Bunun üzerine:
“Resûlullah (s.a.s.) asla yalan söylemez. Ya bize o yazıyı çıkartıp verirsin ya da seni soyarız” dedik. Kadın olayın ciddiyetini anlayınca oturduğu yerdeki izarının (altında) giysi ile kapatılıp sarılmış hâlde o yazıyı çıkartıp verdi. Biz de o yazıyı Resûlullah (s.a.s.)’e getirdik. Bunun üzerine Ömer (r.a.):
“Ya Resûlallah! Muhakkak ki o, Allah’a, Resûlüne ve mü’minlere ihanet etti, izin ver de boynunu vurayım” dedi. Bu sözü üzerine Resûlullah (s.a.s.) (Hâtiba):
“Seni bu (yazıyı yazmaya) iten ne idi?” diye sordu. Hatib da:
“Allah’a yemin olsun ki, onlarla bir alakam yoktur. Allah’a ve Resulüne iman edip mü’min olmamla beraber, ben sadece onların yanında, benim aile ve malımı koruyup gözetlemeleri için bir ilişkim vardı. Aynı şekilde ashabından da (hicret edenlerin) orada bulunan bazı aşiretleri (yakınları) da bulunmakta ve Allah (c.c.) onlar sebebiyle onların aile ve mallarını korumaktadır” dedi. Bu açıklama üzerine Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
“Doğruyu söyledi. Onun hakkında ancak hayırlı konuşun.” Bundan sonra Ömer (r.a.):
“Muhakkak ki o, Allah’a, Resûlüne ve mü’minlere ihanet etti, izin ver de boynunu vurayım” dedi. Resûlullah (s.a.s.)’de şöyle buyurdular:
“O Bedir’e katılanlardan değil miydi?” Devamla şöyle buyurdular:
“Belki Allah (c.c.) Bedir’e katılanların durumlarına bakmış ve: “Ne yaparsanız yapın cennete girmeniz size vacip oldu, ya da sizleri bağışladım” diye buyurmuştur.” Bu sözünden sonra Ömer’in (r.a.) iki gözü de (sevinçten) yaşardı ve
“Allah ve Resûlü en iyi bilendir.” dedi.
v Müslim’de de (2494) Süfyan bin Uyeyne’den, ona da Amr bin Hasen bin Muhammed’den gelen rivayetinde, devamla (kendisi): “Bana Ubeydullah bin Ebû Râfi = ki kendisi hadisi benden yazmıştır – haber vermiştir ve şöyle demiştir: “Ben Ali (r.a.) nın şöyle dediğini duydum: “Resûlullah (s.a.s.) içlerinde Benim, Zübeyr’in ve Mikdat’ın da bulunduğu bir grubu hazırlatıp şöyle buyurdular:
“Ravzatu Hah denilen bölgeye gidin. Orada yanında bir yazı olan bir kadın var o

yazıyı o kadından alın (getirin).”
(Ali (r.a.) devamla dedi ki):
“Biz derhal yola çıktık ve atlarımızın (vesilesiyle) hızlıca geldik, kadını bulduk ve ona:
“Yazıyı çıkart” dedik. Kadın da:
“Bende yazı yoktur” diye cevap verdi. Bunun üzerine Bizler de:
“Ya kitabı çıkartırsın ya da giysini çıkartırız” dedik. Kadın da yazıyı saçındaki örgüsünden çıkartıp verdi. Bizlerde yazıyı Resûlullah’a (s.a.s.) götürdük. Baktık ki Hatib bin Ebû Beltea’dan Mekke’de oturan bazı müşriklere yazılmış. Resûlullah (s.a.s.) ile ilgili bazı şeyleri onlara bildiriyor. Resûlullah (s.a.s.):
“Ey Hatib! Bu yaptığın nedir?” diye buyurdu. O da:
“Ya Resûlallah! Hakkımda acele etme! Ben Kureyş kabilesiyle bağlantım olan bir adamım. – Ravi Süfyan der ki: Onlarla anlaşmalı idi onlardan değildi – Seninle beraber olan Muhacirlerden kimisinin onların içinde akrabaları var ve kendilerinin ailelerini koruyorlardı. Bu da hoşuma gitti. Benim böyle yakın çevrem olmayınca, içlerinden benim kimselerimi koruyacak bir yardım edinmek zorunda kaldım. Bunu küfür işlemek ya da, dinimden dönmek veyahut ta İslam’dan sonra küfre razı göstermek maksadıyla yapmadım” dedi. Resûlullah (s.a.s.) de bunun üzerine
“Doğru söyledi” dedi. Ömer (r.a.) bu olay üzerine:
“Ya Resûlallah! İzin ver bu münafığın boynunu vurayım” dedi. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Nereden biliyorsun ki! Belki Allah (c.c.) Bedir ashabının vaziyetlerine bir baktı ve: “Dilediğinizi yapın, şüphesiz Ben sizi bağışladım” demiştir” diye buyurdu. Bu olay üzerine şu ayet nazil oldu:
“Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları kendilerine sevgi ile (haber) ulaştırarak ve onlar size gelmiş olan Hakkı inkâr etmişken veliler (dostlar) edinmeyin” den ayetin sonuna: *“Yolun ta ortasında sapmış olur.”* (Mümtehine: 60/1) kadar.
Buhârî birçok yerde buna benzer rivayet lafızlarıyla rivayetlerde bulunmuştur. Lafızlar çokça yakın oldukları için onları burada zikretmedim, yoksa çokça uzayacak.

***

[1] Ravzatu Hah; Medine'ye 12 mil mesafede, Mekke ile Medine arasında bir yerin adıdır. (Mütercim)

[2] Müttefekun aleyh: Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (3007).

ZİKİR

Allah Zikretmek ve Bu Amaçla Toplanmanın Fazileti

23) Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetle dedi ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır:
"*Allahu Teâlâ'nın yollarda dolaşarak Allah'ı zikreden kullarını araştıran Melekleri bulunmaktadır. Allah'ı zikreden bir topluluk buldukları vakit, birbirlerine: "Haydi geliniz, sizin aradıklarınız buradalar" diye nida ederler."*
Hadisin devamında şöyle buyurmuştur (s.a.s.):
"Melekler o zikir ehline dünya semasına kadar kanatlarıyla sararlar. Rab Teâlâ onların vaziyetlerini Meleklerden daha iyi bilen olmakla beraber Meleklere:
"Kullarım ne diyorlar?" diye sorar."
(Hadisin devamında) şöyle der: *"Melekler:*
"Seni tesbih ediyorlar, Seni tekbir ediyorlar, Sana hamd ediyorlar ve seni temcîd ediyorlar" diye cevap verirler. Hak Teâlâ da buyurur ki:
"Beni gördüler mi?" Melekler:
"Hayır, vallahi Seni görmediler" derler. Allahu Teâlâ:
"Ya Beni görselerdi ne olurdu?" diye buyurur. Melekler:
"Eğer Seni görselerdi o zaman Sana daha çok ibadet ederlerdi. Seni daha çok temcîd ederlerdi, Sana daha çok hamd eder ve Seni daha çok tesbih ederlerdi." derler. Allahu Teâlâ:
"Benden ne istiyorlar?" diye buyurur. Melekler de:
"Senden Cenneti istiyorlar" diye cevap verirler. Allah-u Azze ve Celle:
"Cenneti gördüler mi?" diye sorar. Melekler de:
"Hayır, Vallahi Cenneti görmediler" derler. Allahu Teâlâ da bunun üzerine
"Eğer bir de cenneti görselerdi ne olurdu?" diye sorar. Melekler de:
"Şayet görselerdi, (Cennete girmek) için onu daha çok arzulayıp isteyen ve daha çok rağbetleri artanlar olurlardı." diye cevap verdiler. Allahu Teâlâ:
"Onlar neden sakınmaktalar?" diye sorar. Melekler de:
"Cehennemden" diye cevap verirler. Allahu Teâlâ:
"Cehennem ateşini gördüler mi?" diye sorar. Melekler de:
"Hayır, vallahi onu görmediler" derler. Allah (c.c.):
"Şayet Cehennemi görseler nasıl olurdu?" diye buyurur. Melekler de:
"Şayet cehennemi görselerdi ondan daha çok sakınıp kaçan ve daha çok Cehennem ateşinden korkanlar olurlardı" diye cevap verirler." Bunun üzerine Hak Teâlâ şöyle buyurur:

“Sizi şahit tutuyorum, şüphesiz ki onları bağışladım.” Bu buyruğundan sonra Meleklerden birisi:
“İçlerinde filanca birisi vardı ki sadece bir ihtiyaç için zikir ehlinin arasında bulunuyordu.” der. Allahu Teâlâ da:
“Onlar bir meclisin insanları olup, içlerinde bulunan birisi ayrı tutulamaz” diye buyurdu.”[1]
v Müslim’de (2689) geçen bir rivayet lafzı ise şöyledir:
“Allah (c.c.)’ın yeryüzünde dolaşan Melekleri bulunmaktadır ve zikir meclislerini araştırmaktadırlar. İçinde zikir yapılan bir meclis buldukları vakit onlarla beraber otururlar, kanatlarını da birbirlerine dolayıp dururlar. Ta ki o yer ile dünya semasının arasını dolduruverirler. Zikir meclisinden ayrıldıkları vakit de semaya yükselirler. Yüce Allah (c.c.) durumlarını kendilerinden daha iyi bilmekle beraber şöyle buyurur:
“Nereden geldiniz?” Melekler de:
“Bizler Seni yeryüzünde tesbih eden, Seni tekbir eden, Sana tehlil getiren, Seni öven ve Senden isteyen kullarının yanından geldik.” diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah (c.c.):
“Benden ne isterler?” diye sorar. Melekler de:
“Cennetini isterler” derler. Allahu Teâlâ:
“Cennetimi gördüler mi?” diye sorar. Onlar da:
“Hayır! Ey Rabbimiz!” derler. O da (c.c.):
“Öyleyse, Cennetimi görseler nasıl olur?” der. Onlar da:
“Ve Sana da sığınıyorlar.” derler. Allahu Teâlâ da:
“Neyden sığınıyorlar?” diye sorar. Onlar da:
“Cehennem ateşinden Ey Rabbimiz!” diye cevap verirler. Allahu Teâlâ da:
“Cehennem ateşini gördüler mi?” der. Melekler de:
“Hayır” diye cevap verirler. Allahu Teâlâ da:
“Öyleyse ateşimi görseler nasıl olurdu?” der. Melekler de:
“Senden istiğfar isterler” derler. Allah (c.c.)’da bunun üzerine:
“Muhakkak ki onları mağfiret ettim. İstediklerini de onlara verdim ve sığındıkları şeylerden de onları korudum” diye buyurdu. Melekler de:
“Ey Rabbimiz! O zikir meclisinde çokça günahkâr filanca bir kul da vardı, kendisi yanlarından geçerken onlarla beraber oturup (zikir halkasına) katılmıştı!” derler. Yüce Allah (c.c.) da:
“Onu da bağışladım. O zikir meclisinde bulunan kullarım bir topluluktur, içlerinden birisi ayrı tutulamaz” diye buyurdu.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî’ye aittir (6408).

Allah’ı Zikredeni Allah’ın Da Zikretmesi

24) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivayet edilmiştir: Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Allah (c.c.) şöyle buyurdu: “Ben kulumun, Benim hakkımdaki zannı üzereyim ve Ben, kulum Beni zikrettiği vakit kendisiyle beraber olurum. Kulum Beni, nefsinde zikir edecek olursa Ben de onu nefsimde zikrederim. Kulum Beni bir topluluk içerisinde zikrederse Ben de onu daha faziletli bir topluluk içerisinde zikrederim. Kulum Bana bir karış yaklaşacak olursa, Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Kulum Bana bir arşın yaklaşacak olursa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Kulum Bana yürüyerek gelecek olursa Ben de ona koşarak giderim.”[1]
Hadiste geçen: *“Kulaç”*: Bir insanın iki arşınlık, yani (iki zira’lık) uzunluğu ile iki kolunu açtığı ve göğsüyle kesiştiği nokta arası mesafe kadarki ölçüdür. Dört zira (arşın) mesafesi kadar olduğunu söyleyebiliriz.
Bu, kelimenin gerçekteki açıklamasıydı. Ancak “kulaç” ifadesi hadiste mecaz olarak kullanılmıştır, anlaşılmaya yakınlık ifade etsin diye böyle gelmiştir. Allah’ın (c.c.) sıfatlarını belirten hadisleri tevil etmediğimiz ile ilgili açıklamamız geçtiğinden, burada da (tevil etmiyoruz.) Nitekim selamette olmak kadar huzur verici bir şey olmadığı gibi (tehlikelerden kaçmak da böyledir.) Allah (c.c.) en iyisini bilicidir.
v Müslim’de (2675) geçen bir rivayet lafzı şöyledir:
“Allahu Teâlâ buyurdu ki: “Ben, kulumun Benim hakkımdaki zannı üzereyim ve Ben, kulum Beni hatırladığı vakit onunla beraber olurum. Şayet Beni kendi nefsinde zikir edecek olursa Ben de onu kendi nefsimde zikir ederim. Şayet Beni bir topluluk içinde zikir edecek olursa Ben de onu daha fazileti çok olan bir topluluk içinde zikir ederim. Kulum Bana bir karış yaklaşırsa Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Kulum Bana bir arşın yaklaşırsa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Kulum Bana yürüyerek gelecek olursa Ben de ona koşarak giderim.”
v Yine Müslim’de (14/2675) geçen bir lafız şöyledir:
“Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki: “Ben, kulumun, Benim hakkımdaki zannı üzereyim. Ve Ben, kulum Beni hatırladığı vakit kendisiyle beraber olurum. Kulum Beni nefsinde hatırlayacak olursa Ben de onu nefsimde hatırlarım. Şayet Beni toplum içinde hatırlayacak olursa, Ben de onu daha hayırlı bir toplum içinde hatırlarım. Kulum Bana bir karış yaklaşırsa Ben de kuluma bir kulaç yaklaşırım. Kulum Bana bir arşın yaklaşırsa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Kulum Bana yürüyerek gelecek olsa Ben de ona koşarak giderim.”

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî’ye aittir. (7405)

Dua'nın Fazileti ve Dua'ya Teşvik Etme

25) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:
"Allah (c.c.) şöyle buyurdu: "Ben, kulum Bana dua ettiği vakit onunla beraber olurum.""[1]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisteki lafız Müslim'e (19/2675) aittir. Kadı Iyaz (r.h), Yüce Allah'ın (c.c.): *"Ben, kulumun, Benim hakkımdaki zannı üzereyim..."* kavli hakkında şunları söyler: "Bu hadisten maksat şöyle denilmiştir: "Kul eğer istiğfar ederse bağışlanması, tevbe ederse, tevbesinin kabul edilmesi, dua ederse icabet edilmesi, yeterlilik isterse işlerinin yeterli olmasıdır." Hadisin maksadı hakkında şöyle denilmektedir: "Ummak ve affa ulaşmaktır." Bu görüş daha doğrudur. Allah (c.c.) en iyisini bilendir.

Gecenin Sonunda Dua ve İstiğfar Etmenin Fazileti ve Duanın Kabulü

26) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allah-u Azze ve Celle her gece dünya semasına iner tâki son gecenin üçte birlik vakti geçene dek.
"Kim Bana duada bulunursa Onun duasına icabet edeyim. Kim bir şeyler isterse, onun da isteğini vereyim, Kim de mağfiret isterse ona (da) mağfiret edeyim?" diye buyurur."[1]
v Yine Müslim'de (169/758) gelen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allah-u Azze ve Celle, ilk gecenin üçte birlik vakti geçene dek her gece dünya semasına iner ve: "Her şeyin hükümranı Benim", "Her şeyin Hükümranı Benim" diye buyurur ve (devamla): "Kim Bana dua ederse, onun duasına icabet edeyim? Her kimde Benden isterse, ona vereyim? Ve kim de istiğfar istiyorsa onu da mağfiret edeyim?" diye buyurur. Bu durum sabahın aydınlanmasına kadar da devam eder."
v Müslim'de (170/758) gelen bir lafızda yine şöyledir:
"Gecenin yarısı ya da üçte birlik bölümü geçince, Allahu Teâlâ dünya semasına iner ve: "Yok mu Benden (bir şeyler) isteyen, Bende ona vereyim?, Yok mu Bana dua eden, Ben de icabet edeyim?, Yok mu Benden mağfiret isteyen, Ben de mağfiret edeyim?" diye buyurur. Bu durum sabah vaktinin doğmasına kadar da devam eder."
v Kendisinden gelen (171/758) başka bir hadis lafzı ise şöyledir:
"Allah (c.c.) gecenin yarısı ya da son gecenin üçte birlik diliminde yeryüzü semasına iner ve: "Kim Bana dua ederse, ona icabet edeyim? Kim de Benden isterse ona vereyim. Fakir ve mazlum olmayan kimseye kim borç verir." diye buyurur."[2]
v Buhârî'nin rivayetindeki lafız ise şöyledir:
"Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ, her gece, son gecenin üçte birlik dilimi geçene dek dünya semasına iner ve:
"Kim Bana dua ederse ona icabet edeyim? Kim de, bir şeyler isterse ona vereyim? Ve her kim de mağfiret isterse ona mağfiret edeyim?" diye buyurur."
v Müslim'in (172/785) Ebû Said El-Hudri ve Ebû Hüreyre (r.a.)'nin hadislerindeki rivayetlerine göre Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Allahu Teâlâ iki gecenin üçte birlik vakti geçene kadar mühlet verip (sonra) dünya semasına iner ve: "Mağfirete ermek isteyen var mı?"; Tevbe eden yok mu?, Dua eden yok mu?" diye buyurur. Bu durum sabah olana kadar da devam

eder."[3]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim (758) ve Buhârî'ye aittir (1145).

[2] Hadiste geçen *"Fakir"* lafzı, hakkında Arap Dil gramercileri şöyle demişlerdir: "A'demerracul" cümlesinin kullanımı kişi fakirleştiği zaman kullanılır. Mâden, Adîm ve Adûn lafızları bunlardandır. Allah en iyisini bilir, hadiste geçen borçtan maksat ise; itaat amelleridir. Zekat, namaz, oruç, zikir ve buna benzer itaat amelleri gibi Allah-u Teâlâ kullarına güzel muamelesi dolayısıyla ve onları iyiliğe teşvik etmek için =borç= olarak isimlendirmiştir. Allah en iyisini bilicidir.

[3] Buhârî (1145), Müslim (758).

Dua Ettiği Vakit, İtaatkar Olan Kulunun Duasına Allah'ın (c.c.) İcabet Etmesi

27) Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetle, dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.)'e: *"Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allahu Teâlâ onunla sizleri hesaba çeker; kimi dilerse bağışlar ve kimi dilerse azaplandırır. Allah her şeye kadir olandır."* (Bakara: 2/284) ayeti nazil olunca, bu ayet Ashabı Kiram'a çok ağır geldi ve direk Resûlullah'a (s.a.s.) geldiler. Sonra dizleri üzere yere oturdular ve:
"Ya Resûlallah! Bize güç yetirebileceğimiz ameller teklif olundu (verildi). Namaz, oruç, cihad, zekat gibi. Ama sana bu ayeti kerime inzal oldu ki buna biz güç yetiremeyiz." dediler. Resûlullah (s.a.s.) de şöyle buyurdu:
"Yoksa sizler sizden önceki iki kitap ehlinin (yahudi ve hıristiyanların) dediği gibi "İşittik ve isyan ettik" demek mi istiyorsunuz" (Bakara: 2/93) Bilakis "İşittik ve itaat ettik" deyiniz. Rabbimiz bizleri bağışla! Ey Rabbimiz! Dönüş Sana'dır." Bunun üzerine Ashabı İkram:
"İşittik ve itaat ettik, Rabbimiz Bizleri bağışla, Ey Rabbimiz! Dönüş Sana'dır" dediler. Kendi ayeti kerimeyi okuduğu vakit, dilleri onu yanlış okumuştu.
Bunun üzerine Yüce Allah (c.c.) şu ayeti peşine indirdi:
"O Resûl, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, mü'minler de. Onların hepsi, "Allah'a, O'nun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman etti. Peygamberlerinden hiç birisini diğerinden ayırmayız (derler). Ve: "İşittik, itaat ettik, bizleri bağışla ey Rabbimiz! Dönüş ancak Sana'dır." derler." (Bakara: 2/285)
Bunu yaptıkları vakit Allah (c.c.) bu yaptıkları yanlışları onlardan kaldırıp şu ayeti indirmiştir: *"Allah hiçbir kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemez. Kazanmış olduğu (şeyler) kendine, yapmış olduğu (şer de) kendine aittir. Rabbimiz! Şayet unuttuysak veya hata işlemiş isek bizi sorumlu tutma!"* Bu ayetteki isteğe Allah (c.c.):
"Evet (istediğiniz gibi olsun)" diye buyurdu. Devamla:
"Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklemiş olduğun gibi üzerimize ağır yükler yükleme!" ayetinde Allah (c.c.):
"Evet (istediğiniz gibi olsun)" diye buyurdu.
"Rabbimiz! Güç yetiremeyeceğimiz şeyi bize yükletme!" Allah (c.c.)
"Evet" diye buyurdu.
"(Allah'ım!) Bizi affet, Bizi bağışla ve bize merhamet et! Sen bizim Mevla'mızsın, kâfir topluluğuna karşı da bize yardımcı ol." (Bakara: 2/286)

Allah (c.c.):

"Evet" diye buyurdu."[1]

***

28) İbn Abbas (r.huma)'dan gelen rivayette, şöyle dedi: *"Şayet içlerinizdekini açığa vursanız da gizleseniz de Allah (c.c.) onunla sizi hesaba çeker."* (Bakara: 2/284) ayeti nazil olunca, Ashabı ikramın kalplerine, daha önceden olmayan bazı (korkular ve ağırlıklar) girdi. Bunu (haber alan) Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"İşittik ve itaat ettik ve teslim olduk" deyiniz." (Sahabe) dedi ki:

"Bunun üzerine Allah (c.c.) kalplerine imanı yerleştirdi ve şu ayeti inzal buyurdu: *"Allah (c.c.) hiçbir kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemez, kazandıkları (iyilikler) kendine, yaptıkları (şerler) de kendine aittir. Rabbimiz! Şayet unuttuysak ya da hata yapmış isek bizi sorumlu tutma!"* (Bakara: 286) Bu ayete Yüce Allah (c.c.): *"Şüphesiz yaptım (sorumlu tutmadım)"* diye buyurdu.

"Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklemiş olduğun gibi üzerimize ağır yükler yükleme!" Allahu Teâlâ (yine):

"Şüphesiz yüklemedim" diye buyurdu.

"Bizi bağışla, Bize merhamet et, Sen bizim Mevla'mızsın..." Allah (c.c.):

"Şüphesiz yaptım... bağışladım, merhamet ettim vs..." diye buyurdu."[2]

***

---

[1] Müslim (125).

[2] Müslim (126).

TEVBE VE ALLAH’A YÖNELME

Tevbe Eden Kullarına Allah’ın Rahmeti ve Affının Genişliği

29) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivayetle, dedi ki: “Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *“Allah-u Azze ve Celle mahlukatı yaratmayı taktir buyurduklarında, kendi katında, arşın üstünde bulunan Levh-i Mahfuz’una (kudret kalemine emrederek): “Şüphesiz Benim rahmetim gazabıma galiptir” diye yazdı.”*[1]

v Yine Buhârî’den gelen (7404) bir rivayet lafzı şöyledir:

“Allahu Teâlâ mahlukatı yaratacağı vakit, kendi nefsi hakkında hükmetmiş olmakla, kendi katında, arşın üstünde bulunan kitabına (Levhi Mahfuza): “Rahmetim gazabımı aşıyor” diye yazdı.”

v Buhârî’de (7453) geçen başka lafzı şöyledir:

“Allahu Teâlâ mahlukatı yaratacağı zaman, kendi katında, arşın üstünde bulunan (kitabına): “Hiç şüphesiz, Rahmetim gazabımı geçti” diye yazdı.”

v Bir başka lafzı (7554) ise şudur:

“Yüce Allah (c.c.) mahlukatı yaratmadan önce, (kitabına): “Hiç şüphesiz, Rahmetim gazabımı geçti” diye yazdı. Öyle ki bu, kendi katında ve arşın üzerinde bulunan (Levh-i mahfuzunda) yazılı hâldedir.”

v Müslim’de (2751) gelen bir hadis lafzı ise şöyledir:

“Yüce Allah mahlukatı yaratmadan önce, kendi katında, arşın üzerinde olan kitabına: “Şüphesiz Rahmetim gazabıma galiptir” diye yazdı.”

v Müslim’in başka hadis lafzı ise şöyledir:

“Allahu Teâlâ mahlukatı yaratmayı takdir ettiğinde, kendi nefsi hakkında hükmetmiş olmakla, kendi katında bulunan (Levh-i mahfuz): “Muhakkak ki Rahmetim gazabıma galiptir” diye yazdı.”

v Müslim yine kısaltılmış olarak şu lafzı da rivayet etmiştir:

“Allah-u Azze ve Celle şöyle buyurdu: “Rahmetim gazabımı (öfkemi) geçti.”

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı (3194) Buhârî'ye aittir.

Can Boğazdan Çıkmadığı Sürece, Günahları Tekrar İşlese De Çokça Günah İşleyenin Tevbesinin Kabul Edilmesi

30) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen bir rivayette, şöyle dedi: "Nebî (s.a.s.)'in şöyle buyurduğunu işittim:
"*Bir kula (bilmeden) bir günah isabet edip veyahut bir günah işleyip de:*
"Ya Rabbi! Ben bir günah işledim. Yahut bilmeyerek ben bir günaha duçar oldum, kusuruma af ve mağfiret et." diye (günahını itiraf ve) niyaz ederse, o kulun Rabbi:
"Demek ki kulum, (dilediği zaman) günahını affedecek ve (dilediği zaman da) cezalandıracak bir Rabbin olduğunu bildi. Öyleyse Ben de kulumu mağfiret ettim" diye buyurur.
Sonra bu kul Allah'ın dilediği zamana kadar (günah işlemeden) yaşar. Sonra bir günaha daha duçar olur veya bir günah daha işler ve:
"Ya Rabbi! Ben (bilerek) bir günah daha işledim veya (bilmeyerek) bir günaha duçar oldum. Kusurumu af ve mağfiret et" diye niyaz ederse, o kulun Rabbi:
"Demek ki kulum, kendisinin günahını bağışlayacak veya kendisini cezalandıracak bir Rabbi bulunduğunu gereği gibi bildi, öyleyse Ben de bu kulumu mağfiret ettim." diye buyurur. Sonra bu kul Allah'ın dilediği zamana kadar (günahsız) yaşar. Sonra (yine) bir günaha duçar olup veya bir günah işlese ve:
"Ya Rabbi! Ben bir günah işledim veya bir günaha duçar oldum, kusurumu bağışla" diye Allahu Teâlâ'ya yalvarsa, o kulun Rabbi:
"Demek ki, kulum günahını affedecek veya (kendisini) cezalandıracak bir Rabbi olduğunu bildi. Ben de kendisini üç defa bağışladım. Artık (kul günah işlediğinde tevbe etmesini bilen) bu kulum istediği işi yapsın" diye buyurdu."[1]
v Müslim'in (2758) lafzı ise şöyledir:
"Bir kul bir günah işleyip de:
"Ya Rabbi! Günahımı bağışla!" dese, bunun üzerine Yüce Allah:
"Kulum bir günah işledi ve günahını bağışlayacak veyahut da günahından dolayı kendisini cezalandıracak bir Rabbin olduğunu bildi" diye buyurur. Sonra (bu) kul yine günah işlese ve: "Allah'ım! günahımı bağışla" dese, bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Kulum bir günah işledi ve günahını bağışlayacak veyahut da günahından dolayı kendisini cezalandıracak bir Rabbi olduğunu bildi" diye buyurur. Sonra kul tekrar bir günah işlese ve:
"Rabbim! Günahımı bağışla!" dese, bunun üzerine Allah (c.c.):

“Kulum bir günah işledi ve günahını bağışlayacak veyahut da kendisini cezalandıracak bir Rabbin olduğunu bildi. Artık (kul günahını işlediğinde tevbe etmesini bilen bu kulum): “İstediğini işle Ben seni bağışladım” diye buyurur.”
Hadis ravilerinden birisi olan Abdu’l-Ala şöyle dedi: *“İstediğini işle”* kavlini üçüncüsünde mi yoksa dördüncüsünde mi buyurduklarını bilmiyorum.”
v Müslim’de geçen benzer bir rivayet lafzında:
“.... Dolayısıyla Ben kulumu bağışladım. Dilediğini işlesin” ibaresi mevcuttur.

***

---

[1] Müttefekun aleyh: Lafız ise Buhârî’ye aittir (7507).

Selim (Temiz, Hoş) Bir Kalp İle Allah'a Tevbe Edip O'na Yönelen

31) Ebû Said El-Hudri (r.a.) dan rivayetle, dedi ki:
"Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İsrail oğulları içinde doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam bulunmaktaydı. Sonra (tevbesinin olup olmayacağını) sormak için çıktı ve bir rahibe geldi. Rahibe:
"Kendisi için bir Tevbe imkanının olup olmadığını?" sordu. Rahip:
"Hayır" deyince onu da öldürdü. Yine (tevbesinin olup olmayacağı hususunda) sormaya başladı. Bir adam:
"Filanca memlekete git" dedi. (Adam o memlekete ulaşamadan) adamı ölüm yakaladı. Göksünü gittiği memlekete doğru yöneltti. Rahmet ve azap melekleri bu adamı (cennete ya da cehenneme götürmek için) tartıştılar. Allah (c.c.) adamın gitmekte olduğu memlekete:
"Yaklaş" diye, ayrılmış olduğu memlekete de:
"Uzaklaş" diye emir buyurdu. Sonra da:
"Her iki memleketin de arasını ölçünüz" diye meleklerine emir buyurdu. Gideceği memlekete bir karış daha yakın bulundu ve günahı bağışlandı."[1]
v Müslim'de (2766) geçen bir lafız rivayeti şöyledir:
"Sizden önceki (kavimlerde) yaşayan ve doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. (Tevbesinin olup olmayacağının imkaniyeti hakkında) yeryüzünün en bilginine sormak için (çıktı). Bu rahibi söylediler ve o da Rahibe gelip:
"Kendisi doksan dokuz kişi öldürmüş. Kendisi için bir Tevbe imkanının olup olmadığını?" sordu. Rahip'te:
"Hayır" dedi. Bu cevap üzerine onu da öldürdü ve ölü sayısını yüze çıkardı. Sonra (yine tevbesinin olup olmayacağını) sormak için yeryüzündeki en bilgiliye sormak ihtiyacı duydu. Kendisine çok alim bir adamı söylediler. O da (ona gidip):
"Kendisi yüz cana kıymış bir kimsedir. Kendisinin tevbe etme imkaniyeti var mı?" diye sorar. O Alim de:
"Evet! Elbetteki, Tevbe ile kul arasına kim girebilir ki?" der. (Devamla): "Filanca memlekete git, orada Allah'a (c.c.) kulluk eden bazı insanlar var. Sen de onlarla beraber Allah'a (c.c.) kulluk edersin. Ve sakın buraya bir daha gelme çünkü burası çok kötü bir memlekettir" dedi.
Bu cevaptan sonra adam yola çıktı. Yolu yarıladığı vakit, ölüm onu yolda yakaladı. Bunun üzerine Rahmet melekleriyle azap melekleri münakaşaya giriştiler. Rahmet melekleri:

“O adam Allah’a tevbe etmiş ve kabul olunmuş bir kalp ile geldi” dediler. Azap melekleri de:
“Ancak o bir hayır işlemedi ki hiç” dediler. Bu münakaşaları üzerine insan sûretinde bir melek gelir. Azap ve Rahmet meleklerinin o adamı (tevbe için memlekete geleni) her ikisinin ortasına koymasını söyler ve:
“Her iki memleketin arasını ölçün, hangisi daha yakın ise ona göre (yeri belli olacak)”der. Melekler de ölçerler ve bakarlar ki gideceği memlekete daha yakındır. Bunun üzerine Rahmet Melekleri adamı alıp (Cennete) götürürler.”
Hadis ravilerinden birisi olan Katade dedi ki: “Hasan-ı Basri *“Adama ölüm geldiği zaman adam göğsüyle (sürünerek) gitmeye çalıştı (ancak kavuşamadan öldü)”* lafzının da kendisine rivayet edildiğini” söylemiştir.
v Yine Müslim’de geçen bir rivayet şöyledir:
“Bir adam doksan dokuz cana kıydı. Tevbesinin mümkün olup olmayacağını sordu ve bir Rahibe gitti ve ona sordu. Rahip de:
“Senin tevben olmaz” diye cevap verdi. Bu cevabı alan adam onu da öldürdü. Sonra yine tevbe etmesi hakkında soru sormak için araştırmaya girişti. Sonra içinde salih insanların bulunduğu bir memlekete gitti. Yolun bir bölümüne gelince ölüm onu yolda yakaladı. Kendisi göğsüyle sürünmeye başladı (Memlekete ulaşmak için) ancak sonra öldü (ve kavuşamadı). Bunun üzerine Rahmet ve azap melekleri münakaşaya girdiler. Sonuç olarak salihlerin bulunduğu memlekete bir karış daha yakın olunca o memleketin halkından (salihinden) kılındı.”
v Bir hadis lafzı da şöyledir:
“Yüce Allah (c.c.): “(Adamın ilk kaldığı) memlekete uzaklaş ve (salihlerin bulunduğu) memlekete de yakınlaş” diye vahiy etti.”

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye (3470) aittir.

Allahu Teâlâ'ya Tevbe ve İtaat İle Yakınlaşma

32) Enes (r.a.)'dan rivayetle; Nebî (s.a.s.)'in Rabbi Azze ve Celle'den rivayet edildiğine göre (Allah (c.c.)) şöyle buyurdu:
"Kul Bana bir karış yaklaşırsa, Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Kulum Bana bir arşın yaklaşırsa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelecek olursa ona koşarak giderim."[1]

***

33) Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivayetle: Nebî (s.a.s.)'in Rabbi Azze ve Celle'den rivayetine göre şöyle buyurdu:
"Kulum Bana bir karış yaklaşsa, Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaşsa Ben de bir kulaç yaklaşırım."[2]
v Müslim'in (3/2675) rivayetindeki lafzı şöyledir:
"Allah (c.c.) buyurdu ki: "Kulum Beni bir karış ile telakki etse (yaklaşsa) Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Kulum Bana bir arşın yaklaşsa Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Kulum Bana bir kulaç yaklaşsa Ben de ona yürürüm, ona daha süratli gelirim."
v Yine Müslim'de (20/2675) geçen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki:
"Kulum Bana bir karış yaklaştığında Ben de ona bir arşın yaklaşırım. Bana bir arşın yaklaştığında Ben de ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelecek olursa, Ben de ona koşarak giderim."

***

---

[1] Buhârî (7536). Bir kulaç = 4 Zira (arşın). Açıklaması geçmiş idi.

[2] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye (7537) aittir. Önceden buna yakın bir hadis lafzı geçmiş idi.

Allah'ın Rahmetinin Genişliği ve Kulun İşlediği İyi Amellerin Kat Kat Verileceği

34) Ebû Zer (r.a.) dan rivayetle, dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
"Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki: "Her kim bir hasene (iyilik) işlerse, ona bunun on katı ve fazlası vardır. Kim de bir seyyie (kötülük) işlese, onun da karşılığı kendi misli gibi bir seyyiedir. Ya da mağfiret etmendir. Her kim Bana bir karış yaklaşırsa, ona bir arşın yaklaşırım. Kim de bir arşın yaklaşırsa, ona bir kulaç yaklaşırım. Kim de Bana yürüyerek gelirse, ona koşarak giderim. Kim Bana ortak koşmadığı sürece dünya dolusu günah dahi olsa gelirse, Ben de onu dünya dolusu mağfiret ile karşılarım."[1]

***

35) İbn Abbas'tan (r.huma) rivayetle: Nebî (s.a.s.)'in Rabbi Azze ve Celle'den yaptığı rivayete göre şöyle buyurdular:
"Allahu Teâlâ iyilikleri ve kötülükleri yazdı. Sonra da bunları açıklayıp beyan etti. Her kim bir haseneyi düşünse de onunla amel etmese (onu yapmayı düşündüğü için) Allahu Teâlâ onu kendi katında tam bir hasene olarak (sevap) yazar. Şayet iyiliği düşünüp de bir de amel ederse o zaman Allah (c.c.) katında ona on haseneden yedi yüz hatta daha fazlaya kadar (sevap) yazar. Şayet bir kötülük düşünse ancak amel etmese (onu işlemese), bundan ötürü Allah, katında ona bir sevap verir. Şayet bu kötülüğü işleyecek olursa Allah (c.c.) ona bir günah yazar."[2]
v Müslim'de (131) geçen bir lafız şöyledir:
"Allah şüphesiz, iyilikleri ve kötülükleri yazdı, sonra da bunları açıklayıp beyan etti. Dolayısıyla her kim bir iyilik yapmayı düşünürse, onu işlemese dahi, Allah, katında onu tam bir iyilik (sevabı) olarak yazar. Bir de o iyiliği işleyecek olursa, Allah (c.c.), katında o iyiliği on iyilikten yedi yüz hatta daha çok kata kadar iyilik (sevabı) olarak yazar. Kim de bir kötülük düşünürse ancak onu işlemez ise (işlemediği için), Allah (c.c.), katında onu bir iyilik (sevabı) olarak yazar. Şayet kötülüğü düşünmekle birlikte bir de onu işlerse Allah bu durumda ona bir kötülük (günahı) yazar."
v Müslim'de gelen (208/131) rivayet lafzının ziyadesi şöyledir:
"Allah (c.c.) yazılanı siler. Helak olmayı hak edenden başkası da Allah indinde helâka uğratılmaz."

***

36) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen bir rivayet de, Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
"Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki: "Kulum bir kötülük düşündüğünde onu yazmayın. Şayet onu işleyecek olursa o taktirde yazın. Bir iyilik düşünür de onu yapmazsa, onu da bir iyilik olarak yazın, yaparsa on katı sevap yazın."[3]
v Yine kendisinden gelen (204/128) bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Kulun bir iyilik yapmayı düşünüp de onu yapmadığı zaman ona bir sevap yazarım. Şayet bu iyiliği işleyecek olursa sevabını on kattan yedi yüz katına kadar yazarım. Şayet kulum bir kötülük düşünüp de işlemeyecek olursa buna bir günah yazmam. Ancak bu günahı işleyecek olursa bir günah olarak yazarım."

***

37) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen bir rivayette, Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:
"Allah-u Azze ve Celle şöyle buyurdu: "Kulum bir iyilik yapmaya niyet eder de, işlemediği taktirde, bunu kendisi için iyilik yazarım. Bunu işleyecek olursa da ona on kat sevap yazarım. Kulum bir kötülük işlemeye niyet eder de, onu işlemezse, onun bu (kötülük) niyetini bağışlarım. Bu kötülüğü işlediği taktirde de ona, o kötülüğün aynısını yazarım."
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Melekler: "Ey Rabbimiz! Şu kulun bir kötülük işlemek istiyor" dediler. Allah (c.c.) o kulunu meleklerden daha iyi görmekle beraber:
"Kulumu gözetleyin. Eğer kötülüğü işleyecek olursa aynısıyla günah yazın, eğer kötülüğü tek ederse ona bir sevap yazın, çünkü o kötülüğü Benim korkumdan dolayı terk etmiştir" diye buyurdu."
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İçinizden biri, Müslümanlığı güzel yaparsa, Allah ile karşılaşıncaya kadar, işlediği her iyilik için on kattan yedi yüz kata kadar sevap yazılır. İşlemiş olduğu her kötülük için de aynısıyla (bir) günah yazılır."[4]

***

38) Yine Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen bir rivayette, Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:

“Allahu Teâlâ buyurdu ki: “Kulum bir kötülük işlemeyi niyet edecek olursa; (Meleklerine); “Onu işlemediği müddetçe (günah) yazmayın. Şayet işleyecek olursa aynıyla bir günah yazın. Günahı Benim için terk edecek olursa ona bir sevap yazın” diye buyurdu. Şayet kulum bir iyilik işlemeyi niyet edecek olursa (Meleklerine): “O iyiliği işlemediği zaman bir sevap yazın. Şayet o iyiliği işleyecek olursa ona on katıyla yedi yüz kata kadar iyilik (sevabı) yazın” diye buyurur.”[5]

***

---

[1] Müslim (2687). Bu hadis = Tevhid kitabı = konusunda geçmiş idi. Hadiste geçen: *"Urabul and"* = Dünya dolusu kadar demektir. Allah en iyisini bilir.

[2] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (6491).

[3] Müslim (128).

[4] Buhârî (42), Müslim (129). Lafız Müslim'e aittir.

[5] Buhârî (7501).

KORKU VE ÜMİT

Allah Korkusu

39) Said El-Hudri (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Sizden öncekilerde Yüce Allah'ın kendisine çokça mal vermiş olduğu bir adam vardı. Ölüm kendisine yaklaşınca, çocuklarına:
"Sizlere nasıl bir baba idim?" diye sordu. Çocukları da:
"Hayırlı bir saba idin" diye cevap verdiler. Baba:
"Şüphesiz Ben hiçbir hayır iş işlemedim ki, öldüğümde beni yakın, sonra yanmış parçalarımı iyice öğütüp kül edin ve küllerimi fırtınalı bir günde savurun" dedi. Bu isteğini çocukları yaptılar. Yüce Allah (c.c.) parçalarını toplayıp:
"Seni bunu yapmaya iten ne oldu?" diye buyurdu. O da:
"Senden korkum" diye cevap verdi. Allah'da (c.c.) ona rahmetiyle muamele etti."[1]
v Buhârî'nin (6481) Mutemer yoluyla gelen hadis rivayetindeki lafızda Mutemer dedi ki: "Babamı işittim şöyle dedi: "Bizlere Katade'nin rivayetine göre, kendisine de Ukbe bin Abdilğafir'in, ona da Ebû Said El-Hudri (r.a.)'nin rivayet ettiği hadiste Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Sizden önceki ümmetlerde bir adam vardı, Allah (c.c.) ona mal ve evlat vermiş idi. Ölüm döşeği gelip çatınca oğullarına:
"Sizlere nasıl bir baba idim?" diye sordu. Onlar da:
"Hayırlı bir baba idin" dediler. O da:
"Bilakis Allah katında hayır sayılacak bir şey yapmadım" dedi.
Katade (r.a.) buradaki lafzı "Hayır çoğaltmadım" olarak tefsir etmiştir. (Devamla adam):
"Böylece hayır işlemeyen bir insan Allah'ın huzuruna getirilse Allah ona azap eder. Dolayısıyla bakın ben öldüğüm vakit beni yakın ve ta ki benim cesedim kömürleştiği zaman da benim parçalarımı öğütüp kül edin ve sonra da şiddetli bir fırtınada savurun" deyip vasiyet etti." Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
"Vallahi, adam çocuklarından bu konuda söz aldı ve çocukları da denileni yaptılar."
Allah-u Azze ve Celle:
"Kün (yeniden diril)" diye emir buyurdu ve hemen adam ayakta oluşuverdi. "Sonra şöyle buyurdu:
"Ey kulum! Seni buna yapmaya iten ne idi?" Adam da:
"Senin korkun ya da Senin gazabın" dedi. Allah (c.c.) da: Burada sadece ona

rahmetiyle muamelede bulundu."

İmam Buhârî (rh.a.) dedi ki: "Ebû Osman'dan bu hadisi aldım. Dedi ki: Selman'dan duyduğum kadarı ile hadiste *"Benim küllerimi denize savurun"* lafzı da bulunmaktadır." Ya da buna benzer olarak dedi."

Hadiste geçen *"Ez-zer"*: Ayırmak, tefrik etmek demektir. Hadiste geçen: *"Feshekûni"* lafzının manası kül edinceye kadar öğütmek anlamındadır. Hadiste gelen (lafızlardaki bu) şek raviden kaynaklanmaktadır. Nitekim ileride *"Sümme ithûni"* lafız ziyadesi Huzeyfe (r.a.) rivayetinden gelecek.

v Buhârî'nin rivayetinde gelen Ebû Said (r.a.)'nın rivayetinde Resûlullah'ın (s.a.s.) belirttiği hadis şöyledir:

"Sizden önceki ümmetlerde, sizden önceki zamanlarda yaşayan, Allah'ın kendisine mal ve evlat verdiği bir adam vardı. Ölüm kendisini pençesine aldığı vakit evlatlarına şöyle dedi:

"Ben sizlere karşı nasıl bir baba oldum" Oğulları ise:

"Hayırlı bir baba oldun" dediler. O da:

"Allah (c.c.) katında hiçbir hayır işlemeyen ve bulunmayan bir kişi (yim). Bu durum üzere Allah eğer buna gücü yeterse, Allah (c.c.) ona azap eder. Dolayısıyla bakın! Ben öldüğüm zaman beni yakın, bedenim kömür olunca parçalarımı öğütüp kül edin ve fırtınalı bir günde o parçaları, külleri savurun" dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) sözlerine şöyle devam ettiler:

"Vallahi, bu vasiyetlerini yerine getirmeleri için oğullarından söz aldı ve onlar da bunu gerçekleştirdiler. Sonra fırtınalı bir günde küllerini savurdular. Allahu Teâlâ:

"Ol (diril)" diye buyurdu ve hemen ayağa dikilmiş vaziyette parçaları toplanıp durdu. Allah (c.c.):

"Ey kulum! Bu yaptıklarına seni iten sebep ne oldu?" diye buyurdu. Adam da:

"Senden korkmam ya da Senin bana gazabın" dedi. Resûlullah (s.a.s.):

"Allah da burada sadece rahmetiyle muamelede bulundu." Ya da: "Rahmetinden başkası ile muamelede bulunmadı" diye buyurdu."

Hadiste geçen *"El-Firak"* dan maksat korkudur. Yine hadiste geçen *"Lem yebteir"* ya da *"lem yebteiz"* kelimelerinin manası da hayır yapmadı, hayır bulundurmadı demektir. Katâde'nin tefsir edip yorumladığı gibi.

v Müslim'in (2757) lafzı ise şöyledir:

"Sizden önce yaşayan bir insan vardı ki, Allah kendisine mal ve evlat nasip etmiş idi. Oğluna:

"Ya sana emredip vasiyetimi gerçekleştirirsin ya da mirasımı başkalarına

veririm" dedi. Ve devamla: "Öldüğüm vakit,
Râvî der ki: Kuvvetli bilgime göre şöyle demişti:
"Sonra öğütüp kül edin ve bedenimi rüzgara doğru savurun. Çünkü Ben Allah katında hiçbir hayır işlemedim ki. Allah katında da benim akıbetim azaba duçar olmamdır." dedi.
Resûlullah (s.a.s.) dedi ki:
"Adam oğullarından söz aldı. Onları da bu isteğini yaptılar. Allah (c.c.):
"Bu yaptığın şeye seni iten sebep ne idi?" diye sordu. Adam da:
"Senden korkum" dedi." Allah Resûlü (s.a.s.) de:
"Allah (c.c.) rahmetinden başkası ile muamelede bulunmadı" diye buyurdu."
Hadiste geçen *"Allah eğer buna gücü yeterse"* sözüne gelirse; bu söz hakkında İmam Hattâbî (rh.a.) şöyle der: "Bunda bazı çelişkiler vardır! Öyle ki: Adam bu sözü söylemesiyle; Allah'ın ölüleri dirilteceğine inanmayan ve baştan diriltilme konusu olan Ba's'i inkâr eden kimse olmuşken nasıl bağışlanıp mağfiret olunur? sorusu akla gelir. Cevap adam öldükten sonra dirilmeyi inkâr etmemektedir. Kendisi bu işi yaptırdığı taktirde diriltilemeyeceğini ve azap görmeyeceğini zan etmiştir. Nitekim öldükten sonra dirilmeye iman ettiğini itiraf etmiştir. İtirafı onun, bu işi Allah'tan korktuğu için yaptığını söylemesidir."
İbnil Cevzi (rh.a.) şöyle der: *"Lein kaderallahu aleyye: Şayet Allah güç yetirirse"* kavlinin manası hakkında şöyle denilmiştir: "Burada "dayyaka" = "daralttı" manasında kullanılmıştır. Tıpkı Yüce Allah'ın, *"Fekadera aleyhi rizkahu" = "Rızkını daraltırsa"* (Fecr: 89/16) ayetinde olduğu gibi Allah en iyisini bilir."

***

40) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen bir rivayette Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Nefsi hakkında haddi aşmış bir adam vardı. Ölüm vakti kendisini pençesine aldığı sırada oğullarına:
"Ben ölünce beni yakın ve sonra da parçalarımı kül yapın ve rüzgara savurun. Allah'a yemin olsun ki Allah buna güç yetirse[2] *beni önceden kimseye vermediği azapla azaplandırır." dedi. Adam ölünce oğulları denileni yaptılar. Bunun üzerine Allahu Teâlâ yere emir buyurup:*
"İçindeki o adama ait parçaları bir araya getir." dedi. Yer de yaptı ve ansızın ayakta bir bütün olarak adam toplandı. Allah (c.c.):
"Bu yaptığın şeyi sana iten sebep neydi?" dedi. Adam da:
"Ey Rabbim! Senden korkum" diye cevap verdi. Allah da onu bağışladı."

Bir rivayette ise, şöyle dedi: *“Senden olan korkum Ey Allah’ım.”* İki lafızda birbirinden bedel yani birbirinin yerlerinde, ayın mana altında kullanımları söz konusudur.[3]

v Yine Buhârî’nin (7506) lafzı şöyledir: “Nebî (s.a.s.) dedi ki:

“Bir adam vardı ve hiçbir hayır işlememiş idi. Ölüm kendisini pençesine aldığı zaman onun bedenini yaktılar ve kül olan cesedinin yarısını toprağa, yarısını da denize savurdular. (Adam şöyle demiş idi):

“Eğer Allah (hakkımda) güç yetirse işte o zaman âlemlerde benzerini vermediği azabın en şiddetlisiyle (beni) azaplandırır.” Bunun üzerine Allah (c.c.) denize emir buyurdu ve deniz içindeki o adama ait (külleri) topladı. Ve toprağa emir buyurdu ve toprakta o adama ait olanları topladı. Allahu Teâlâ da adama:

“Niçin böyle yaptın?” buyurdu. Adam da:

“Sen daha iyi bilen olmanla beraber, senden olan korkum” diye cevap verdi ve Allah onu bağışladı.”

v Müslim’de (24/2756) geçen lafız şöyledir:

“Nebî (s.a.s.) buyurdu:

“Bir adam vardı ve aile efratlarına hiçbir hayrı dokunmuyordu. Öldüğü zaman onun bedenini yakacaklardı. Sonra bedenin küllerinin yarısını toprağa yarısını da denize savuracaklardı. (Adam şöyle demişti):

“Eğer Allah (hakkımda) güç yetirirse işte o zaman âlemlerde benzerini vermediği azabın en şiddetlisiyle (beni) azaplandırır. Adam öldüğü zaman vasiyetini (oğulları) yerine getirdiler. Allahu Teâlâ da yere emretti ve o adama ait parçaları topladı ve denize emretti. Deniz de o adama ait parçaları topladı. Sonra Adama:

“Niçin böyle yaptın?” diye sordu. Adam da:

“Ey Allah’ım! Sen daha iyi bilen olmanla beraber, senin korkundan dolayı” dedi. Allah-u Azze ve Celle de bundan dolayı onu bağışladı.”

v Yine Müslim (25/2756) de gelen bir hadis lafzı şöyledir:

“Nefsi hakkında haddini aşan bir adam vardı. Ölüm döşeğine düştüğü zaman oğluna:

“Ben öldüğüm zaman beni yakın. Sonra da bedenimi kül edin ve sonra denizin rüzgarına doğru savurun. Allah’a yemin olsun ki, Allah bana güç yetirirse, âlemlerde benzerini vermediği azapla beni azaplandırır” diye vasiyet etti. Adamın dediklerini oğlu yerine getirdi. Allahu Teâlâ toprağa:

“Adamdan aldığın parçaları yerine getir” diye emir buyurur. Hemen adam ayakta oluşuverir. Allahu Teâlâ adama:

“Bunu yapmana seni iten ne oldu?” der. Adam da:

“Ey Rabbim! Senin korkun”
= Râvî der ki ya da şöyle söyledi:
“Sana olan korkum” der. Bunun üzerine Allah onu bağışlar.”

***

41) Rib’iy bin Hiras’dan rivayette dedi ki; Ukbe bin Amr, Huzeyfe’ye (r.huma) “Resûlullah (s.a.s.) den işittiğin hadisi bize anlatmaz mısın?” dedi. Huzeyfe de: “İşittiğime göre Nebî (s.a.s.) şöyle buyurmuştu dedi ve devamla:
“Bir adam vardı ölüm döşeğindeydi. Hayatından ümit kesmişti ki ailesine şöyle vasiyette bulundu:
“Ben öldüğüm vakit, (beni yakmak) için çokça odun toplayın ve o odunları ateşleyin. Ta ki o ateş etimden kemiğimi ayırt etsin, iliklerime kadar kızartsın ve onu öğütüp kül hâlini alsın sonra da rüzgarlı bir günü bekleyip o günde o küllerimi denize savurun” dedi. Onlar da isteğini yaptılar. Allahu Teâlâ da onun bedenini topladı ve:
“Niçin böyle yaptın?” diye sordu. Adam ise:
“Senden korktuğum için” diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah onu bağışladı.”
Ukbe bin Amr: “Ben de böyle söylediğini duydum, adam kabir soyguncusu (Nebbaş) idi. (dediğini ben de hatırlıyorum).”[4]
v Yine Buhârî’de (3479) gelen bir lafız şöyledir:
“Bir adam vardı ve ölüm pençesine yakalanmıştı. Hayattan ümidini kesmişti ve ailesine vasiyeti vardı. Dedi ki:
“Ben ölünce (beni yakmak için) çokça odun toplayın ve ateş yakın. Etimden kemiğim ayırt edilinceye kadar onu un ufak kül hâline getirin ve sıcak ya da rüzgarlı bir günde o küllerimi savurun gitsin.” (Allah (c.c.) onun küllerini toplayıp adama:
“Niçin böyle yaptın?” diye sorar. Adam da:
“Senden korkmam” diye cevap verir. Bunun üzerine onu bağışlar.”
v Yine Buhârî (6480) lafzı şöyledir:
“Sizden önceki zamanlarda yaşamış, amelleri hakkında kötü düşünen bir adam vardı. Bir gün ailesine: “Ben ölünce beni alın ve lime lime edin ve fırtınalı bir gün denize savurun” diye vasiyet etti.
Onlar da bu dediğini yerine getirdiler. Allahu Teâlâ da onun cesedini topladı ve sonra da adama:
“Seni bunu yapmaya iten ne oldu?” diye sorar. Adam da:
“Bu yapmama beni iten senden korkmam oldu” diye cevap verir. Bunun üzerine

onu bağışlar.”

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'nindir (3478). Hadiste geçen *"Rağese"* fiilinin manası, bolca verdi manasındadır.

[2] *"Allah buna güç yetirse"* sözü ile ilgili yorum geçmişti. Burada adamın, Allah'ın her şeye kadir olduğu inancına zıt söylediği bir durum söz konusu değildir. Adamın sadece bilmemesi konusu ile alakalıdır. Açıklamalar geçmiş idi. Allah hiç şüphesiz her şeye kadir ve hakim olandır. (Mütercim)

[3] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (3481).

[4] Buhârî (3452). Nebbaş'ın manası şudur: "Kabire konulan ölünün bedeninde ve ölüyle beraber konulan eşyaları vs. çalan kimseye denir. Bu, İsrailoğullarından (kimisinin) adetlerinden idi. Allah en iyisini bilicidir.”

YASAKLANANLAR

Zulmün Haram Olması

42) Ebû Zer (r.a.)'dan rivayetle, Nebî (s.a.s.)'in Allah-u Azze ve Celle'den yaptığı rivayete göre şöyle buyurdu:
"Ey kullarım! Ben zulmü kendime haram kıldım ve sizlere de haram kıldım. Dolayısıyla, asla zulmetmeyin. Ey kullarım! Hepiniz delalet üzeresiniz, hidayet verdiğim hariç. Dolayısıyla Benden hidayeti isteyin Ben de vereyim.
Ey kullarım! Hepiniz açsınız, doyurduğum hariç. Dolayısıyla Benden doyurulmak isteyin Ben de doyurayım.
Ey kullarım! Hepiniz çıplaksınız, giydirdiğim hariç, dolayısıyla Benden giydirilmek isteyin, giydireyim.
Ey kullarım! Hepiniz gece-gündüz günah işleyip duruyorsunuz ve Ben de bütün günahları bağışlayanım. Dolayısıyla Benden istiğfar isteyin Ben de bağışlayayım.
Ey kullarım! Bana zarar verecek herhangi bir zarar veremezsiniz. Aynı şekilde fayda verecek bir iyilik de yapamazsınız.
Ey kullarım! Eğer sizin baştan sona hepiniz insanlarınız, cinleriniz, en takvalı kulun hâli üzere olmuş olsanız, bu Benim mülkümden bir şeyi artırmaz. Ey Kullarım! Eğer sizin baştan sona hepiniz insanlarınız, cinleriniz, en kötü kalpli kulun hâli üzere olmuş olsanız, bu Benim mülkümden bir şeyi eksiltmez.
Ey kullarım! Eğer sizin baştan sona hepiniz insanlarınız, cinleriniz bir hâl üzere olup, Benden bir şeyi isteseler, Ben de hepinizin istediğini versem, bunun Benim mülkümden eksilteceği, bir iğnenin denize sokulup çıkarılması durumunda alacağı sudan fazla değildir.
Ey kullarım! Bunlar ancak sizin amelleriniz olup, sizin (hesabınıza) sayıyorum sonra da size karşılığını vereceğim. Dolayısıyla her kim bir hayır görürse Allah'a hamd etsin. Kim de bundan başkasını görürse ancak kendi nefsini kınasın."[1]
Hadiste geçen: *"Denize sokulup çıkarılması kadar iğnenin alacağı sudan fazla değildir"* sözü hakkında alimler şöyle derler: "Buradaki açıklama, anlatmaya, ifade edip fehm ettirmeye yönelik bir açıklamadır. Yani asıl olarak sudan hiçbir şeyin azalmayacağı manasındadır. Başka bir hadiste buyurulduğu gibi: *"Allah'ın eli cömerttir. Vermek ondan bir şeyi eksiltmez."* Çünkü Allah-u Azze ve Celle katında olana eksiklik gelmez. Eksiklik ancak sınırlı ve geçici olana gelir. Yüce Allah'ın vermesi onun ihsan ve rahmetindendir. Nitekim bu ikisi Allah'ın ezeli

iki sıfatı olup, bunlara asla eksiklik gelmez.
İğnenin denizden aldığı ile misal verilmesi, bu misal ile verilende eksilme olayının hissedilmeyecek derecede olması dolayısıyladır. Hedef ise, görülen ile mukayese etmek meselenin zihinlerde anlaşılmasını sağlamaktır. Nitekim deniz, gözle görülen şeylerin en büyük ve geniş olanlarından birisidir. İğne ise en küçük olanlarındandır. Aynı şekilde iğnenin madeni, denize daldırılınca suyu tutmaz.” Allah (c.c.) en iyisini bilendir.

***

---

[1] Müslim (2577).

Akrabalık Bağını Kopartmanın Nehyi ve Sıla-i Rahim[1]

43) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ mahlukatı yarattı ve bundan sonra akrabalık bağı (rahim) kalkıp Rahmân'ın eteğine yapıştı. Rahmân:
"Bırak" diye buyurdu. Akrabalık bağı:
"Bu makam benimle ilişkinin kesilmesinden sana sığınma makamıdır." dedi. Rahmân:
"Seni kopartmayanı (Bağları kopartmayanı) Benim kopartmamama, seni kopartanı (Akrabalık bağlarını yerine getirmeyenleri) da Benim kopartmama razı değil misin?" diye buyurur. Akrabalık bağları da:
"Elbetteki Ey Rabbim" der. Rahmân'da:
"Öyleyse, bu isteğini sana veriyorum" diye buyurur."
Ebû Hüreyre (r.a.) der ki: "İstiyorsanız: *"Demek, otoriterliği, idareyi ele alırsanız, yeryüzünde fesat çıkaracaksınız ve akrabalık bağlarını bile koparacaksınız?"* (Muhammed: 47/22) ayetini okuyun."[2]
v Yine Buhârî'de (5987) gelen bir lafız şöyledir:
"Allahu Teâlâ mahlukatı yarattı. Bundan feragat edince Akrabalık Bağı:
"Bu makam, benimle ilişkinin kesilmesinden Sana sığınma makamıdır" dedi. Rahmân olan da:
"Evet. Seni gözeteni Benim gözetmemden, Seni kopartıp (atanı) Benimde kopartmamdan razı değil misin?" diye buyurdu. Akrabalık bağı da:
"Elbette ki. Ya, Allah'ım" dedi. Rahmân olan Allah da bunun üzerine:
"Öyleyse, istediğini veriyorum" diye buyurdu.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İstiyorsanız: "Demek, otoriterliği, idareyi ele alırsanız, yeryüzünde fesat çıkaracak ve akrabalık bağlarını bile kopartacaksınız, öyle mi?" (Muhammed: 47/22) ayetini okuyun."
v Yine Buhârî'nin (7502) hadis lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ mahlukatı yarattı. Bundan feragat edince, Akrabalık ayağa kalktı ve Rahmân olan:
"Bırak" diye buyurdu. Akrabalık bağı:
"Bu makam benimle ilişkinin kesilmesinden Sana sığınılan makamdır." dedi. Bunun üzerine Yüce Rahmân:
"Seni gözeteni Benim de onu gözetmemden, seni gözetmeyip kopartanı Benim de onu kopartmamdan razı değil misin?" diye buyurur. Akrabalık bağı da.

“Elbette ki (razıyım) Ya Rabbi!” der. Rahmân’da:
“Öyleyse, istediğini sana veriyorum” diye buyurur.”
Sonra Ebû Hüreyre (r.a.) dedi ki: *“Demek, otoriterliği, idareyi ele alırsanız, yeryüzünde fesat çıkaracak ve akrabalık bağlarını bile koparacaksınız, öyle mi?”* (Muhammed: 47/22)
v Müslim’in (2554) lafzı ise şöyle gelmiştir:
“Yüce Allah mahlukatı yarattı, ta ki onlardan ferâgat ettiğinde akrabalık bağı ayağa kalktı ve:
“Bu makam, benimle ilişkinin kesilmesinden Sana sığınma makamıdır.” dedi. Rahmân da:
“Seni gözeteni Benim de onu gözetmemden, seni koparıp atanı Benim de onu kopartmamdan razı değil misin?” diye buyurdu. O da:
“Elbetteki (razıyım)” dedi. Rahmân da:
“Öyleyse, istediğini veriyorum” diye buyurdu.”
Sonra Rasûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
“İstiyorsanız: “Demek, otoriterliği, idareyi ele alırsanız, yeryüzünde fesat çıkaracak ve akrabalık bağlarını bile kopartacaksınız, öyle mi? İşte böyleleri Allah’ın kendilerini lanetlediği, sağırlaştırdığı ve gözlerini kör ettiği kimselerdir. Onlar Kur’ân’ı iyiden iyiye düşünmezler mi? Yoksa kalpler üzerinde kilitler mi var?” (Muhammed: 47/22-24).

***

44) Nebî (s.a.s.) in hanımı Aişe anamızdan (r.ha) rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Akrabalık bağları (cennete) uzanan bir koldur. Her kim onu gözetirse Ben de onu gözetirim, kim de ilişkiyi kopartırsa Ben de onu kopartırım.”[3]
v Müslim’de (2555) gelen lafız ise şöyledir:
“Akrabalık bağları arş’ta asılıdır ve: “Kim Beni gözetecek olursa Allah da onu gözetsin, kim de Beni koparacak olursa Allah da onu kopartsın” der.”

***

---

[1] Sılayı Rahim: Akrabalık bağlarına riayet etmektir. (Mütercim)

[2] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (4830).

[3] Müttefekun aleyh: Lafız Buhârî'ye aittir (5989).

Önemli Açıklama:

Kadı Iyâz (rh.a.) der ki: “Bağları gözeten, kopartan ve isteyen Rahim’e (Akrabalık bağlarına) gelecek olursak; bu ancak onun bir cisim olmadığını ve buna (cisme) delalet etmeyen bir mana türü olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bir cisim olmayıp bir yakınlık ve nesep olayı ile ilgilidir. Anne karnı olan rahimde olduğu üzere “Rahim” kelimesi de çoğul yapılır ve bir kısmı bir kısmına bitişiktir. Bu bitişiklik olayı Rahim olarak isimlendirilir. Bu rahimin konuşması ve ayağa kalkması konusu ise; gerçek manada olmayıp bir darbı misal ve güzel bir istiâre sanatı yapılmıştır. Öyle ki Araplarda böyle kullanımlar onların adetlerindendir. Demek ki maksat; akrabalık bağlarının yüceliği, konumu ve faziletini yüce görmek ve akrabalık bağlarını kopartmanın da ne kadar büyük (bir günah) olduğunu belirtmektir.” Allah en iyi bilendir.
Hadiste geçen: *“Rahmânın eteğine yapıştı”* kavline gelirsek; bu da yine geçtiği gibi Halik olan Allah’a bağlılığı ifade eden kalıp cümlelerden olup yine benzetme ve istiare sanatı kullanılmıştır.
Kimileri de bunun; Müslim’in rivayetinde (2555) geçtiği gibi *“arşta asılı olması”* hadisinin manasında olduğunu söylemiştir.
“Rahim (akrabalık bağları Cennete) uzanan bir koldur.” kavline gelirsek; Arap Dili gramercileri: Buradaki “Şicne (kol)” kelimesinin ağacın kolları ve “Şecn” kelimesinin vadi kollarından bir kolun olduğu söylemiştir. Nitekim: “el-Hadîsu zü şecûn” denildiği zaman bunun manası “sözün birbirine girdiği” olarak açıklanmıştır.
Hadiste geçen *“Minerrahmani (Rahmân’dandır)”* kavline gelirsek; akraba bağı manasına gelen Rahîm, ismini Rahmân isminden almıştır. Bu isim ile bir alâka söz konusudur. Yoksa “akrabalık manasında olan Rahim Allah’ın zatındandır.” denilmez haşa. Bu olmaz, Allah (c.c.) bundan münezzehtir. Allah her şeyin en iyisini bilir.
Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen bir rivayette Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Akrabalık bağı Rahmân’ın verdiği, (Cennete uzanan) bir koldur. Allahu Teâlâ şöyle buyurur: “Kim seni gözetirse Ben de onu gözetirim, kim de Seni koparırsa Ben de onu koparırım.”[1]

***

---

[1] Buhârî (2988).

Kibrin Haram Olması

45) Said El-Hudri'den ve Ebû Hüreyre (r.huma)'dan rivayetle ikisi şöyle dediler. Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İzzet (şeref) Allah'ın izarıdır, kibriya, büyüklük de O'nun ridasıdır. (Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki): "Her kim Benimle tartışmaya girerse ona azap ederim."[1]

***

---

[1] Müslim: (2620). Yüce Allah'ın *"İzzet Allah'ın izarıdır, Kibriya ise O'nun ridası..."* ile ilgili kavli hakkında ilim adamları şöyle dediler: "Hadisle geçen *"izaruhû"* ve *"Ridauhu"* kelimelerindeki (hu) zamirleri Allah'a râcidir. Ve hadisin sonunda Allah-u Teâlâ buyurdu ki" olacak.
Hadiste geçen: *"Her kim Benimle tartışacak olursa ona azap veririm"* kavli.hakkında ise şöyle demişlerdir: "Benimle tartışırsa yani bu konular (yücelik, kibir (büyüklenme) vs...)'da tartışmaya girip bunları kendi ahlâkından sayarsa, işte o kimse bu hadisteki ortaklar kapsamında olmuş olur. Bu da kibrin apaçık haram olduğunu gösteren şiddet belirten bir tehdittir. Hadiste geçen: "İzarım, ridam" gibi isimler mecaz olup güzel bir istiare sanatı mevcuttur. Tıpkı Arapların bir kimse hakkında: "Zühd onun gömleği, takva da kaftanıdır" dedikleri gibi. Bununla o kimsenin elbisesi kast edilmez. Bilakis o insanın sıfatı kast edilir. Allah en iyisini bilendir.

Sözünde Durmamanın Haram Olması

46) Abdullah bin Ömer (r.huma)'dan gelen rivayette Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"(Aldatıp) sözünde durmayan kimseye kıyamet gününde bir sancak dikilir ve: "Bu, filan oğlu filancanın cayıp sözünde durmamasıdır." denilir.[1]
v Müslim de (1735) şöyle rivayet etmiştir:
"Allahu Teâlâ kıyamet günü insanların gelmiş ve geçmişlerini topladığı zaman, her sahtekar sözünde durmayanın sancağı çekilir ve: "Bu filan oğlu filancanın sözünde durmayışıdır" denilir."
v Müslim'de gelen bir rivayet lafzı ise şöyledir:
"Şüphesiz sözünde durmayıp cayan kimseye kıyamet günü bir sancak çekilir ve: "Dikkat edin! Ben filancanın sözünde durmayışı, filancanın sahtekarlığıdır." denilir."
Hadiste geçen *"sancağın çekilmesi"* kavli; kıyamet gününde sözünde durmayana çekilip, başka insanlar o kimsenin sahtekar ve düzenbaz olduğunu görsünler diye belirtmiştir. Allah en iyisini bilir.

***

47) Abdullah bin Mes'ud (r.a.)'dan rivayete göre Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Her aldatıcı, sözünde durmayan kimsenin kıyamet günü bir sancağı bulunur." Bu filancanın sahtekarlığıdır." denilir."[2]
v Yine Müslim'de geçen lafız şöyledir:
"Her sözünde durmayan sahtekarın kıyamet günü bir sancağı bulunur ve onunla tanınıp bilinir." Bu filancanın sahtekarlığıdır" denilir."

***

48) Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivayetle Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ kıyamet günü üç kimsenin hasmıyım diye buyurdu. Bunlar: Benim için verip sonra da sözünde durmayan, hürü köle diye satıp parasını yiyen ve bir işçiyi çalıştırdıktan sonra ücretini vermeyen kemselerdir."[3]

***

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (6178).

[2] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (1736). Buhârî'de (3187-3186) rivayet etmiştir.

[3] Buhârî (2270).

Allah'ın Haram Kıldığı Bir Cana Kıymak

49) Cündeb (r.a.)'dan rivayetle Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Bir adam vardı ve yarası bulunuyordu. (Acısına dayanamayıp) canına kast etti. Bunun üzerine Allah-u Azze ve Celle: "Kulum kendi nefsinde Bana karşı geldi. Ben de ona Cenneti haram kıldım." diye buyurdu."[1]
v Yine Buhârî'de (3463) gelen bir hadis lafzı şöyledir:
"Sizden önceki (dönemlerde) yaşayan bir adam vardı. Yarası bulunuyordu. Çok acı çekiyordu. Bunun üzerine bir bıçak aldı ve onunla elini kesti. Kanaması durmayınca öldü. Allah-u Azze ve Celle de şöyle buyurdu: "Kulum kendi nefsinde Bana karşı geldi. Ben de ona Cenneti haram kıldım."
v Müslim'in lafzı şöyledir (113):
"Sizden önceki dönemlerde yaşayan bir adam bulunuyordu ve bir yarası vardı. Yarası (dayanılmayacak kadar) acı verince ok kutusundan bir oku çıkartıp yarasını (deşip) kabuğunu o okla soydu. Kanaması durmayınca öldü. Bunun üzerine Rabbiniz (c.c.): *"Muhakkak ki Ben ona cenneti haram kıldım"* diye buyurdu.
v Yine Müslim'de gelen rivayet lafzında ise ek bir ibâre daha var ki o da: *"Sizden önceki dönemlerde yaşamış bir adam vardı ki onda bir yara ortaya çıkmıştı"* şeklindedir.

***

50) Cabir bin Abdullah (r.huma)'dan rivayetle, Tufeyl bin Amr Ed-Devsi Nebî (s.a.s.)'e gelip şöyle dedi:
"Ey Allah'ın Resûlü! Sana kötülük yapacak kimselerden korunmak için, bir kaleyi terk ederek, seni muhafaza edecek kimselerin yanına gider misin?" (Râvî der ki: Câhiliye devrinde Devs kabilesinin bir kalesi vardı.) Allah (c.c.) hicreti ensâra ayırdığı için Peygamber (s.a.s.) Tufeyl'in isteğini kabul etmedi.
Nebî (s.a.s.) Medine'ye hicret edince Tufeyl bin Amr ve kavminden birisi olan başka bir adam ile Nebî (s.a.s.)'e hicret ettiler. Medine'den hoşlanmadılar. Bir müddet sonra adam hastalandı ve dayanamayacak kadar oldu. Uzunca oklarından birisini alıp onun (sivri) yeriyle parmak boğumlarını kopardı. Bunun üzerine elleri kanlar içerisinde kaldı ve (kanaması durmayınca) öldü. Bu olaydan sonra Tufeyl bin Amr o adamı rüyasında gördü. Rüyasında o adamı güzel bir vaziyetle ve elleri kapalı bir şekilde gördü. Rüyasında ona:
"Rabbin sana ne yaptı?" diye sordu. O da:

“Nebî (s.a.s.)’e hicret ettiğim için Beni bağışladı” dedi. O da:
“Ne o, iki elinde kapalı?” diye sordu. O da:
“Bana, “Telef edip ifsat ettiklerini Biz asla düzeltmeyiz” denildi.” dedi. Bu rüyasını Tufeyl Resûlullah’a (s.a.s.) anlattı. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.):
“Ey Allah’ım! İki elinden dolayı onu bağışla” diye buyurdu.[2]

***

---

[1] Müttefekun Aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (1363).
[2] Müslim (116).

Riyanın Haram Olması

51) Süleyman bin Yesar'dan rivayetle, şöyle dedi:
Ebû Hüreyre (r.a.)'ın çevresindeki cemaat dağıldı sonra Şam (Suriye) bölgesinden bir kişi öne geçerek:
"Ey Şeyh! Resûlullah (s.a.s.)'den duyduğun bir hadisi bana anlat." dedi. Ebû Hüreyre (r.a.) da: "Evet, Resûlullah'tan (s.a.s.) duyduğuma göre O şöyle buyurdu:
"Kıyamet gününde kendisi hakkında hüküm verilecek ilk kişi, şehid edilerek ölmüş olan kimsedir. Getirilir, kendisine nimetler anlatılır, o da bu nimetleri bilmiş olur. Allahu Teâlâ:
"Sen bu nimetler için ne yaptın?" diye sorar. O da:
"Senin yolunda şehid olana dek savaştım" der. Allahu Teâlâ'da:
"Yalan söylüyorsun. Sen hakkında: "Bu adam çok cesaretlidir" desinler diye savaştın, nitekim hakkında da böyle denildi" diye buyurur.
Sonra Allah emir buyurur, adam yüz üstü süründürülerek cehenneme atılır.
Yine ilim öğrenmiş ve okutup öğretmiş ve Kur'ân okumuş bir adam ilk hesaba çekilenlerdendir. O adamda getirilir. Allahu Teâlâ ona nimetlerini tanıtır, o da bunları tanır. Yüce Allah:
"Bunlar için ne yaptın?" diye sorar. O adam da:
"İlim öğrendim ve öğrettim, Senin için de Kur'ân okudum" der. Allahu Teâlâ:
"Yalan söylüyorsun. Sen ilmi, sana alim desinler diye öğrendin, Kur'ân'ı da: "Şu adam çokça Kur'ân okur." desinler diye okudun. Nitekim öyle de denildi" diye buyurur ve emredip adam yüzü üstü sürüklenerek cehenneme atılır.
Yine dünyadayken kendisine Allah'ın (c.c.) çokça geniş rızk vermiş olduğu, her çeşit maldan lütfettiği bir adam getirilir. Allah-u Azze ve Celle ona nimetlerini tanıtır ve o da tanır. Allahu Teâlâ:
"Bunlar için ne amel işledin?" diye buyurur. Adam da:
"Senin infak edilmesini sevdiğin yollardan hiç birisini eksik etmeden infakta bulundum" der. Allahu Teâlâ da:
"Yalan söylüyorsun. Sen, hakkında: "Bu adam cömerttir" desinler diye infak ettin. Nitekim öyle de denildi." diye buyurur. Sonra Allah emir buyurur ve adam yüz üstü sürüklenerek cehenneme atılır."[1]

***

[1] Müslim (1605).

İhtiyacından Fazla Olan Suyu İnsanlardan Men Etme

52) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Üç sınıf var ki, Allahu Teâlâ onlarla kıyamet gününde konuşmayacak ve onlara bakmayacaktır. Birisi malı üzerine yalancı olarak bu mala, almak isteyen müşteriden daha fazla bedel verdiğine yemin eden kimse, diğeri ikindiden sonra müslüman bir kimsenin malını koparıp almak maksadı ile yalan bir yemin eden kimse, üçüncüsü de ihtiyacından fazla olan suyu insanlardan men eden kimse. Allah (c.c.) ona:
"Sen ellerinle imâl etmediğin fazla suyu men ettiğin gibi, bu gün ben de fazlımı senden men ediyorum" diye buyurur."[1]
v Buhârî'de (7446) gelen bir lafız şöyledir:
"Üç sınıf var ki Allahu Teâlâ onlarla kıyamet günü konuşmaz ve onlara bakmaz. Malı üzerine yalancı olarak bu mala, almak isteyene daha çok bedel verdiğine dair yemin eden kimse, ikincisi ikindi vaktinden sonra müslüman bir kimsenin malını koparıp ele geçirmek amacıyla yalan yemin eden kimse, üçüncüsü de fazla suyu insanlardan men eden kimse. Allahu Teâlâ: "Sen ellerinle imâl etmediğin fazla suyu men ettiğin gibi, bu gün ben de fazlımı senden men ediyorum" diye buyurur."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye (2369) aittir. Buna yakın olarak Müslim'de (108) rivayet etmiştir.

Allah'ın Rahmetinden Ümit Kesmenin Yasak Olması

53) Cündeb (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyrudu:
"Bir adam "Allah'a yemin olsun ki, Allah filancayı bağışlamaz" dedi. Allahu Teâlâ da (buna) şöyle cevap verdi: "Benim falanı mağfiret etmeyeceğim üzerine yemin eden kimdir? O kimseyi bağışdım ve senin amelini de boşa çıkardım."[1]

***

---

[1] Müslim (2621). Hadiste geçen *"Et-Teellî"* yemin demektir.

Müslümanlar Arasında Dargınlık ve Düşmanlığın Yasaklanması

54) Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennetin kapıları Pazartesi ve Perşembe günü açılır ve Allah'a ortak koşan kimse hariç herkesin (günahı) bağışlanır, Bir de kendisiyle kardeşi (İslâm kardeşi) arasında dargınlık, düşmanlık olan da bağışlanıp (cennete) giremez. Nitekim onlara: "Barışıncaya dek onları bekleyin, barışıncaya dek onları bekleyin, barışıncaya dek onları bekleyin" denilir."[1]
v Yine Müslim'den gelen bir lafız şöyledir:
"Ameller her Pazartesi ve Perşembe günü arz olunur. Allahu Teâlâ da, kendisine ortak koşan ve kendisiyle kardeşi arasında düşmanlık bulunan kişileri hariç herkesi bağışlar. Ve şöyle buyurulur: "Onları barışıncaya kadar gözetleyin, onları barışıncaya dek gözetleyin."
Hadiste geçen *"Erkû"*nun manası gözetleyin demektir.
v Yine Müslim'de geçen rivayet lafzı şöyledir:
"İnsanların amelleri her Cuma günü iki defa, Pazartesi ve Perşembe günü arz edilir. Allahu Teâlâ, kendisiyle kardeşi arasında düşmanlık olan bu kimseler hariç her mü'min kulu bağışlar ve: "Düşmanlıkları bitene kadar onları gözetleyin, onları bırakın (girmesinler) diye buyurulur."
Hadiste geçen: *"Yefie"* kelimesinin manası, barış ve ülfete dönüş demektir. Yani düşmanlıkların bitmesidir.

***

---

[1] Müslim (2565). Hadiste geçen *"Eş-Şahna"* kelimesinin manası: Düşmanlık ve kindarlıktır. Ve yine hadiste geçen: *"Enziru hâzeyni":* Barışıncaya dek onları bekleyin" demektir. Allah en iyisini bilir.

Canlı Sûretler (Resimler) Tasvir Etmenin ve Heykeller Yapmanın ve Bunları Evlerde Veya Başka Yerlerde Bulundurmanın Haram Olduğu

55) Abdullah bin Ömer (r.huma) dan rivayetle Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz bu sûretleri (canlı resimleri, heykelleri) yapanlar kıyamet gününde azap olunacaklardır. Onlara: "Haydi! Hayat verin bakalım yarattıklarınıza" denilecek."*[1]

v Yine Buhârî (7558)'de gelen lafız şöyledir:

"Bu sûretleri yapan kimseler kıyamet gününde azaplandırılacak kimselerdir. Onlara: "Haydi! Yarattıklarınıza can verin" denilir."

v Müslim'de (2108) gelen bir rivayet lafzı şöyledir:

"Sûretler yapanlar, kıyamet gününde azap görürler. Onlara: "Haydi! Yarattıklarınıza hayat verin" denilir."

***

56) Ebû Zür'a (r.a.)'dan rivayet edilmiştir: "Ebû Hüreyre (r.a.) ile beraber Medine de bir bahçeli eve girdik. Evin üst tarafında sûret (resim) yapan bir ressam gördü ve ona; Resûlullah (s.a.s.) Allahu Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu bildirdi:

"Benim yarattığım gibi bir şeyi yaratmaya kalkışandan daha zalim kim olabilir? Bir dane veyahut bir zerre yaratsınlar (da göreyim)!" dedi."[2]

v Yine Buhârî'de (7559) gelen bir rivayet lafzı şöyledir:

"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Benim yarattığım gibi bir şeyi yaratmaya kalkışandan daha zalim kim vardır? Bir zerre ya da bir dane ya da bir arpa yaratsınlar bakayım!"

v Müslim'in (2111) rivayet ettiği lafız da şöyledir:

"Ebû Zur'a'dan rivayet edilmiştir: "Ebû Hüreyre (r.a.) ile birlikte Mervan'ın evine girdik. Orada sûretler (resimler) görünce: "Resûlullah (s.a.s.) Allah'ın (c.c.) şöyle buyurduğunu söylediğini işittim" dedi ve devamla:

"Benim yaratmış olduğum gibi bir şeyler yaratmaya teşebbüs edenlerden daha zalim kim olabilir! (Haydi!) bir zerre ya da bir dane veyahut da bir arpa yaratsınlar göreyim."

***

57) Kasım bin Muhammed’den rivayetle, mü’minlerin anası olan Aişe (r.ha) üzerinde canlı sûretler (resimler) bulunan bir minder satın almıştı. Resûlullah (s.a.s.) bunları görünce kapının eşiğinde durdu ve içeriye girmedi. (Aişe (r.ha) devamla) dedi ki: “Olaya kızdığını yüzündeki ifadesinden anladım ve:
“Ey Allah’ın Resûlü! Allah’a tevbe ediyor, Resûlünden de özür diliyorum? Bir günah mı işledim?” dedim. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Bu yastık neyin nesi?” diye buyurdu. Ben de:
“Üzerine oturup yaslanasın diye senin için satın aldım” dedim. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.):
“Bu sûretleri yapanlar kıyamet gününde azap edilirler. Kendilerine: “Yarattıklarınızı diriltin” denilecek. Melekler de içinde sûret bulunan eve girmezler” diye buyurdu.”[3]
v Yine Buhârî’de (3224) geçen Aişe (r.ha)’nın rivayet ettiği hadisin lafzı şöyledir: Aişe (r.ha) şöyle dedi: “Resûlullah’a (s.a.s.) üzerinde canlı resimler bulunan bir küçük yastık almıştım. Peygamber (s.a.s.) eve geldiğinde iki kapının eşiğinde durdu ve yüzü (sinirden) değişiverdi ve ben de:
“Ne oldu bir günah mı işledim? Ey Allah’ın Resûlü” dedim. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Bilmiyor musun ki: Melekler içinde sûret bulunan eve girmezler? Ve aynı şekilde bilmiyor musun ki: Kıyamet gününde bazı canlı sûretleri yapanlar azap görecekler ve: “Yaratmış olduklarınıza can verin” diye buyurulacaktır.” dedi.
v Buhârî’de (5181) gelen yine bir hadis lafzı şöyledir:
Nâfi’den, onun da Kasım bin Muhammed’den Onun da Anamız Aişe (r.ha)’dan yaptıkları rivayete göre; Nebî (s.a.s.)’ın eşi Aişe (r.ha), üzerinde canlı sûretler (resimler) bulunan bir yastık satın aldı. Bu yastığı Nebî (s.a.s.) görünce kapının ağzında bekledi ve içeriye girmedi. Ben de kızdığını yüzündeki ifadeden okumuştum. Ben:
“Ey Allah’ın Resûlü! Tevbe ediyorum, senden de özür diliyorum, günaha mı girdim?” dedim. Resûlullah (s.a.s.):
“Bu yastık neyin nesi?” diye buyurdu. Ben de:
“Oturup, yaslanman için yastığı satın aldım” dedim. Bunun üzerine:
“Muhakkak ki bu canlı resimleri yapanlar kıyamet gününde azap görecekler ve kendilerine: “Yarattıklarınızı diriltin” denilecek ve Melekler içinde sûret bulunan eve girmezler” diye buyurdu.”
v Yine Buhârî’de (5957) gelen bir lafız şöyledir:
“Aişe (r.ha) üzerinde canlı resimler bulunan bir küçük yastık satın aldı. Bu yastığı Resûlullah (s.a.s.) görünce, odanın kapısının eşiğinde durdu ve içeriye

girmedi. Aişe (r.ha) onun kızdığını yüzündeki ifadeden anladı ve hemen:
“Ey Allah’ın Resûlü! Allah’a tevbe ediyorum, bir günah mı işledim?” diye sordu. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Bu yastık da neyin nesidir?” diye sordu. Aişe (r.ha):
“Oturup, yaslanman için aldım” dedi. Resûlullah’da (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Muhakkak bu sûretleri yapanlar kıyamet gününde azap olunacaklardır. Onlara: “Haydi yaratmış olduklarınızı diriltin” denilecek. Melekler içerisinde sûret bulunan eve girmezler.”
v Kısaltılmış olarak Buhârî’de (7557) gelen bir hadis lafzı şöyledir:
“Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Bu sûretleri yapanlar kıyamet gününde azap görecekler. Onlara: “Yarattıklarınızı diriltin” denilecek.”
v Müslim’de (96/2107) gelen rivayet lafzı şöyledir.
Kasım bin Muhammed’den rivayetle, Onun da Aişe (r.ha)’dan gelen rivayette: kendisi üzerinde sûretler bulunan bir yastık alır. Nebî (s.a.s.) bunu görünce kapının ağzında durur ve içeriye girmez. Hz. Aişe onun sinirlendiğini yüzündeki hâlinden anlamıştı. Bunun üzerine Aişe (r.ha):
“Ya Resûlallah! Allah’a tevbe ediyor, senden de özür diliyorum, bir hata mı işledim?” dedi. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Bu yastık da ne?” diye buyurdu. Aişe (r.ha):
“Üzerine oturman ve yaslanman için, senin için satın aldım” dedi. Bunun açıklamasından sonra Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Şüphesiz bu sûretleri yapan kimseler kıyamet gününde azap göreceklerdir. Onlara: “Yarattıklarınızı diriltin bakalım” denilecek.” Sonra da şöyle buyurdu: *“Melekler içinde canlı resim bulunan eve girmezler.”*

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (5961).

[2] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (5953).

[3] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (2105). Hadiste geçen: *"En-Nemrika"* küçük yastık demektir.

Cezalandırırken Haddi Aşmaktan Sakındırma

58) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayete göre Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Bir karınca Peygamberlerden bir Peygamberi ısırdı. O da, karıncaların köyünün yakılmasını emir buyurdu ve yakıldı. Allahu Teâlâ da bu olay üzerine şöyle vahyetti:
"Seni bir tane karınca ısırdı, sen de Allah'ı tesbih eden bir topluluğu yaktın?"[1]
v Yine Müslim'de (149/2241) gelen bir lafız şöyledir:
"Peygamberlerden bir Peygamber bir ağacın altında oturdu. Bu arada bir karınca gelip onu ısırdı. Emir verdi eşyaları ağacın altından çıkarıldı sonra da karıncanın yuvası yakıldı. Bu olay üzerine Allah (c.c.) şöyle vahyetti: "Bir tane karınca değil miydi seni ısıran?"
v Müslim'de (150/2241) gelen başka bir lafız şöyledir:
"Peygamberlerden birisi (bir gün) bir ağacın altında oturuyordu, derken oracıkta bir karınca onu ısırdı. Emir buyurdu ağacın altındaki eşyaları çıkartıldı ve ateşle yuvası yakıldı. Allahu Teâlâ ona şöyle vahyetti: "Seni ısıran karınca bir tane değil miydi?"
v Buhârî'de (3019) gelen hadis lafzı şöyledir:
"Bir karınca Peygamberlerden bir Peygamberi ısırdı. Peygamberde karıncanın yuvasının yakılmasını emretti ve yakıldı. Bunun üzerine Allah (c.c.) ona şöyle vahyetti: "O senin yaktırdığın karınca, Allah'ı tesbih eden topluluklardan bir topluluk idi?"
v Yine Buhârî'de (3319) gelen (başka) bir lafız şöyledir:
"Peygamberlerden bir Peygamber bir ağacın altında oturdu, derken oracıkta bir karınca onu ısırdı. O da ağacın altından eşyalarını çıkartmayı emir etti ve sonra da yuvasının yakılmasını emir buyurdu ve yakıldı. Bunun üzerine Allahu Teâlâ ona şöyle vahyetti: "Seni ısıran karınca bir tane değil miydi?"

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (2241).

Adakta Bulunmanın Yasaklanması

59) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Nezir (adak) ademoğluna bir şey sağlamaz. Benim takdir etmediğim meydana gelmez. Ona sadece kaderde olan gelir, onun da kendisi için takdir etmişimdir. Ancak adakla cimriden malını çıkarırım (sadaka vermeyen cimri insanın malından bu yol ile sadaka hakkını alırım)."[1]
v Buhârî (6694) gelen başka hadis lafzı şöyledir:
"Âdemoğlu'na adak bir şey sağlamaz. Benim takdir etmediğim meydana gelmez. Ona sadece kaderde olan olur, onu da kendisi için takdir etmişimdir. Ancak cimri olan kimseden malını çıkarırım, önceden cimriliğimden ötürü alınamayanı bu yol ile alırım."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (6609), Müslim'de (1640) rivayet etmiştir.

Önemli Açıklama:

İmam Mazirî (rh.a.) der ki: “Herhalde adağın yasaklanmasının sebebi; adağı adayan kimse bu adağında çokça ısrarlı oluyor ve sonuçta istemeksizin bunu kendisini bir tekellüf altına almasından böyle meydana geliyor (Yani kendi zorlamasıyla olay zorlanıp nehyedilen adak kapsamına giriyor.)
Kadı Iyâz (r.h) der ki: “Buradaki adağın yasak olması herhalde bazı cahillerin zannettikleri gibi adağın kaderi geri çevirdiği itikadıdır. Aynı şekilde kendisi hakkında Allah’ın takdirinin meydan bulmayacağı itikadıdır. İşte cahillik yapmaması için bu sakat görüşlere düşmemesi için bu türlü yasak olan adaklardan nehyedilmiştir.”
Bütün Müslümanların icmasına göre, mubah olan adak olmakla beraber, bu şekilde adak adanmışsa yerine getirmek vaciptir. Buradaki bağlayıcılık konusu Allah’a itaat olursa. Şayet günah olan bir konuda nezir (adak) adanırsa bu adak geçerli olmamakla birlikte bunun kefâreti de yoktur. Allah (c.c.) en iyisini bilir.

***

Aldatmanın Haram Olması

60) Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivayetle; Resûlullah (s.a.s.) bir gün bir adamın yanından geçti ve adam yiyecek (hurma, arpa, buğday vs...) satıyordu. Adama:
"Nasıl satıyorsun?" diye sordu. Adam da (şöyle şöyle diye) haber verdi. Bunun üzerine Allah-u Azze ve Celle: *"Elini yiyeceğin içine sokup daldır"* diye vahyetti. Resûlullah (s.a.s.) de elini yiyeceğin içine daldırdı bir de baktı ki ıslak: Bunun üzerine:

"Bizi aldatan Bizden değildir" diye buyurdu.[1]

***

---

[1] Müslim (102), Ahmed (3/7292) rivayet etti. Hadisin lafzı ona aittir.

Allah'ın Veli Kullarına Düşmanlık Beslemenin Yasak Olması

61) Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Allah-u Azze ve Celle buyurdu ki: "Kim Benim veli kuluma düşmanlık beslerse ona savaş açarım. Kulum Bana kendine farz kılmış olduğum amellerden daha sevimli bir amel ile yaklaşamaz. Kulum Bana nafile ibadetlerle de yaklaşmaya devam ederse; Ben de onu severim. Onu sevdiğim zaman işiten kulağı olurum, gören gözü olurum, tutan eli olurum, yürüyen ayağı olurum. Benden bir şey isterse istediğini veririm. Bana sığınacak olursa Ben de onu korurum. Mü'min kulumun canını almakta tereddüt ettiğim kadar hiçbir şeyde tereddüt etmiş değilim. O ölümü istemez iken, Ben de onun uzun yaşaması ile fena duruma düşmesini istemem."*[1]

Hadisin sonlarından anlaşılan şudur: Ölüm vakti gelince mü'minin karşılaştığı hâlleri görmeyi kerih görmesidir. Mesela Ruhun cesetten çıkması, ölüm sarhoşluğu ve ruhun bedenden kabzedilme dehşeti vs... gibi. Yoksa buradaki *"ölümü istemez"* sözünden maksat bazı insanların sandığı gibi Allah (c.c.)'ın kuluna ölümü sevimsiz göstermesi ya da "kul Allah ile karşılaşmayı istemiyor" değil.

Allahu Teâlâ en iyisini bilir.

***

---

[1] Buhârî (6502).

PEYGAMBERLER

ADEM (ALEYHİSSELAM)

Hz. Âdem'in Yaratılışı, Hz. Peygamberle Karşılaşması ve Ona Selamı

62) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayete göre, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allah-u Azze ve Celle Âdem'i boyu altmış zira' (arşın) olarak yarattı. Sonra da: "Git, şuradaki meleklere selam ver, onların da sana selam vereceklerini işit, öyle ki bu senin ve zürriyetinin selamı olacak." diye buyurdu. Bu emri üzerine Âdem (a.s):
"Esselâmü aleyküm" dedi. Melekler de:
"Esselâmü aleyke ve rahmetullah" dediler. "Ve Rahmetullah" kelimesini eklediler. Cennete girecek her kimse Âdem'in sûreti (şekli üzere) girecektir. Yaratıklar şimdiye kadar hep küçülmüşlerdir."[1]
v Yine Buhârî'de (6227) gelen lafız şöyledir:
"Allahu Teâlâ, Âdem'i boyu altmış arşın olarak kendi sûretinde yarattı. Onu yarattığı zaman ona:
"Git, şurada oturan meleklerden olan şu topluluğa selam ver. Sana da selam vermelerini işit. Çünkü bu senin ve zürriyetinin selamı olacak" diye buyurdu. Âdem (a.s) da:
"Esselâmü aleyküm" dedi. Melekler de:
"Esselâmü aleyke ve rahmetullah" dediler. "Ve Rahmetullah" kelimesini ilave ettiler. Her cennete girecek olan kimse Âdem'in şekli üzere girer. Yaratılmışlar şimdiye dek hep küçülmüşlerdir."
v Müslim'in (2841) rivayet lafzı şöyledir:
"Allah-u Azze ve Celle, Âdem'i boyu altmış zira' olarak kendi sûretinde yarattı. Onu yarattığı vakit:
"Git, orada Meleklerden oluşup oturmakta olan topluluğa selam ver ve onların selamını da işit. Çünkü bu senin ve zürriyetinin selamı olacak" diye buyurdu. Âdem (a.s) gitti ve:
"Esselâmü aleyküm" dedi. Melekler de:
"Esselâmü aleyküm ve rahmetullah" dediler ve "Ve rahmetullah" kelimesini eklediler. Cennete girecek her kimse Âdem'in sûreti üzere altmış zira' boyunda olarak girer. Yaratılmışlar şimdiye kadar hep küçülmüşlerdir."

***

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (3326).

Önemli Bir Açıklama:

Yüce Allah'ın (c.c.): *"Allah Âdemi kendi sûretinde yarattı"* ile ilgili kavli hakkında ilim adamları şöyle derler: "Hadiste geçen *"kendi sûretinde"* lafzındaki zamir Âdem (a.s)'a gitmektedir. Dolayısıyla manası: "Âdem'in sûretinde yarattı" olur. Öyleyse maksadı şöyledir: "Âdem (a.s.) ilk yaratıldığı zamanki sûreti, yeryüzüne gönderilmesi sırasındaki ve vefatı üzere olduğu sûretidir. (Geçtiği gibi) altmış arşın boyunda olduğudur. Kendi zürriyetine ise (dünyada) bu uzun boyluluğu söz konusu değildir. Cennetteki şekli de dünyadaki şeklinin aynısı olup değişmemektedir. Allah en iyisini bilir.

***

Âdem (a.s.) in Yaratılışı ve Allah-u Teâlâ'nın, Âdemi İçi Boş ve Kendisine Sahip Olamayan Kimse Olarak Yaratması

63) Enes (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ, cennette Âdem'e şekil verdiği zaman, Âdemi Allah'ın dilediği vakte kadar kendi başına bırakır. Bunu fırsat bilen İblis etrafında dolaşır ve kendisine bakar. Âdem'i görünce, Âdem'in içinin boş olduğunu görür ve Âdem'in bir şeye sahip olmadan yaratılmış olduğunu anlar."[1]
Hadiste geçen *"bir şeye sahip olmaması"* kavlinden maksat; Âdem'in nefsine malik olmadığına ve şehvetlere kendisinin haps olduğuna yorumlanmıştır. Kimileri de: kendisine gelecek olan vesveselerden kendisini koruyamayacağını, kimileri de; öfkelenmekten kendisini alamayacağını söylemişlerdir. Hadisteki maksat ise Âdemoğlu cinsidir. Allah en iyisini bilicidir.

***

---

[1] Müslim (2611)

Âdem (a.s.)’in Kıyamet Günü, Hatasını Hatırlaması ve Bundan Ötürü Üzüntü Duyması

64) Katade’den gelen rivayetle, onun da Enes (r.a.)’dan yaptığı rivayete göre Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Allahu Teâlâ kıyamet gününde insanları bir araya toplar. Onlar:
“Ey Rabbimiz! Senin katında birisini şefaatçi edinelim de, Rabbimiz bizleri bu yerimizde rahata kavuştursun” derler. Âdem (a.s.)’a gelirler:
“Sen, Allahu Teâlâ’nın kendi eliyle yaratmış olduğusun, Allahu Teâlâ kendi ruhundan sana üfledi ve sana secde etmeleri için de Meleklere emir buyurdu. Rabbimiz katında bize şefaatçi ol” derler. Âdem (a.s.):
“Ben sizin istediğiniz konumda değilim” der ve işlemiş olduğu hatayı hatırlatır. Onlara:
“Siz Nuh’a gidin” der. Nuh (a.s.) da:
“Ben sizin istediğiniz mevkide değilim” der ve işlediği hatayı hatırlatır ve:
“Siz Allah’ın kendisini halil (yakın dost) edindiği İbrahim’e gidin” der. Ona giderler, o da:
“Ben sizin istediğiniz konumda değilim” der, işlediği hatayı hatırlatır ve:
“Siz İsa’ya gidin” der. Ona giderler. O da:
“Ben sizin istediğiniz mevkide değilim” der ve (devamla):
“Siz Yüce Allah’ın önceki ve sonraki tüm günahlarını bağışlamış olduğu Muhammed’e gidin” der. Bana gelirler. Ben de, Rabbime nida edip yalvarmak için izin isterim. O’nu gördüğümde secde yaparım. Allah Azze ve Celle beni dilediği kadar belli bir vakte dek o hâl üzere bırakır. Sonra:
“Başını kaldır, istediğin verilecektir, söyle söylediğin dinlenecektir, şefaatte bulun şefaatin makbul olacaktır.” denilir.
Ben de bunun üzerine başımı kaldırırım, Rabbimin bana öğrettiği gibi hamd ederim sonra da şefaatte bulunurum. Rabbim Bana kimler için şefaatçi olacağımı bildirir. Sonra haklarında şefaatte bulunduklarımı cehennemden çıkarırım (Allah’ın izniyle) ve Cennete koyarım. Sonra yine Rabbimin huzuruna varırım ve yine aynı şekilde secdede bulunurum. Üçüncü, dördüncü kez böyle tekrar tekrar bu devam eder. Öyle ki Kur’ân’ın tuttukları haricinde cehennemde hiç kimse kalmaz.”
Râvî Katade bu sonuncu hakkında yani *“Kur’ân’ın tutukları”* hakkında, bunlar, kendi haklarında ebedi cehennemde kalmaları kesinkes belli olanlardır.” derdi. [1]
v Müslim’de (193) gelen başka bir rivayet lafzı da, Ebû Kâmil Fudayl bin

Hüseyin El-Cühderi ve Muhammed bin Ubeyd el-Ğaberî'dendir. Hadisin lafzı Ebû Kamil'e aittir. Her ikisi de: "Bizlerin Ebû Avâne'den, onun da Katâde'den, onun da Enes bin Malik'ten (r.a.) rivayet ettikleri hadiste, Resûlullah'ın (s.a.s.) şöyle buyurduğunu söylemişlerdir" dediler (ve devamla):

"Allahu Teâlâ kıyamet gününde insanları toplar ve bu insanlar ihtimam gösterirler (Râvî İbn Ubeyd der ki: "İnsanlar bu olay karşısında dehşete girerler.") *ve:*

"Ey Rabbimiz! Senin katında birisini şefaatçi edinelim de, Rabbimiz bizi bu yerimizden rahata kavuştursun" derler. Direkt Âdem (a.s)'a gelirler: "Sen Âdem (a.s)'sin, mahlukatın Babasısın. Allah (c.c.) seni kendi eliyle yarattı ve ruhundan sana üfledi, meleklere de emir buyurdu. Sana secde ettiler. Rabbin katında bizlere şefaatçi ol ki bizi buradan rahat bir yere kavuştursun" derler. Âdem:

"Ben sizin istediğiniz konuda değilim" der ve işlediği hatasını hatırlatır. Bu hatasından dolayı Rabbinden utanır ve:

"Ama Nuh'a gidin Allah'ın gönderdiği ilk resûle gidin" der. Onlar da Nuh'a gelirler. O da:

"Ben istediğiniz konumda birisi değilim" der ve işlediği hatayı hatırlatır, bu hatasından dolayı Rabbinden utanır ve:

"Ama, Allah'ın (c.c.) kendisini Halil (yakın dost) edindiği İbrahim'e gidin" der. Onlar da bunun üzerine İbrahim'e gelirler. O da (a.s.):

"Ben istediğiniz mevkide birisi değilim" der ve işlediği hatasını hatırlatır, bu hatasından dolayı da Rabbine karşı utanır ve:

"Ama Allah'ın kendisiyle konuştuğu, kendisine Tevrat verdiği Musa'ya gidin" der. Onlar da Musa'ya (a.s) gelirler ve o da:

"Ben sizin istediğiniz mevkide birisi değilim" der ve işlediği hatasını hatırlatır ve bundan dolayı Rabbine karşı utanır ve:

"Ama Allah'ın ruhu ve kelimesi olan İsa'ya gidin" der. O da:

"Ben sizin istediğiniz konumda birisi değilim" der (ve devamla):

"Ama gelmiş ve geçmiş günahları bağışlanmış olan Muhammed'e (s.a.s.) gidin" der. (Resûlullah (s.a.s.) der ki):

"Bana gelirler. Ben de: Rabbime münacatta bulunmak için izin isterim. Onu gördüğümde secde yaparım. Allahu Teâlâ beni dilediği kadar o hâl üzere bırakır. Sonra:

"Başını kaldır! Söyle, söylediklerin dinlenecek, istediğin verilecek, şefaatçi ol şefaatin kabul edilecek" diye buyurur. Ben de başımı kaldırırım. Allah'ın bana öğrettiği gibi Allah'ı hamd ederim. Sonra şefaatçi olurum ve Rabbim kimler hakkında şefaat edeceğimi bildirir. Sonra da haklarında şefaatte bulunduklarımı

(Allah'ın izniyle) ateşten çıkarırım ve cennete sokarım."
(Râvî) der ki: "Üçüncüsünde mi yoksa dördüncüsünde miydi hatırlamıyorum şöyle buyurur:
"Ey Rabbim! Öyle ki Kur'ân'ın tuttukları hariç cehennemde kimse kalmadı." Yani cehenneme girmeleri ebedi hükme bağlananlar."
İbn Ubeyd'den gelen rivayette ise, "Yani cehenneme girmeleri ebedi hükme bağlananlar" lafzını Katâde belirtmiştir" der.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye (6565) aittir. Geniş olarak ileride şefaat hadisinde (inşallah) gelecektir.

Kıyamet Günü Âdem (A.S)'in Cehenneme Gidecek Olanları Ayırmak İçin Allah Teâlâ'nın Emrine İcâbet Etmesi

65) Ebû Said El-Hudri'den (r.a.) rivayetle Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
"Allah-u Azze ve Celle:
"Ey Âdem" diye buyurur. Âdem de:
"Buyur Rabbim emrine amadeyim, hayır senin iki elinde" der. Allahu Teâlâ:
"Ateşe gidecek kısmı çıkart" diye buyurunca Âdem:
"Ateşe gidecek kısım nedir?" diye sorar. Allah-u Azze ve Celle:
"Her bin kişiden dokuz yüz doksan dokuz kişi" der. Allahu Teâlâ da (devamla) şöyle buyurur:
"O esnada çocuğun saçı başı ağarır: "Ve hamile olan da yükünü bırakır, insanları da sarhoş görürsün, halbuki onlar gerçekte sarhoş değillerdir. Ama Allah'ın azabı şiddetlidir." (Hac: 22/2).
Bu durum orada bulunanlara çok ağır geldi:
"Ey Allah'ın Resûlü! Bizden birimiz ya o bir adam olursa" derler. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Müjdeler olsun! Ye'cüc ve Me'cüc'ten olanlar bin kişi nispetinde olacak. Sizden de (cehennemde) bir kişi nispetinde olacak" diye buyurdu. Sonra da şöyle buyurdu:
"Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki! Ben sizlerin, cennet ehlinin dörtte birini oluşturacağınızı umarım" diye buyurunca biz de Allah'a hamd ettik ve tekbir getirdik. (Râvî der ki bir rivayette ise):
"Sonra Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Nefsim elinde olana yemin olsun ki; Ben sizlerin, cennet ehlinin üçte birini oluşturacağınızı umarım." Başka bir rivayette ise:
"Ben sizlerin Cennet ehlinin yarısı kadarını oluşturacağını umarım. Nitekim sizlerin diğer ümmetlere kıyasla durumunuz, siyah bir öküzün yan tarafındaki beyaz tüy gibisiniz ya da bir eşeğin yanındaki ufak bir alacalık gibisiniz" diye buyurdu.[1]
Hadiste geçen *"er-Rakme"* den maksat Arap dili gramercilerine göre, hayvanın bacaklarının dip kısımlarındaki beyaz ize denilmektedir. Bazıları da bunun bacaklarındaki dairesel (lekesin) olduğunu söylemişlerdir. Allah en iyisini bilendir.
v Buhârî'nin (3348) rivayet ettiği lafız şöyledir:
"Allahu Teâlâ: "Ey Âdem" diye buyurur. Âdem de:
"Buyur Rabbim, emrine amâdeyim, hayır iki elindedir" der. Allahu Teâlâ da:

“Cehennem ateşine gidecek kısmı ateşten (ayırt edip) çıkart” diye buyurur. Âdem de:
“Ateşe gidecek kısım nedir?” der. Allahu Teâlâ:
“Her bin kişiden dokuz yüz doksan dokuz kişi” diye buyurur ve (devamla): “O esnada çocuğun saçı başı ağarır ve: “Her hamile kalan da yükünü bırakır, insanları sarhoş görürsün, halbuki onlar sarhoş değildirler. Ama Allah’ın azabı şiddetlidir.” (Hac: 22/2) diye buyurur. Sahabeler:
“Ey Allah’ın Resûlü! Bizden birimiz ya o (ateşteki) adam olsa?” diye sorarlar. Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurur:
“Müjdeler olsun! Cehennemde sizlerden, bir kişi nispetince (az) olacak, Ye’cüc ve Me'cüc’ten ise bin kişi nispeti kadar (çok) olacak.” Sonra şöyle buyurdu: *“Nefsim elinde olana yemin olsun ki, Ben, sizlerin Cennet ehlinin dörtte birini oluşturacağınızı umuyorum.”* Bu cevabı üzerine bizler de Allah’a tekbir getirdik. Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Ben, sizlerin Cennet ehlinin üçte birini oluşturacağınızı umuyorum.” Bunun üzerine bizler Allah’a tekbir getirdik. Resûlullah (s.a.s.):
“Ben sizin cennet ehlinin yarısını oluşturacağınızı umuyorum” diye buyurunca bizler de Allah’a tekbirler getirdik. Devamla şöyle buyurdu:
“Nitekim sizlerin diğer insanlara kıyasla durumunuz. Beyaz bir öküzün üzerindeki siyah bir tüy gibisiniz ya da siyah bir öküz üzerindeki beyaz bir tüy gibisiniz.”
v Yine Buhârî’de (4741) gelen bir lafız şöyledir:
“Allah-u Azze ve Celle kıyamet gününde:
“Ey Âdem” diye buyurur. Âdem de:
“Emret Rabbim, emrine amadeyim” der. Yüce Allah seslice:
“Allah sana zürriyetinden cehenneme girecek olan kısmını çıkarmanı emreder” diye nida eder. Âdem de:
“Cehenneme gidecek kısım nedir?” diye sorar.
Allahu Teâlâ: “Her bin kişiden – Râvî burada tereddüt ederek: “Zannımca: Dokuz yüz doksan dokuz kişi diye söyledi, diyor.- *O sıra, hamile olan karnındakini bırakır, çocuğun saçı başı ağarır. “İnsanları sarhoş görürsün, gerçekte ise sarhoş değillerdir. Ama Allah’ın azabı şiddetlidir.” (Hac: 22/2) diye buyurur.”* Bu husus sahabelere ağır gelir ta ki yüzlerinin şekli şemaili değişti. Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurur:
“Ye'cüc ve Me’cüc’ten olanlar dokuz yüz doksan dokuz kişi nispetince olacak. Sizler ise bir kişi nispetince olacaksınız.
Ve sonra sizler beyaz bir öküzün yan tarafında bulunan tek bir siyah kıl gibisiniz

ya da siyah bir öküzün yanındaki beyaz kıl gibisiniz.
"Ben sizin Cennet ehlinin dörtte birlik bölümünü oluşturacağınızı umarım" diye buyurur. Biz de bundan dolayı tekbir getirdik.
Sonra *"Cennet ehlinin üçte biri oluşturacağınızı umarım"*, deyince tekbir getirdik. Sonra da cennet ehlinin yarısı deyince tekbir getirdik."
v Buhârî'de yine (6503) gelen bir hadis lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ:
"Ey Âdem" diye buyurur. Âdem de bunun üzerine:
"Buyur Rabbim, Emrindeyim, hayır iki elindedir" der. Allahu Teâlâ da:
"Cehennem ateşine girecek bir kısmı oradan çıkar" diye buyurur. Âdem
"Cehennem ateşine girecek bir kısım nedir?" diye sorar. Allah-u Azze ve Celle de:
"Her bin kişiden dokuz yüz doksan dokuz kişiyi" diye buyurur. Bu esnada çocuğun saçı ağarır, her hamile olan da yavrusunu bırakır (doğurur) ve "insanları (ölüm) sarhoşluğunda görürsün halbuki onlar sarhoş değildirler. Ama Allah'ın azabı şiddetlidir." (Hac: 22/2)
Bu durum Sahabeye çok ağır gelir. Onlar:
"Ya Resûlallah! Bizden birimiz ya o (ateşteki) adam olsa?" diye sorarlar. Rasûlullah (s.a.s.) da:
"Müjdeler olsun! Ye'cüc ve Me'cüc'ten bin kişi, sizlerden de bir kişi nispetinde olacak. Nefsim elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, Ben sizin cennet ehlinin üçte biri nispetinde olacağınızı umuyorum." diye buyurunca (Sahabeler):
"Biz de Allah'a hamd ettik ve tekbir getirdik." dediler. Resûlullah (s.a.s.) sonra şöyle buyurdu:
"Nefsim elinde olana yemin olsun ki, Ben sizin cennet ehlinin yarısı kadar olacağınızı umuyorum. Şüphesiz sizlerin diğer topluluklara kıyasla durumunuz siyah bir öküzün üzerindeki beyaz tüy gibidir. Ya da eşeğin bacaklarının yanındaki beyaz iz gibidir."
v Buhârî'de (7483) kısaltılmış bir lafız olarak şöyle gelmiştir:
"Allahu Teâlâ:
"Ey Âdem" diye buyurur. Âdem de:
"Emret Rabbim, emrindeyim" der. Allah-u Azze ve Celle de seslice:
"Muhakkak ki Allah sana, cehennemde senin zürriyetinden bulunan bir kısmı cehennemden çıkartmanı emrediyor" diye nida eder."

***

65) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayette Nebî (s.a.s.) şöyle buyurur:
"Kıyamet gününde ilk çağrılacak kişi Âdem'dir. ona zürriyeti gösterilir ve:
"Bu sizin babanız Âdem'dir" denilir. O da:
"Emret Rabbim, emrindeyim" der. Allahu Teâlâ:
"Cehenneme gidecek olan zürriyetinden olan bir kısmını ateşten çıkart" denilir. Âdem de:
"Ey Rabbim! Kaç kişiyi çıkartayım?" der. Allahu Teâlâ da:
"Her yüz kişiden doksan dokuzunu çıkart" diye buyurur. Bunun üzerine sahabeler:
"Ey Allah'ın Resûlü! Şayet bizden her yüz kişiden doksan dokuzu alınmaz ise öyleyse bizden kaç kişi kalır ki?" dediler. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Benim ümmetimin diğer ümmetlere kıyasla durumu siyah bir öküzün üzerindeki beyaz tüy gibidir" diye buyurdu.[2]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim'e aittir (222).

[2] Buhârî (6529).

Âdem (a.s.)’ın, Evlatlarının Kimisinin Cehennemlik Olmasından Dolayı Üzüntüsü

66) Enes bin Malik (r.a.)’dan, Ebû Zer (r.a.)’dan şöyle bir hadis rivayet ettiğini bildirmiştir: Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
“Ben Mekke’de iken evimin tavanı yarıldı ve oradan Cebrail (a.s.) inip göğsümü yardı ve orasını zemzem suyu ile yıkadı, sonra da içi hikmet ve iman dolu bir altın testi getirdi, testiyi göğsüme döktü, sonra da orayı kapattı. Sonra elimden tutup beni dünya semasına yükseltti. Dünyanın semasına geldiğimiz vakit Cibril (a.s.) semanın kapıcısına:
“Aç” dedi. Bekçi de:
“Kim o?” diye sordu. Cibril (a.s.):
“Cibril” diye cevap verdi. Kapıcı:
“Yanında kimse var mı?” diye sordu. Cibril de:
“Evet, benimle beraber Muhammed (s.a.s.) var” dedi. Kapıcı:
“Ona elçi gönderildi mi?” diye sordu. Cibril de:
“Evet” dedi. Kapıyı açınca dünya semasına girdik. Orada oturmakta olan bir adam gördük, sağında ve solunda bir takım insanlar vardı. Sağ tarafına baktığında gülüyor, sol tarafına baktığında da ağlıyordu. (Yanına gidince):
“Salih Peygamber ve salih evlada merhaba” dedi. Cibril’e:
“Bu kimdir?” diye sordum.
“Bu Âdem (a.s.)dır” Sağ ve sol tarafında olanlar onun evlatlarının ruhlarıdır. Sağda bulunanlar cennetlikler, sol tarafta bulunanlar da cehennemliklerdir. Bundan ötürü sağ tarafına bakınca güler sol tarafına baktığında da ağlar” dedi.
Bundan sonra da ikinci semaya çıkarıldım. Cibril oradaki kapıcıya:
“Aç” dedi. Bu da ilk söylediğinin aynısını söyledi. Sonra kapıyı açtı.
Râvî olan Enes (r.a.) der ki: “Resûlullah (s.a.s.), semalarda Âdem, İdris, Musa, İsa, İbrahim (a.selam) peygamberlerle karşılaştığını belirtti, ancak konumlarını tespit etmedi. Sadece Âdem (a.s.) ile dünya semasında, İbrahim (a.s.) ile altıncı semada karşılaştığını zikretti.”
Enes (r.a.) devamla şöyle dedi:
“Cebrail (a.s.), Nebî (s.a.s.)’i, İdris (a.s.)’ın yanından geçirdiğinde o:
“Salih Peygambere ve salih olan evlada merhaba” dedi. Resûlullah (s.a.s.) de Cebrail’e: (a.s.):
“Bu kimdir?” diye sordum. Cibril de:
“Bu İdris’tir” diye cevap verdi. Sonra Musa (a.s.)’ın yanından geçtim. O da:
“Salih kardeşe, salih peygambere merhaba” dedi. Cibril’e:

“Bu kimdir?” diye sordum. Cibril de:
“Bu Musa’dır” dedi. Sonra İsa (a.s.)’ın yanından geçtim. O da:
“Salih kardeşe ve salih olan evlada merhaba” dedi. Cebrail’e:
“Bu kimdir?” diye sordum. O da bu “İsa’dır” dedi. Sonra İbrahim (a.s.)’ın yanından geçtim: O da:
“Salih Peygamber ve salih evlada merhaba” dedi. Ben de
“Bu kimdir?” diye sordum. Cibril de:
“Bu İbrahim’dir” dedi.
Ravilerden İbn Şihab (r.a.) dedi ki:
“Bana İbn Hazm, İbn Abbas ile Ebû Habbe el-Ensarî’nin daha sonra Resûlullah (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu rivayet ettiklerini haber verdi. *“Sonra yine yükseltildim, öyle ki, kalemlerin gıcırtısını duyar oldum.”*
İbn Hazm ve Enes bin Malik (r.a.), Resûlullah (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu söylediler:
“Allahu Teâlâ ümmetime elli vakit namazı farz kıldı. Böylece geri döndüm, Musa’nın (a.s.) yanından geçerken:
“Allah (c.c.) senin ümmetinin üzerine neyi farz kıldı?” diye sordu. Ben de:
“Elli vakit namazı” dedim. Musa (a.s.):
“Rabbine dön, senin ümmetin buna gücü olmaz” dedi. Ben de geri döndüm. Rabbimiz bir cüzünü indirdi. Sonra tekrar Musa (a.s.)’a geldim:
“Rabbim benim için yarısını indirdi” dedim. Musa (a.s.) da:
“Rabbine dön, senin ümmetin buna güç yetiremezler” dedi. Rabbime tekrar gittim, Rabbim:
“Onu beş vakte indirdim, ama bu beş vakit için elli vakit namaz (sevabı) vardır. Benim katımda söz değiştirilmez” diye buyurdu. Sonra tekrar Musa (a.s.)’a geldim. Yine
“Rabbine dön” dedi ve Ben de bunun üzerine:
“Rabbimizden haya ettim” diye cevap verdim. Sonra Cibril (a.s.) benimle birlikte çıktı, benimle birlikte Sidretü’l-Münteha’ya (en son noktaya) kadar geldi. Orada onu, ne olduğunu bilmediğim renkler kapladı. Sonra cennete alındım, baktım ki içeride inciden boncuk dizileri bulunmakta, toprağı ise misktendir.”[1]

***

[1] Müttefekun aleyh. Buhârî (349), Müslim (163) "Namaz Kitabı" başlığında bu hadis geçmiş idi. Müslim rivayetinde de (inşallah) ileride gelecek.

NUH (ALEYHİSSELAM)

"İşte Böylece; İnsanlar Arasında Şahitler Olasınız Diye Sizleri Vasat Bir Ümmet Kıldık." Ayeti[1]

67) Ebû Said El-Hudri (r.a.) dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Nuh ve ümmeti gelir. Allahu Teâlâ da:
"Tebliğ ettin mi?" diye sorar. Nuh (a.s.)'da:
"Evet, Ey Rabbim (ettim)" der. Nuh'un ümmetine:
"Tebliğ ettin mi?" diye sorar. Onlar da:
"Hayır, bize hiçbir peygamber gelmedi" derler. Nuh (a.s.):
"Senin için (Ey Rabbim) kim şahitlik eder." der. Allahu Teâlâ da Nuh'a:
"Muhammed (s.a.s.) ve ümmeti" diye cevap verir. Biz onun tebliğ ettiğine şahitlik ederiz. Bu husus Yüce Allah'ın şu ayetinde bildirilmektedir:
"İşte böylece; insanlara şahitler (ve örnek numûneler) olasınız diye, Biz, sizi vasat (ortada bulunan, orta yolu takip eden) bir ümmet kıldık." (Bakara: 2/143).
Ayette geçen vasat ümmetin manası, insaflı, adil ve orta yolu takip eden ümmet demektir.[2]
v Yine Buhârî'de (4487) gelen bir lafız şöyledir:
"Kıyamet günü Nuh (Allahu Teâlâ tarafından) çağrılır. Bunun üzerine Nuh (a.s.):
"Emret Ey Rabbim, emrine amâdeyim" diye cevap verir. Yüce Allah:
"Tebliğ ettin mi?" diye sorar. Nuh:
"Evet" der. Ümmetine:
"Sizlere tebliğ etti mi?" diye sorar. Ümmeti de:
"Bize hiçbir uyarıcı gelmedi" derler. Nuh da bunun üzerine:
"(Ey Rabbim), Senin için kim şahitlik eder?" der. Allah-u Azze ve Celle de:
"Muhammed ve ümmeti" diye buyurur. Sizler de onun tebliğ ettiğine şahitlik etmektesiniz, Peygamber de sizlere şahitlik etmektedir. Bu durum, Yüce Allah'ın şu ayetinde bildirilmektedir:
"İşte böylece, insanlara şahitlik edesiniz ve Peygamber de sizlere şahitlik etsin diye sizleri orta yollu bir ümmet kıldık." (Bakara: 2/143).
v Buhârî'de (7349) başka bir hadisin lafzı şöyledir:
"Kıyamet günü Nuh (a.s.) getirilir Ona:
"Tebliğ ettin mi?" diye sorulur. Nuh (a.s.) da:
"Evet Rabbim Tebliğ ettim" diye cevap verir. Ümmetine sorulur:

“Sizlere tebliğ etti mi?” diye onlar da:
“Bize bir uyarıcı Peygamber gelmedi” derler. Bunun üzerine Nuh (a.s.):
“(Ey Rabbim!) Senin için kim şahitlik eder?” diye sorar. Allahu Teâlâ da:
“Muhammed ve ümmeti, size getirilirler ve sizler de şahit olursunuz.” diye buyurdu. Sonra Resûlullah (s.a.s.) şu ayeti okudu:
“İşte böylece, insanlara şahitlik edesiniz ve Peygamber de sizlere şahitlik etsin diye sizleri vasat (adaletli) bir ümmet kıldık.” (Bakara: 2/143).

***

---

[1] Bakara: 2/143
[2] Buhârî: 3339

İBRAHİM ALEYHİSSELAM

İbrahim (a.s.)'ın, Yüce Allah'a Olan Teslimiyeti ve Kıyamet Gününde İlk Giydirilecek Olanın İbrahim (a.s.) Olması

68) İbn Abbas'tan (r.huma) rivayet edildiğine göre, şöyle dedi: Resûlullah (s.a.s.) Bize hitaben nasihatte bulunmaya koyuldu ve şöyle buyurdu:
"Ey insanlar! Sizler, Allah'ın huzuruna yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak çıkarılıp haşir olunacaksınız." Sonra (devamla şöyle buyurdu): *"İlk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar iade ederiz. Biz bunu vaad edip üzerimize almıştık. Muhakkak ki yapanlar Biziz." (Enbiya: 21/104) Kıyamet günü de bilin ki, ilk giydirilecek olan kişi İbrahim (a.s.)'dır. ashabımdan bazı kimseler sol tarafa alınırlar. Ben de:*
"Ashabım, Ashabım" diye (yalvarıp) nida ederim. Bana:
"Senin vefatından sonra bunların neler yaptıklarını Sen bilmiyorsun" denildi. Ben de bunun üzerine salih kulun dediği gibi:
"Ben aralarında bulunduğum sürece üzerlerinde bir şahit idim. Beni aralarından aldıktan sonra artık onlar üzerinde gözetleyici Sen oldun. Sen her şeye tam anlamıyla şahitsin. Eğer onlara azap edersen, muhakkak ki, onlar Senin kullarındır ve eğer onları bağışlarsan (yine) muhakkak ki Sen izzet sahibisin, Hakîm olansın." (Maide: 5/117-118) derim. Bana da şöyle denir:
"Bunlar, sen onları terk ettikten sonra hep ökçeleri üzerine geri dönmüş hâlde yaşadılar."[1]
v Buhârî'nin (6526) rivayet ettiği lafız şöyledir:
"Nebî (s.a.s.) Bize hitaben vaaza başladı ve şöyle buyurdu:
"Tıpkı sizi ilk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar iade ederiz." (Enbiya: 21/104).
Kıyamet gününde ilk giydirilecek olan kimse İbrahim (a.s.)'dır. Ümmetimden bazı kimseler sol tarafa alınırlar. Ben de:
"Ey Rabbim! Ashabım, Ashabım!" diye nida ederim. Allahu Teâlâ da:
"Senden sonra onların neler yaptığını ve nasıl yaşadığını bilmiyorsun" diye buyurdu. Bunun üzerine ben de salih kulun dediği dedim: "Ben aralarında bulunduğum sürece üzerlerinde bir şahit idim. Beni aralarından aldıktan sonra artık üzerinde gözetleyici sen oldun. Sen her şeye tamamıyla şahitsin. Eğer onlara azap edersen, şüphesiz ki, onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlayacak olursan, şüphesiz ki, onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlayacak olursan, şüphesiz ki Sen izzet sahibisin, Hâkimsin." (Mâide: 5/117-

118)

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Müslim (2860) rivayet etmiştir. (inşallah) ileride gelecek.

İbrahim (a.s.)'jn, Allah'ın Huzurunda, Babası Âzer İle Buluşması

69) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayette, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İbrahim, kıyamet gününde babası Âzer ile buluşur. Babasının yüzünde siyahlık ve toz bulunur. İbrahim (a.s.) babasına:
"Bana isyan etme dememiş miydim?" der. Babası Âzer de:
"Bugün Sana karşı gelmem" diye cevap verir. İbrahim (a.s.) da:
"Ey Rabbim! İnsanların diriltileceği günde beni utandırmayacağını vaad etmiştin. Rahmetten oldukça uzaklaşmış olan babamdan daha utanç verici bir şey var mıdır?" der. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Ben Cenneti kâfirlere haram kıldım" diye buyurur. Sonra da İbrahim'e:
"Ey İbrahim! Ayaklarının altındaki nedir?" denir. Bir de bakar ki, kanlar içerisinde kalmış bir sırtlan görür. Sırtlanın ayaklarından tutulup cehenneme atılır."[1]
Hadis hakkında ilim ehli şöyle demiştir:
"Hadiste geçen bu hayvan hakkında fazla bir malûmat verilmemiştir. Şöyle ki bu hayvan köpek ve domuz gibi hayvanlara nispetle çirkinliği daha az olup, aslana nispetle çirkinliği daha çoktur. Nitekim İbrahim (a.s.) babası Âzer'e çokça merhamet etmiş, ona mütevazılık göstermiş ancak babası Âzer bundan yüz çevirip böbürlenmişti. Küfründe ısrar etti. Kıyamet gününde de zillet sıfatı aldı. (Az önce geçen) hayvanın (sırtlanın) çokça eğrilikleri (birbirini tutmayan hâlleri) mevcuttur. Hadiste Âzer'in (bu hayvan gibi) dosdoğru olmayan birisi olduğunu ve iman etmediğini, hatta dinde eğrilik çizip, küfründe devam ettiğini ortaya koyuyor. Allah en iyisini bilir."
v Kısaltılmış bir rivayet olarak Buhârî'de (4769) geçen lafız şöyledir:
"İbrahim babası ile buluşur ve:
"Ey Rabbim! İnsanların diriltileceği günde beni utandırmayacağını vaad etmiştin." der. Allahu Teâlâ da:
"Şüphesiz ki Ben, kâfirlere cenneti haram kıldım." diye buyurdu."

***

---

[1] Buhârî (3350).

İbrahim (a.s.)'ın, Kıyamet Gününde Şefaat Etmesi İçin Gelenlere Şefaat Etmemesi

70) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki:
"Bir gün Resûlullah (s.a.s.)'e bir et parçası getirildi ve şöyle buyurdu:
"Şüphesiz Allah (c.c.) kıyamet gününde öncekileri ve sonrakileri düz bir yerde toplar. Çağıran onlara sesini duyurur, bakan da onları görür, güneş onlara yakınlaşır." Sonra şefaat hadisini zikredip (şöyle buyurur):
"İbrahim'e gelirler ve:
"Sen Allah'ın (c.c.) Peygamberisin, yeryüzünde Allah'ın halilisin (yakın dostsun), Rabbimize karşı bize şefaatçi ol" derler. İbrahim de -bazı söylemek zorunda kaldığı (tevile açık) yalanları hatırlayınca- "Nefsim, nefsim! Musa'ya gidin" diye buyurur.[1]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Buhârî (3361); Müslim (194). Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir. Şefaat hadisinin tamamı (inşallah) ileride Müslim rivayetinde gelecek.

İbrahim (a.s.)'ın Söylemek Zorunda Kaldığı, Tevil Edilmeye Açık Bazı Yalanları

71) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayette, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"İbrahim (a.s.) yalnız üç defa (bunlardan ikisi kendisine ait bir sebeple değil, bir tevilden dolayı ve başka bir manaya çekilmek sûretiyle) yalan söylemiştir. Allahu Teâlâ'nın zatı için, birisi (müşriklere, puta tapanlara): "Ben gerçekten hastayım" demesi (Sâffat: 37/89), diğeri de: "Belki putların şu büyüğü bunu işlemiştir." (Enbiya: 21/63) demesi." Nebî (s.a.s.) üçüncüsünde ise şöyle demiştir:
"İbrahim (a.s.) bir gün (güzel eşi olan) Sa'ra ile birlikte birden cebâbileden zalim bir adama uğrayı vermiştir. (Adamları) Melike:
"Şehre misafir bin kişi geldi ve yanında insanların en güzeli bir kadın da vardır." diye haber verildi. Zalim Melik (kral) İbrahim'e (a.s.) haber yolladı. Geldiğinde Sâre'dan söz edip:
"Bu kadın kimdir?" diye sordu. İbrahim (a.s.):
"(Din) kız kardeşim" dedi. Sonra İbrahim Sâre'nin yanına geldi ve:
"Ey Sâre! Yeryüzünde (bizim inandığımız hakikatlere) benden ve senden başka iman eden yoktur. Bana, o sordu da, ben de, senin benim kız kardeşim olduğunu söyledim. Beni sakın yalanlama" dedi. Zalim kral Sâre'ye (getirilmesi için) adam gönderdi. Sâre onun huzuruna girdi. (Zalim kral) ona eliyle dokundu. Bunun üzerine (kralın Sa'ra) hastalığı tuttu ve boğulmaya başladı. Kral:
"Benim için Allah'a dua et, ben de sana hiçbir zarar vermeyeceğim" dedi. Sâre Allah'a (c.c.) dua etti ve kralın sarası gitti. Kral ikinci defa saldırmaya kalkıştı. Zalimin ilki gibi daha kötü (sarası) tutuldu ve tıkandı. Bunun üzerine yine Sâre'ya:
"Benim için Allah'a dua et, ben de sana hiçbir zarar vermeyeceğim" dedi. Sa'ra (yine) dua etti ve sarası iyileşti, gitti, akabinde bazı adamlarını (muhafızlarını) çağırdı ve onlara:
"Siz bana bir insan değil, bana bir şeytan getirmişsiniz" dedi. Ona Hacer'i hizmetçi verdi. Sâre İbrahim'e gitti, o esnada namaz kılıyordu, İbrahim (a.s.) eliyle işaret etti,
"Neler oldu? Ne haber?" diye buyurdu. Sâre de:
"Allahu Teâlâ kâfirin – ya da zalimin – hilesini kendine döndürdü ve Hacer'i hizmetçi verdi" dedi."

Ebû Hüreyre (r.a.): "Ey Sema suyunun oğulları! İşte anneniz budur." dedi.[1]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Buhârî (3338); Müslim (2371). Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir.

Ölen Çocukların Cennette, İbrahim (a.s.)'ın Yanında Bulunmaları

72) Buhârî (7047) -Allah rahmet etsin- Semure bin Cündeb'ten (r.a.) gelen hadiste, dedi ki, Resûlullah (s.a.s.) adeti üzere çokça Ashabına:
"Sizden biriniz hiçbir rüya gördü mü?" diye sorardı. Gördüm diyen bir ashabının rüyasını Allah'ın dilediği veçhile yorumlayıp tabir ederdi. Resûlullah (s.a.s.) bir sabah bize şöyle buyurdu:
"Dün gece rüyamda yanıma iki kişi geldi. Bana:
"Haydi yürü" dediler. Bunun üzerine ben de bunlarla beraber yürüdüm. Bu esnada arkasına dayanmış bir adamın yanına vardık. Bunun da başının ucunda iri bir taş parçası taşıyan biri duruyor ve o taşı arkasında ayanmış olan o adamın kafasına indiriyor ve (böylece) başını yarıyordu. Taş da yuvarlanıp gidiyordu. Adam da taşın arkasından koşup alıyor ve geri dönüyordu. O geri dönünceye kadar diğerinin parçalanan başı iyileşiyor, eski hâlini alıyordu. İlk yaptığı şeylerin aynısını tekrarlayıp duruyordu. Ben de bunun akabinde yanındakilere:
"Sübhânallah! Bu ikisi nedir?" dedim. Onlar da:
"Sen yürü" dediler. Yürüdük, o esnada sırtı üstü yatan birisinin yanına geldik, başucundaki bir adam demirden çatal bir kanca ile ayakta duruyor ve yatan adamın yüzünün bir tarafına gelip kancasıyla ağzının, burun ve gözünün bir kısmını ta kafasına kadar yarıyordu. Sonra da yüzünün öbür tarafına dönüp orasını da aynı olarak yarıp parçalıyordu. Öbür tarafı parçalamaya koyulurken, ilk parçaladığı taraf da oraya tekrar gelmeden yenilenip iyi oluyordu. Sonra dönüp birinci defa da yaptığı gibi yine ayın hareketi tekrarlayıp duruyordu. Ben de:
"Sübhânallah! Neler oluyor bunlara?" diye sordum. Yanımda bulunanlar:
"Yürü" dediler, yürüdük. Fırına (tandıra) benzer bir nesneye vardık. Orada anlaşılmaz sözler, velveleler ve sesler kopuyordu. İçinde bir çok çıplak erkekle kadınlar bulunduğuna şahit olduk. Altlarından alevler yükseldikçe yürekleri parçalayan feryatlar koparıp bağırıyorlardı.
"Bunlara neler oluyor?" dedim.
"Yürü, yürü" dediler, yürüdük. Öyle ki bir nehre vardık, suları sanki kan renginde idi. Nehrin içinde bir adam yüzüyor, kıyısında da. Yanında çokça taş toplamış bir kimse bulunuyordu. Nehirde yüzen adam bir hayli dönüp dolaştıktan sonra, kıyıya yaklaşıyor ve ağzını açıyordu. Kıyıda bulunan adam da ağzının içine bir taş atıyor, o geri dönerek yüzmeye devam ediyordu. Sonra tekrar nehrin kenarına dönüyor, oradan atılan taşı yutarak gidiyordu. Ben de yanımdaki

arkadaşlarıma:
“Bu ikisinin yaptığı nedir?” diye sordum.
“Sen yürü, sen yürü” dediler. Yürüdük. Çok çirkin olan bir adamla karşılaştık, habire ateş yakıyor ve etrafında dolaşıp duruyordu.
“Bu ne?” diye sordum. Onlar da:
“Sen yürü, sen yürü” dediler. Yürüdük. İçinde her türlü bahar çiçeği bulunan geniş bir bahçeye geldik. Bahçenin ortasında uzun boylu bir adam vardı, semâya uzanan başını az kalsın göremeyecektim. Etrafında grup grup çocuklar bulunuyordu. Hayatımda bu kadar çocuk görmemiştim.
“Bu uzun boylu adam ile bu etrafındaki çocuklar kimdir?” diye sordum. Onlar da:
“Yürü, yürü” dediler. Gele gele büyük bir bahçeye vardık ki, öyle bir bahçe önceden görmemiştim. (Benimle gelen adamlar):
“Oraya gir” dediler. Beraberce oraya girdik ve ilerledik. Altın ve gümüş tuğlalardan kurulu bir şehre vardık. Şehrin kapısını bularak açılmasını istedik. Kapı açılmış, biz de içeriye girmiştik. Bizleri karşılayan adamların vücutlarının yarı yüzü, gördüklerimin en güzeline, bunların yarı yüzü de, gördüklerimin en çirkinine benziyordu. (Yanımda bulunan iki melek bunlara):
“Gidin ve oradaki nehre giriniz” dediler. Bir de baktım ki suları pırıl pırıl parlayan bir nehir, enli olarak akıyor, suyu da sanki hâlis saf bir süt gibiydi. Hepsi bu nehre girdiler çıktılar. Sonra da bize geldiler. Yüzlerinin yarısını kaplayan çirkinlik tamamıyla yok olmuş ve hepsi de son derece güzelleşmişlerdi...”
Yanımda iki melek bana:
“Burası “Adn” Cenneti’dir. bu senin konağındır.” dediler. Ben de gözlerimi kaldırıp baktım ve beyaz bir buluta benzer bir köşk gördüm. O köşke işarette bulunarak:
“İşte bu senin konağın” dediler. Ben de onlara:
“Allah razı olsun sizden, o zaman beni bırakınız da içeriye gireyim” dedim. Onlar da:
“Şimdi değil, ancak ileride buraya gireceksin” diye cevap verdiler. Ben de bu cevapları üzerine:
“Bu gece garip birçok olay gördüm, bunlar ne demekti?” diye sordum. Melekler de:
“Anlatalım” dediler: Az önce taşla kafası ezilen adam yok muydu? Kur’ân’ı öğrendiği hâlde onu terk eden ve uykuyu namazın önüne geçiren kimsedir. Şakakları, göz ve burnu demirle yarılıp parçalanan adam vardı ya, evinden

dışarıya çıktığı zaman her yere ulaşacak yalanlar uyduran kimsedir. Fırının içindeki çıplak kadınlarla erkekler ise, zinakâr (zina eden) kadın ve erkeklerdir. Nehirde yüzen ve taş yutan adam ise, faiz yiyen adamdır. Ateş tutuşturan ve etrafında dönen o çirkin adam da cehennemin muhafızı Mâlik'tir. Bahçedeki uzun boylu adam İbrahim (a.s.)'dır. Etrafındaki çocuklar ise (İslam) fıtratı üzere ölen çocuklardır." Müslümanlardan bazıları:

"Ey Allah'ın Resûlü! Müşriklerin çocukları da bu gruba dahil midir?" diye sordular. Resûlullah (s.a.s.) de:

"Müşriklerin çocukları âhirette müslüman çocuklarıyla beraberdir" diye buyurdu.

"Yarı vücutları güzel, yarı vücutları da çirkin olan o kimseler vardı ya, onlar da güzel ve hayırlı işlere kötü işler karıştırdıkları hâlde, yaptıkları hayırlı işler vesilesiyle kötülükleri Allahu Teâlâ tarafından bağışlananlardır." dediler."

***

EYYUB ALEYHİSSELAM

“Kulunuz Eyyub’u da An. O, Rabbine: Şüphesiz Şeytan Bana Bir Yorgunluk ve Eziyet Verdi” Diye Seslenmişti. “Ayağını Yere Vur! İşte Yıkanacak ve İçilecek Soğuk Bir Su.” âyetleri[1]

73) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Eyüp (a.s) çıplak olarak guslediyordu. Bu sırada altın bir çekirge üzerine konuverdi. Eyüp (a.s.) hemen (onu almak için) elbisesine büründü. Rabbi Teâlâ da ona:
“Ya Eyüp! Seni görmüş olduğun her şeyden müstağni kılmamış mıydım?” diye nida etti. Eyüp te:
“Elbetteki, izzetin hakkı için öyledir ama Senin verdiğin bereketten de müstağni olamam” diye buyurdu.[2]
v Yine Buhârî’de (3391) geçen başka bir rivayette şöyledir:
“Eyüp (a.s.) çıplak olarak yıkandığı bir vakit, üzerine altından bir çekirge sürüsü kondu. Bunun üzerine Eyüp (a.s.) elbisesine büründü. Yüce Rabbi de ona:
“Ey Eyüp! Ben seni gördüğün her şeyden müstağni kılmamış mıydım?” diye nida etti. Eyüp (a.s.) da:
“Elbetteki Ey Rabbim! Ancak Senin bereketinden de müstağni olamam (bu nimeti tepemem)” diye cevap verdi.”
v Buhârî’de (7493) geçen başka bir rivayette şöyle gelmiştir:
“Eyüp (a.s.) çıplak olarak yıkanıp gusül ettiği bir vakit, üzerine altından bir çekirge sürüsü kondu. Bu olay üzerine Eyüp (a.s.) elbisesine büründü. Yüce Rabbi de:
“Ey Eyüp! Ben seni gördüğün her şeyden müstağni kılmamış mıydım?” diye nida etti o da:
“Elbetteki, Ey Rabbim! Ancak senin vermiş olduğun bereketten de müstağni kalamam” diye cevap verdi.”
“El-Feth” kitabında, hadis hakkında şöyle denilmiştir: “Allah’a şükrünü eda etmeyi kendi nefsinde devamlı pekiştiren bir kimse hakkında, helal olan şeylere bu (malın) mubah olarak çoğalmasını istemek ve bunda hırslı olmak caizdir.” Allahu Teâlâ en iyisini bilir.

***

[1] Sâd: 38/41-42

[2] Buhârî (279).

YUNUS ALEYHİSSELAM

Yunus (a.s.)'ın Fazileti

74) İbn Abbas (r.huma)'dan gelen rivayette, Nebî (s.a.s.)'in Rabbi Allahu Teâlâ'dan yaptığı rivayete göre:
"Hiçbir kimse için: Ben şüphesiz Yunus bin Mettâ'dan hayırlıyım, demek ona uygun düşmez..." diye buyurmuş ve Yunus'u babası Metta'ya nispet etmiştir.[1]
v Müslim'de geçen (2376) bir rivayet lafzı şöyledir:
"Hiçbir kimse için: "Ben şüphesiz Yunus bin Metta'dan daha hayırlıyım" demek, ona uygun düşmez." (Resûlullah (s.a.s.) bunu söyledikten sonra): Yunus'u (a.s.) babası Metta'ya nispet etmiştir.

***

75) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayette Nebî (s.a.s.) şöyle dedi:
"Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Hiçbir kuluma: "Şüphesiz ben Metta oğlu Yunus (a.s.)'dan hayırlıyım" demesi uygun düşmez."[2]
v Müslim'de gelen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Kuluma: "Şüphesiz ben: "Mettâ oğlu Yunus (a.s.)'dan hayırlıyım" demesi uygun düşmez."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir. (7539)

[2] Müttefekun aleyh. Buhârî (3416); Müslim (2376). Hadisin lafzı Müslim'e aittir.

MUSA ALEYHİSSELAM

Musa (a.s.) İle Hızır (a.s.)'ın Kıssası

76) Ubey bin Ka'b (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:
"Musa (a.s.) bir gün İsrail oğullarından bir topluluğun içinde bulunurken bir adam geldi ve:
"Senden daha bilgili var mıdır?" diye sordu. Musa da:
"Hayır" diye buyurdu. Bunun üzerine Yüce Allah (c.c.):
"Elbetteki var. kulumuz Hızır!" diye vahyetti. Musa da bunun üzerine, Hızır'a nasıl ulaşılacağını sordu.
Allahu Teâlâ da ona ulaşmak için balığı bir işaret kıldı ve ona:
"Balığı nerede kaybedecek olursan bil ki orası Hızır'ın yeridir." buyurdu.
Musa (a.s.) da (Denize çıkıp), denizdeki balığın izini takip etmeye, Hızır'ı aramaya koyuldu. (Genç adam): Musa'ya:
"Gördün mü! dedi. Kayaya sığındığımız sırada balığı unuttum. Onu hatırlamamı bana şeytandan başkası unutturmadı. O, şaşılacak bir hâlde denizde yolunu tutup gitmişti. Musa:
"İşte aradığımız o idi." dedi. Hemen izlerinin üzerine geri döndüler." (Kehf: 18/63-64)
Bunun üzerine Hızır'ı buldular ve Allah'ın kitabında haklarında kıssayı buyurduğu (gibi) olaylar gelişmeye devam etti."[1]
v Buhârî'de (78) gelen yine bir rivayet lafzı şöyledir:
"Musa (a.s.) bir gün İsrail oğullarından bir topluluğun içinde bulunduğu bu sırada bir adam gelip:
"Senden daha bilgisi var mıdır, biliyor musun?" diye sordu. Musa da (a.s.):
"Hayır" dedi. Bunun üzerine: Allah-u Azze ve Celle:
"Elbetteki var. Kulumuz Hızır!" diye vahyetti. Musa da (a.s.) bunun üzerine, Hızır'a nasıl ulaşacağını sordu. Allahu Teâlâ da: "Ona ulaşmak için (Denizdeki) balığı bir işaret kıldı ve Ona:
"Balığı nerede kaybedecek olursan bil ki oradan geri dön, çünkü orası Hızır'ın yeridir." diye buyurdu. Musa da, denizdeki balığın izini takip etmeye, Hızır'ı bulmaya koyuldu.
"(Genç adam): Musa'ya: "Gördün mü!" dedi. Kayaya sığındığımız sırada balığı unuttum. Onu hatırlamamı bana şeydandan başkası unutturmadı. O, şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti." (Kehf: 18/63).

“Musa: “İşte aradığımız o idi” dedi. Hemen izlerinin üzerine geri döndüler.” (Kehf: 18/64). Bunun üzerine Hızır’ı buldular ve durum Allah’ın kitabında, haklarında kıssası buyurulduğu üzere devam etti.”

v Buhârî’de (122) geçen başka bir lafız şöyledir:

“Musa (a.s.), İsrail oğulları arasında hutbeye kalkmıştı. Kendisine:

“En bilgili insan kimdir?” diye soruldu.

“En bilgili Benim” diye cevap verdi. (Bu konudaki) ilmi (Allah daha iyi bilir, diyerek) Allah’a (c.c.) havale etmediği için Allah (c.c.) onu azarladı. Allahu Teâlâ:

“İki denizin birleştiği yerde kullarımdan biri var. O senden de bilgilidir” dedi.

“Ya Rabbi! Ona nasıl ulaşabilirim?” diye sordu. Ona:

“Bir zembil içinde bir balık taşı. Onu nerede kaybedecek olursan (Hızır) oradadır.” denildi. (Musa (a.s.) gitti. Yardımcısı Yuşa bin Nûn'u (a.s.)’da beraberinde götürdü. Bir zembil içinde bir balık koyup yüklendiler. (İki denizin birleştiği yerdeki) kayanın yanına varınca başlarını (yere) koyup uyudular.” Derken balık zembilden sıyrıldı ve deniz içinde kendine su küngü gibi (bir boşluk bırakarak) yol açtı.” (Kehf: 18/63).

Musa ile yardımcısı (bu olay üzerine) çok hayrette kaldılar. (Uyandıktan sonra) o gecenin bakiyesi ile bütün gün gittiler. Sabah olunca Musa (a.s.) yardımcısına:

“Kuşluk yemeğimizi getir. Bu yolculuğumuzda epey yorgunluk çektik” dedi. (Kehf: 18/62). (Halbuki) Musa (a.s.) emrolunduğu o yerin ötesine geçmedikçe yorgunluk hissetmemişti. Yardımcısı:

“Bak bir, taşın dibinde konakladığımız zaman balığın (kaçıp denize düştüğünü haber vermeyi) unutmuşum.” dedi. Bunun üzerine kendi izlerine baka baka geri döndüler.” (Kehf: 18/64).

Taşın (kayanın) yanına varınca bir de baktılar ki, elbisesine bürünmüş bir zât (duruyor). Musa (a.s.) selam verdi. Hızır (a.s.):

“Acayip! Bu senin ülkende selam var mıdır?” dedi. “

Ben Musa’yım” dedi. O:

“İsrailoğlu Musa’sı mı?” diye sordu.

“Evet” dedi. Musa (sonra yine sözüne başlayıp):

“Sana öğretilenlerden Bana hayra ve (hidayete) götüren bilgi öğretmen için geldim.” dedi. Hızır (a.s.):

“Sen benimle hiç mi hiç edemezsin.” (Kehf: 18/66-67)

“Ey Musa! Bende Allah’ın (c.c.) kendi ilminden bana verdiği öyle bir ilim bulunuyor ki, sen onu bilemezsin. Sende de Allah’ın verdiği öyle bir ilim var ki, ben de onu bilemem” dedi. Musa (a.s.):

“Beni inşallah sabırlı bulursun. Sana hiçbir işinde de karşı çıkmayacağım...” dedi. (Kehf: 18/69).
Gemileri olmadığı için deniz kıyısında yürüyerek gittiler. Bir gemi geçti. Kendilerini gemiye aldılar. Bu sırada bir serçe, geminin kenarına konup denizden bir iki yudum (su) aldı. Hızır (a.s.):
“Ey Musa! Benim ve Senin ilmin Allah’ın ilminden, su kuşun denizden eksilttiği kadar bir şey eksiltmiş değildir.” dedi. Sonra da geminin tahtalarından birine el atıp söktü. Musa (a.s.):
“Bu adamlar bizi (gemilerine) ücretsiz almışlardı ve sen gemilerine kastedip içinde bulunanları batırmak için mi deliyorsun” dedi. Hızır da: “Ben sana dememiş miydim ki sen bana karşı sabredemezsin diye.” Musa da:
“Unuttuğumdan dolayı benim kusuruma bakma” dedi.” (Kehf: 18/72-73). Bu olayda, Musa’nın (a.s.) bu ilk muhalefeti dalgınlık (eseri) idi. “Yine gittiler.” (Kehf: 18/74) Bir de baktılar ki bir çocuk bazı çocuklarla oynuyor. Hızır (a.s.) çocuğun kafasını üstünden tutup gövdesinden ayırıp kopardı. Musa (a.s.):
“Aman! Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın katlettin ha!” dedi.” (Kehf: 18/74)
Hadisin ravilerinden olan İbn Uyeyne bu hadis rivayetinin daha tekitli olduğunu söyler.
“Yine yürüdüler. Nihayet bir köy halkına varıp, onlardan yiyecek istediler. Ancak köy halkı onları misafir olarak kabul etmediler. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvarla karşılaştılar. Hızır hemen onu doğrulttu. (Kehf: 18/77) Musa (a.s.):
“İsteseydin, elbet buna karşı bir ücret alırdın” dedi. (Hızır) şöyle dedi:
“İşte bu benimle senin aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana, sabır gösteremediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim.” (Kehf: 18/77-78).
Nebî (a.s.) şöyle buyurdu:
“Allahu Teâlâ Musa’ya rahmet etsin! Ne olurdu sabır etseydi de aralarında geçen olaylar (Hak tarafından) bize hikaye olunsaydı.”
v Buhârî’de (3401) gelen başka bir rivayet lafzı şöyledir:
“Musa (a.s.) İsrail oğulları arasında hutbeye kalkmıştı. Kendisine:
“En bilgili insan kimdir?” diye sordu.
“En bilgili Benim” diye cevap verdi. Bu şekilde cevabı üzere, Allahu Teâlâ’ya ilmi havale etmediği için Allahu Teâlâ onu azardı. Allahu Teâlâ da:
“İki denizin birleştiği yerde kullarımdan biri var. o senden daha bilgilidir” diye buyurdu. Musa da (a.s.):
“Ey Rabbim! Kim beni ona ulaştıracak?” dedi.

Hadisin ravilerinden olan Süfyan (rh) dedi ki: "Belki de şöyle söyledi: "Ey Rabbim! Ona nasıl ulaşabilirim?" diye sordu. Allah-u Azze ve Celle de: "Bir zembil içinde bir balık taşı, onu nerede kaybedecek olursan (Hızır) oradadır. "Ya da "orada bulunur" diye buyurdu. Bir zembil içine de balık koyup yüklendiler. Sonra Musa (a.s.) ve yardımcı (genç) Yuşa bin Nûn (a.s.)'da beraber, yola koyuldular. (İki denizin birleştiği yerdeki) kayaya geldiklerinde başlarını yer koyup (uzandılar). Musa yatıp uyudu. Derken balık (suda) çalkalanıp suyundan çıktı ve denize düştü ve denizde bir yol tutup gitmişti. Yüce Allah da (c.c.) o balığı suyun akışına gitmesinden (uzaklara kaçmasından) onu engelleyip tuttu ve tıpkı bir kavis çizer vaziyette denizde kaldı. (Uyandıktan sonra) o gecenin ve günün bakiyesi ile bütün gün gittiler. Öbür günün (sabahı) olunca gence:

"Haydi kuşluk yemeğimizi getir. Bu yolculuğumuzda epey yorulduk" dedi. (Halbuki) Musa Allah'ın (c.c.) emir buyurduğu o yerin ötesine geçmedikçe yorgunluk hissetmemişti. Yardımcısı:

"Bak bir taşın (kayanın) dibinde konakladığımız zaman balığın (kaçıp denize düştüğünü haber vermeyi) unutmuşum. Onu hatırlamanı bana şeydandan başkası unutturmadı. O, şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti." Onlar da bu olay üzere hayrette kalmışlardı. Musa gence:

"İşte aradığımız o idi," dedi. Hemen izlerinin üzere geri döndüler. ta ki kayaya varmışlardı. Bir de baktılar ki elbisesine bürünmüş bir kimse duruyor. Musa (a.s.) selam verdi. Hızır (a.s.):

"Acayip! Bu senin ülkende selam var mıdır?" dedi. "

Ben Musa'yım" dedi. O da:

"İsrailoğlu Musa'sı mı?" diye sordu. Musa da:

"Evet" diye cevap verdi ve (devamla): "Sana öğretilenlerden Bana hayra ve (hidayete) götüren bilgi öğretmen için geldim" dedi. Hızır (a.s.) da:

"Bende Allah'ın (c.c.) kendi ilminden bana verdiği öyle bir ilim var ki, sen onu bilemezsin. Sen de Allah'ın (c.c.) verdiği öyle bir ilim var ki, onu da ben bilemem" dedi. Musa:

"Sana tabi olabilir miyim?" dedi. Hızır da:

"Sen bana sabır etmeye güç yetiremezsin. (iç yüzünü) kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabredersin?" dedi. – Râvî der ki: Bu ayetten = şüphesiz ki sen büyük bir iş yaptın" ayetine kadar buyurdu." *(Gemileri olmadığı için) denizin kıyısından yürüyerek gittiler. Bu gemi geçti, kendilerini gemiye almaları için söyleştiler. Hızır'ı tanıdıkları için onları ücretsiz gemilerine aldılar. Bu sırada bir serçe geminin kenarına konup denizden bir iki yudum (su) aldı. Hızır (a.s.):*

“Ey Musa! Benim ve senin ilmin, Allah’ın (c.c.) ilminden, şu serçenin denizden eksilttiği kadar bir şey eksiltmiş değildir.” dedi ve sonra da bir balta ile geminin tahtalarından birisini söktü aldı. Musa da (a.s.) işin şaşkınlığını üzerinden atana kadar Hızır (a.s.) tahtayı ayağı ile attı. Musa (a.s.):
“Sen ne yaptın? Bu kimseler bizi (gemilerine) ücretsiz aldılar ve sen gemilerine kastedip içinde bulunanları batırmak için mi deliyorsun?” dedi.
“Sen gerçekten (ziyanı) büyük bir iş yaptın.” dedi. (Hızır):
“Ben sana, bana sabretmeye gücün yetmez demedim mi?” dedi. Musa:
“Unuttuğum şeyden dolayı kusura bakma, bana işimde zorluk çıkarma” dedi. (Kehf: 18/71-73). Bu hadise de, Musa’nın bu ilk muhalefeti, dalgınlığıydı. Denizden çıkıp şehre vardıklarında bir baktılar ki, etrafında başka çocuklarla oyun oynayan bir çocuk. Hızır (a.s.), çocuğun başını tutup kopardı. – Hadisi anlatan Süfyan (rh.a.) sanki bir şeyi kapatırcasına olayı eliyle göstererek işaretle canlandırıyordu.- *Musa (a.s.) dedi ki:*
“Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın katlettin ha! Çok fena bir iş yaptın. (Hızır):
“Ben sana, benimle beraber sabredemezsin, demedim mi?” dedi. Musa:
“Eğer, dedi, bundan böyle sana bir şey sorarsam artık Bana arkadaşlık etme, gerçekten benim tarafımdan özrün sonuna ulaştın.” (Kehf: 18/74-76).
“Yine yürüdüler. Nihayet bir köy halkına vardılar ve onlardan yiyecek istediler. Ancak köy halkı onları misafir etmek istemediler. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvarla karşılaştılar.” (Kehf: 18/77) – Ravilerden olan Süfyan (r.a.), bir şeyi yukarı doğru düzeltir gibi eliyle işaret etti.- *Musa:*
“Bu köy halkına geldik bize yiyecek vermediler, misafir etmediler, üstelik sen de (Ey Hızır) onların duvarlarını düzeltiyorsun. Dileseydin, bunu yaptığına dair bir ücret alırdın.” dedi. “(Hızır) şöyle dedi:
“İşte bu seninle benim aramızın ayrılmasıdır. Şimdi sana sabır gösteremediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim” dedi. (Kehf: 77-78)
Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu: “*Ne olurdu! Musa (a.s.) sabır etseydi de Yüce Allah bizlere aralarında geçen olaylar (Hak tarafından) bize hikaye olunsaydı.”* Süfyan dedi ki: “Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Allah Musa’ya rahmet etsin. Eğer sabır etseydi aralarında geçen olaylar bize kıssa olarak anlatılırdı.”
v Buhârî’de gelen başka bir rivayet lafzı (4725) şöyledir:
“Musa (a.s.) İsrail oğulları arasında hutbeye kalkmıştı. Kendisine:
“En bilgili insan kimdir?” diye soruldu. O da:
“Benim” dedi. Bu şekilde cevap verdiği ve Allahu Teâlâ’ya ilmi havale etmediği

için Allah (c.c.), onu azarladı. Allahu Teâlâ da:
"İki denizin birleştiği yerde kullarımdan biri var. O senden daha bilgilidir." diye buyurdu. Musa (a.s.)'da:
"Ya Rabbi! Ona nasıl ulaşabilirim?" diye sordu. Allah (c.c.):
"Bir zembil içinde bir balık taşı, onu nerede kaybedecek olursan (denizde) işte o zâtı (Hızır'ı) orada bulursun" diye buyurdu.
Bir zembilin içine bir balık koyup yüklendiler. Yola koyuldular, yanına da genç arkadaşı Yuşa bin Nûn (a.s.)'ı aldı. (İki denizin birleştiği) yerdeki kayaya geldikleri zaman başlarını üzerine koydular ve uyudular. Bu sırada suyun içindeki balık çalkalanıp suyundan dışarı çıktı ve denize düştü. Denizde ise bir yol tutup gitmişti. Allahu Teâlâ da suyun akışından balığı engelledi ve bir kavis çizer gibi denizde kaldı. Uyandıktan sonra genç Musa (a.s.) balığın denize düşüp kayıp olduğunu haber vermeyi unuttu. Gece ve günün bakiyesi boyunca bütün gün gittiler. Öbür günün (sabahı) olunca Musa (a.s.) gence:
"Haydi! Kuşluk yemeğimizi getir. Bu yolculuğumuzda epey yorulduk" dedi. (Kehf: 18/62) (Halbuki) Musa (a.s.), Allah'ın emir buyurduğu o yerin ötesine geçmedikçe yorgunluk hissetmemişti. Genç:
"Bak bir, dedi, kayaya sığınıp konakladığımız vakit balığı unuttum. Onu hatırlamamı bana şeytandan başkası unutturmadı. O, şaşılacak bir hâlde denizde yolunu tutup gitmişti." (Kehf: 18/63)
Balık denizde yolunu tutmuştu. Onlar da bu olay üzere hayrette kalmışlardı. Musa (a.s.) gence:
"İşte aradığımız o idi" dedi. Hemen izlerinin üzere geri döndüler." (Kehf: 18/64) ta ki kayaya varmışlardı. Bir de baktılar ki elbisesine bürünmüş bir kimse duruyor. Musa (a.s.) selam verdi. Hızır (a.s.) da:
"Acayip! Bu senin ülkende selam var mıdır?" dedi.
"Ben Musa'yım" dedi. O da:
"İsrailoğlu Musa mı?" diye sordu. Musa da:
"Evet" dedi ve devamla: "Sana öğretilenlerden bana hayra ve (hidayete) götüren bilgi öğretmen için geldim." dedi. Hızır da:
"Senin benimle birlikte sabır göstermeye gücün yetmez" dedi. (Kehf: 18/66). (Ve devamla): "Bende Allah'ın (c.c.) kendi ilminden bana verdiği ilim var ki sen onu bilemezsin, sende de Allah'ın verdiği öyle bir ilim var ki, onu da ben bilemem" dedi. Bunun üzerine Musa:
"Sen beni inşallah sabırlı göreceksin ve senin işlerine karışmayacağım" dedi. Hızır da ona:
"Eğer bana tabi olursan, sana o konuda bilgi verinceye kadar hiçbir şey

hakkında soru sorma!" dedi. (Kehf: 18/70)
(Gemileri olmadığı için) denizin kıyısından yürüyerek gittiler. Bir gemi geçti, kendilerini gemiye almaları için söyleştiler. Hızır'ı (a.s.) tanıdıkları için ücret almadan onları gemiye aldılar. Derken Hızır geminin tahtalarından bir tahtayı baltayla söküp aldı. Musa da (a.s.):
"Bunlar ücretsiz bizi gemilerine almış kimselerdir ve sen de batırmaya çalışıyor, halkını boğmak için mi onu (gemiyi) deldin? Gerçekten sen (ziyanı, zararı) büyük bir iş yaptın" dedi. Hızır:
"Ben sana, benimle beraberliğe sabredemezsin, dememiş miydim?" dedi. Musa (a.s.) da:
"Unuttuğum için benim kusuruma bakma ve işim de bana güçlük çıkarma" dedi. (Kehf: 71-73)
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Bu ilki, Musa (a.s.)'ın unutmak sûretiyle duçar olduğu idi." (Devamla) şöyle buyurdu:
"Bu sırada geminin kenarına bir serçe kondu ve gagasıyla denizin suyuna bir defa daldırdı çıkardı. Bunun üzerine Hızır (a.s.):
"Şüphesiz benim ve senin ilmin, Allah'ın (c.c.) ilminden, şu serçenin denizden eksilttiği kadar bir şey eksiltmiş değildir." dedi. Sonra da gemiden (karaya) indiler. Yine denizin sahilinde yürürlerken Hızır (a.s.), çocuklarla beraber oyun oynayan bir küçük çocuğu gördü ve çocuğun kafasından tutup kafasını kopardı ve onu öldürdü. Bu olay karşısında Musa (a.s.): dedi ki:
"Tertemiz bir canı, bir can karşılığı olmaksızın katlettin ha! Hakikatten sen fena bir şey yaptın." (Hızır):
"Ben sana, benimle beraber sabır gösteremezsin, dememiş miydim?" der. (Kehf: 18/74-75)
Nitekim bu olay ilkinden daha şiddetliydi. "Musa:
"Eğer bundan sonra bir şey soracak olursan artık benimle arkadaşlık etme. O taktirde tarafımdan özür (mazûr) sayılırsın" dedi. Yine gittiler. Nihayet bir köy halkına vardılar. Onlardan yiyecek istediler. Ancak onları misafir olarak kabul etmediler. Orada yıkılmak üzere olan bir duvarı gördüler ve Hızır (a.s.) bu duvarı doğrultup düzeltti. (Kehf: 18/76-77) Hızır o duvarı eliyle doğrulttu ve bunun üzerine Musa:
"Bu köy ahalisinden yiyecek istedik vermediler ve misafir olarak bizi kabul etmediler." İstiyorsan bu (duvarı onarmana karşılık) bir ücret alabilirdin?" dedi. Hızır da (a.s.):
"İşte bu, senin ile benim aramızın ayrılmasıdır." dedi. (Ve hadis) Yüce Allah'ın

(c.c.): *“İşte bunlar, hakkında sabır gösteremediğin şeylerin iç yüzüdür.”* (Kehf: 18/82) ayetine kadar devam ediyor.
Bunun (sonunda) Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *“Eğer sabır etseydi de, aralarında geçen olaylar bize (Hak tarafından) kıssa olarak anlatılırdı.”*
v Buhârî’nin (4726) yine İbrahim bin Musa yoluyla gelen rivayetinde, dedi ki:
“Bize Hişam bin Yusuf’un haber verdiğine göre; İbn Cüreyc kendilerine şöyle haber verdi: Bize Ya’la bin Müslim ve Amr bin Dînar’ın haber vermelerine göre, onlara da, Said bin Cübeyr’den gelen rivayette ki az önceki ravilerden ikisi birbirlerine atıfta bulunarak: “Ben işittim, ben rivayet ettim” demişlerdi. Said dedi ki:
“Bizler İbn Abbas’ın evinde oturuyorduk. Kendisi bize:
“Bana sorun?” demesi üzerine Ben:
“Ey Ebû Abbas! Allah, beni Kufe’de senin fedain kılsın. Adı Nevf olan kısa boylu bir adam (Hızır kıssasında) geçen Musa’nın (başka bir Musa olduğunu) İsrail oğlu Musa olmadığını söylüyor?” dedim. Amr’ın bana dediği şu idi: İbn Abbas dedi ki:
“Allah’ın düşmanı yalan söylüyor.” Başka bir ravi olan Ya’la da bana şöyle dedi: İbn Abbas (r.huma), kendisine Ubey bin Ka'b’ın (r.a.) şöyle dediğini söylemiştir, dedi ki:
“Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:
“Allah’ın Peygamberi Musa (a.s.) insanlara bir gün gözlerinin dolduğu ve kalplerin huşuyla titrediği bir vaaz verdiği sıra bir adam çıka geldi ve:
“Ey Allah’ın Peygamberi! Yeryüzünde senden daha bilgilisi var mıdır?” diye sordu. Musa da:
“Hayır” dedi. Bunun üzerine (ilmi) Allahu Teâlâ’ya havale etmediği için Allah-u Azze ve Celle kendisini azarladı.
“Elbetteki daha bilgili var” diye buyurdu. Musa:
“Ey Rabbim! Nerededir?” dedi. Allahu Teâlâ da:
“İki denizin birleştiği yerdedir.” diye buyurdu. Musa:
“Ey Rabbim! Onu tanımam için bir işaret kıl bana” dedi.
Ravilerden Amr bana dedi ki: Hadis lafzı şöyle geliyor:
“Balığı nerede kaybedecek olursan “oradadır” diye buyurdu.”
Yine hadis ravilerinden birisi olan Yala bana dedi ki: “Hadis şöyle’dir:
“Ölü bir balık al ve öyle ki kendisine ruh üflenecek” diye buyurdu. Bunun üzerine bir balık aldı ve onu bir zembile koydu ve yardımcısı olan gence:
“Senden istediğin yardımlardan birisi, balığı kaybedene dek bana haber vermendir.” diye buyurdu. Genç de:

“Bana çok bir iş (görev) vermedin ki?” dedi. Bundan dolayı Allahu Teâlâ’nın: “Musa (yardımcısı olan Yuşa bin Nûn’a(as)) dediği zaman...” ayeti buyurulmuştur.
Gelen rivayet Said (r.a.)’dan gelmemekte (başkasından gelmektedir) dedi ki:
“Musa (a.s.) nemli bir yerde o kayanın gölgesinde uyurken o balık da hareketlenip çırpınmaktaydı. Genç olan:
“Kendisi uykusundan kalkana kadar ben onu kaldırmayayım” dedi ve Musa’ya haber vermeyi unuttu. O esnada balık çırpınıp denize düştü ve Yüce Allah denizin akışına doğru gitmesini engelleyip denizde tuttu. Tâ ki balığın izi bir taş görünümündeydi.”
Ravi olan Amr (r.a.) bana dedi ki: *“Sanki o balığın izi bir taş görünümündeydi.”* kavlini söylerken parmakları ile yuvarlak yapıp halka şekli yaptı ve işarette bulundu.
Musa:
“Bu yolculuğumuzda epey yorulduk” dedi. (Kehf: 18/62)
Musa’nın (a.s.) bu sözüne karşılık Allahu Teâlâ:
“Muhakkak ki Allah senden yorgunluğu kopartsın, kaldırsın” diye buyurdu.
“Bu rivayet de Said’in (r.a.) haber verdiği rivayeti değildir. Başka yolla gelen bir rivayettir.
“Sonra onlar geri döndüler bir de baktılar ki Hızır (a.s) orada duruyordu.” (İbn Cüreyc) dedi ki: Bana Osman bin Ebû Süleyman: “Denizinin ortasında yeşil bir kadife yaygı üzerinde” şeklinde söyledi.
Said bin Cübeyr (devamla) şöyle dedi:
“Hızır’ı (a.s.) örtüsüne bürünmüş, elbisesinin bir tarafını ayaklarının altına, diğer tarafını da başının altına koymuş olarak buldu. Musa (a.s.) ona selam verdi. O da hemen yüzünden örtüyü açtı ve:
“Benim ülkemde selam mı? Sen kimsin?” dedi. Musa da:
“Ben Musa’yım” dedi. Hızır:
“İsrailoğlu Musa’sı mı?” diye sordu. Musa:
“Evet” dedi. Hızır:
“Ne oldu, ne istiyorsun?” diye sordu. Musa da:
“Sana öğretilen hikmetten bana da öğretmen için geldim” dedi. Hızır:
“Tevrat senin elinde olduğu hâlde ve Allah (c.c.) sana vahyettiği hâlde bu sana yetmez mi? Ey Musa! Bende öyle bir ilim var ki onu senin bilmen yaraşmaz, sende de öyle bir ilim var ki, onu da benim bilmem layık olmaz.” dedi. O esnada bir kuş gagasıyla denize daldırıp su aldı. Hızır devamla:
“Vallahi! Benim ilmimle senin ilmin, Allah’ın (c.c.) ilmi yanında ancak şu kuşun

denizden aldığı su gibi (bile) değildir." dedi.
Nihayet bir gemiye binmeye koyuldukları vakit, bu sâhilin halkını diğer sahile taşımakta olan birçok gemiler buldular. Gemi sahipleri Hızır'ı (a.s.) tanıdılar ve: "O, Allah'ın iyi bir kuludur" dediler.
(Belki Ya'la bin Müslim) dedi ki: "Biz Said bin Cübeyr'e:
"O Hızır mıdır?" dedik. O:
!Evet o Hızır'dır, biz onu ücretle taşımayız" diye söyledi.
"Geminin tahtalarından birini baltayla sökmek sûretiyle gemiyi deldi ve söktüğü tahtanın yerine bir kazık soktu. Musa ona:
"Sen onun insanlarını (gemicileri) boğmak için mi gemiyi deldin? Allah'a yemin olsun ki sen büyük bir iş yaptın." dedi.
Mücahid "İmrân" sözü hakkında: "Büyük, çirkin" manasınadır, dedi.
Hızır da Musa'ya:
"Ben sana, benimle beraber sabır gösteremezsin, demedim mi?" dedi.
Birincisi (Musa tarafından) bir unutkanlık oldu. Ortası ise (eğer bundan sonra sana sorarsam... demesinden mütevellid) bir şart, üçüncüsü de (isteseydin elbette bir ücret alırdın demiş olduğundan) bir kasıt olmuştur. "Musa:
"Unuttuğum şeyden dolayı kusuruma bakma ve bana işimde zorluk çıkarma" dedi. Sonra bir çocuk ile karşılaştılar. Hızır aniden onu öldürdü."
Ya'la bin Müslim, geçen senetle dedi ki: Said bin Cübeyr dedi ki:
"Hızır oyun oynamakta olan birçok çocuk gördü ve onlar arasında kâfir ve zeki birini yakaladı, onu yere yatırdı sonra bıçakla kesti. Musa (öncesine nazaran daha şiddetle):
"Sen tertemiz ve bir can mukabili de olmayan bir cana kıydın ha?" dedi.
İbn Abbas bu kelimeyi "Zekiyyeten, zâkiyeten müslimeten" şeklinde okur idi. Bu senin "Gulâmen zâkiyen" sözün gibidir.
"Sonra yine yollarına koyulup gittiler ve yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar buldular. Hızır o duvarı doğrulttu."
Said bin Cübeyr, Amr bin Dinar'dan olmak üzere: *"Hızır o duvarı eliyle doğrulttu."* dedi de, kendi elini şöyle yukarıya kaldırdı ve duvarın dümdüz olduğunu gösterdi.
Ya'la bin Müslim ise: "Ben Said bin Cübeyr'in *"Hızır o duvara eliyle dokundu da duvar dümdüz oldu."* dediğini sanıyorum" dedi.
Musa (a.s.) Hızır'a:
"İsteseydin, bu duvarı doğrulttuğun için mutlaka bir ücret alırdın" dedi.
Said: *"Kendisiyle yemek yiyebileceğimiz bir ücret alırdın"* dedi. "Onların arkalarında", "onların önlerinde" demektir. İbn Abbas (r.huma) böyle: *"Onların*

önlerinde bir kral vardı” şeklinde okudu. İbn Cüreyc dedi ki: Said bin Cübeyr’den başkaları, o gemileri zorla alan kralın isminin Huded bin Buded olduğunu, öldürülen o çocuğun isminin de Ceysûr olduğunu iddia ediyorlar.
“Her sağlam gemiyi gasp eden bir kral vardı. İşte Ben, gemi o krala uğradığı zaman ayıplı olmasından dolayı onu terk etmesini istedim. Gemiciler o kralı geçtikleri zaman, bu delik gemiyi iyileştirdiler ve onunla faydalandılar.”
Ravilerden kimi *“O deliği câm ile kapattılar”* dedi, kimi de *“zift ile kapattılar”* dedi.
O öldürülen çocuğun ana-babası iki Mü’min idiler, çocuk ise kâfir idi. Biz o mü’min olan ana-babayı bir azgınlık ve kâfirlik gelmesinden, çocuk sevgisinin onları, o çocuğun dini üzere ona uymalarından endişe ettik. İstedik ki, onların Rabbi bunun yerine kendilerine temizlikçe daha hayırlısını, merhametçe daha yakınını versin. Hızır (a.s.) bunu Musa’nın: “Sen tertemiz bir cana mı kıydın?” sözüne münasip olarak söyledi.”
“Merhametçe daha yakını” yani ana-baba, Allah’ın (c.c.) ihsan edeceği çocukla, Hızır (a.s.) öldürdüğü evvelki çocuktan daha çok merhamete nail olacaklar manasınadır.
Said bin Cübeyr’den başkası: O ana-babaya, öldürülenin yerine bir kız çocuğu verirdi.” dedi. Davud bin Ebû Âsım ise birden fazla ravi’den: O bir kız çocuğudur, diye söyledi.”
v Müslim’de (2380) gelen bir lafız şöyledir:
“Musa İsrail oğulları arasında bulunduğu bir sıra hutbe vermek için ayağa kalktı. Kendisine,
“Hangi insan daha alimdir?” diye soruldu. Musa da:
“Ben en iyi bilenim” diye cevap verdi. Allah’a ilmi havale etmediği için Allahu Teâlâ Musa’yı azarlardı ve ona:
“İki denizin birleştiği yerde kullarımdan biri var, o senden daha âlimdir.” diye vahyetti. Musa:
“Ey Rabbim! Ben ona nasıl bir yol bulayım?” dedi. Ona:
“Bir zembil içerisinde bir balık taşı. Balığı nerede kaybedecek olursan işte o kul (Hızır) oradadır” denildi. Musa (a.s.) gitti ve yanında kendisine hizmet eden genci Yuşa bin Nûn da gitti. Musa (a.s.) zembilin içine bir balık koyup yüklendi. Musa ve yardımcı genci yürüyerek gittiler. (Nihayet iki denizin bitiştiği yerdeki) kayanın yanına vardıklarında Musa ve yardımcı genci uyumaya başladılar. Bu esnada balık zembilde kıpırdamaya başladı ve zembilden dışarı fırladı. Sonra denize düştü. Allahu Teâlâ suyun akışını tuttu da nihayet denizin içinde bir su küngü gibi boşluk oluştu, böylece de Balık için bir yol oluştu. Bu olay üzerine

Musa ve genci çok hayrette kaldılar. (Uyandıktan sonra) o günlerinin bakiyesi ile bütün gece yürüdüler. Musa'nın yardımcı arkadaşı olan genç, Musa'ya (a.s.) haber vermeyi unuttu. Sabah olunca Musa, yardımcısına:
"Haydi, kuşluk yemeğimizi getir. Bu yolculuğumuzda epey yorulduk" dedi. (Halbuki) Musa (a.s.) emrolunduğu yerin ötesine geçmedikçe yorgunluk duymamıştı. Hizmetçisi:
"Gördün mü, kayada konakladığımız vakit ben balığı unutmuşum. Onu söylememi şeytandan başkası unutturmadı. O, şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitti" dedi. Musa da:
"Zaten bizim istediğimiz de buydu" dedi. Ve izleri üzerinde, kendi izlerine baka dura geriye döndüler.
Nihayet kayanın yanına vardıklarında örtüsüne bürünmüş bir kişi gördüler. Musa (a.s.) ona selam verdi. O da:
"Bu senin ülkende selam nereden?" dedi. O da:
"Ben Musa'yım" dedi. Hızır da:
"İsrailoğlu Musa'sı mı?" diye sordu. Musa'da:
"Evet o" dedi. Hızır:
"Sen Allah'ın sana vermiş olduğu bir ilim üzeresin ki onu ben bilmem. Ben de Allah'ın bana bahşetmiş olduğu bir ilim üzereyim ki, onu da sen bilmezsin." dedi. Musa (a.s.) da:
"Sana öğretilen rüşd (hikmetten) bana bir şey öğretmek için geldim, sana tâbi olayım" dedi. Hızır da:
"Gerçekten sen benimle beraber sabredemezsin. İç yüzünü kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabredersin" dedi. O da:
"Sen beni inşallah sabırlı bulacaksın ve sana hiçbir işte karşı da gelmeyeceğim" dedi. Hızır da:
"Eğer bu hâl üzere bana tabii olacaksan ben, sana anıp söyleyinceye kadar bana hiçbir şey sorma" dedi. Musa:
"Evet" diye cevap verdi. Bir vakit sonra Hızır ve Musa (gemileri olmadığı için) deniz kıyısında yürüyerek gittiler. Yanlarından bir gemi geçti. Kendilerine gemiye almaları için söyleştiler. Gemiciler Hızır'ı tanıdıkları için ücretsiz gemiye aldılar. Derken Hızır (a.s.) geminin tahtalarından birine el atıp yerinden söktü. "Musa da:
"Adamlar bizi gemilerine ücretsiz aldılar ve sende gemilerine kastedip içindekileri batırmak için mi deliyorsun? Gerçekten bu yaptığın büyük bir şey" dedi. Hızır (a.s.):
"Ben, sana benimle beraber sabır edemezsin demedim mi?" dedi. Musa:

“Unuttuğumdan dolayı benim kusuruma bakma ve bana bu işte zorluk çıkarma” dedi. Sonra gemiden indiler, sahil kıyısında yürürlerken bir de baktılar ki bir çocuk diğer çocuklarla oyun oynuyor. Hızır, çocuğun başını tuttu ve eliyle başını kopartıp çocuğu öldürdü. Musa (a.s.):
“Tertemiz bir cana, diğer bir can karşılığı da olmaksızın kıydın ha! Gerçekten sen çok kötü bir şey yaptın” dedi. Hızır da:
“Ben, sana benimle beraber sabır edemezsin demedim mi?” dedi. Bu birinciden daha şiddetlidir dedi. Musa:
“Eğer bundan sonra sana bir şeyler sorarsam benimle bir daha arkadaşlık etme: Tarafından da şüphesiz bir özre (mazur görülmeye) ulaşmışsındır.” dedi. Yine gittiler. Nihayet bir köy halkına vardılar, onlardan yiyecek istediler, ama onları misafir kabul etmediler. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar buldular. Hızır da duvara eliyle işaret ederek doğrultuverdi. Bunun üzerine Musa:
“Bu köy halkı öyle insanlar ki, kendilerinden yiyecek istediler ama vermediler, isteseydin, elbetteki buna (duvarı düzeltmene) karşı bir ücret alırdın” dedi. Hızır da Musa’nın bu sözü üzerine:
“İşte bu, benimle senin ayrılışımızdır. Sana sabır edemediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim” dedi.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: *“Allah Musa’ya rahmet etsin. İsterdim ki; Musa sabır gösterseydi de aralarında geçen olaylar (Hak tarafından) bize kıssa olarak anlatılsaydı.”*
Yine şöyle buyurdu: *“Olayda Musa (a.s.)’ın bu ilk muhalefeti dalgınlığından ötürüydü.”* Bir rivayet de şöyle buyurdu: *“O sırada bir serçe kuşu uçup geminin kenarına kondu. Sonra denizden bir yudum su aldı. Bunun üzerine Hızır (a.s.): “Şüphesiz ki, benim ve senin ilmin, Allah’ın ilminden şu serçenin denizden eksilttiği bir yudum su kadar (bile) eksiltmez” dedi.”*
v Yine Müslim’de (172/2378) geçen bir rivayet lafzı şöyledir: “Ubey bin Ka’b’tan, dedi ki: “Resûlullah (s.a.s.)’ın şöyle buyurduğunu işittim:
“Musa (a.s.), kavmi içerisinde onlara Allah’ın günlerini hatırlatırken – ki Allah’ın günleri Onun nimet ve imtihanlarıdır – bir ara:
“Yerde benden daha hayırlı ve daha bilgili bir kimse bilmiyorum” dedi. Bunun üzerine Yüce Allah (c.c.) Musa’ya:
“Ben hayırı ya da hayrın kimde olduğunu en iyi bilenimdir. Yerde öyle bir kimse vardır ki o senden daha alimdir” diye vahyetti. Musa da:
“Beni onun yoluna ulaştır” dedi. Kendisine:
“Yanına bir tuzlu balık al. O kul, balığı kaybedeceğin yerdedir” denildi. Bunun

üzerine Musa (a.s.) ve yardımcı genci yola çıktılar. Nihayet kayaya geldiler. Müteakiben genç körleştirildi. Musa (a.s.) gencini bırakıp gitti. Balık da suyun içinde kıpırdayıp debelenmekteydi. Su da onun üzerine kapanmaya başlayarak gitgide su küngü gibi bir boşluk meydana getirdi. Bundan sonra Musa'nın genci: Ben Allah'ın peygamberine yetişip bu olayı ona haber vermeyecek miyim?" dedi. (Gitti ona yetişti). Ancak bu hadise ona unutturuldu. Oradan geçip gittikleri vakit Musa (a.s.) gencine:
"Haydi, kuşluk yemeğimizi getir, seferimizde epey yorulduk" dedi. Halbuki onlara, emrolundukları o yerin ötesine geçmedikçe yorgunluk hissi gelmemişti. Genç, Musa'nın bu sözü ile o balık hâdisesini hatırladı ve:
"Gördün mü, kayaya konaklayıp sığındığımız vakit ben o balığın kaçtığını sana haber vermeyi unutmuşum. Onu söylememi bana şeytandan başkası unutturmadı. Balık şaşılacak bir hâlde deniz içinde yolunu tutup gitmiş idi." dedi. Musa:
"Zaten istediğimiz de buydu." dedi ve izlerinin üzerinde gerisin geriye baka baka geri döndüler.
Nihayet genç, balığın kaybolduğu mekanı Musa'ya gösterdi. Musa da:
"Bana vasfedilen yer işte burasıdır" deyip o adamı aramaya başladı. O esnada elbisesine bürünmüş ve arkası üstü dümdüz yatmış bir vaziyette Hızır ile karşılaştı.
"Esselâmü aleyküm" dedi. Musa, Hızır da:
"Ve aleyküm selâm, sen kimsin?" diye sordu. Musa da:
"Ben Musa'yım" dedi. Hızır yine:
"Kim Musa?" dedi. Musa da:
"İsrailoğullarının Musa'sı" dedi. Hızır da:
"Seni buraya götüren büyük iş nedir? diye sordu. Musa da:
"Sana öğretilen hikmetten bana da öğretmen için (sana tabi olmaya) geldim" dedi. Hızır da (a.s.):
"Doğrusu, sen benimle beraber sabır edemezsin. İç yüzünü kavrayamadığın bir ilme nasıl sabır gösterebilirsin ki? yapmam bana emrolunan bir iş ki sen onu gördüğünde sabır gösteremezsin" dedi. Musa da:
"Beni inşallah sabır edenlerden bulacaksın ve sana hiçbir işte de karşı gelmeyeceğim" dedi. Hızır da:
"Eğer bana bu hususta tabi olacaksan, ben sana anıp söyleyinceye kadar, bana hiçbir şey sorma" dedi. Bunun üzerine kalkıp gittiler.
Derken bir gemiye bindiler, Hızır hemen bu gemiyi deliverdi. Gemiyi deliverdiği hâlde onun üzerine dayandı. Musa (a.s.) ona:

"İçindeki topluluğu boğasın diye mi gemiyi deldin? Gerçekten büyük bir iş yaptın sen" dedi. Hızır da:
"Ben sana, benimle beraber sabır edemezsin demedim mi?" dedi. Musa:
"Unuttuğum şeyden ötürü kusuruma bakma ve bu işte de bana zorluk çıkartma" dedi. Ve yine gittiler. Nihayet oyun oynamakta olan bazı çocuklara rast geldiler. Hızır onlardan birinin yanına doğru gitti ve hiç düşünmeden çabucak o çocuğu öldürdü. Musa bu olay karşısında daha çok dehşete kapılıp: adam öldürdün ha! Gerçekten sen çok kötü bir şey yaptın" dedi.
Resûlullah (s.a.s.) işte burada: *"Allah'ın rahmeti bizim ve Musa'nın üzerine olsun! Eğer o acele etmemiş olsaydı, elbetteki bazı tuhaf olaylar görecekti. Ama onu arkadaşı yanından bir kınama ve kötüleme yakalamıştır. Bundan dolayı Musa: "Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam benimle arkadaşlık etme. O hâlde tarafımdan muhakkak özre (maruz olmaya) ulaşmışsındır." dedi. Şayet Musa (a.s.) sabır göstermiş olsaydı. Muhakkak ki hayret verici şeyler görecekti."* diye buyurdu.
Ravi der ki: Resûlullah (s.a.s.) peygamberlerden birisini andığı zaman duaya kendisinden başlar. *"Allah'ın rahmeti bize ve kardeşim filan üzerine olsun, Allah'ın rahmeti bizim üzerimize..."* derdi.
Yine gittiler. Nihayet halkı alçak olan bir köye geldiler. Meclislerde dolaşıp onlardan yiyecek istediler ancak kendilerini misafir etmekten çekinmişlerdi. Oradan geçerken yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. Hızır, bunu derhal doğrultuverdi. Bunun üzerine Musa da:
"İsteseydin elbetteki buna karşı bir ücret alırdın" dedi. Hızır da:
"İşte bu, benimle senin ayrılışımızdır" dedi ve elbisesini alıp şöyle dedi:
"Sana üzerinde sabredemediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim. Gemiye gelince; O, denizde iş yapıp çalışan yoksullarındı. Onun için ben gemiyi kusurlu yapmak istedim ki arkalarında her sağlam gemiyi zorla gasp eden bir kral vardı." (el-Kehf: 18/79). O gemiyi bedelsizce zaptedecek olan kral geldiği zaman gemiyi delik hâlde buldu ve o gemiyi zapt edip gasp etmekten vazgeçti. Sonra gemi sahipleri bu delik gemiyi bir tahta ile onarıp düzelttiler.
Oğlana gelince: o tabiatlandırıldığı vakit kâfir olarak tabiatlandırılmış idi. Onun ana-babası ona çok meylediyorlardı. Şayet o çocuk olgunluk çağına erişmiş olsaydı ana-babasını da azıtacak, onları da küfre sokacaktı." İstedik ki onların Rabbi bunun yerine kendilerine temizlikçe daha hayırlısını ve merhametçe daha yakınını versin. Duvara gelince; Bu o köydeki iki yetim oğlancığındı. Altında onlara ait bir define vardı. Babaları iyi bir adamdı. Yani Rabbin diledi ki ikisi de buluğa ersinler, definelerini çıkarsınlar. Bu Rabbinden

bir merhamet idi. Ben bunları kendi görüşümle yapmadım. İşte senin üzerinde sabır edemediğin şeylerin iç yüzü budur." (el-Kehf: 18/81-82)

v Yine kısaltılmış olarak Müslim (174/2378) lafzında şöyle buyurulmuştur:

"Musa (a.s.) İsrail oğulları içinde bulunan bir toplulukla beraber bulunduğu bir zaman bir adam çıka geldi ve:

"Senden daha bilgili var mıdır, biliyor musun?" diye sordu. Musa da:

"Yoktur" dedi. Allahu Teâlâ da:

"Elbetteki var, kulumuz Hızır" diye Musa'ya vahyetti. Musa (a.s.) da ona ulaşmak için yolu sordu. Allahu Teâlâ da bu isteği üzere ona balığı bir işaret kıldı ve:

"Balığı nerede kaybedersen oradan geriye dön artık çünkü Hızır'la orada karşılaşacaksın" denildi.

Sonra gittikçe gitti Musa, Allah'ın dilediği kadar. Sonra gencine (Yuşa bin Nûn'a):

"Haydi! Kuşluk yemeğimizi getir" dedi. Genç de Musa'nın yemeği istemesinden hemen sonra:

"Gördün mü! Biz kayaya konaklamak için sığındığımız vakit balığı unuttum. Bunu bana şeytandan başkası unutturamaz" dedi. Bu cevabı üzerine Musa gence:

"İşte istediğimiz buydu" dedi ve izlerini gerisin geriye takip ederek döndüler." Sonra da Hızır'ı buldular. Haklarında olanlar daha sonra Allah'ın kitabında buyurduğu gibi gelişti."[2]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (74).

[2] Hadis hakkında İmamı Nevevi (r.h) der ki: "Şüphesiz ki Musa-Hızır (aleyhisselâm) kıssasında, birçok kaideyi, usûlü, fürûyu, âdâbı ve önemli nefsi konuları barındıran konular mevcuttur. Mesela: İslâm'ın ana prensiplerinden olan: "Şeriatın getirdiği her şeye teslim olmanın zorunluluğu konusu." İsterse İslam'da gelen bu kanunun hikmeti bazılarca bilinsin ya da bilinmesin ya da çoğunluk ister idrak etsin veyahut insanların çoğu anlamasın hiç fark etmez. İman edilmesi gerekiyor. Kader konusunda olduğu gibi. Aynı şekilde hadiste geçen çocuğun öldürülmesi, geminin delinmesi zahiri anlamda. Kötü işlerdendir. Ancak bunların açıklamasını: Allah bildirmeseydi: Mahlukat bilmezdi. Allah-u Teâlâ bunu bildirdiği vakit bildiler. Bundan dolayı da Hızır (as): "Ben bunları kendi kafama göre yapmadım" dedi. Yani Allah (c.c.) emir buyurdu."

Hızır (a.s.)'a Bu İsmin Verilme Sebebi

v Buhârî'de (3402) gelen Ebû Hüreyre (r.a.) hadisinde Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Hızır'a "Hızır" denilmesinin sebebi ancak şudur:
"Hızır otsuz kuru bir yere oturduğu vakit ansızın oradan kalktığında o otsuz yer yeşillenerek dalgalanıverirdi."

***

Musa (a.s.)’ın Vefatı

77) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayette, dedi ki, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Ölüm meleği Musa (a.s.)’a geldi ve ona:
“Rabbine icabet et” dedi. Musa (a.s.) da ölüm meleğinin gözüne vurdu ve yerinden çıkardı. Bunun üzerine ölüm meleği Allahu Teâlâ’ya geri dönüp:
“Sen beni ölümü istemeyen bir kula gönderdin, o da benim gözümü çıkardı” dedi. Allah-u Azze ve Celle ona yeniden göz verdi ve:
“Kuluma yine git ve ona yaşamak mı istiyorsun” diye sor ve ona söyle: “Eğer yaşamak istiyorsan elini bir öküzün sırtına koy, elinin altına ne kadar kıl gelecek olursa bu kılların her biri karşılığında bir sene yaşayacaksın de” diye buyurdu. Musa (a.s.):
“Sonra ne olacak?” diye sordu. Allahu Teâlâ da:
“Sonra da sen öleceksin” diye buyurdu. Bunun üzerine Musa (a.s.):
“Öyleyse şimdi hemen öleyim daha iyi. Ey Rabbim! Kutsal beldeye bir taş atımlık yakınlıkta canımı al” dedi.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
“Allah’a yemin olsun ki; eğer ben orada olsaydım yolun yanındaki kırmızı kum yığınının altında bulunan kabrini size gösterirdim.”[1]
v Yine Müslim’in (2372) rivayet ettiği Ebû Hüreyre (r.a.)’dan mevkuf olarak gelen rivayette şöyle dedi: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
“Ölüm meleği Musa (a.s.)’a gönderildi. Kendisine geldiği vakit Musa, ölüm meleğini geri itti ve gözünü yerinden çıkardı. Bunun üzerine ölüm meleği:
“Beni, ölümü istemeyen kuluna gönderdin!” dedi. Allahu Teâlâ da ona bir göz verdi ve:
“Ona geri git ve ona elini öküzün sırtına koysun, elinin altına ne kadar kıl gelecek olursa bu kılların her biri karşılığında bir sene yaşayacaksın” de” diye buyurdu. Musa da:
“Ey Rabbim! Bundan sonra ne var?” dedi. Allah-u Azze ve Celle de:
“Sonra ölüm var” diye buyurdu. Musa da:
“Öyleyse şimdi öleyim” dedi ve Kutsal beldeye bir taş atımlık yakınlıkta canını almasını istedi.”
Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
“Şayet ben orada olsaydım yolun yanındaki kırmızı kum yığınının altında bulunan kabrini size gösterirdim.”
v Yine Buhârî de (3407) geçen Ebû Hüreyre (r.a.) hadisin de Nebî (s.a.s.) şöyle

buyurdular:

"Allah'ın selamı üzerine olsun ölüm meleği Musa'ya gönderildi. Kendisine geldiği zaman onu geriye itti melek de Rabbine geri dönüp:

"Beni ölümü istemeyen bir kuluna gönderdin." dedi. Allahu Teâlâ:

"Git ona geri dön. Ve ona: Elini öküzün sırtına koysun, elinin altına ne kadar kıl gelecek olursa bu (kopardığı) kılların her biri karşılığında bir sene yaşayacaksın" de" diye buyurdu. Musa da:

"Ey Rabbim! Bundan sonra ne var?" diye sordu. Allahu Teâlâ:

"Sonra da ölüm var" diye buyurdu. Musa da:

"Öyleyse şimdi öleyim" dedi. Ve kutsal beldeye bir taş atımlık mesafede canının alınmasını arzuladı."

Ebû Hüreyre (r.a.) dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Şayet ben orada olsaydım, yolun yanındaki kırmızı kum yığınının altında bulunan kabrini size gösterirdim."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim'e aittir (158/2372).

Önemli Bir Açıklama:

İlim adamları Musa (a.s.)'ın ölüm meleğine vurması konusunda ihtilafa girmişlerdir. Bu konuda görüşlerin en salih olanı İbn Huzeyme (rh)'nin söylediği görüştür. Kendisi şöyle dedi: "Musa (a.s.) ölüm meleğine vurmuş (gözünü çıkarmıştı). Çünkü Musa (a.s.)'a görünen ölüm meleği insanoğlu sûretinde gelmiş ve Musa'nın (a.s.) izni olmadan evine girmişti. Musa (a.s.) da onun ölüm meleği olduğunu bilmiyordu. İslam Dini'nde bilinen bir husus vardır ki; Kanun koyucu olan Allah (c.c.) ve Peygamberi (s.a.s.), izinsiz olarak müslümanın evini gözetleyen kimsenin gözünün çıkartılmasına cevaz vermişlerdir." (Kısaltmış olarak İbn Huzeyme'den) Doğrusunu Allah en iyi bilendir.

***

Peygamber (s.a.s.)'in Tevrat'taki Özellikleri

78) Ata bin Yesar dedi ki: "Abdullah bin Amr İbn Âs ile karşılaştım. Ona: "Bana Resûlullah (s.a.s.)'in Tevrat'ta geçen sıfatını haber ver?" dedim. O da şöyle dedi:
"Evet, Allah'a yemin olsun ki; o, Tevrat'ta Kur'ân'da geçen bazı sıfatlarıyla vasfedilmiştir:
"Ey Nebî! Biz seni şahit, müjdeleyici ve korkutucu olarak ve ümmileri koruyucu olarak gönderdik. Sen kulum ve Resûlümsün. Seni mütevekkil olarak isimlendirdim. Katı ve şiddetli biri değilsin. Çarşı pazarlarda gürültü çıkaran değilsin, kötülüğe kötülükle mukabelede bulunmayansın. Sen ancak af edici ve müsamahakarsın. Allah Onunla, doğruluktan ayrılmış bir milleti "La ilâhe illallah" diyerek düzelmelerini sağlamasına dek. Onun ruhunu kabzetmez. Onunla görmeyen gözleri, duymayan kulakları ve kilitli kalpleri açar."[1]
Hadiste geçen: "Onunla, doğruluktan ayrılmış bir milleti... düzelmelerini sağlaması." kavlinin manası şudur: "Kast edilen; Peygamber (s.a.s.)'in ilk tebliğe çıktığı vakit içinde bulunduğu Arap milletiydi. Kendileri İslam'dan önce putlara tapanlar olduklarından doğruluktan ayrılmış bir topluluk idiler.
Yine hadisteki: "Düzelmelerini sağlaması, ikâme etmesi" de: "Bu (ve diğer şirk bataklığında olan bütün toplulukları) küfürden imana çıkarmaya vesile olmasıdır. Allah en iyisini bilir.

***

---

[1] Buhârî (2125) ve (4838).

RİKÂK[1]

Muhammed (s.a.s.) Ümmetinin Diğer Ümmetlere Olan Üstünlüğü

79) Abdullah bin Ömer (r.huma)dan rivayetle, kendisi Resûlullah (s.a.s.)'den şöyle buyururken işitmiştir:
"Şüphesiz sizin, sizden önceki yaşayan ümmetlere olan bekanız, güneşin batımına dek ikindi namazı arası gibi (olma) hâlidir. (Şöyle ki): Tevrat ehli Tevrat'ı getirirler ve gün ortasına kadar çalışırlar. Sonra da çalışmayı bırakıp bir kırat onlara ancak verilir. Sonra İncil ehli İncil'i getirirler ve ikindi namazına kadar çalışırlar. Sonra çalışmayı bırakıp birer birer kırat onlara ancak verilir. Sonra da Kur'ân verdiklerimiz (Muhammed (s.a.s.) ümmeti) güneşin batışına kadar çalışırlar. Onlara da ikişer ikişer kırat verilir. Yahudi ve hıristiyanlar bunun üzerine:
"Ey Rabbimiz! Sen onlara ikişer ikişer kırat verdin ve bize de birer kırat verdin, halbuki biz daha çok çalışmıştık!" dediler. Allah-u Azze ve Celle de:
"Sizin hakkınızı vermede bir haksızlık ettim mi?" diye sorar. Onlar da:
"Hayır" derler. O da:
"Öyleyse bu benim ihsanımdır, onu dilediğime veririm." diye buyurdu."[2]
v Buhârî'de (2268) geçen başka bir rivayet şöyledir:
"Sizin ve kitap ehlinin durumu, işçileri çalıştıran bir adamın durumu gibidir. Adam:
"Kim bana yarım gün bir kırat ücretle çalışır?" diye sorar. Bunun üzerine yahudiler çalışırlar. Sonra adam:
"Kim bana gün ortasından ikindi namazına kadar bir kırat ücretle çalışır?" diye sorar. Bunun üzerine de hıristiyanlar çalışırlar. Yine adam:
"Kim bana ikindi namazından güneşin batımına kadar iki kırat ücretle çalışır?" diye sorar. Ve sizler de (Ey Muhammed (s.a.s.) ümmeti) onlarsınız. Bu olay üzerine yahudi ve hıristiyanlar öfkelenip:
"Biz daha çok çalıştık daha az alıyoruz" dediler. Yüce Allah (c.c.):
"Sizin hakkınızdan bir şeyler eksilttim mi?" diye sorar. Onlar:
"Hayır" derler. O da:
"İşte bu benim fazlımdır, onu dilediğime veririm" diye buyurur.
v Yine Buhârî'de (2269) geçen bir lafız şöyledir:
"Sizlerle, yahudi ve hıristiyanların misali, işçiler çalıştıran bir adamın durumuna benzer. Adam:

“Kim bana yarım gün bir kırat ücretle çalışır?” diye sordu. Bu sorusu üzerine yahudiler (teklifini kabul edip) bir kırat ücret almak için çalıştılar. Sonra da hıristiyanlar bir kırat ücret almak için çalıştılar. Sonra da sizler (Muhammed Ümmeti) ikindi namazından güneşin batımına kadar ikişer ikişer kırat ücretle çalıştınız (ve o kadar aldınız). Bunu gören yahudi ve hıristiyanlar öfkelenip:
“Bizler daha çok çalıştık daha az aldık” dediler. Allahu Teâlâ da:
“Ben sizin hakkınızdan bir şey eksilttim mi?” dedi. Onlar da:
“Hayır” dediler. Allahu Teâlâ da:
“İşte bu benim fazlımdır, dilediğime onu veririm” diye buyurdu.
v Buhârî’de (3459) yine geçen bir rivayet lafzı şöyledir:
“Sizinle, sizden önceki ümmetlerin eceli, güneş batıma dek ikindi namazı arası (gibi) olma hâlidir. Sizlerle, yahudi ve hıristiyanların arasındaki misal, işçiler çalıştıran bir adamın durumuna benzer. Adam:
“Kim bana yarım gün bir kırat ücretle çalışır?” diye sordu. Yahudiler de (bu teklifi üzerine) bir kırat almak için çalıştılar. Adam:
“Kim bana günün yarısından ikindi namazına kadar bir kırat ücretle çalışır?” dedi. hıristiyanlar da (bu teklif üzerine) bir kırat için çalıştılar. Sonra adam:
“Kim bana ikindi namazından güneşin batımına kadar ikişer ikişer kırat ücretle çalışır?” diye sordu. Ve sizler de (Muhammed ümmeti) bunda çalışanlar oldunuz ve ikişer ikişer kırat için çalıştınız. Dikkat; edin! Sizler için çalıştığınızın iki kat ecri vardır. Sonra yahudi ve hıristiyanlar bu olay karşısında öfkelenip:
“Biz daha çok çalıştık ama daha az aldık” dediler. Allahu Teâlâ da:
“Ben sizin hakkınızdan bir şey kısıp eksilttim mi?” diye sordu. Onlar da:
“Hayır” dediler. Allah (c.c.) da:
“İşte bu benim lütufumdur, onu istediğime veririm” diye buyurdu.
v Yine Buhârî (5021)’de gelen rivayet şöyledir:
“Sizlerle, sizden önceki ümmetlerin eceli, ikindi namazı ile güneş batımı (vakitleri) arası olma hâli gibidir. Sizlerle, yahudi ve hıristiyanların misali, işçiler çalıştıran bir adamın hâline benzer. Adam:
“Kim bana yarım gün bir kırat ücretle çalışır?” diye sordu. Yahudiler (bu teklif karşısında) bir kırat için çalıştılar. Sonra adam:
“Kim bana günün yarısından ikindi namazına kadar bir kırat ücretle çalışır?” diye sordu. hıristiyanlar da (bu teklifi karşısında) bir kırat için çalıştılar. Sonra adam:
“Kim bana günün yarısından ikindi namazına kadar bir kırat ücretle çalışır?” diye sordu. hıristiyanlar da (bu teklifi üzerine) bir kırat için çalıştılar. Adam sonra yine:

“Kim bana ikindi namazından güneşin batımına kadar ikişer ikişer kırat ücretle çalışır?” dedi. Ve sizler de (Muhammed (s.a.s.) ümmeti) bunda çalışanlar oldunuz ve ikişer ikişer kırat için çalıştınız. Bu olayı gören yahudiler ve hıristiyanlar öfkelenip:
“Bizler daha çok çalıştık ancak daha az aldık.” dediler. Allahu Teâlâ da:
“Ben sizin hakkınızda zulüm ettim mi?” diye sordu. Onlar da.
“Hayır” dediler. Yüce Allah (c.c.) da:
“Bu benim ihsanımdır. Onu dilediğime veririm” diye buyurdu.
v Buhârî’de gelen (7467) yine başka bir rivayet lafzı şöyledir:
“Sizinle, sizden önceki ümmetler olan bekânız, güneşin batımına dek ikindi namazı arası gibi (olma) hâlidir. (Şöyle ki): Tevrat ehli Tevrat’ı getirir ve gün ortasına kadar çalışırlar. Sonra da çalışmayı bırakıp bir kırat onlara ancak verilir. Sonra İncil ehli İncil’i getirirler ve ikindi namazına kadar çalışırlar. Sonra çalışmayı bırakıp birer birer kırat onlara ancak verilir. Sonra da Kur’ân verdiklerimiz (Muhammed (s.a.s.) ümmeti) güneşin batımına kadar çalışırlar. Onlar da ikişer ikişer kırat verilir. Bu olay üzerine Tevrat ehli:
“Rabbimiz! Bunlar daha az çalıştılar ancak daha çok aldılar” dediler. Allahu Teâlâ:
“Sizin hakkınızdan hiçbir şeyi ben eksilttim mi?” diye sordu. Onlar da:
“Hayır” dediler. Allahu Teâlâ da:
“Bu benim ihsanımdır. Onu istediğime veririm.” diye buyurdu.
v Başka bir rivayeti Buhârî’de (7533) şu lafızla gelmiştir:
“Şüphesiz sizin, sizden önce yaşamış ümmetlere olan bekanız ancak güneşin batımına kadar ikindi namazı arası gibi (olma) hâlidir. (Şöyle ki): “Tevrat ehli Tevrat’ı getirirler ve gün ortasına kadar çalışırlar. Sonra da çalışmayıp bırakırlar ve bir kırat onlara ancak (karşılık olarak) verilir. Sonra da İncil ehli İncil’i getirirler ve ikindi namazı kılınana kadar çalışırlar. Sonra da çalışmayı bırakırlar ve onlara birer birer kırat ancak verilir. Sonra da Kur’ân ehli olan sizler getirilirsiniz. Sizler de gün batımına kadar çalışırsınız. Sizlere de ikişer ikişer kırat verilir. Bunun üzerine kitap ehli: “Bunlar bizden daha az çalıştılar ama daha fazla aldılar.” dediler. Allahu Teâlâ da:
“Sizin hakkınızda Ben hiç zulüm ettim mi?” diye sordu. Onlar da:
“Hayır” dediler. O da:
“Bu benim fazlımdır. Onu istediğime veririm.” diye buyurdu.

***

[1] Rikâk: Takvalı ve Huşûlu olmanın kalpteki incelikleri demektir. (Mütercim)

[2] Buhârî 557.

Bu Mübârek Ümmetin Allah Tarafından Korunması

80) Sevbân (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah (c.c.) benim için yeryüzünü topladı, ben de doğusunu ve batısını gördüm. Ümmetimin mülkü, yeryüzünün benim için Allah'ın topladığı mesafelerine dek ulaşacaktır. Bana iki tane hazine verildi: Biri kırmızı (altın) biri de beyaz (gümüş). Ben Rabbimden: "Ümmetimi toplu helak[1] ile helak etmemesini, kendi dışlarından onların cemaatlerini parçalayıp onlara karşı savaşan düşmanı üzerlerine musallat etmemesini" dilerim. Rabbim de şöyle cevap verdi:

"Ey Muhammed! Ben bir hüküm buyurduğum zaman bu asla geri çevrilmez. Ben senin için, ümmetini toplu helak etmeyeceğimi ve kendi dışlarından onların cemaatlerini parçalayacak düşmanları üzerlerine musallat etmeyeceğimi söylüyorum. Müslümanlar birbirlerini öldürmeye ve birbirlerini esir etmeye kalkışmadıkları sürece her tarafın düşmanı ya da = her yerdeki düşman = bir araya gelse onlara bir zarar veremezler."[2]

Hadiste geçen kırmızıdan murad altındır ve beyazdan murad ise gümüştür.

***

---

[1] Toplu Helak'tan maksat, kuraklık, deprem vs... bir afet gibi helak türleri olduğu söylenmiştir. Allah en iyisini bilir. (Mütercim).

[2] Müslim (2889).

SEVGİ

Allah-u Teâlâ Kulu Sevdiği Zaman

82) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allah kulunu sevdiği zaman, Cibril'e seslenir:
"Allah filanca kulunu seviyor sende onu sev" diye buyurur. Bunun üzerine Cibril de onu sever ve sema ehline:
"Şüphesiz Allah filanca kulunu seviyor, sizde onu sevin" diye seslenir. Onlarda bu sefer o kulu severler. Sonra onun için yeryüzü ehlinin (kalbine) bir saygı ifadesi konulur."[1]
v Yine Buhârî'de (6040) gelen bir rivayet şöyledir:
"Allah kulunu sevdiğinde Cibril'e seslenir:
"Allah filan kulunu seviyor sende onu sev." der. Cibril'de onu sever ve sema ehline:
"Allahu Teâlâ şüphesiz filan kulunu seviyor, siz de o kulunu sevin" diye seslenir. Böylece sema ehli de onu severler sonar onun için yeryüzü ehlinin (içine) bir saygı yerleştirilir."
v Yine Buhârî (7485) lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ kulunu sevdiği zaman Cibril'e:
"Muhakkak ki; Allah filan kulunu seviyor, sende onu sev" diye nida eder. Cibril de onu sever ve semaya seslenip:
"Muhakkak ki Allah, filan kulunu seviyor siz de onu sevin" der. Sema ehli de onu severler. Sonra onun için yeryüzü ehlinin (kalbine) bir saygınlık verilir."
v Müslim'de (2637) bundan daha tamamlayıcı bir hadis lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ bir kulunu sevdiği zaman Cibril'i çağırır ve ona: "Ben filanca kulumu seviyorum onu sen de sev" diye buyurur. Cibril'de bunun üzerine hemen onu sever. Sonra sema ehline nida edip:" Allah (c.c.) filanca kulunu seviyor, onu siz de sevin" der. Sema ehline hemen onu severler. Sonra onu severler. Sonra onun için yeryüzü ehlinin (kalbine) bir saygınlık yerleştirilir.
Allahu Teâlâ bir kulunu sevmediği zaman ise; (yine) Cibril'i çağırır ve ona:
"Ben filanca kulumu sevmiyorum, onu sende sevme" diye buyurur. Bunun üzerine Cibril de onu sevmez ve Sema ehline nida edip:
"Allah (c.c.) filanca kulunu sevmiyor. Onu sizde sevmeyin" der. Onlar da onu sevmezler. Sonra onun için yeryüzü ehlinin (kalbine) bir nefretlik yerleştirilir."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (3209).

Allah İle Karşılaşmayı Seven Kimse

83) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allah (c.c.) buyurdular ki: "Kulum Benimle karşılaşmayı severse (isterse), ben de onunla karşılaşmayı isterim. Şayet benimle karşılaşmaktan nefret ederse (istemezse) ben de onunla karşılaşmayı istemem."[1]

***

---

[1] Buhârî (7504). Bu hadisin açıklaması; Şeyhayn (Buhârî (6507), ve Müslim (2683))'in hadislerinde Ubâde bin Samit rivayetinde geçmektedir. Nebi (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Kim Allah ile karşılaşmayı isterse Allah ta onunla karşılaşmayı ister. Kim de Allah ile karşılaşmayıp istemezse Allah da onunla karşılaşmayı istemez."* Aişe (r.ha)'dan ya da Nebi (s.a.s.)'in bazı zevcelerinden birisinin: "Biz ölümü kerih görüyoruz" demeleri üzerine Nebi (s.a.s.) şöyle buyurdu: *"Bu sizin düşündüğünüz gibi değildir. Ancak mümin bir kul ölüm döşeğinde bulunduğu vakit, Allah'ın (c.c.) rızası ve kerameti ile müjdelenir. Önünde olandan başkası ona sevimli gelmez. Allah ile karşılaşmayı sever. Allah da onunla karşılaştığı için onu sever."*
Kafire gelince; ölüm döşeğine yattığı zaman, Allah'ın azabı ve âkıbeti ona müjdelenir. Önünde olandan başkası ona kerih gelmez. Allah ile karşılaşmayı istemez, Allah (c.c.) da onunla karşılaşmayı istemez.

Allah Hakkında Güzel Zan Beslemek

84) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:

"Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Ben, kulumun beni zan ettiği üzereyim."[1]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (7505). Daha önce tamamı geçti.

Allah’a Duyulan Sevginin Fazileti

85) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Bir adam başka bir köydeki kardeşini ziyarete gitti. Allahu Teâlâ da onun geçeceği yola bir (gözetleyici) Melek gönderdi. Melek adama:
“Nereye gidiyorsun?” diye sordu. Adam da:
“Şu köydeki kardeşimi ziyarete gidiyorum” dedi. Melek de:
“Sana yapmış olduğu bir iyilikten dolayı ona vefa borcunu ödemek için mi ziyarete gidiyorsun?” diye sordu. Adam da:
“Hayır. Ben onu Allah için sevdim” dedi. Bu cevabı üzerine Melek:
“Ben Allah’ın göndermiş olduğu bir elçiyim. Senin o arkadaşını O’nun için sevdiği gibi Allah’ın da seni sevdiğini sana haber vermek için gönderildim.” dedi.”[1]

***

86) Yine Ebû Hüreyre (r.a.)’den gelen rivayette, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Yüce Allah (c.c.) kıyamet gününde şöyle buyurur: “Benim celâlim için birbirlerini sevenler neredirler? Bugün onları, benim gölgemden başka gölgenin bulunmadığı günde, kendi gölgemde gölgelendireceğim.”[2]
Hadiste geçen *“Celâlim”* den maksat; Azametim için, bana itaat etmek için dünya için değil manasındadır.
“Gölgemden başka bir gölgenin bulunmadığı” kavline gelirsek; Müslim’de ise: *“Arşımın gölgesinde”* kavli olarak gelmiştir. Burada mecaz vardı. Bilinen şu ki Allahu Teâlâ’nın gölgesi olmaz. Bundan maksat; Allah’ın koruması, Allah’ın setretmesidir. Allah en iyisini bilir.

***

---

[1] Müslim (2567).

[2] Müslim (2566).

Önemli Bir Açıklama:

Alimler şöyle der:
“Allah’ın (c.c.) kulunu sevmesinin manası şudur: Ona merhamet etmesi ve ondan razı olmasıdır. Ona hayırı dilemesi, onun hayıra girmesine vesile olacak işleri işlemesini istemesidir. Kullar hakkında muhabbetin (sevginin) aslı kalbin meyletmesidir ki Allahu Teâlâ (c.c.) bundan münezzehtir.

***

Zor Durumda Olan Birindeki Alacağını Allah'ın Rızası İçin Ertelemenin Fazileti

87) Huzeyfe (r.a.) dan rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Sizden önce yaşamış (ümmetlerden) bir adamın ruhu ile melekler karşılaştılar. Melekler:
"Hiçbir hayır işledin mi?" diye sordular. O da:
"Hayır" dedi. Melekler:
"İyi düşün" dediler. O da:
"İnsanlara borç verirdim ve adamlarıma zor durumda kalanın vereceğini geciktirin (erteleyin), durumu iyi olanın da vereceğini güzellikle alın "derdim" diye cevap verdi. Allahu Teâlâ:
"Onu bırakın" diye buyurdu."[1]
v Müslim'de (27/1560) gelen başka bir rivayet lafzı şöyledir:
"Huzeyfe (r.a.) ile Ebû Hüreyre (r.a.) bir araya gelip toplandılar, Huzeyfe şöyle dedi:
"Adamın biri Allahu Teâlâ ile karşılaştı (huzuruna çıktı). Ona:
"Ne işledin?" diye soruldu. O da:
"Hayır namına bir şey yapmadım. Sadece ben mal-mülk sahibi bir kişiyim. İnsanlar benim bu malımdan isterlerdi. Ben de geri ödemeye gücü yetenlerden bu malı geri alırdım, zorlanıp bunu ödemeye gücü yetmeyenleri ise bırakırdım" dedi. Allahu Teâlâ da şöyle buyurdu:
"Siz de kulumu bırakın"
Ebû Mes'ud: "Ben Resûlullah'tan (s.a.s.) işte böylece işittim" dedi.
v Yine Müslim'de (28/1560) gelen Huzeyfe (r.a.) hadisinde Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Adamın biri öldü ve cennete girdi. Kendisine:
"Ne iş yapardın?" diye soruldu.
(Ravi) der ki: Ya zikretti ya da zikir olundu diye rivayet edildi.
O da:
"Ben insanlarla alış-veriş yapardım. Zor durumda olanın vereceğini bekletirdim. Sıkışanların borcunu da bırakırdım" dedi. Bunun üzerine onun günahları bağışlandı."
Ebû Mes'ud (r.a.): "Bunu, böylece Ben Resûlullah (s.a.s.)'den duydum" dedi.
v Müslim'de (29/1560) geçen bir rivayetin lafzı şöyledir:
"Yüce Allah'a, kendisine Allah'ın çokça mal mülk verdiği bir kulu getirir. Ona:
"Dünyada ne iş yaptın?" diye sordu.

Ravi: *"Allah'tan hiçbir sözü de gizlemeyeceklerdir."* (Nisa: 4/42) diye buyurduğunu belirterek der ki:
"Adam:
"Ey Rabbim! Bana malını verdin ve ben de insanlarla alış-veriş yapardım. Benim bir özelliğim vardı, ödenmesi mümkün olan için kolaylık gösterir, ödemesi zor olanı ise bekletirdim", dedi. Allahu Teâlâ da:
"Ben şüphesiz buna, senden daha hak sahibiyim, kulumu bırakın" diye buyurdu."
Ukbe bin Âmir ve Ebû Mesûd el-Ensârî dediler ki: Biz bu hadisi aynen Resûlullah (s.a.s.)'den böylece duyduk."
v Buhârî'de (2077) gelen bir lafız şöyledir:
"Sizden önce yaşamış bir adamın ruhu ile Melekler karşılaştılar. Melekler:
"Hiçbir hayır işledin mi?" dediler. O da:
"Ben adamlarıma zor durumda kalanın vereceğini geciktirin (erteleyin), durumu iyi olandan da vereceğini bırakın derdim" diye cevap verdi. Allah (c.c.):
"Kulumdan bırakın" diye buyurdu.
v Buhârî'de (3451) geçen bir lafız ise şöyledir:
"Sizden önce yaşamış bir adam vardı. Melek bir gün ruhunu almak üzere adama gelir. Kendisine:
"Hiçbir hayır işledin mi?" diye sorulur. O da:
"Bilmiyorum" der. Yine ona:
"İyi bir bak, düşün?" denilir. O da:
"Bilmiyorum ancak ben dünyada insanlarla alış-veriş yapardım, onlara borç verirdim. Ödenmesi mümkün olan için kolaylık gösterirdim, zor olanı da bırakırdım" dedi. Bundan dolayı da Allahu Teâlâ onu cennete koydu."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim'e aittir (1560).

Hastayı Ziyaret Etmenin Fazileti

88) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ kıyamet gününde: "Ey Âdemoğlu! Ben hasta oldum beni ziyaret etmedin?" diye buyurur. Kul da:
"Ey Rabbim! "Sen âlemlerin Rabbi olduğun hâlde seni nasıl ziyaret ederim?" diye cevap verir. Allahu Teâlâ da:
"Bilmiyor musun ki, filanca kulum hasta oldu ve sen de ziyaret etmedin. Bilmez misin ki sen onu ziyaret etseydin, Beni onun yanında bulurdun?" diye buyurdu. Allah (c.c.):
"Ey Âdemoğlu! Senden yiyecek istedim ve sen de vermedin?" diye buyurdu. Kul da:
"Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbi iken sana nasıl yiyecek vereyim?" der. Allahu Teâlâ:
"Bilmiyor musun ki filanca kulum senden yemek istemişti ve sende vermedin? Bilmez misin ki sen ona yiyecek verseydin bunu Benim yanımda bulurdun" diye buyurur. Allah (c.c.):
"Ey Âdemoğlu! Senden su istedim, su vermedin!" diye buyurur. Kul da:
"Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbi iken sana nasıl su vereyim" der. Allahu Teâlâ'da:
"Bilmez misin ki filanca kulum senden su istemişti ve sen de vermedin, bilmez misin ki; sen ona su verseydin bunu Benim yanımda bulurdun" diye buyurur."[1]

***

---

[1] Müslim (2569).

Bütün Akraba ve Müslümanlara Karşı Şefkatli ve Merhametli Olan Mü'minin Husûsiyetleri

89) Iyaz bin Himar El-Mecâşii (r.a.)'dan rivayetle, kendisi Resûlullah(s.a.s.)'in bir defasında hutbesinde şöyle buyurduğunu işitmiştir:
"Dikkat edin ve şundan haberiniz olsun ki; Yüce Allah (c.c.) Bana, sizin bilmediğiniz ve O'nun bana öğrettiği bazı şeyleri sizlere bugün öğretmemi emretti: Bir kuluma bağışlayıp verdiğim her şey helaldir. Bütün kullarımı "Hanifler" (Allah'ı birleyen, muvahhidler) olarak yarattım sonra şeytanlar onlara musallat oldular ve dinlerinden uzaklaştırdılar. Onlara helal kıldığım şeyleri onlara haram kıldılar. Ve hakkında hiçbir delil indirmediğim şeyleri bana ortak koşmalarını emrettiler. Allah-u Azze ve Celle dünya ehline baktı ve onlara gazap etti. Kitap ehlinden arta kalanlar hariç, onları Arap ve Acem diye ayırdı. Allahu Teâlâ buyurdu ki:
"(Ey Muhammed) Seni imtihan etmek ve seninle başkalarını imtihan etmek için gönderdim. Sana su ile yıkanamayacak bir kitap verdim. Onu uykuda ve uyku dışında uyanıkken okursun. Allah (c.c.) bana Kureyş'i yakmamı emir buyurdu:
"Ya Rabbi! Kafamı ikiye yarıp onu da ekmek diye bellerseler" dedim. Allahu Teâlâ da:
"Onların seni oradan (Memleketinden) çıkardıkları gibi, sen de onları oradan çıkar, onlara karşı savaş aç. Biz sana yardımcı oluruz. Allah için infak et, sonra biz de sana infak edeceğiz. Bir ordu (kurup) gönder, Biz de sana o ordunun beş katı kadar yardımcı göndereceğiz. Sana itaat eden (mü'minlerle) beraber sana isyan edenlere karşı savaş." diye buyurdu.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennet ehli üç sınıftır:
- Ameli az-çok olup, tasaddukta bulunan, adaletli, muvaffak kimse.
- Bütün akraba ve müslümanlara karşı ince kalpli, merhametli olan kimse.
- Çoluk çocuğu olup, hayalı ve ölçülü olan kimsedir."
Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
"Cehennem ehli de beş sınıftır:
- Sadece arkasından gittiğin kişinin sözüne kanan, ailesine ve mala düşkün olmayan, aklını iyi kullanmayan zayıf kimse,
- Tamahını ortalığa vurmayan, ne zaman bir iş yapsa devamlı ihanet eden hain kimse.
- Ailesinde ve malında sana bir hile yapmadan akşamlayıp, sabahlamayan kimsedir."

Ravi dedi ki: “Sonra Resûlullah (s.a.s.) cimriliği yahut yalanı ve eş-Şanzîrî ve “El-Fahhaş” zikretti.”[1]
Hadiste geçen *“Hunefâ”* dan maksat batıldan uzak olan ve Allah’ı (c.c.) tekleyen muvahhidler demektir.
“Sana su ile yıkanamayacak bir kitap verdim” kavline gelirsek, bunun manası şudur: Yani kalplerde mahfuz olan (ve yazısı silinmeyecek olan) kitap demektir.
Hadiste geçen: *“Eş-Şanzîr”*in manası; tabiatı, huyu kötü ve çirkin olanlar demektir. *(“El-Fahhaş”* da çirkinlik vs... demektir.) Allah (c.c.) en iyisini bilir.
v Müslim’de (64/2865) geçen Mutarrif bin Abdullah bin Eş-Şihhîr yolundan gelen rivayette; onun da Iyaz bin Humâr El-Muşacii (r.a.)’dan yaptığı rivayete göre, İyaz şöyle dedi: “Resûlullah (s.a.s.) bir gün aramızda hutbe vermek üzere ayağa kalktı ve:
“Allahu Teâlâ... bana emretti” diye buyurdu ve (Ravi) hadisi uzunca misliyle rivayet etti.
Ravi hadiste şu lafzı eklemiştir: “Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Şüphesiz Allah (c.c.); sizlerin birbirlerinize karşı haddi aşıp saldırmamanızı, birbirinize karşı alçak gönüllü olmanızı bana vahyetti.”
Ravi rivayet esnasında: *“aileye ve mala düşkün olmayan”* deyince:
“Ey Ebû Abdullah! Böylesi de olur mu?” diye sordum. O da:
“Evet, vallahi ben böyle kimselere câhiliye devrinde şahit oldum. Bir adam kendisiyle cima edeceği bir cariye vermeleri karşılığında bir mahallenin çobanlığını üstlenirlerdi” diye cevap verdi.[2]

***

---

[1] Müslim (2865).

[2] Rivayette geçen Ravi'nin ismi: Ebû Abdullah=Mutarrif bin Abdullah'tır ona bunu söyleyen Katâde'dir. hadiste geçen: "Ben böyle kimseleri câhiliye devrinde gördüm" kavline gelecek olursak; herhalde o kimselerin son durumlarını ve câhiliye kalıntılarını kast etse gerek. Çünkü Mutarrif gerçek câhiliye zamanında iken çok küçüktü, idrak etmesi zordu.
Allah en iyisini bilir. "Bu açıklamalar İmamı Nevevî'ye (r.h) aittir.

SABIR

Kişinin Kaybettiği Şeylerden Dolayı Ecrini Sadece Allah'tan Bekleyip, Sabır Göstermesinin Fazileti

90) Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle dedi:
"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Mü'min kulumun katımda mükafatı, dünya ehlinden çok sevdiklerini aldığımda, bundan dolayı sabredip sadece ecrini Allah'tan beklemesi sonucu ona karşılık olarak cenneti vermemdir."[1]
Hadiste geçen *"çok sevdiklerinden murad"*: oğul, evlat, kardeş vs. gibi sevdiği şeylerdir. Sabretmesinden maksat da: Onları kaybettiği için mükafatını ve ecrini ancak Allah (c.c.)'tan beklemesidir. Allah en iyisini bilir.

***

---

[1] Buhârî (6424).

Kör Olanın Sabretmesinin Fazileti

91) Enes bin Malik'ten (r.a.) rivayette, dedi ki: "Ben Nebî (s.a.s.)'in şöyle dediğini duydum:
"Allahu Teâlâ buyurdu ki: "Kulumun iki sevdiğini (gözlerini) ondan aldığımda, buna sabır gösterirse, onlara karşılık olarak Cenneti veririm.""[1]
Hadiste geçen iki sevdiğinden murad iki gözüdür. Çünkü bunlar insan için en sevimli azalardan sayılmaktadır. Nitekim bunların gitmesiyle kişi görmek istediği şeylerden mahrum kalacaktır. Gerek göreceği vakit sevineceği ve gerekse göreceği zaman (kaçıp) bakmamak sûretiyle (sevaba gireceğidir.)

***

---

[1] Buhârî (5653).

ÇEŞİTLİ KONULAR

Medine-i Münevvere'nin "Tâbe" Diye İsimlendirmesi

92) Cabir bin Semure (r.a.)'dan rivayetle, kendisi Resûlullah (s.a.s.)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

"Allahu Teâlâ Medine'yi "Tâbe" diye isimlendirmiştir."[1]

***

---

[1] Müslim (1385).

Eslem ve Ğifar Kabilelerinin Fazileti

93) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Eslem kabilesini Allah selamete erdirsin, Ğifar kabilesini de Allah mağfiret etsin. Bunları ben söylemiyorum, bunları Allah-u Azze ve Celle buyuruyor."[1]

***

[1] Müslim (2516).

Kur’ân Yedi Harf Üzere İndirilmiştir

94) Ubey Bin Ka'b’tan (r.a.) rivayetle dedi ki: “Ben mescitte oturduğum bir vakit içeriye bir adam girdi ve namaza durdu. Kırata başladı ancak (bana göre yanlış okuduğu için) okuduğu kırattan dolayı kendisine karşı geldim. Sonra başka bir adam içeriye girdi ve bu adamın olduğu kıraatten başka olarak (aynı yeri) okudu. Namazı bitirdiğimiz vakit hepimiz topluca Nebî (s.a.s.)’in yanına geldik. Ben:
“Şu adam bana göre yanlış olduğundan dolayı itiraz ettiğim bir kıraat okudu. Sonra giren kişi ise ondan başka bir kıraat okudu.” dedim. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) her ikisine de okumalarını emir buyurdu. (Dinledikten sonra) her ikisinin de okuyuşunu güzel gördü. Bu olay üzerine içimde bazı yalanlama türü (şeytanın verdiği vesveseler) kol gezmekteydi. Câhiliye üzere bulunan birisi de değildim. (Acaba niçin Nebî (s.a.s.) onların kıraatini güzel buldu da, acaba benim okuduğum mu yanlıştı diye düşündüm). Benim şaşırdığım bu hâlimi fark eden Resûlullah (s.a.s.) göğsüme eliyle (hafiften) vurdu. Benden de bu esnada terler boşalmaktaydı. Sanki Allah (c.c.)’dan (konuyu ayrıştıracak) bir fark gelecekmişçesine bakınıyordum. Bunun üzerine Nebî (s.a.s.) bana şöyle buyurdu:
“Ey Ubey! Allahu Teâlâ Kur’ân-ı bir harf üzerine okutmamı istedi. Ben de ümmetime kolay gelip (zor gelmemesi) için O’ndan bunu ümmetime kolaylaştırmasını istedim. Yüce Allah da bunu kabul edip iki harf üzerine okutmamı istedi. Ben yine bunu ümmetimden kolaylaştırması için duada bulundum. Allahu Teâlâ yine bunu benden kabul edip Kur’ân-ı size yedi harf üzerine okutmamı emir buyurdu. (Ey Ubey) senin içinde, kolaylaştırmasını isteyip geri çevirdiğim her geri çeviriş için, hakkında soru soracağın bir mesele yatmaktadır.”
Resûlullah (s.a.s.) devamla şöyle buyurdu:
“Ey Rabbim! Ümmetimi bağışla, Ey Rabbim! Ümmetimi bağışla. İçlerinde İbrahim (a.s.) da olmak üzere bütün mahlukatın Benden şefaat isteyecekleri o güne (kıyamete) kadar da üçüncü buyruğunu (geri çevirmeni isteyip) erteledim.”[1]
Hadiste geçen: *“İçimde bazı yalanlama türü şeyler kol gezmekteydi. Câhiliye üzere bulunan birisi de değildim”* kavline gelecek olursak; bunun manası şudur: Câhiliye üzere olan şeylerin en tehlikelilerinden birisi olan nübüvveti yalanlamayı şeytan bana vesvese vermek sûretiyle içime atmıştı demektir.
İmam Mâziri (rh.a.) der ki. “Bunun manası şudur: “Bu olaydan ötürü Ubey bin Ka'b’ın içine şeytan bir vesvese yerleştirdi. Ancak bu şüpheye götüren değildi

(ya da inkâra götüren değildi). Sonra bu hâl ondan gitti. Nebî (s.a.s.)'de onun göğsüne vurdu ve ondan terler boşaldı."

Yine kendisinden (r.a.) gelen rivayette (dedi ki): "Resûlullah (s.a.s.) beni Ğifar Gölü'nün kenarında idi. O esnada Cibril (a.s.) geldi ve:

"Allahu Teâlâ sana Kur'ân-ı ümmetine bir harf üzere okutmanı emrediyor" diye bildirdi. Resûlullah (s.a.s.)'de:

"Allah'tan affını ve mağfiretini istiyorum. Şüphesiz ümmetim buna güç yetiremez" diye buyurdu. Sonra ikinci kez tekrar geldi ve:

"Allahu Teâlâ Kur'ân-ı ümmetine iki harf üzere okutmanı emrediyor" diye bildirdi. Resûlullah (s.a.s.) de:

"Allah'tan affını ve mağfiretini istiyorum. Ümmetimin bana gücü yetmez" diye buyurdu. Sonra üçüncü kez yine geldi ve:

"Allahu Teâlâ Kur'ân-ı ümmetine üç harf üzere okutmamı emir buyurdu" diye bildirdi. Resûlullah (s.a.s.):

"Allah'tan affını ve mağfiretini istiyorum. Ümmetim buna güç yetiremez" diye buyurdu. Sonra dördüncü kez tekrar geldi ve Allahu Teâlâ Kur'ân-ı ümmetine yedi harf üzere okutmanı emir buyurdu, bu yedi harften hangisine göre okurlarsa doğru okumuş olurlar" diye bildirdi."[2]

---

[1] Müslim (820).

[2] Müslim (821)

KIYAMET GÜNÜ HÂLLERİ

Ruhun Çıkması ve Kabrin Âhiretin İlk Menzili (Yeri) Olduğu

95) Hammâd bin Zeyd'ten, dedi ki: Bize Budeyl'in, ona da Abdullah bin Şakîk – ona da Ebû Hüreyre – nin (r.a.) rivayet ettiği hadiste şöyle dedi:
"Mü'minin ruhu çıktığı zaman iki melek o ruhu (semaya) çıkarırlar."
Ravi olan Hammâd: "Resûlullah (s.a.s.), Mü'minin ruhunun hoşluğunu da zikretti ve misk kokusunu da (kokusunun misk olduğunu da) zikretti." der.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Ve sema ehli der ki:
"(Mü'minin ruhu), yeryüzü tarafından gelen hoş (tayyib) ruhtur. Allah (c.c.) seni selamlar ve ömrünün geçirdiği cesedi de mübarek kılar. sonra onun ruhunu Allah-u Azze ve Celle'ye götürürler ve sonra: "Onu ecelin sonuna götürün" diye buyurur. Kafirin (ruhuna) gelince; onun ruhu çıktığı zaman,
Ravi Hammad: "Resûllullah (s.a.s.) o ruhun kokusunun pisliğini ve ruhunun lanete uğradığını da zikretti" der.
Sema ehli: "Yeryüzü tarafından gelen pis ruhtur" derler ve: "Ecelin sonuna dek o ruhu götürün" denilir."
Ebû Hüreyre (r.a.) dedi ki: "Peygamber (s.a.s.), kâfir ruhun (pis) kokusundan dolayı elbisesini elinin ucuyla burnuna tutmuş ve kolunun çirkinliğine işaret etmişti.[1]
v İmam Ahmed'in geçen hadisten daha geniş olarak Buhârî-Müslim'in şartlarına göre Said bin Yesar yoluyla rivayet ettiği hadis şöyledir: Rivayete göre Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen rivayette Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Kişinin ölümünde melekler hazır bulunurlar. Ölen kişi salih bir kişi ise Melekler:
"Ey temiz olan cesette bulunan temiz nefis (haydi) çık, övülmüş olarak çık dışarıya. Rahata, Reyhana kavuşup, Rabbinin öfkesi olmaksızın sana müjdeler olsun" derler.
Ruhu cesedinden çıkana kadar bunu tekrar edip dururlar, ta ki o ruhu semaya kadar çıkartırlar. Kendisine semanın (kapılarının) açılması istenilir. Kendisi hakkında
"bu kimdir?" diye sorulur.
"Filancadır" diye cevap verilir. Bunun üzerine (oradaki) Melekler:
"Merhaba Ey temiz olan cesette olan temiz nefis gir (cennete). Rahata, Reyhana kavuşmuş olarak ve Rabbinin öfkesi olmaksızın sana müjdeler olsun, gir

övülmüş olarak (cennete)." derler. Bunu da, Allah'ın (c.c.) bulunduğu semaya dek ruhu yükselene kadar tekrar edip söylerler.
Ölen kişi şayet kötü (kâfir) bir kişi ise Melekler:
"Ey pis olan cesette bulunan pis nefis çık dışarıya, zillet içerisinde çık dışarıya, irinlere ve cehennem dikenlerini (yemen için) müjdeler olsun" derler. Bu pis nefisi (ruhu) cesedinden çıkana kadar da şeklinden topluluklar (çiftler) erteler. Sonra bu ruhu semaya çıkartılır ve kendisine semanın (kapılarının) açılması istenilir. Kendisi hakkında:
"Bu kimdir?" diye sorulur.
"Filancadır" denilir. Bunun üzerine:
"Ey gelen pis cesette bulunan pis nefis sana merhabalar olmasın. Zillete girmiş olarak geri dön. Çünkü sana semanın kapıları açılmaz." denilir. Bunun üzerine semadan (kovulup) geriye gönderilir sonra kabre konmak üzere geriye çevrilir. Daha sonra salih olan adam oturtulur ve kendisine ilk hadiste (ilk bölümde) söylenenler söylenir. Sonra da kötü olan adam oturtturulur ve kendisine ilk bölümde söylenenler söylenir."

***

---

[1] Müslim (2872)

Kıyametin Kopması ve “Onlar Allah’ı Hakkıyla Takdir Edemediler. Kıyamet Günü Bütün Yeryüzü O’nun Kabzasıdır. Gökler O’nun Sağıyla Dürülmüş Olacaktır. O, Müşriklerin Ortak Koşmalarından Münezzehtir.”[1]
“O Gün Onlar Meydana Çıkarlar. Onların Hiçbir Şeyi Allah’a Gizli Olmaz. Bugün Hükümranlık Kimindir? Kahhar Olan Allah’ındır.”[2] Ayetleri

96) Abdullah bin Mes’ud (r.a.)’dan rivayetle, dedi ki:
“Yahudi bilginlerinden bir bilgin Resûlullah’a gelip:
“Ey Muhammed! Biz (Tevrat’ta) şu hükmü buluyoruz: Allah, (kıyamet gününde) gökleri bir parmağında, yerleri bir parmağında, ağaçları bir parmağında, su ve toprakları bir parmağında ve diğer mahlukatı da bir parmağında tutar da:
“Melik (hükümran) benim” diye buyurur” dedi. Resûlullah (s.a.s.) o yahudi bilginin sözünü tasdik ederek (mübarek) dişleri görünecek hâlde güldü.”[3]
v Yine Buhârî’de (7414) gelen bir rivayet lafzı şöyledir:
“Bir yahudi bir gün Resûlullah’a (s.a.s.) gelip:
“Ey Muhammed! Allah, gökleri bir parmağında, yerleri bir parmağında, dağları bir parmağında, ağaçları bir parmağında ve (diğer) mahlukatı da bir parmağında tutar ve: “Melik Benim” diye buyurur.” dedi. Bu sözü üzerine Resûlullah (s.a.s.) dişleri görünecek şekilde güldü ve sonra: *“Onlar Allah’ı (c.c.) hakkıyla tanıyıp takdir edemediler...”* (Zümer: 39/67) ayetini okudu.
Hadis ravilerden birisi olan Yahya bin Said dedi ki: “Hadiste Fudayl bin Iyâz, Mansur’dan, onun da İbrahim’den onun da Ubeyde’den, onun da Abdullah’tan yaptığı rivayette ek olarak şu kayıt bulunmaktadır: “Resûlullah (s.a.s.) bunun üzerine hayretle ve o yahudinin söylediğini tasdik ederek güldü.”
v Yine Buhârî (7415) lafzı şöyledir:
“Kitap ehlinden birisi Resûlullah (s.a.s.)’a gelip:
“Ey Ebû Kasım! Allah gökleri bir parmağında, yerleri bir parmağında, ağacı ve toprağı bir parmağında ve (diğer) mahlukatı bir parmağında tutar da sonra da: “Melik (hükümran) Benim, Melik Benim” diye buyurur.
Ravi der ki: Bu olay üzerine Resûlullah (s.a.s.)’in dişleri görünecek şekilde güldüğünü gördüm ve sonra şu ayeti okudu: *“Onlar Allah’ı hakkıyla taktir edemediler...”* (Zümer: 39/67)
v Başka bir rivayet de Buhârî’de (7513) şöyledir:

“Bir yahudi bilgini gelip: “Kıyamet günü olunca, Allah gökleri bir parmağında, yerleri bir parmağında, suyu ve toprağı (denizi ve yeri) bir parmağında ve (diğer) mahlukatları da bir parmağında tutar ve sonra da onları sallar ve: “Melik (hükümran) Benim, Melik Benim” diye buyurur.” dedi.
Ravi der ki: “Bu olay üzerine Resûlullah’ı (s.a.s.) gördüm, onun sözünü hayrette ve tasdik ederek dişleri görünecek şekilde güldü ve Yüce Allah’ın şu ayetini okudu.
“Onlar Allah’ı hakkıyla takdir edemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü onun kabzasıdır. Gökler onun sağıyla dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin koştuğu ortaklardan münezzehtir.” (Zümer: 39/67)
v Müslim’de (2786) geçen bir lafız şöyledir:
“Bir yahudi alimi Nebî (s.a.s.)’e gelip:
“Ey Ebû Kasım! Allah kıyamet gününde gökleri bir parmağında, yerleri bir parmağında, dağları ve ağaçları bir parmağında, suyu ve toprağı bir parmağında ve diğer mahlukatı da bir parmağında tutar sonra da onları sallar ve: “Melik Benim, Melik Benim” diye buyurur.” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) yahudi bilginin bu sözünde hayret edip, bunu tasdik ederek şu ayeti okudu:
“Onlar Allah’ı hakkıyla takdir edemediler. Kıyamet günü bütün yeryüzü O’nun kabzasıdır. Gökler O’nun sağıyla dürülmüş olacaktır. O, müşriklerin ortak koşmalarından münezzehtir.” (Zümer: 39/67)

***

97) Abdullah bin Ömer (r.ahuma) dan rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Allahu Teâlâ kıyamet gününde gökleri dürer, sonra da onları sağ eline alır. Sonra da. “Ben Melikim, Hani nerede böbürlenenler? Nerede böbürlenenler?” diye buyurur. Sonra yeri sol eliyle dürer. Sonra yine: “Ben Melikim, Hani nerede böbürlenenler, nerede böbürlenenler?” diye buyurur.”[4]
v Müslim’de (25/2788) Ubeydullah bin Muksim’den gelen yolla rivayet edilen hadisten, kendisi Resûlullah (s.a.s.)’ın nasıl bildirdiğini öğrenmek için Abdullah bin Ömer (r.ahuma)’ya baktı, şöyle dedi:
“Allahu Teâlâ gökleri ve yeri eliyle dürer, sonra: “Ben Allah’ım” diye buyurur. Resûlullah (s.a.s.) parmaklarını toplayıp açıyordu. *“Ben Melikim (Hükümranım)” diye buyurur.*
Ravi der ki: Bu esnada minbere baktım, ta en altından (minber) sallanıyordu. Daha neredeyse bu minber Resûlullah (s.a.s.) ile birlikte devrilecek mi?” diye

söyler oldum.
v Buhârî’de (7412) geçen bir lafız şöyledir:
“Allahu Teâlâ kıyamet gününde yeryüzünü kabzalar ve göklerde sağında olur, sonra da: “Ben Melik olanım” diye buyurur.”

***

98) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan gelen bir rivayette, kendisi Resûlullah (s.a.s.)’den şöyle buyurduğunu işitmiştir:
“Allahu Teâlâ yeryüzünü kabzalar ve sağı ile gökleri dürer sonra da: “Ben Melikim, Nerede yerin melikleri?” diye buyurur.[5]
v Yine Buhârî’de (6519) gelen bir rivayetle şöyle demiştir:
“Allah-u Azze ve Celle yeryüzünü kabzalar, sağı ile de gökleri dürer sonra da: “Melik Benim, nerede yerin melikleri?” diye buyurur.
v Buhârî’de (7382) gelen bir başka lafız da şöyledir:
“Allahu Teâlâ kıyamet gününde yeryüzünü kabzalar ve sağı ile gökyüzünü dürer sonra da: “Ben Melikim, nerede yerin melikleri (hükümranları)?” diye buyurur. [6]

***

99) Buhârî’nin muallak olarak (Tevhid: 32) de rivayeti şöyledir: Cabir’den, onun da Abdullah bin Uneys’den (r.huma) zikir olunduğu üzere, dedi ki: “Ben Nebî (s.a.s.)’in şöyle buyurduğunu işittim:
“Allahu Teâlâ kulları haşredip, yakında olan kimsenin duyduğu gibi uzakta olanın da duyacağı üzere: “Ben Melikim, Ben Deyyânım (Kahhârım) diye nida eder.”
v Buhârî’nin mevsul olarak “Edeb-i Müfred (970)” de ve Ahmed bin Hanbel'in “el-Müsned (5/6042)” adlı eserinde hasen bir isnadla rivayet ettiği hadiste, Lafzı Ahmed bin Hanbel’e ait olan Muhammed bin Ukayl yoluyla gelen rivayette, kendisi Cabir bin Abdullah’tan (r.huma) şöyle dediğini duymuştur:
“Bana bir adamın Resûlullah’tan (s.a.s.) duyduğu bir hadis ulaştı. Bir binek satın aldım. Sonra üzerine yolculuk yapacağım yüklerimi koydum. (O hadisi duymak için) bir aylık yola çıktım. Nihayet Şam’da yanına vardım. Bir de baktım ki Abdullah bin Uneys (rh.a.) orada duruyor. Kendisi kapıcısına:
“Ona (gelene) bir sor kendisi Cabir olacak” dedi.

“İbn Abdullah mı?” diye sordu. Ben de:
“Evet” diye cevap verdim. Kendisi bunun üzerine elbisesini topladı ve benimle musafaha etti, sarıldı ben de sarıldım. Ben de ona:
“Senden bana ulaşan bir hadis var da, o hadisi sen Resûlullah’tan (s.a.s.) duymuşsun, kısas konusu ile ilgili. Ben de, onu senden almaya geldim. Çünkü senden duymadan önce ölürsün diye ya da senden önce ölürüm diye korktum.” O da dedi ki:
“Resûlullah (s.a.s.)’den duyduğuma göre, şöyle buyurdu:
“İnsanlar kıyamet gününde, ya da kullar, (kıyamet gününde) çıplak, sünnetsiz ve buhmen olarak haşir olunacaklardır.” Biz de:
“Ey Allah’ın Resûlü! Buhmen ne demektir?” diye sorduk. O da:
“Yanlarında hiçbir şeyleri bulunmayan” demektir, diye buyurdu ve devamla, *yakın olanın işittiği gibi uzak olanın da işiteceği bir sesle: “Ben Melikim, yanım (Kahharım)” diye nida eder. Cehennem ehlinden olan bir kimsenin bir tokatlık hak dahi olsa Cennet ehlinden hakkı bulunsa onu geri almadan cehenneme girmez. Cennet ehlinden olan bir kimsenin de -bir tokatlık hak dahi olsa- cehennem ehlinden hakkı bulunsa onu geri almadan cennete girmez.”* diye buyurdu. Biz de:
“Bizler Allahu Teâlâ’ya çıplak, sünnetsiz ve yanımızda hiçbir şey bulunmadığı hâlde gideceğimize göre bu nasıl olur? diye sorduk. Resûlullah (s.a.s.) de:
“Hasenâtlarla (iyiliklerle) ve kötülüklerle...” diye buyurdu.”

***

---

[1] Zümer: 39/67

[2] Ğâfir: 40/16

[3] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir. (4811).

[4] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (2788).

[5] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (4812).

[6] Buna benzer Müslim rivayet etmiştir. (2787).

Kulların Hesaba Çekilmeleri

101) Enes bin Malik'ten (r.a.) rivayetle, şöyle dedi:
"Bir defasında Nebî (s.a.s.) ile birlikte bulunuyorduk, bir ara gülüverdi ve:
"Niçin güldüğümü biliyor musunuz?" diye buyurdu. Bizler de:
"Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedik. Resûlullah (s.a.s.) de şöyle buyurdu:
"Kulun Rabbi ile karşılaşmasına (güldüm)." Kul:
"Ey Rabbim! Beni zulümden kurtarmadın mı?" diye sorar. Allahu Teâlâ:
"Evet" der. Kul:
"Ben bunu nefsime karşı tarafımdan bir şahitle caiz görüp takrir ederim" der. Allah (c.c.) de:
"Bugün senin üzerine bir şehâdet edici olmak bakımından, sonra kendi nefsin ve şahitler olarak "Kiramen Katibin" (çok şerefli melekler) yeter" diye buyurur. Bunun akabinde kulun ağzına mühür vurulur, vücut azalarının her birine "sen söyle, konuş" denilir. Ve yaptığı amellerini konuşmaya başlar. Sonra kul ve kelamın arası boşaltılır. Sonra da kul kendi azalarına karşı: Siz uzaklaşın, uzak durun!" der. Ben sizin kurtarılmanız için mücadele ediyor ve kötülüklerden koruyup müdafaa ediyorum" der.

***

102) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan gelen bir rivayette, dedi ki: Ashab:
"Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet gününde Allah'ı, görecek miyiz?" diye sordular. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Gündüzün öğle vaktinde, hava açık iken ve gökyüzü bulutsuz iken güneşi görmekte zorlanıyor musunuz?" diye buyurdu. Ashab da:
"Hayır" dediler. Resûlullah (s.a.s.):
"On dördüncü gecesi, hava açık iken ve gökyüzü bulutsuz iken güneşi görmekte zorlanıyor musunuz?" diye buyurdu. Ashab da:
"Hayır" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sizler nasıl bunları apaçık görüyor ve görmede zorlanmıyorsanız, Allah'ı da apaçık ve zorlanmadan göreceksiniz." (Sonra) kul Rabbiyle karşılaşır. Allahu Teâlâ:
"Ey Filan! Ben sana ikram etmedin mi? Seni efendi kılmadım mı? Seni evlendirmedim mi? Senin emrine amâde atlar ve develer vermedim mi? Seni kavmine önder kılıp onlardan dörtte bir ganimet almadın mı?" diye buyurur. O da:

“Elbetteki (Ey Rabbim!)” diye cevap verir. Allah (c.c.) da:
“Benimle karşılaşmayı hiç hesaba katar mıydın?” diye sorar. O da:
“Hayır” der. Allahu Teâlâ da:
“Öyleyse Beni unuttuğun gibi Ben de (bugün) seni unutuyorum” diye buyurur. Sonra ikinci kez karşılaşırlar, Allahu Teâlâ:
“Ey filan! Sana ikram etmedim mi, seni efendi kılmadım mı, seni evlendirmedim mi, senin emrine atlar ve develer bahşetmedim mi, seni kavmine önder kılıp onlardan dörtte bir ganimet almadın mı?” diye buyurur. Kul da:
“Elbetteki ya Rabbim!” der. Allahu Teâlâ’da:
“Hiç benimle karşılaşmayıp hesaba katar mıydın?” diye sorar. O da:
“Hayır” der. Allah-u Azze ve Celle de:
“Beni unuttuğun gibi Ben de seni unutuyorum.” diye buyurdu. Sonra üçüncü kez karşılaşırlar. Aynısını söyler o da:
“Ey Rabbim! Sana, kitaplarına, peygamberlerine iman ettim, namaz kıldım, oruç tuttum ve zekat verdim. Gücümün yettiği kadar hayırla uğraştım.” der. Allah (c.c.):
“Öyleyse, sen dur şurada” diye buyurur. Sonra kendisine:
“Şimdi dediklerine karşı şahitlerimizi gönderiyoruz.” diye buyurulur. Kendisi de, kendi kendine düşünmeye başlar:
“Kim bana şahitlik edecek ki?” der. Bundan sonra ağzına mühür vurulur. Baldırına, etlerine, ve kemiklerine:
“Konuş (haber ver)” diye buyurulur. Bunun üzerine baldırı, eti ve kemiği yaptığı amellerini konuşmaya başlarlar.
Adam kendi nefsini temize çıkartmak için (çalışır ancak Allahu Teâlâ bu özrünü, mazeretini yok etmiştir). İşte bu üçüncü kısımda olan kişi de münafık olan kimseydi. Kendisine Allah’ın (c.c.) buğzu vardır (kendisine merhamet etmeyecektir).”[1]
Hadiste geçen: *“Ve Beni unuttuğun gibi Ben de seni unutuyorum”* kavline gelirsek; Bu konu amel cinsinden olan ceza konularından birisidir. Yüce Allah (c.c.): *“Her kim amel edecek olursa onunla karşılık görür.”* (Nisa: 4/123) diye buyurmaktadır. Konu ile ilgili İmam Nevevi (rh.a.) der ki: “Bunun manası şudur: “Bana itaat etmediğin gibi bugün Ben de sana rahmet etmiyorum.”
- Hadiste geçen: *“Nefsini temize çıkaracak özrü”* kavline gelirsek; Bu kişi çokça günah işlediği için ve organları buna şahit oldukları için kendi nefsini temize çıkaracak özrü Allah yok etmiştir, artık bu kimsenin tutunacağı bir özrü (mazereti) kalmamıştır. Allah en iyisi bilir.

***

---

[1] Müslim (2968).

Allah'ın Mü'min Kulunu Ateşten Koruması

103) Safvan bin Muhriz'den rivayette, şöyle demiştir:
"İbn Ömer (r.huma) tavaf ederken bir adam karşısına çıkıp:
"Ey Ebû Abdurrahman! Ya da İbn Ömer, diye seslendi. Resûlullah (s.a.s.)'in kıyamet gününde mü'minlerin Allahu Teâlâ'yla konuşmaları. Konusu hakkında bir şeyler buyurduğunu duydun mu?" diye sordu. İbn Ömer (r.huma) da şöyle cevap verdi:
"Resûlullah'ın (s.a.s.) şöyle buyurduğunu işittim:
"Mü'min kul Rabbine öyle yakınlaştırılır ki,
ravilerden birisi olan Hişam burada yaklaşır ki lafzını kullanmıştır,
örtüsünü üzerine koyar, günahlarını kuluna itiraf ettirir.
"Şu filanca günahını biliyor musun?" diye sorar. O kul da:
"Biliyorum" diye cevaplar sonra iki kere biliyorum, Ey Rabbim!" der. Allahu Teâlâ da:
"Onu dünyada iken örttüm ve seni bugün bağışladım" diye buyurur. Sonra da iyilikleri bulunduran sahifesi ortaya açılır. Başkalarına yahut kâfirlere gelince, onlar için şahit olanların önderleri: "Bunlar Rableri hakkında yalan söyleyen kimselerdir, Allah'ın lâneti zalimlerin üzerine olsun" diye seslenir.[1]
Hadiste geçen: *"Örtüsünü üzerine koyar"* kavli, burada kullanılan: "El-Kenef" lafzı "yan" manasında ve "örtü" manasındadır. Ancak ilk manası olan "yan" manasında mecaz kullanılmıştır. Buradaki maksat "Allah'ın örtüsü" olarak kullanılmış olduğudur. Allah en iyisini bilir.
v Yine Buhârî'de (2441) gelen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allah (c.c.) kuluna öyle yaklaşır ki, örtüsünü üzerine koyar, onu örter ve:
"Şu filanca günahını biliyor musun, şu filancı günahını biliyor musun?" diye buyurur. Mü'min kul da:
"Evet, ya Rabbi!" diye cevap verir ve günahlarını itiraf edene kadar da helak olacak diye nefsine baka durur. Allahu Teâlâ da:
"Onu dünyada iken örttüm ve seni bugün bağışladım" diye buyurur. Sonra da iyiliklerini ihtiva eden kitap getirilir.
Kafir kula ve münafığa gelince; şahitlerin önderleri: "Bunlar Rableri hakkında yalan söyleyen kimselerdir. Allah'ın laneti zalimlerin üzerine olsun." (Hud: 11/18) diye seslenirler.
v Buhârî (6070) lafzı yine şöyledir:
"Sizden biriniz Rabbi Teâlâ'ya yakınlaşır ve O (c.c.) örtüsünü koyar ve:
"Sen böyle böyle işler işledin?" der. Mü'min kul da:

“Evet” diye cevap verir. Allahu Teâlâ da yine:
“Sen böyle böyle işledin?” diye buyurur. O da:
“Evet” der ve itiraf eder. Bundan sonra:
“Allah-u Azze Celle: “Ben dünyada senden gizledim, bugün de seni bağışlıyorum” diye buyurur.”

v Konu hakkında son olarak Buhârî’de (7514) geçen bir rivayet lafzı şöyledir:
“Sizden biriniz Rabbi Teâlâ’ya yakınlaşır ve O (c.c.) örtüsünü üzerine koyar:
“Şu şu günahları işledin?” diye buyurur. Kul da:
“Evet” der. Allahu Teâlâ:
“Şu şu günahları işledin?” diye buyurur. Yine kul:
“Evet” der ve (işlediklerini) itiraf eder. Sonra da Allahu Teâlâ:
“Ben dünyada senden gizleyip örttüm, bugünde seni bağışlıyorum” diye buyurur.”

***

104) Ebû Musa el-Eş'arî (r.a.) dan gelen rivayette dedi ki; Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Kıyamet günü olduğu zaman Allahu Teâlâ her müslümanı bir yahudiye ya da bir hıristiyana karşı müdafaa eder ve: “Bunlar[2] *sizin cehennemden kurtulmanız için fidyelerinizdir” diye buyurur.*[3]

***

---

[1] Buhârî (4685).

[2] Bunlardan Murad; yahudi ve hıristiyanlardır. (Mütercim)

[3] Müslim (2767).

Zengin Zalime ve Yoksul Mü'mine Kıyamet Günü Söylenecekler

105) Enes bin Malik'ten (r.a.) rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Cehennem ehlinden olan en zenginlerden (birisi) kıyamet günü getirilir. Sonra cehennem boyasına (azabına) batırılır sonra da:

"Ey Âdemoğlu! (Malının) hiçbir hayırını gördün mü? Hiç (şimdi) sana bir nimet geldi mi?" denilir. O da:

"Hayır! Vallahi Ya Rabbi!" diye cevap verir.

(Sonra) da Cennet ehlinden dünyada iken en fakir, en yoksul olan bir adam getirilir ve Cennetin boyasına sokulup (batırılır). Ve ona:

"Ey Âdemoğlu! Hiçbir yoksulluk gördün mü? Hiç (Cennette) sana bir sıkıntı isabet ettin mi?" denilir. O da:

"Hayır! Ya Rabbi bana hiçbir yoksulluk gelmedi ve bana hiçbir sıkıntı da isabet olmadı." der."[1]

***

---

[1] Müslim (2807). Hadiste geçen: *"Cehennem boyası ile boyanır"* dan maksat, cehennem boyasına, azabına batırılır demektir. Allah en iyisini bilir.

Kafirin Dünyada İyilik Olarak Yaptığı Şeyler

v Müslim'in (2808) ve başkalarının Enes (r.a.)'dan rivayet ettikleri hadise göre Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ, mü'min kulunun dünyada iken işlediği iyiliğine karşı zulmetmez. Âhirette de onun karşılığını verecektir. Kafire gelince, dünyada yaptığı iyi işlerinden dolayı Allah dünyada iken ona yedirir (ve verir) ta ki âhirete intikal edince de bu iyiliklerinin karşılığı ona (orada) verilmez."

***

Kıyamet Gününde Âdem (a.s.)'a "Zürriyetinden Cehenneme Gidecekleri Ayır" Diye Nida Edilmesi

106) Ebû Said El-Hudri (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ:
"Ey Âdem" diye buyurur. Âdem de:
"Buyur Ya Rabbi emret, emrine âmâdeyim" der. Yüce Allah da seslice:
"Allah sana zürriyetinden cehenneme gidecek olan kısmı oradan çıkarması emreder" diye nida eder.[1]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (7483). Bu hadisin tamamı önceden "Peygamberler Kitabı'nda" başında geçmişti. Aynı zamanda bu bab da Ebû Hüreyre (r.a.)'den de hadis gelmiştir: Buhârî'de (6529).

Haşrin Keyfiyeti

107) İbn Abbas (r.huma)'dan rivayetle gelen hadiste Nebî (s.a.s.): *"Sizler ayağı çıplak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşir olunacaksınız"* diye buyurdu ve sonra da şu ayeti okudu: *"İlk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar iade ederiz. Bu bizim üzerimize bir vaad olup, şüphesiz bunu Biz yapanlarız."* (Enbiya: 21/104). (Devamla şöyle buyurur):
"Kıyamet gününde ilk (giysiler) giyinecek olan kişi İbrahim (a.s.)'dır. Ümmetimden bazı kimseler sol tarafa alınırlar. Ben de:
"Ey Rabbim! Ashabım! Ashabım! diye nida ederim. Allahu Teâlâ da:
"Senden sonra onların neler yaptığını ve nasıl yaşadıklarını bilmiyorsun" diye buyurdu. Bunun üzerine ben de salih kulun dediği gibi dedim:
"Ben aralarında bulunduğum sürece üzerlerinde bir şahit idim. Beni aralarından aldıktan sonra artık üzerlerinde gözetleyici sen oldun. Sen her şeye tamamıyla şahitsin. Eğer onlara azap edecek olursan, şüphesiz ki onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlayacak olursan şüphesiz ki sen izzet sahibisin, hakim olansın." (Maide: 5/117-118)[1]
v Yine Buhârî'de (4625) gelen Said bin Cübeyr yoluyla gelen rivayetle, onun da İbn Abbas'tan (r.huma) gelen rivayette, şöyle dedi: "Resûlullah (s.a.s.) bir hutbe verip:
"Ey insanlar! Sizler Allah'a (c.c.) yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşir olunacaksınız." diye buyurdu sonra da: *"İlk yaratmaya başladığımız gibi onu tekrar iade ederiz. Bu bizim üzerimize bir vaad olup, şüphesiz bunu biz yapanlarız."* (Enbiya: 21/104) âyetini okudu sonra da:
"Şunu bilin ki; kıyamet gününde ilk (giysiler) giyinecek olan kişi İbrahim (a.s.)'dır. Ümmetimden bazı kimseler sol tarafa alınırlar. Ben de:
"Ey Rabbim! Ashabım!" diye nida ederim. Allahu Teâlâ da:
"Senden sonra onların neler yaptığını sen bilmiyorsun" diye buyurdu. Bunun üzerine ben de salih kulun dediği gibi dedim: "Ben aralarında bulunduğum sürece üzerlerinde bir şahit idim. Beni aralarından aldıktan sonra artık üzerlerinde gözetleyici sen oldun." (Maide: 5/117)
(Sonra da): *"Sen onlardan ayrıldıktan sonra, onlar İslam'dan geri dönen (mürtedler) oluverdiler."* diye buyurulur."

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye (3349) aittir. Bu hadis önceden. "Enbiya Kitabın"da İbrahim (as) babında geçmişti.

Kevser Havuzu

108) Abdullah bin Mesud'dan (r.a.) rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Hepinizden önce Ben havuzun başına gelirim. Sizden bazı kimseler benimle beraber çıkarlar sonra da bazıları benim önümden alınıverilirler. Ben:
"Ya Rabbim! Onlar benim ashabımdırlar" derim. Bana da:
"Şüphesiz senden sonra onların neler yaptıklarını sen bilmiyorsun" denilir."[1]
v Buhârî de gelen (7049) başka bir rivayet lafzı şöyledir:
"Hepinizden önce Ben havuzun başına gelirim. Sizden bir kısım insanlar benimle birlikte çıkarlar ta ki onlardan kimisiyle görüşecektim ki bazıları benim önümden alınıverdiler. Ben:
"Ya Rabbim! Benim ashabım" dedim. Yüce Allah (c.c.):
"Senin vefatından sonra onların ne işler yaptığını sen bilmiyorsun" diye buyurdu."
v Müslim'de (2297) gelen bir lafız şöyledir:
"Ben hepinizden önce havuzun başına gelirim. Bazı insanları (ona) çekmeye çalışırım. Sonra da bana karşı gelip gelirler. Bunun üzerine:
"Ey Rabbim! Ashabım! Ashabım!" diye buyurur. Kendisine de:
"Şüphesiz senden sonra onların neler yaptıklarını sen bilmiyorsun" denilir."
Hadiste geçen *"El-farat"* kelimesine gelirsek; "El-Fârit": Su içmek isteyen ya da suyu kullanmak isteyen kimselere kova, kap, bardak vs... aletlerle suyu içme alanına giden ilk kişi demektir. (Dolayısıyla) hadiste geçen de o manadadır. Yani: "Ben hepinizden ilk olarak havuzun başına gelenim." Allah en iyisini bilendir.

***

109) Esma bint Ebû Bekir'den (r.huma) dedi ki:
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Ben havuz başında olacağım, hatta sizden bana gelenlere bakarken önümde bazı insanlar yakalanacak. Bunun üzerine Ben:
"Ya Rabbi! (Onlar) Benden ve ümmetimden dinler" derim. Bana:
"Biliyor musun senden sonra onlar neler yaptılar? Vallahi onlar senden sonra ayak ökçeleri üzere dönmekten hiç mi hiç ayrılmadılar (mürted oldular)" denilir."
(Hadisin Ravisi olan Esma'dan) İbn Ebû Müleyke: "Ey Allah'ım! Biz topuklarımız üzere (geri) dönmemizden ve dinimizde fitneye uğratılmamızdan

Sana sığınırız" diye dua ederdi.[2]
v Buhârî de geçen (7048) bir lafız şöyledir:
"Ben havuzumun başında bana gelecek olanı bekliyorum. Bana bir takım insanların gelemeyip alındığını (gördüm) ve:
"Ümmetim!" dedim. Allahu Teâlâ da:
"Sen bilmiyorsun, ökçeleri üzere geri dönmüşlerdi (mürted oldular)" diye buyurur.
İbn Müleyke şöyle dua etmiştir: "Ey Allah'ım! Biz, topuklarımız üzere (geri) dönmemizden ve dinimizde fitneye düşürülmemizden sana sığınırız."
v Buhârî'de (6593) gelip benzeri Müslim'de bulunan hadisin lafzı şöyledir:
"Hiç biliyor musun ki, onlar senden sonra neler yaptılar?"
Bu hadis lafzı farklı olarak "Hel şaarte" olarak değil de: "Ma şaartu" olarak gelmiştir.[3]

***

110) Ebû Hâzım'dan rivayetle, dedi ki: Sehl bin Sad'ın şöyle dediğini duydum: (Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:
"Ben havuzun başına hepinizden daha öncelikli geleninizim. Her kim o havuza gelecek olursa ondan içer. Kim ondan içerse ebediyen daha da susamaz. Bazı topluluklar biliyorum bana gelmek istiyorlar, onları tanırım ve onlar da beni tanırlar. Sonra benimle onların arası ayrılır (Çünkü dinden çıkmışlardı).
Ebû Hâzım der ki: "Numan bin Ebû Ayyaş'ın benden duyduğu sabittir. Ben de onlara bu (hadisi) anlatmıştım." Böylece Sehl'den mi işittin?" dedi. O da:
"Evet" diye cevap verdi. O:
"Ben, Said El-Hudri'nin (r.a.) bu hadiste şu rivayeti ziyâde ettiğini duyduğuma şahitlik ederim." dedi. Resûlullah (s.a.s.):
"Onlar bendendirler!" diye buyurunca:
"Senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun?" diye buyurulur. Bunun üzerine Ben de:
"Benden sonra (Dinden dönüp, dinde olmayan) şeyleri ortaya koydukları için uzak olsunlar, uzak olsunlar." derim." diye tamamladı.[4]
v Müslim'de (2290-2291)geçen lafızda: Ebû Hâzım'dan rivayetle, kendisi Sehl'den işitmiştir. Sehl'in de Nebî (s.a.s.) den duyduğuna göre Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Ben havuzun başına hepinizden daha öncelikli geleninizim. Her kim havuzun

başına gelirse ondan içer, kim de ondan içerse ebediyete kadar susamaz. Bazı topluluklar biliyorum bana gelmek isterler. Onları tanırım ve onlar da beni tanırlar. Sonra benimle onların arası ayrılır (Mürted oldukları için).”
Ebû Hâzım der ki: “Numan bin Ebû Ayyaş’ın benden duyduğu mevcuttur. Ben de onlara bu (hadisi) anlatmıştım. Böylece Sehl’den mi işittin?” dedi o da:
“Evet” diye cevap verdi. O:
“Ben, Said El-Hudri’nin (r.a.) bu hadiste şu rivayeti ziyâde ettiğini duyduğuma şahitlik ederim” dedi. Resûlullah (s.a.s.):
“Onlar bendendirler!” diye buyurunca:
“Senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun” diye buyurulur. Bunun üzerine Ben:
“Benden sonra (dinde olmayan) şeyleri ortaya koydukları için uzak dursunlar, uzak dursunlar” derim.” diye tamamladı.
v Sehl bin Sad’den gelen Buhârî (6584-6583)’nin başka bir lafzında Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Ben havuzun başında sizden önce bulunacak olan kişiyim. Her kim bana gelecek olursa ondan içer. Kim de ondan içerse ebediyen asla susamaz. Bana bir takım kimseler gelirler onları tanıyorum onlar da beni tanırlar. Sonra da (kâfir oldukları için) benden araları ayrılır.”
Ebû Hâzım der ki: “Numan bin Ebû Ayyaş’ın benden duyduğu sabittir. Ben de onlara bu hadisi haber vermiştim.
“Böylece Sehl’den mi işittin?” dedi. O da:
“Evet bu hadiste şu rivayeti ziyade ettiğini duyduğuma şahitlik ederim.” dedi. Resûlullah (s.a.s.):
“Onlar bendendirler!” diye buyurunca:
“Senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun?” diye buyurulur. Bunun üzerine Ben:
“Benden sonra (dinden olmayan) şeyleri ortaya koydukları için uzak dursunlar, uzak dursunlar.” derim.” diye tamamladı.
İbn Abbas (r.huma) der ki: “Hadiste geçen *“Suhkan”* lafzının manası uzak olsun, beri dursun demektir.

***

111) Enes (r.a.) dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“(Havuzumun başında) bana ashabımdan bir takım insanlar gelirler. Kendilerini tanıdığım vakit bana gelmeleri engellenir.” Ben:

“Bunlar ashabımdırlar!” derim. Allahu Teâlâ bana:

“Senden sonra neleri ortaya koyduklarını sen bilmiyorsun” diye buyurur.”[5]

***

112) Ebû Hüreyre (r.a.)’dan gelen rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Kıyamet gününde ashabımdan bir grup bana gelmek isterler. Havuza gelmekten engellenirler. Ben de:
“Ey Rabbim! Bunlar benim ashabımdırlar!” derim. Allahu Teâlâ da:
“Senden sonra onların neler neler yaptıklarını bilmiyorsun! Onlar senden sonra ökçeleri (üzere) geriye dönüp dinden döndüler” diye buyurur.”
Buhârî’de (6586) geçen: “Feyuhalleûne” lafzı “Feyücellevne anilhavzi” lafzına bedel olarak gelmiştir. Hadiste geçen “Feyucellevne” lafzının manası: “Havuzdan engellenirler” demektir.
“Feyuhalleûne” lafzının manası da: “kovulurlar” demektir. Allah en iyisini bilendir.

***

113) Aişe anamızdan (r.anha) rivayetle, kendisi, Resûlullah (s.a.s.)’in ashabının yanında bulunduğu bir an da şöyle buyurduğunu işitmiştir:
“Ben havuzun başında olacağım ve sizden gelecek olanları bekliyor olacağım. Allah’a yemin olsun ki: bana gelmek üzere olanlardan bir takım insanlar geri çevrilecek ve Ben de:
“Ey Rabbim! Onlar benden ve bende onlardanım” diyeceğim ve bana da Allahu Teâlâ:
“Senden sonra onların neler yaptıklarını bilmiyorsun, onlar ökçeleri gerisi gittikçe gittiler (ve dinden çıktılar)” diye buyurur.[6]

***

114) Ümmü Seleme'nin kölesi Abdullah bin Rafi’den, onun da Nebî (s.a.s.)’in zevcesi Ümmü Seleme’den gelen rivayette, dedi ki:
“İnsanların (Kevser) havuzu hakkında konuştuklarını duydum. Ancak Resûlullah (s.a.s.)’in ağzından bizzat duymamıştım. Bir gün cariyem benim (saçlarımı) taradığı bir vakit, Resûlullah’ın (s.a.s.):

“Ey insanlar!” diye nidasını duydum. Hemen cariyeme sonra devam etmesini söyledim. Cariyem:
“Nebî (s.a.s.) erkekleri davet etti, bayanları etmedi” deyince ben de:
“Ben de insanlardan birisiyim” diye cevap verdim. Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
“Havuza ilk varacak olanınız benim, ben olacağım o kişi! Sizden biriniz tıpkı yolunu kaybetmiş bir deve gibi yolunu benden kaybeder olup bana gelemeyecektir. Ben de:
“Bunlar ne olacaklar?” derim. Bana:
“Senden sonra bunların neler yaptıklarını bilmiyorsun” denilir. Bunun üzerine Ben de:
“Öyleyse uzak olsunlar” derim.”[7]

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı İmamı Buhârî'ye (6576) aittir.
[2] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim’e aittir (2293).
[3] "Hel şaarte" Biliyor musun demektir. (Mütercim).
[4] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye aittir (7050-7051).
[5] Buhârî (6582).
[6] Müslim: (2294).
[7] Müslim: (2295).

Cennet ve Cehennem Ehlinin Sıfatları

115) Ebû Hüreyre (r.a.)'dan rivayetle, dedi ki, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennet ve cehennem münazara yaptılar. Cehennem:
"Ben büyüklenenlere ve zalimlere has kılındım" der. Cennet de:
"Bana ne ki, bana sadece insanların (katında) zayıf olanlar ve onlarca miskin sayılanlar girer." dedi. Allahu Teâlâ da cehenneme:
"Sen azabımsın kullarımdan dilediğine seninle azap ederim = ya da şöyle dedi = : *"dilediğime seninle azap isabet olur" diye buyurur. Cennete de:*
"Sen rahmetimsin, seninle kullarımdan dilediğime merhamet ederim" diye buyurur.
"Her ikinizden her biri içinde dolusu vardır."[1]
v Yine kendisinden gelen (35/2846) bir lafız ise şöyledir:
"Cennet ile cehennem münazaraya girişirler. Cehennem:
"Ben büyüklenenlere ve zalimlere has kılındım." der. Cennet de:
"Bana ne ki, bana da sadece insanlar (katında) zayıf olanlar ve onlarca kıymetsiz sayılanlar ve aciz olanlar girer" dedi. Allahu Teâlâ Cennete:
"Sen benim rahmetimsin; kullarımdan istediğime seninle merhamet ederim" diye buyurdu. Cehenneme de:
"Sen benim azabımsın. Kullarımdan istediğimi de seninle azaplandırırım." diye buyurdu.
"İkinizden her biri için de doluncaya kadar vardır. Cehennem dolmak bilmez, nihayet Allahu Teâlâ ayağını (onun üzerine) koyar, o da. "Yetişir, yetişir, yetişir" der. İşte o zaman cehennem dolar ve bir tarafı diğer tarafına doğru büzülür."
v Kendisinden yine gelen bir rivayette (36/2846) lafzı şöyledir:
"Cennet ve cehennem münazaraya kalkışırlar. Cehennem:
"Ben büyüklenenlere ve zalim olanlara özgün kılındım" der. Cennet de:
"Bana ne ki; bana sadece insanların zayıfları, kıymetsiz olanları ve aldatılanları girer" dedi. Allahu Teâlâ da: Cennete:
"Sen ancak benim rahmetimsin, kullarımdan istediğime seninle merhamet ederim." diye buyurur. Her ikinizden
her biri içinde dolusu vardır. Cehennem dolmak bilmez, nihayet Allahu Teâlâ ayağını (üzerine) koyar, o da:
"Yetişir, yetişir, yeterli olur" der. İşte o zaman cehennem dolar ve bir tarafı diğer tarafına doğru büzülür. Yüce Allah mahlukatından hiç kimseye zulmetmez. Cennete gelince, şüphesiz Allahu Teâlâ cennette mahlukatlarından bazılarını yaratır."

v Buhârî'de (7449) gelen bir lafız şöyledir:
"Cennet ile cehennem Rableri huzurunda münazara ederler. Cennet:
"Ya Rabbi! Niye hep cennete insanların zayıf olanları ve kıymetsizleri girer?" diye sorar. Cehennem de:
"Yani bana da niçin hep böbürlenenler girer." diye sorar. Allahu Teâlâ da cennete:
"Sen Benim rahmetimsin", Cehenneme de:
"Sen de Benim azabımsın, istediğim kimseyi onunla azap ederim" diye buyurur. Her kinizden biri içinde dolusu vardır.
Cennete gelince; Yüce Allah (c.c.) yaratıklarından hiç kimseye zulmetmez. İstediği kimseyi de ateş için yaratır ve oraya girerler, cehennem de:
"Daha (yakılacak) yok mu? diye seslenir. Bu olayı üç defa da tekrar eder ta ki Yüce Allah ayağını onun üzerine koyar ve cehennem dolar ve bir tarafı diğer tarafına doğru büzülür öyle ki:
"Yeterli, yeterli, yeterli oldu" der."
v Yine Buhârî'de (4850) geçen bir lafız da şöyledir:
"Cennet ile cehennem münazara ederler. Cehennem:
"Büyüklük taslayanlar ve zalimler bana has kılındı" der. Cennet de:
"Bana ne ki, bana da insanların zayıf olanları ve kıymetsiz olanları girer" der. Yüce Allah (c.c.) de cennete:
"Sen Benim rahmetimsin, seninle kullarımdan dilediğime merhamet ederim" diye buyurdu. Cehenneme de:
"Sen ancak azabımsın. Seninle dilediğime azap ederim" diye buyurdu. Bu ikisinden her biri için dolusu vardır. Cehennem dolmak bilmez, nihayet Allahu Teâlâ ayağını koyar, o da: "yeterli, yeterli yeterli oldu" der. İşte o zaman cehennem doluverir ve bir tarafı diğer tarafına doğru büzülür. Allahu Azze ve Celle (onların yerlerini dolduracak) bir takım kimseler yaratır."
Hadiste geçen: *"Kat, kat"* lafzının manası, yeterli geldi, kifayetli geldi demektir.
Hadiste geçen: *"Allahu Teâlâ ayağını koyar"* kavline gelince: Bu hadis yine meşhur olan Allah'ın sıfatları ile ilgili hadislerden birisidir. Sahabe-i Kiram ve kendilerine tabi olan Selef-i Salih'in'in görüşlerine göre bu sıfatların tevili (yorumu) asla yapılamaz. Bilakis, Allah ne kast etti ise öyledir deyip, bunun hak olduğuna iman ederiz. Zahiri manasında bu murad da olmadığına iman ederiz. Allahu Teâlâ'ya noksanlık getiren her türlü şeyin asla mümkün olmadığına iman ederiz.
İmam Malik'e (rh) istiva' konusu hakkında soru sorulduğu vakit, kendisi: "İstiva malumdur, nasıl olduğu (bizce) meçhuldür. Buna iman etmek de vaciptir, (Nasıl

olduğu) hakkında soru sormakta bidattir" diye cevap vermiştir." Muradını en iyi bilen Allah'tır (c.c.).

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim'e aittir (2846).

Cehennem Köprüsünden Geçiş ve "Muhakkak Ki; Aranızda Oraya Uğramayacak Hiç Kimse Yoktur. Bu Husus, Rabbinin Gerçekleştirmeyi Üzerine Aldığı Kesin Hükmüdür. Takva Sahibi Olanları Kurtarırız. Zalim Olanları İse Orada Dizleri Üzere Çökmüş Olarak Bırakırız."[1] Ayeti

116) Cüreyc'ten gelen rivayette, dedi ki: "Ebû Zübeyr'in bana verdiği habere göre, kendisi Cabir bin Abdullah'ı, (sırat) köprüsünden nasıl geçileceği konusu hakkında soru sorulduğunu işittiğini söylemiştir. Dedi ki:
"Bizler kıyamet günü şundan ve şundan geliriz. Bak! Bu insanların üstünde olan bir yerdir.[2] Dedi ki ümmetler putları ile ve neye tapıyorduysalar onlarla birer birer sırasıyla çağrılırlar. Sonra bu işin ardından Rabbimiz bize gelir ve:
"Kimi bekliyorsunuz?" buyurur. Mahlukat da: "Rabbimizi bekliyoruz" derler. Onlara güler hâlde tecelli eder. Sonra onları götürür. Onlar da ona tabi olurlar. Bir de onlardan münafık, mü'min her bir insana bir nur verilir. Sonra yine ardına düşerler. Cehennemin köprüsünün üstünde bir takım çengeller ve dikenler vardır ki, Allah'ın (c.c.) dilemiş olduklarını yakalarlar. Derken münafıkların nurları sönüverir. Sonra da mü'minler kurtulur. Yetmiş bin kişi olan ilk zümre yüzleri -on dördüncü gecedeki ay gibidir- geçip kurtulurlar, hiç hesap görmezler. Onlardan sonra gelenler gökyüzündeki en parlak yıldız ışıkları gibidirler. Sonra böyle böyle öbürleri de geçerler. Sonra şefaat hulûl eder. Şefaat ederler. Nihayet "La ilâhe illallah" deyip kalbinde bir arpa ağırlığınca hayır bulunan kimseler ateşten çıkar da cennetin bir tarafına koyulurlar.
Cennet ehli onlar üzerine su serpmeye başlar. Nihayet onlar sel yerindeki otların süratle bitip büyümesi gibi bitiverirler ve ateşten çıkanın ateş izi (yanan yeri) gider. Sonra da kendisine dünya ve onunla birlikte dünyanın on misli verilinceye kadar ister."[3]

***

---

[1] Meryem: 19/71-72

[2] Hadisin araştırmacıları burada bir değişikliğin olduğunu söylemişlerdir. Doğrusu şöyledir: "Biz kıyamet gününde insanlardan yüksek tümsekler üzerine geliriz."

[3] Müslim (191).

Büyük Şefaat

117) Enes (r.a.)'dan rivayetle, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Kıyamet günü Mü'minler toplanırlar ve:
"Ne olurdu da birini Rabbimiz katında şefaatçi edinsek" derler. Âdem (a.s.)'a gelirler:
"Sen insanlığın babasısın, Allah seni kendi eliyle yarattı, meleklerini sona secde ettirdi ve sana her şeyin ismini öğretti. Bize Rabbin katında şefaatçi ol, öyle ki bizi, buradaki şu yerimizde rahata kavuştursun" derler. Âdem de:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim" der ve günahları sayar. Şefaati istemekten utanır ve Nuh'a gidin. O, Allah'ın Resûlü sıfatıyla insanlığa gönderdiği Peygamberlerinin ilkidir." der. Mü'minler ona giderler ve Nuh da:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim" der ve Yüce Allah'tan bilmeksizin bir talepte bulunduğunu hatırlatır. Şefaat istemekten utanır ve:
"Allah'ın dostu İbrahim (a.s.)'a gidin" der. Ona giderler, o da:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim, siz Musa'ya (a.s.) gidin. O Allah'ın (c.c.) kendisiyle konuştuğu (kelam ettiği) kuludur ve ona Tevrat'ı vermiştir" der. Sonra da mü'minler ona giderler. O da:
"Ben sizin istediğiniz mevkiide değilim" der ve herhangi bir cana karşılık olmaksızın bir kişiyi öldürdüğünü hatırlatır. Rabbinden haya eder:
"Siz Allah'ın kulu ve Resûlü İsa'ya (a.s.) gidin. O aynı zamanda Allah'ın kelimesi ve ruhudur" der. Ona giderler. İsa da:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim. Muhammed (s.a.s.)'e gidin. O, Allah'ın önceki ve sonraki (bütün) günahlarını bağışladığı kuludur" der. Ona gelirler. Ben çıkarım, Rabbimi görünce secdeye kapanırım. Allahu Teâlâ beni istediği kadar bir süre o hâl üzere bırakır. Sonra:
"Başını kaldır ve iste, istediğin verilecektir, söyle, söylediğin dinlenecek, şefaatte bulun şefaatin kabul edilecektir" denilir. Ben de başımı kaldırırım. Allah'ın (c.c.) bana öğrettiği gibi O'na hamd ederim. Ondan sonra da kimseler hakkında şefaatle bulunurum. (Allah'ın izniyle) onları cennete sokarım. Sonra yine Rabbimin katına dönerim. Onu gördüğümde secdeye varırım. Sonra da bana bir sınır koyuluncaya dek şefaatte bulunurum. Onları Cennete sokarım. Sonra da üçüncü kez yine Rabbimin katına dönerim. Sonra da dördüncü kez giderim.
"Kur'ân'ın tuttukları ve kendileri hakkında ebediyen cehennemde kalma hükmü verilmiş olanların dışında cehennemde kim kaldıysa hepsini (ateşten çıkarmayı istiyorum)" derim."[1]
İmam Buhârî (rh) der ki: *"Kur'ân'ın tuttukları"* kavlinden kast edilen Yüce

Allah'ın "Onlar cehennemde ebedi kalıcıdırlar" diye buyurduğu kimselerdir."

v Müslim'in (193) Ebû Kâmil Fudayl bin Hüseyin El-Cünderiy ve Muhammed bin Ubeyd El-Ğâberiy -Ki lafız Ebû Kamîl'e aittir- yoluyla gelen rivayette dediler ki: "Bize Ebû Avâne, ona da Katâde, ona da Enes bin Malik'in yaptığı rivayette Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü mü'minler toplanırlar ve kendilerine şefaatçi olunması için ihtimam gösterirler -İbn Ubeyd der ki: "Bundan dolayı kendi içlerine şefaatçi olunması için ilham olunur-[2] *"Ne olurdu da birini Rabbimiz katında şefaatçi edinsek de bizi buradaki şu yerimizde rahata kavuştursa" derler. Sonra da Âdem (a.s.)'a gelirler. Mü'minler ona:*

"Sen Âdemsin, mahlukatın atasısın. Allah seni eliyle yarattı ve ruhundan sana üfledi, melekleri de sana secde ettirdi. Rabbin katında bizim için şefaatçi ol da bu yerimizde rahata kavuşalım?" derler. Âdem de (a.s.):

"Ben sizin istediğiniz konumda değilim" der ve işlediği hatasını hatırlar ve bundan dolayı utanır ve:

"Lakin, Allah'ın ilk Resûlü ve peygamberi olan Nuh'a gidin" der. Onlar da Nuh'a (a.s.) gelirler. Nuh da:

"Ben sizin istediğiniz konumda birisi değilim" der ve işlediği hatasını hatırlar ve bundan dolayı utanır ve:

"Lakin, Allah'ın kendisine halil edindiği[3] *İbrahim'e (a.s.) gidin" der. İbrahim'e gelirler. Ve o da:*

"Ben sizin istediğiniz konumda birisi değilim" der ve işlediği hatasını hatırlar ve ondan dolayı Rabbine karşı haya eder:

"Lakin, Allah'ın kendisiyle konuştuğu ve kendisine Tevrat'ı verdiği Musa (a.s.)'a gidin" der. Musa (a.s.)'a gelirler. Musa:

"Ben sizin istediğiniz konumda birisi değilim" der ve işlediği hatasını hatırlar ve bundan dolayı Rabbine karşı utanır ve:

"Lakin! Allah'ın ruhu ve kelimesi olan İsa (a.s.)'a gidin" der. Onlar da Allah'ın ruhu ve kelimesi olan İsa'ya gelirler. O da:

"Ben sizin istediğiniz gibi bir konumda değilim lakin Allah'ın (c.c.) kendisinin gelmiş ve geçmiş bütün günahlarını bağışladığı Muhammed'e (s.a.s.) gidin" der. Bana gelirler ve Ben de Rabbimden izin istedim ve bana izin verildi. Allah'ı (c.c.) gördüğüm zaman hemen secdeye vardım. Allahu Teâlâ beni dilediği zamana dek o hâl üzere bırakır. Sonra:

"Ey Muhammed! Başını kaldır ve iste, istediğin verilecektir. Söyle, söylediğin dinlenecektir, şefaatte bulun şefaatin kabul edilecektir." denilir. Ben de başımı

kaldırırım. Allah'ın (c.c.) bana öğrettiği gibi ona hamd ederim. Ondan sonra da kimler hakkında şefaatte bulunacağımı bana bildirir ve onlar hakkında şefaatte bulunurum. (Allah'ın izniyle) onları ateşten çıkarıp cennete sokarım. Sonra yine Rabbimin katına dönerim. Onu gördüğümde secdeye varırım. Sonra yine Rabbim beni dilediği bir süreye kadar o hâl üzere bırakır. Sonra:
"Ey Muhammed! Başını kaldır!" diye buyurur. (Devamla):
"Söyle, dinleneceksin, iste, istediğin verilecektir, şefaatçi ol, şefaatine kabul edilecektir." diye buyurur. Ben de başımı kaldırırım. Allah'ın bana öğrettiği gibi O'na hamd ederim. Sonra da bana izin verilenler hakkında kimilerini ateşten çıkartıp cennete koyarım"
-Ravi: "Üçüncüsünde mi yoksa dördüncüsünde mi dedi? bilmiyorum" dedi.-
"Ben de: "Ya Rabbim! Kur'ân'ın tuttukları yani kendileri hakkında ebediyen cehennemliktirler, hükmü olanlar dışında cehenneme kim kaldıysa hepsini (ateşten çıkarmak) istiyorum" derim."
İbn Ubeyd rivayetinde der ki:
"Katade: "Yani haklarında ebedi cehennem olanlardır" der."
v Müslim'den (326/193), Mabed bin Hilal El-Anezi yoluyla gelen rivayette, dedi ki: "Enes bin Malik'in yanına girdik. Bu esnada (evinde) Sabit ile karşılaştık. Enes bin Malik'in yanına gitmek için yardımını istedik, kendisi kuşluk namazını kılıyordu. Sabit kendisinden izin istedi ve yanına girdik. Sabit'i alıp yatağının üzerine oturdular. Sabit:
"Ey Ebû Hamza! Kardeşlerin Basra'dan geldiler, senden şefaat hadisini anlatmanı istiyorlar?" diye sordu. Enes bin Malik de:
"Peygamberimiz Muhammed (s.a.s.)'in bize anlattığına göre, şöyle buyurdular:
"Kıyamet günü olunca insanlar (o dehşetten dolayı) birbirine karışacak ve Âdem'e (a.s.) gelip:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim. Lakin İbrahim'e gidin, çünkü o Allah'ın en yakın dostudur" der. Onlar da İbrahim'e (a.s.) gelirler. O da:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim. Lakin Allah'ın kendisiyle konuştuğu peygamberi Musa'ya (a.s.) gidin" der. Musa getirilir, kendisi de:
"Ben istediğiniz konumda değilim. Lakin Allah'ın ruhu ve kelimesi olan İsa'ya (a.s.) gidin" der. İsa getirilir o da:
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim. Lakin Muhammed'e (s.a.s.) gidin" der. Ben getirilirim ve:
"Ben (Allah'ın izniyle) şefaatçi olurum" derim. Rabbimin huzuruna gedip, ondan izin isterim ve bana izin verilir. Allah'ın (c.c.) önünde dururum. Bana Allahu Teâlâ'ya arzı medet için hafızamda bulunmayan bir takım hamd-ü

senalar ilham olunur. Sonra da Allahu Teâlâ'ya secde ederim. Bana:
"Ey Muhammed! Başını kaldır, konuş, dinlenileceksin, iste, istediğin verilecektir. Şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir." denilir. Ben de:
"Ümmetim, ümmetim, Ey Rabbim!" derim. Bana:
"Haydi git! Her kiminin kalbinde arpa ya da buğday tanesi ağırlığınca iman varsa onu cehennemden çıkar" denilir. Ben de giderim ve (söyleneni) yaparım. Sonra (yine) Rabbime dönüp onu övüleceklerin yeganesi ile överim ve O'na secdeye kapanırım. Bana:
"Ey Muhammed! Başını kaldır! Söyle (konuş), dinlenileceksin, iste, istediğin verilecektir. Şefaatçi ol şefaatin kabul edilecektir." denilir. Ben de:
"Ümmetim, ümmetim" derim. Bana:
"Haydi git! Kimin kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman varsa onu ateşten çıkar" denilir. Ben de bunun üzerine giderim ve (söyleneni) yaparım. Sonra yine Rabbime dönerim ve O'nu övüleceklerin yeganesi ile överim ve secdeye kapanırım. Bana:
"Ey Muhammed! Başını kaldır. Konuş, dinlenileceksin, iste, istediğin verilecektir, şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir" denilir. Ben de:
"Ey Rabbim! Ümmetim ümmetim" derim. Bana yine:
"Haydi git! Hardal tanesine yakın miktarda, azın azı imanı bulunan kimseyi ateşten çıkar" denilir. Ben de bunun üzerine hemen giderim ve (söyleneni) yaparım."
Bu, bize Enes'in anlattığı hadistir. Sonra onun yanından ayrıldık. Bizler Cebbâne'nin üst kısımlarına[4] vardığımız vakit:
"Hasan'a keşke bir uğrayıp selam verseydik" dedik ve (oraya gidip) selam verdik. Bu esnada kendisi Ebû Halife'nin bahçeli evinde bulunuyordu. Evine girip ona selam verdik ve:
"Ey Ebû Saîd! Kardeşin Hamza'nın yanından geliyoruz. Daha önce hiç işitmediğimiz şefaat hadisini bize anlattı" dedik. O da:
"Hiyeh (anlat)!"[5] dedi. biz de bunun üzerine hadisini anlattık. Sonra o (yine):
"Anlat" dedi. Biz de:
"Daha fazlasını bilmiyoruz" dedik. O da:
"Kendisinin ezberi ve kuvveti toplu olarak mevcut iken yirmi senedir bunu (bu kadarı ile mi) size anlattı? Öyleyse bir takım yerleri terk etmiş, bilmiyorum şeyh acaba unuttu mu? Yoksa sizler tevekkül eder, usanırsınız diye mi uzunca anlatmayı uygun görmedi acaba?" dedi. Biz de:
"Öyleyse bize anlat" dedik. Bu sorumuz karşısında güldü ve: "İnsan ne kadar da

aceleci yaratıldı, ben size hadisi anlatmam için zaten bunları söylüyorum" dedi ve devamla (Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu):
"Sonra Rabbime dördüncü kez tekrar dönerim, onu övüleceklerin yegânesi ile överim. Sonra O'na secdeye kapanırım. Bana:
"Ey Muhammed! Başını kaldır, konuş, dinlenileceksin, iste, istediğin verilecektir, şefaat et, şefaatin kabul edilecektir" denilir. Ben de:
"Ey Rabbim! Bana izin ver de: "La ilâhe illallah" diyen bütün tevhid ehli hakkında şefaat edeyim" diye niyaz ederim. Allahu Teâlâ da:
"Bu sana ait değil ya da bu senin değil lakin izzetim, celalim ve kibriyam hakkı için[6] *"La ilâhe illallah" diyen herkesi Ben mutlaka çıkaracağım" diye buyurdu."*
Ravi der ki: "Ben şahitlik ederim ki, bu hadisi Hasan bize anlattı ve kendisi Enes bin Malik'i, kendisinin ezberi ve kuvveti olduğu hâlde yirmi sene önce gördüğünü söylemiştir.
v Buhârî'de (7410) gelen rivayetlerden birisi de şöyledir:
"Allahu Teâlâ yine böylece kıyamet gününde mü'minleri toplar. (Onlar):
"Rabbimiz katında birini şefaatçi edinsek de, bu yerimizde bizi rahata kavuştursa" derler. Âdem'e (a.s.) gelirler.
"Ey Âdem! İnsanları görmüyor musun?" Allah-u Azze ve Celle seni kendi eliyle yaratmış, sana meleklerini secde ettirmiş ve sana her şeyin ismini öğretmiştir. Rabbimiz katında şefaatçi ol da, Rabbimiz bizi bu yerimizde rahata kavuştursun." derler. Âdem de (a.s.):
"Ben sizin istediğiniz konumda değilim" der ve işlediği hatasını hatırlatır sonra:
"Lakin siz Nuh'a (a.s.) gidin. O Allahu Teâlâ'nın yeryüzü insanlarına Resûl sıfatıyla gönderdiği ilk elçisidir." der. Nuh'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim" der ve işlemiş olduğu hatayı hatırlatır. Sonra:
"Lakin siz İbrahim'e (a.s.) gidin" der. Ona gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim" der ve işlemiş olduğu hataları hatırlatır. Sonra:
"Lakin siz, Musa'ya (a.s.) gidin. O Allah'ın kendisine Tevrat'ı verdiği ve kendisiyle konuştuğu kuludur." der. Musa (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim", der ve işlemiş olduğu hatayı hatırlatır. Sonra:
"Lakin siz İsa'ya (a.s.) gidin, o Allah'ın kulu, Resûlü, kelimesi ve ruhudur" der. İsa (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda değilim, lakin siz Muhammed (s.a.s.)'e gidin. O, Allah'ın kendisinin gelmiş ve geçmiş bütün günahlarını bağışladığı kuludur." der. Bana gelirler. Ben çıkarım, Rabbime nida da bulunurum ve izin isterim. Bana izin

verilir. Onu gördüğümde secdeye kapanırım. Rabbim beni dilediği kadar bir süre o hâl üzere bırakır. Sonra da bana: "Kalk, Muhammed! Söyle (konuş) söylediğin dinlenecek" denilir. Ben de Allah'ın bana öğrettiği övgülerle Rabbimi överim. Ona hamd ederim. Sonra da şefaatte bulunurum, kimler hakkında şefaat istememe Rabbim izin verdiyse onları cennete sokarım. Sonra Rabbime tekrar varırım. Onu görünce secdeye kapanırım, Allahu Teâlâ da belli bir süreye dilediği kadar beni o hâl üzere bırakır. Sonra:
"Kalk Ey Muhammed! Konuş, dinleneceksin, iste istediğin verilecektir, şefaatte bulun şefaatin kabul edilecektir" denilir. Ben Rabbimi, bana öğrettiği övgülerle över, O'na hamd ederim. Sonra da şefaatte bulunurum, Allah (c.c.) bana kimler hakkında şefaatte bulunacağımı bildirir ve onları cennete sokarım. Sonra döner ve:
"Ey Rabbim! Kur'ân'ın tuttukları ve haklarında bunlar ebedi cehennemliktirler denilenler dışında cehennem de kimse kalmadı" derim.
Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allah'tan başka ilâh yoktur (La ilâhe illallah) diyen ve kalbinde arpa tanesi ağırlığınca iyilik bulunan herkes cehennemden çıkar. Sonra da: "Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur" diyen ve kalbinde zerre miktarınca iyilik bulunan herkes cehennemden çıkar."
v Yine Buhârî'de (7440) Hümam bin Yahya yoluyla gelen rivayette, dedi ki: Bize Katâde'nin, ona da Enes bin Malik'in (r.a.) rivayet ettiğine göre Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Kıyamet günü olunca Mü'minler bekletilirler, öyle ki bu bekleyişten ötürü rahatsız olmaya başlarlar. Sonra da:
"Birini Rabbimizin katında şefaatçi edinsek de bu yerimizden bizi rahata kavuştursa" derler. Âdem'e (a.s.) gelirler.
"Sen Âdemsin, insanların babasısın, Allahu Teâlâ seni eliyle yarattı, mesken olarak sana cenneti verdi, meleklerini sana secde ettirdi ve sana her şeyin ismini öğretti, Rabbin katında bize şefaatçi olsan da Rabbimiz bizi burada rahata kavuştursa" derler. Âdem de:
"Bu makamda olan biri değilim" der ve kendi hatasını kendisine yasaklanan ağaçtan yediğini hatırlatır ve: "Siz Nuh'a (a.s.) gidin, o Allah'ın yeryüzü insanlarına gönderdiği ilk nebisidir" der ve Nuh (a.s.) a gelirler. O da:
"Ben sizin istediğiniz mevkiide birisi değilim" der ve işlediği hatasını, bilmeksizin Rabbinden istekte bulunmasını hatırlatır ve "Siz Allah'ın en yakın dostuna gidin" der. İbrahim (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim" der ve üç yerde yalan söylemek zorunda

kaldığı hatasını hatırlatır: Lakin siz Musa'ya (a.s.) gidin, Allah'ın kendisine Tevrat'ı indirdiği, kendisiyle konuştuğu ve münâcâtta kendisine yaklaştırdığı kuldur" der. Musa (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim," der ve işlemiş olduğu hatasını, bir kişiyi öldürmesini hatırlatır:
"Lakin siz Allah'ın kulu, Resûlü, ruhu ve kelimesi olan İsa'ya gidin" der. İsa (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim" der ve:
"Lakin, Allah'ın kendisinin gelmiş ve geçmiş bütün günahlarını bağışladığı Muhammed'e gidin" der. Bunun üzerine Mü'minler bana gelirler. Ben de Rabbimin makamında O'nunla münacatta bulunmak için izin isterim ve bana izin verilir. Rabbimi görünce hemen secdeye kapanırım. Allahu Teâlâ dilediği kadar beni bu hâl üzere bırakır. Sonra da:
"Kalk Ey Muhammed! Konuş, dinleneceksin, iste istediğin verilecektir. Şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir" diye buyurur. Ben de başımı kaldırırım Rabbimi, bana öğrettiği övgülerle över O'na hamd ederim. Sonra da şefaat ederim. Rabbim, kendilerine şefaatçi olmama izin verdiği bir kısmı bana belirtir. Sonra gider onları Cennete sokarım.
Ravi Katade der ki: Onun aynı şekilde söyle dediğini işittim:
Sonra onları cehennemden çıkarıp Cennete koyarım. Sonra da döner (yine) Rabbimin huzuruna çıkmak için izin isterim. Bana izin verilir. O'nu gördüğümde hemen secdeye varırım. Allah'ın (c.c.) dilediği kadar bu süre beni o hâl üzere bırakır. Sonra da:
"Kalk Ey Muhammed! Söyle (konuş) dinlenileceksin, iste istediğin verilecektir. Şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir, iste verilecektir." diye buyurur. Sonra şefaat ederim, Allah (c.c.) benim için haklarında şefaatçi olacağım bir takım insanları bana belirler. Onları cehennemden çıkarır. Cennete sokarım. Sonra üçüncü kez dönerim, O'nu gördüğümde hemen secdeye varırım. Allahu Teâlâ da:
"Kalk Ey Muhammed, konuş, söylediklerin dinlenilecek, şefaat et, şefaatinin kabul edilecek, iste, istediğin verilecektir" diye buyurur. Başımı kaldırırım. Rabbimi, bana öğrettiği övgülerle överim ve O'na hamd ederim. Sonra da şefaatte bulunurum. Allahu Teâlâ benim kendileri hakkında şefaatte bulunacağım bir topluluk belirler. Çıkar onları cennete koyarım."
Ravi Katade der ki: Onun şöyle söylediğini de duydum: Çıkar, onları cehennemden çıkarır, Cennete sokarım." Sonunda cehennemde Kur'ân'ın tuttukları yani kendileri hakkında ebedi cehennem adabı hükmü verilenler dışında kimse kalmaz. Sonra da şu ayeti okudu: *"Umulur ki, Rabbin seni*

makam-ı mahmûda (övülen makama) yükseltir." (İsra: 17/73) İşte bu ayeti kerimede zikri geçen, Resûlullah (s.a.s.)'a vaad edilen "övülmüş makam" budur."
v Yine Buhârî'de (7510) geçen Hammad bin Zeyd yoluyla gelen rivayette, şöyle dedi: "Ma'bed bin Hilal'i El-Anezi'nin bize anlattığına göre şöyle demiştir:
"Basra ehlinden bazı kimselerle toplandık ve Enes bin Malik'in (r.a.) evine geldik. Yanımızda Sabit El-Bunani'yi de götürdük. O bizim için şefaat hadisinden soracaktı. Onu evinde bulduk. Yanına vardığımızda kuşluk namazını kılıyordu. İzin istedik. Yatağının üzerinde olduğu bir vaziyette bize izin verdi. Sabit'e:
"Ona şefaat hadisinden önce herhangi bir şey sorma, diye söyledik. Sabit:
"Ey Ebû Hamza! Bunlar senin Basra ehlinden kardeşlerin, sana şefaat hadisinden soruyorlar?" dedi. Enes (r.a.) dedi ki:
"Resûlullah (s.a.s.) bize şöyle buyurdu:
"Kıyamet günü olunca insanlar birbirlerine karışırlar. Âdem'e (a.s.) gelirler. Ona:
"Bize Rabbinin katında şefaatçi ol" derler. Âdem:
"Ben bu konumda birisi değilim, lakin siz İbrahim'e gidin. O Rahmân'ın yakın dostu (halili) dur" der. İbrahim'e (a.s.) gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim, lakin siz Musa'ya gidin, o Allah'la konuşandır" der. Musa'ya (a.s.) gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim, lakin siz İsa'ya gidin. O Allah'ın ruhu ve kelimesidir" der. İsa (a.s.)'a gelirler. O da:
"Ben bu konumda birisi değilim, lakin Muhammed (s.a.s.)'e gidin" der. Bana gelirler ve Ben de:
"Ben bu konumdayım" derim ve Rabbimin huzuruna çıkmak üzere izin isterim. İzin verilir. Bu esnada bana, şu anda bilmediğim bazı hamd sözleri ilham olunur. Bunlarla da ben Rabbime hamd ederim. O'na secdeye varırım.
"Ey Muhammed! Kaldır başını, konuş, söylediğin dinlenilecek, iste, istediğin verilecektir. Şefaatte bulun, şefaatin kabul edilecektir." denilir. Ben de:
"Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetimi istiyorum" derim. Allah-u Azze ve Celle de:
"Çık, kalbinde bir arpa tanesi ağırlığınca imanı olan herkesi ateşten çıkar" diye buyurur. Ben de bunun üzerine çıkarım ve bildirileni yaparım. Sonra tekrar döner, aynı övgü sözleriyle O'na hamd ederim. Sonra secdeye kapanırım.
"Ey Muhammed! Başını kaldır, konuş, söylediğin dinlenilecek, iste, istediğin verilecektir, şefaatte bulun şefaatin kabul edilecektir" denilir. Ben de:
"Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim!" derim. Allahu Teâlâ da:

“Çık, kalbinde zerre miktarınca ya da hardal tanesi büyüklüğünde iman bulunan herkesi ateşten çıkar” diye buyurur. Ben de çıkar, O’na hamd ederim. Sonra da secdeye kapanırım. Allah-u Azze ve Celle de:
“Ey Muhammed! Başını kaldır, konuş dinlenileceksin, iste, istediğin verilecektir. Şefaat et şefaatin kabul edilecektir.” diye buyurur. Ben de:
“Ey Rabbim! Ümmetimi, ümmetimi istiyorum” derim. Allah (c.c.):
“Çık, kalbinde bir hardal tanesinden çokça az miktarda imanı olan herkesi çıkar, onları ateşten çıkar” diye buyurur. Ben de çıkar bunu yaparım.”
Ravi der ki: Enes (r.a.)’nın yanından çıktığımız vakit arkadaşlarımızdan bazılarına:
“Hasan’a da uğrasak, o Ebû Halife’nin evine kapanıp duruyor” dedim. Ona Enes bin Malik (r.a.)’in bize söylediği hadisi bildiririz. Yanına gittik, selam verdik, bize izin verdi. Ona:
“Ey Ebû Said! Sana kardeşim Enes bin Malik’in yanından geldik. Şefaat hakkında bizlere rivayet ettiğinin bir benzerini duymamıştık” dedik. O da:
“Hele bir okuyun bakalım?’’ dedi. Biz de onu anlattık. Zikri geçen yere kadar okuduk. O yine
“okuyun bakalım?’’ dedi. Bizler de:
“Bundan fazlasını okumadı’’ dedik. Bunun üzerine de:
‘‘O, yirmi sene önce bu hadisin tamamını bana bildirmişti. Bilmiyorum ya unuttu ya da uzun olduğundan dayanamazsınız diye hepsini okumadı’’ dedik. O da güldü ve dedi ki:
‘‘İnsan aceleci yaratıldı. Bunu hatırlatmamdaki amacım size rivayet ettiği gibi rivayet etmekti. Bana da size rivayet ettiği gibi rivayet etti ve sonrada şöyle dedi:
“Sonra dördüncü kez (Rabbime) dönerim, aynı hamd sözleriyle O’na hamd ederim. Sonra da Allah’a secdeye varırım.
“Ey Muhammed! kaldır başını! konuş dinleneceksin, iste istediğin verilecek, şefaatçi ol şefaatin kabul edilecektir.” denilir. Ben de:
“Ey Rabbim! “La ilâhe illallah” diyen herkes için şefaatçi olmama bana izin ver” derim. Allahu Teâlâ da:
“izzetime, Celalime, Yüceliğime ve azametime yemin olsun ki, “La ilâhe illallah” diyen herkesi cehennemden çıkaracağım” diye buyurur.”

***

118) Ebû Bekir bin Ebû Şeybe’den ve Muhammed bin Abdullah bin Numeyr’den gelen rivayette, ikisi de bir harf ziyadesi haricinde hadisin siyâkı

konusunda ittifak etmişlerdir. Kendileri dediler ki:
‘‘Bizlere Muhammed bin Bişr’in, Onun da Ebû Hayyan’dan, Onun da Ebû Zur’a’dan, Onun da Ebû Hüreyre (r.a.)’dan gelen hadiste, şöyle demiştir:
‘‘Bir defasında Resûlullah (s.a.s) in sofrasına bir et yemeği getirildi. Kol tarafından bir parça ayrılıp önüne konuldu. Çünkü Resûlullah (s.a.s) etin bu bölümünü çok severdi. O etten ön dişleriyle bir parça koparttı. Sonra şöyle buyurdu:
“Kıyamet gününde Ben sizin efendinizim. Bunun nedenini bilir misiniz?” diyerek şöyle açıklama getirdi:
“Dünya’da önce ve sonra gelmiş, geçmiş ne kadar insan varsa bunların hepsini Allahu Teâlâ kıyamet gününde düz ve geniş bir sahada toplayacaktır. Öyle düz ve geniş bir meydan ki, orada bir nâdi (çağrıcı) seslenince sesini herkese duyurabilecek ve bakan bir kimsenin gözü mahşer halkını bir bakışta görebilecektir. Bir de güneş yaklaşacak. İnsanların gamı, meşakkati dayanılmaz ve tahammül olunmaz bir dereceye varacak. Bu sırada insanlar birbirlerine:
“Size gelen şu dehşeti görüyor musunuz? Rabbinize karşı şefaat edecek birisini bulmak çaresine niye bakmıyorsunuz?” diyecekler. Bunun üzerine mahşer halkının bazısı bazısına:
“Âdeme gidin,” deyip Mahşer halkı Âdeme (a.s) gelerek:
“Ey insan oğlunun babası! Allah seni eliyle yarattı ve sana kendi ruhundan üfürdü. Sonra Meleklere emir buyurdu. Sana secde ettiler. Rabbimize şefaatçi ol. Ey Atamız, içinde bulunduğumuz şu müşkül vaziyeti görmüyor musun?” diyecekler. Âdem (a.s) de:
“Rabbim bugün celâllidir. O derecedeki, ne bundan önce böyle bir gazap etmiştir, ne de bundan sonra bu türlü gazap eder. Hem de Allahu Teâlâ beni Cennet meyvasından birini yemekten nehyetmiş iken ben asi olup yemiştim. Vay Nefsim, nefsim, nefsim! (Şefaatçi olamam) Siz benden başka bir şefaatçi bulunuz. Nuh’a (a.s) gidiniz diyecek. Onlar da Nuh’a gelecekler:
“Ey Nuh! Sen yeryüzünde Allah’tan başka şeye tapan insanlara risalette hiç şüphesiz ilkisin. Allah sana: “Çok şükreden kul” adını verdi. Haydi hakkımızda Rabbine şefaat eyle. Ne acıklı vaziyette olduğumuzu görmüyor musun? diyecekler. Nuh da:
“Aziz ve Celil olan Allah bugün celallidir. Öyle ki Allahu Teâlâ ne şimdiye kadar böyle gazaplanmıştır, ne de bundan sonra gazaplanır. Benim de bir dua endişem vardır. Vaktiyle kavmimin helâki için dua etmiştim. Şimdi siz başka bir şefaatçi arayınız. İbrahim’e gidiniz” diyecek. Onlar da bunun üzerine İbrahim’e gelirler:
“Ey İbrahim! sen yeryüzündeki insanlardan Allah’ın peygamberi ve Allah’ın

dostu bir zatsın. Rabbine hakkımızda şefaatçi ol. Şu açıklı hâlimizi görmüyor musun?" diyecekler. İbrahim (a.s)'da onlara:

"Bugün öyle ki, ne bundan önce böyle gazap etmiştir, ne de bundan sonra. Ben üç kere yoldan söylemiştim. Vay nefsim, nefsim, nefsim! Artık başka bir şefaatçi arayınız. Musa'ya (a.s) gidiniz" diyecektir. Onlar da Musa'ya varırlar.

"Ey Musa, Sen Allah'ın peygamberisin. Allah (c.c.), risaleti ile ve kelâmı ile seni insanlar üzerine faziletli kıldı. Rabbimize karşı şefaat et. Görüyorsun ki ne kadar ıstırap içindeyiz." diyecekler. Musa (a.s) Onlara:

"Rabbim bugün celallidir. Hem bir hâlde ki ne şimdiye kadar böyle gazabı görülmüş ne de bundan sonra görülecektir. Ben ise helâkine memur olmadığım hâlde bir adamı öldürdüm. Ah nefsim, nefsim, nefsim! Siz şimdi başka bir şefaatçi arayınız, İsa'ya (a.s) gidiniz" diyecektir. Onlar İsa'ya gidip: "Ey İsa! Sen Allah'ın Resûlü ve Allah tarafından Meryem'e konulan bir mucize ve taksim kılınan bir ruhsun ki, sen beşikte bir çocuk iken insanlarla konuştun. Rabbine hakkımızda şefaatçi ol, bak ne ıstırap içindeyiz." diyecekler. İsa (a.s) da Onlara:

"Rabbim bu gün celâllidir. Öyle ki ne şimdiye kadar böyle gazabı görülmedi ne de bundan sonra görülür." diyecektir. Ve hiçbir günah zikretmeyecek. Ah nefsim, nefsim, nefsim! Benden başka bir şefaatçi arayınız. Muhammed (s.a.s)'e gidiniz." diyecektir. Onlar da Muhammed'e (s.a.s) gelirler.

"Ey Muhammed! Sen Allah'ın peygamberisin ve nebilerin sonuncususun, Allah senin gelmiş ve geçmiş bütün günahlarını bağışlamıştır. Rabbimize hakkımızda şefaat et, görüyorsun ki, ne elem ve ıstırap içindeyiz." diyecekler. Bunun üzerine Ben hemen gidip Arş-ı Rahmânın altına varacağım ve Allahu Teâlâ'ya secdeye varacağım. Sonra da Allahu Teâlâ bana secdemde övgülerin en yeganesini ilham eder. Öyle ki önceden hiçbir peygambere bunu vermemişti. Sonra da Allah (c.c) tarafından:

"Ey Muhammed! Başını kaldır. İşte, isteğin verilecektir. Şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir." diye buyurulur. Ben secdeden başımı kaldırıp:

"Ey Rabbim! Ümmetim, ümmetim! hakkında şefaat edeceğim derim. Bunun üzerine:

"Ey Muhammed! Ümmetinden hesap ve suale lüzumu olmayanları Cennet kapılarından sağ kapıdan cennete koy. Onlar cennetin bundan başka, öbür kapılarından da insanlar ile ortaktırlar" buyurulacaktır.

Sonra Resûlullah (s.a.s.): *"Nefsim elinde olan Allah'a yemin olsun ki; Cennetin kapı kanatlarından iki kanadın arası Mekke ile Hecer yahut Mekke ile Busra arası kadar geniştir."*[7]

v Buhârî'de (3340) Muhammed bin Ubeyd yoluyla gelen rivayette, dedi ki: "Ebû

Hayyâ'nın bize Ebû Zurâ'dan, onun da Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayet ettiği hadiste, dedi ki:
"Nebî (s.a.s.) ile bir davette bulunuyorduk. Kendisine kol tarafından bir et parçası getirildi. Çünkü kendisi bu tarafını çok seviyorlardı. Ön dişleriyle etten bir defa ısırdı ve şöyle buyurdu:
"Kıyamet günü ben sizin efendinizim. Neden, biliyor musunuz? Dünyada önceden ve sonradan ne kadar gelmiş ve geçmiş insan varsa bunların hepsini Allahu Teâlâ kıyamet gününde düz ve geniş bir sahada toplayacaktır. Öyle bir meydan ki: orada bir çağrıcı seslenince sesini herkese duyurabilecek ve bakan bir kimsenin gözü mahşer halkını bir bakışta görebilecektir. Bir de güneş yaklaşacaktır. Bundan dolayı bazı insanlar:
"İçinde bulunduğunuz duruma bir baksanıza? Hâlinizin nice olduğunu görmez misiniz? Rabbinize karşı şefaat edecek birisini bulmak çaresine niye bakmıyorsunuz?" diyecekler. Kimileri de:
"Babanız Âdem'e gidin" diyecekler. Bunun üzerine ona gelirler ve:
"Ey Âdem! Sen Beşerin babasısın. Allah seni kendi eliyle yarattı. Ruhundan sonra öfkelendi, meleklerine emir buyurup sana secde ettirdi. Cenneti sana mesken verdi. Rabbimize karşı bize şefaatçi ol" diyecekler. (Devamla):
"Görmez misin ki nasıl bir ıstırap içerisindeyiz?" diyecekler. O da:
"Rabbim celallendi. Öyle ki önceden hiç böyle gazaplanmadığı gibi sonradan da böyle gazaplanmaz." Nitekim ben, kendime yasaklanan Cennetteki o ağaçtan yemiştim. Nefsim, nefsim! Benden başkasına gidin, Nuh'a gidin" diyecek. Nuh'a (a.s.) gelirler. Ona:
"Ey Nuh! Sen yeryüzünde Allah'ın gönderdiği resûllerin ilkisin, Allah (c.c.) seni şükreden bir kul olarak vasfetmiştir. İçinde bulunduğumuz hâli görüyorsun, ıstırabımızı biliyorsun. Rabbimiz katında bize şefaatçi ol" derler. Nuh da (a.s.):
"Rabbim celallendi. Öyle ki Allahu Teâlâ ne şimdiye kadar böyle gazaplanmıştır, ne de bundan sonra gazaplanır. Nefsim, nefsim! Nebî (s.a.s.)'e gidin" diyecektir. Sonra da Bana gelirler. Ben de arşın altında Allah'a secdeye kapanırım. Bana:
"Ey Muhammed! Başını kaldır. Şefaatçi ol, şefaatin kabul edilecektir, iste, istediğin verilecektir." denilir."
Ravi Muhammed bin Ubeyd der ki: Başka yollu gelen hadisi ezberlemedim."

***

[1] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (4476).

[2] Bir rivayette: "Feyehtemmûne" lafzı bir rivayette ise: "Feyulhimûne" lafzı kullanılmıştır ki ikisi de bir birine yakın manâlıdırlar. Birincisinin manası: Kendileri şefaatçi olunmayı ve sıkıntılarının kalkmasına (vesile olacak) kimseyi (kimseleri) aramaya ihtimam gösterirler. İkincisinin manası da; Allah-u Teâlâ onlara (müminlere) şefaatçi olacak olan kimseyi aramalarını kendilerine ilham etti" demektir. İlham; Yüce Allah'ın, kişinin nefsine bir şeyi yapması ya da terk etmesi ihtimalini koyup, yerleştirmesi demektir.

[3] "Halil" kelimesi hakkında İbn El-Anberi der ki= Halil'in manası, sevmenin tümüyle (bütün kemâlâtı ile) seven demektir. "Mahbûb" ise sevme hakikatini gerçekleştiren kimse demektir. Her ikisinin sevgisinde de eksiklik de yoktur, bir bozulma da yoktur.

[4] El-Cebbâne kelimesi hakkında dil bilginleri der ki: "El-Cebban ve El-Cebbâne lafızları; ikisi de çöl manasına gelen lafızlardandır. Kabirlerde bu iki isimle isimlendirilmiştir. Çünkü çöllerde bulundukları için. Bu kelime (daha çok) bir yer ismini belirtmek için kullanılır. "Zahril-Cebban" kelimesinin de manası; Cebbâne mevkiinin tepeleri, üst kısımları demektir.

[5] "Hiyeh" lafzı hakkında gramerciler şöyle derler: Bu lafız daha çok bir sözün aktarılması konusunda sözün ek ziyadesi olup olmadığını ya da ziyade açıklamanın bulunup bulunmadığını sorarken kullanılır. Mesela: "Şu sözün eki var mı?" sözünde olduğu gibi. (İbn Seriyy'in dediği gibi).

[6] Cibriyâî: Yani Azametim, Sultanım ve Kahrım demektir.

[7] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Müslim'e aittir (194).

Allah'ın (c.c.) Peygamber (s.a.s.)'e Verdiği İkram ve Onun Ümmetinden Razı Olması

119) Abdullah bin Amr bin Âs'tan (r.huma) rivayetle, Nebî (s.a.s.), İbrahim (a.s.) hakkında Yüce Allah'ın:
"Rabbim!. Çünkü onlar insanlardan bir çoğunu saptırdılar. Öyleyse kim bana tabi olursa işte o, bendendir." (İbrahim: 14/36) ayetini ve İsa (a.s.)'ın söylediği:
"Şayet onları azaplandıracak olursan, şüphesiz onlar Senin kullarındırlar, şayet onları bağışlayacak olursan şüphesiz ki Sen izzet sahibisin, hikmet sahibisin." (Maide: 5/118) ayetini okuduğu zaman ellerini kaldırıp: *"Allah'ım! Ümmetim, ümmetim"* diye buyurdu ve ağladı. Bunun üzerine Allah (c.c.):
"Ey Cibril! Rabbin daha iyi bilici olduğu hâlde Muhammed'e git ve niçin ağladığını öğren?" diye buyurdu. Bu emir üzerine Cibril (a.s.) ona gitti ve durumu sordu. Resûlullah (s.a.s.)'de Allah da iyi bilen olduğu hâlde niçin ağladığını açıkladı. Bunun üzerine Allahu Teâlâ: *"Ey Cibril! Muhammed'e git ve ona: "Şüphesiz Biz senin ümmetinden razı olacağız ve onlar hakkında kötü düşünmeyeceğiz de"* diye buyurdu."[1]

***

---

[1] Müslim: 202.

Allah'ı Birleyen Mü'minlerin Ateşten Çıkmaları ve İman Ehlinin Kardeşlerine Şefaatleri

120) Ebû Said El-Hudri (r.a.)'dan gelen rivayette, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ cennet ehlinin cennete, dilediğini de kendi rahmeti gereği cennete sokar. Cehennem ehlini de cehenneme sokar. Sonra da: "Kalbinde bir hardal tanesi ağırlığınca iman bulduğunuzu (ateşten) çıkarın" diye buyurur. Nitekim bunlar kömür kesilmiş ve (sıcaktan) kavrulmuş bir hâlde çıkarılırlar. Hayat ya da Haya ırmağına atılırlar. Selin kenarındaki tanenin bitmesi gibi orada biterler. Onu görmez misiniz ki; nasıl da sarı olarak kıvrak bir görünümde çıkar."[1]
v Buhârî'nin (22) lafzı ise şöyledir.
"Cennet ehli Cennete, cehennem ehli de cehenneme girer. Sonra da Allahu Teâlâ: "Kalbinde bir hardal tanesi ağırlığınca iman bulduğunuzu cehennemden çıkartın" diye buyurur. Onlar da, kendilerini kömürleşmiş bir vaziyette cehennemden çıkartılırlar. Haya ya da hayat nehrine atılırlar. Selin kenarındaki tanenin bitmesi gibi orada biterler. Onu görmez misin ki, nasıl da sarı olarak kıvrak bir görünümde çıkar."
v Yine Buhârî'de (6560) geçen bir rivayet lafzı şöyledir:
"Cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme girdikleri vakit Allahu Teâlâ: "Kalbinde bir hardal tanesi ağırlığınca iman bulduğunuzu oradan (cehennemden) çıkarın" diye buyurur. Öyle ki bunlar kömür kesilmiş ve kavrulmuş bir vaziyette çıkarılırlar! Hayat nehrine atılırlar. Selin taşıdığı tanenin ya da selin yüzdürdüğü tanenin bittiği gibi orada biterler." Nebî (s.a.s.) devamla: *"Görmez misin ki, nasıl da sarı olarak ve kıvrak bir biçimde çıkar."* diye buyurdu.
v Buhârî'de (7439) gelen uzunca hadiste, Ebû Hilal yoluyla rivayet edilen hadisin lafzında, onun da Zeyd'ten, onun da Ata bin Yesâr'dan ve onun da Ebû Said El-Hudri'den gelen rivayetinde: "Resûlullah (s.a.s.)'a:
"Ey Allah'ın Resûlü! Biz kıyamet gününde Allah'ı görecek miyiz?" diye sorduk. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Gündüzün öyle vaktinde, hava açık olup, gökyüzü de bulutsuz olduğu bir vakit güneşi (apaçık) görmekte zorlanıyor musunuz? Aynı şekilde on dördüncü gecesinde, hava açık iken gökyüzü bulutsuz olduğu bir vakit de ayı görmekte zorlanıyor musunuz?" diye sordu. Biz de:
"Hayır Ya Resûlallah!" dedik. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Nasıl bunlardan birinde görmek hususunda zorlanmıyorsanız, Allahu Teâlâ'yı

da görmekte zorlanmayacaksınız” diye buyurdu ve devamla dedi ki:
“Kıyamet günü olunca bir nidacı (çağrıcı):
“Her topluluk kime tapıyor idiyse ona uysun” diye nida eder. Putlara olsun, dikili taşlara olsun, Allahu Teâlâ’dan başka herhangi bir şeye tapanlardan hiçbiri ortada kalmaksızın hepsi peş peşe cehenneme düşerler. Sonunda iyisi olsun, kötüsü olsun, günahkarı olsun, yalnız Allah’a kulluk edenlerle, ehli kitabın arta kalanları meydanda kalır. Sonra da yahudiler çağrılıp:
“Siz neye tapıyordunuz?” diye kendilerine sorulur. Onlar da:
“Allah’ın oğlu Üzeyr’e tapardık” derler.
“Yalan söylediniz! Allah’ın hiçbir eşi de yok, çocuğu da yok, siz ne istiyorsunuz?” denilir. Onlar da:
“Ey Rabbimiz! Biz susadık, bize su ver” derler. Onlara:
“Haydi içiniz” denilir. Bu söz üzerine yahudiler ardı ardına cehenneme dökülürler. Sonra hıristiyanlara:
“Siz neye tapıyorsunuz?” diye sorulur. Onlar da:
“Allah’ın oğlu Mesih’e tapıyorduk” derler. Onlara da: “Yalan söylüyorsunuz. Allah’ın ne eşi ne de çocuğu oldu” denilir ve:
“Siz ne istiyorsunuz?” diye sorulur. Onlar da:
“Bize su vermeni istiyoruz” derler.
“İçiniz” denilir ve hıristiyanlar da peş peşe cehenneme dökülürler. Geriye sadece günahkarlar olsun salih olsun yalnız Allah’a kulluk edenler kalır. Onlara:
“İnsanlar gittiler, sizi (burada) tutan nedir?” denilir. Onlar:
“Biz onları bugünkünden daha fazla kendilerine ihtiyacımız olduğu hâlde bıraktık, onlardan ayrılıverdik, bir de bir çağrıcının:
“Her topluluk kime kulluk ediyor idiyse ona uysun” dediğini işittik. Biz Rabbimizi bekliyoruz” derler. Allahu Teâlâ da onlara, ilk defasında gördüklerinkinden farklı bir sûrette tecelli eder ve:
“Ben sizin Rabbinizim” diye buyurur. Onlar da:
“Sen bizim Rabbimizsin” derler. Onunla da sadece Peygamberler konuşur. Allahu Teâlâ:
“Sizinle Rabbiniz arasında onu tanımanıza yardımcı olacak bir alametiniz var mıdır?” diye buyurur. Onlar da:
“Bacak” derler. Bacağını gösterir. Her mü’min O’nu secde eder. Allah’a gösteriş ve duyurmak (onun bunun) için secde edenler ise oldukları gibi kalırlar. Bunlar secde etmek isteyecekler ancak bu omurgadaki eklem yerleri bitiştiği için secde edemeyeceklerdir. Sonra da sırat köprüsü getirilip cehennemin üzerine

konacak (Ravi der ki): Biz de:
"Ey Allah'ın Resûlü köprü nedir?" diye sorduk. O da:
"Kaygan, sallantılı mekan, üzerinde kancalar, kerpetenler, deve dikenleri gibi dikenli olan ağaçlar bulunmaktadır. Mü'minler köprüyü, derecelerine göre, kimisi gözün bakışı gibi, kimisi yıldırım gibi, kimisi gözün bakışı gibi, kimisi yıldırım gibi, kimisi rüzgar gibi, kimisi hızlı koşan atlar gibi geçerler. Kimisi bunlar gibi selametli bir şekilde geçerler, kimisi ufak tefek yaralar alarak geçerler kimisi de cehenneme yuvarlanır. Nihayet en sonuncuları sürüne sürüne geçer. Sizler hakkı benden çok arıyor değilsiniz. Cebbar olan Allah'a o gün kim hakikaten inanmışsa, göreceksiniz. Cennete giren Mü'minler saraylarına yerleştikten sonra, bazı müslüman kardeşlerini göremeyince:
"Ya Rabbi! Onlar bizimle beraber namaz kılan, oruç tutan ve bizimle beraber hareket edenlerdi." diyecekler. Allah-u Azze ve Celle de:
"Gidin, kalbinde dinar miktarı kadar imanı bulunanları cehennemden çıkarın" buyuracak. Allah (c.c.) bu mü'minlerin vücutlarını cehenneme haram kılar. Mü'minler cehennemde yanan kardeşlerinin yanlarına gelirler. Bakarlar ki, kimsinin topuklarına kadar, kimisinin bacaklarına kader ateşe dalmış vaziyettedir. Onlardan tanıdıklarını tutup çıkarırlar, sonra da dönüp giderler. Sonra Yüce Allah:
"Haydi gidin. Kalbinde yarım dinar kadar imanı bulunanı cehennemden çıkarın" diye buyurur. Cennette bulunan mü'minler gelip tanıdıklarını çıkarırlar sonra da geri dönerler. Yüce Allah:
"Haydi gidin! Kalbinde zerre kadar imanı bulunanı cehennemden çıkarın" diye buyuracak. Onlar da gelip tanıdıklarını (yine) çıkaracaklardır."
Ravi Ebû Said El-Hudri der ki: "Eğer bana inanmıyorsanız şu ayeti okuyun:
"Allah zerre kadar haksızlık etmez, zerre kadar bir iyilik olsa, onu kat kat yapar ve kendi indinde büyük mükafat verir."
"Peygamberler, Melekler ve Mü'minler şefaat ederler. Sonra da Yüce ve Cebbar olan Allah:
"Şimdi de sıra benim şefaatim de" diye buyurur ve cehennemden bir avuç (kabza) alır. Buradan vücutları tam anlamıyla yanmış insanları çıkarır. Bunlar cennetin dışında bulunan bir nehre daldırılırlar. Bu nehre "Hayat nehri" adı verilir. Onlar selin getirdiği yığınlar arasında yabani reyhan tohumları nasıl hızla bitiyorsa, öyle bitecekler. Bu yabanî reyhan otlarını bir kaya ile bir ağaç arasında görmüşsünüzdür. Bu otun güneşe bakan tarafı yeşil, gölgeye bakan tarafı da beyazdır. İşte nehre daldırılıp çıkarılan bu kimseler çıkarıldıkları vakit beyazlıkları ve parlaklıkları sanki mercan gibi parlaktır, onların boyunlarına

gerdanlıklar takılır. Böylece cennete girerler. Cennetlikler bunlar hakkında:
"Bunlar Allahu Teâlâ'nın azatlı kullarıdırlar. Bunların işlemiş oldukları bir amel, göndermiş oldukları bir hayır olmaksızın Allah (c.c.) onları cennetine sokmuştur." derler. Bunlara:
"Gördükleriniz ve bir o kadarı sizindir" denilir."
Bu hadis, benzeri ve uzunluğu ile "mahşer ehline yapılan nida babında", açıklamasıyla birlikte Müslim (183)'in yaptığı hadis rivayetinde geçmişti.

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (184). Hadiste geçen Hayat Irmağı kavline gelecek olursak; El-Haya: Yağmur demektir. Toprağa hayat verdiği için bu ismi almıştır. Aynı şekilde hadiste de cehennemdeki iman ehline hayat vermesiyle onlarda güzellikler bitirmesi ile bilinmektedir, tıpkı yağmurun toprakta (bazı yeşillikler) bitirdiği gibi.

Cennete En Son Girecekler

121) Ata bin Yezîd El-Leysî'den gelen rivayette, kendisine Ebû Hüreyre (r.a.)'nin haber verdiğine göre; bazı insanlar Resûlullah'a (s.a.s.):
"Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet gününde Rabbimizi görecek miyiz?" diye sordular. Resûlullah (s.a.s.)'de:
"Ayın on dördüncü gecesi görmeye mani hiçbir bulut da yok iken, ayı görmek hususunda hiç ihtilaf olur mu?" diye sordu.
"Hayır! Ey Allah'ın Resûlü" denince, tekrar:
"Hiçbir bulut yok iken güneşi görmek hususunda hiçbir ihtilaf olur mu?" diye sordu. Yine:
"Hayır Ya Resûlallah!" denince, şöyle buyurdu:
"İşte Onu (Allah'ı (c.c.)) siz böyle açık göreceksiniz. Kıyamet günü olunca insanlar haşrolunacak. Cenab-ı Hak: "Her kim her neye tapıyor idiyse onun peşine düşer (ona bağlı gelir)" diye buyuracak. Dolayısıyla kimi güneşin, kimi ayın, kimi tağutların[1] ardına düşüp gidecek. Yalnız bu ümmet, içlerinde münafıkları da bulunduğu hâlde kalacak. Allah (c.c.) onlara önceden tanıdıklarından başka bir sûretle gelip:
"Ben sizin Rabbinizim" buyuracak. Onlar:
"Senden Allah'a sığınırız." Rabbimiz bize gelinceye kadar bizim yerimiz burasıdır. Rabbimiz bize geldiğinde onu tanırız" diyecekler. Allahu Teâlâ (bu defa tanıdıkları sûrette) gelip:
"Ben Rabbinizim" buyuracak. Onlar da:
"Sen bizim Rabbimizsin" diyecekler ve Allahu Teâlâ'nın onları davet buyurması üzerine de sırat köprüsü kurulur. Ümmetimle en öncelikli girecek olan ben olacağım. Peygamberlerin de o günkü sözü
"Allah'ım! Selamet ver, selâmet ver" demekten ibaret olacaktır. Cehennemde Sa'dan dikenlerine benzer çengeller vardır.
"Sa'dan dikenlerini hiç gördünüz mü?"
"Evet" dediler.
"İşte bu dikenleri sa'dan dikenlerine benzer. Ama şu var ki, ne kadar büyük olduklarını Allahu Teâlâ bilir. İşte bunlar insanları (şerli) amellerinden dolayı kapıp alırlar. Kimisi bu ameli dolayısıyla helak olur, kimi de hardal gibi ezim ezim ezildikten sonra kurtulur. Nihayet Allah-u Azze ve Celle cehennem ehlinden her kime rahmet buyurmayı dilemişse (onları çıkarır, dünyada da) Allah'a ibadet etmiş olanları çıkarmalarını meleklere emredecek, onlarda onları çıkaracaktır. (Melekler) onları secde izlerinden tanıyacaklardır. Ve çıkarılacaklardır. Allah

(c.c.) secde izlerini yemeyi cehenneme haram kılmıştır. Dolayısıyla Âdemoğlu'nun hepsini cehennem ateşi yer de secde izlerini yiyemez. Bunlar ateşten kömürleşmiş gibi kapkara çıkarılacaklardır. Üzerlerine hayat suyu dökülecek ve selin taşıdığı, üzerindeki yabani reyhan tohumları nasıl (çabuk) biterse öylece biteceklerdir. Sonra Allah (c.c.) kulları arasında hüküm ve kararı sona erdirir. Ancak Cennet ile cehennem arasında yüzü ateşe dönük bir kimse kalır ki, o cennete girecek. Cehennem ehlinin sonuncusu olacaktır. (O kimse):
"Ya Rabbi! Yüzümü (şu) ateşten döndür. Kokusu beni zehirleyip durmakta, beni yakıp duruyor" diyecek. Sonunda Allahu Teâlâ ona buyuracak ki:
"Bu senin istediğin yapılacak olursa acaba başka şey istemeyecek misin?" O ise "İzzetine yemin olsun ki, hayır!" diyecek. Ve Allahu Teâlâ da istediği kadar birçok ahitler ve misaklar verir. Allahu Teâlâ onun yüzünü cehennem tarafından (cennete doğru) çevirir. O da cennete doğru döndürülünce cennetin güzelliğini görür. Allah'ın (c.c.) dilediği kadar sustuktan sonra: "Ya Rabbi! Beni cennetin kapısına yaklaştır" diyecek. Allah-u Azze ve Celle de:
"Evvelce istediğinden başka bir şey istemeyeceğine dair yeminler etmemiş miydi?" diye kendini ilzam edecek. O da:
"Ya Rabbi! Mahlukatının en bedbahtı ben olmayayım" cevabını verecek. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Bunu sana verirsem başka bir şey istemem daha" cevabını verecek ve Rabbinin dilediği ahdi (sözü) verdikten sonra Rabbi onu Cennetin kapısına yanaştıracak. (O kimse) cennet kapısına varıp da ondaki letafeti ve dehşetliği ve içindeki letafet ve mutluluğu görünce (yine utanıp) Allah'ın dilediği kadar, sükut edecek. Sonra da:
"Ya Rabbi! Beni içeriye sok" diyecek. Allah (c.c.) da:
"Allah layığını versin ey Âdemoğlu! Ne kadar da sözünde durmaz birisin! Sen verdiğimden başka bir şey istemeyeceğine (önceden) söz vermiş değil miydin?" diye buyuracak o da:
"Ya Rabbi! (demek ki) mahlukatın en bedbahtı ben olacağım" diyecek. Allahu Teâlâ da ona gülecek. Ve cennete girmesine izin verecek. Ona:
"Temenni et" buyuracak. O da (alabildiğine) temennilerde bulunacak. Nihayet dilekleri kesilince Allah (c.c.): "(Bunlardan başka) şunu da, bunu da, diye istenecek şeyleri kendisine hatırlatacak, nihayet dileklerinin hepsi kesilince Allahu Teâlâ:
"Bunların hepsi ve bir daha o kadarı senindir." diye buyurur."
Ata bin Yezid der ki: "Ebû Said El-Hudri'nin ve Ebû Hüreyre'nin rivayet ettikleri hadiste birbirlerini ret edecek bir görüş yoktur.

Öyle ki Ebû Hüreyre'nin rivayetinde olan: Allah o adama: *"Bir daha o kadarı (ecir) vardır"* sözü ile, Ebû Said El-Hudri rivayetinde geçen: *"Allah o adama on katı kadar vardır"* sözü hakkında Ebû Said El-Hudri:
"Ey Ebû Hüreyre! On katı kadar" sözüne ne dersin?" dedi. Ebû Hüreyre de:
"Ben sadece: *"Bunların hepsi ve bir daha o kadarı senindir"* diye ezberledim" dedi. Ebû Said de bunun üzerine:
"Ben de Resûlullah'tan (s.a.s.): *"Bunların hepsi ve on katı kadarı da senindir"* diye ezberlediğime şahitlik ederim" dedi. Ebû Hüreyre bunun üzerine:
"İşte bu adam, cennete girecek olan en son cennetlik kimsedir" diye cevap verdi."[2]
v Buhârî'de (7437) geçen İbrahim bin Said'ten ondan da İbn Şihab, ondan da Ata bin Yezid El-Leysî, ondan da Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiği hadis şöyledir: Bazı insanlar:
"Ya Resûlallah! Kıyamet gününde Rabbimizi görecek miyiz?" diye sordular. Resûlullah (s.a.s.) de:
"Ayın on dördüncü gecesi, havada bulutsuz iken, ayı görmenizde bir ihtilaf (görmezlik) oluyor mu?" diye sordu. Onlar da:
"Hayır Ya Resûlallah!" derler. Resûlullah (s.a.s.):
"Görmeye mani hiçbir bulut yok iken güneşi görebileceğiniz hususunda ihtilaf oluyor mu?" diye sordu. Onlar da:
"Hayır, ya Resûlallah!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.):
"İşte sizler de böyle onu apaçık göreceksiniz. Allahu Teâlâ kıyamet günü olunca insanları bir araya toplar ve:
"Her kim neye tapıyor idiyse ona uysun" der ve güneşe tapan güneşe, aya tapan aya, Tağutlara tapan tağutlara uyacak, tabi olacak. Öyle ki bu ümmet içinde şefaatçileri ve münafıkları da olduğu hâlde (yerinde) kalacak." Ravi olan İbrahim burada rivayet hususunda şüpheye girmiştir.
"Sonra Allahu Teâlâ onlara gelir ve:
"Ben sizin Rabbinizim" der. Onlar da:
"Rabbimiz bize gelinceye dek yerimiz burasıdır. Rabbimiz bize gelince onu tanırız" derler. Allahu Teâlâ bu defa tanıdıkları sûrette gelip:
"Ben sizin Rabbinizim" der. Onlar da:
"Sen bizim Rabbimizsin" derler ve Allahu Teâlâ'nın onları davet buyurması üzerine tabi olurlar. Sonra cehennemin üzerine sırat köprüsü kurulur. Ümmetimle en öncelikli girecek olan ben olacağım. O gün Peygamberlerden ve davetçilerinden başkası konuşamaz... Onların sözleri: "Allah'ım! Selamet ver, selamet ver" demelerinden ibaret olacaktır. Cehennemde Sa'dan dikenlerine

benzer çengeller vardır.
"Sa'dan dikenlerini hiç bilir misiniz?"
"Evet" dediler.
"İşte bu dikenleri Sa'dan dikenlerine benzer. Ama şu var ki ne kadar büyük olduklarını Allahu Teâlâ bilir. İşte bunlar insanları (şerli) amellerinden dolayı kapıp alırlar. Kimisi de bu ameli dolayısıyla helak olur, kimi de hardal gibi ezim ezim ezildikten sonra kurtulur. Nihayet Allahu Teâlâ cehennem ehlinden her kime rahmet etmeyi dilemişse, Allah'a ibadet etmiş olanları çıkarmalarını Meleklere emredecek, onlar da onları çıkaracaklardır.
Allah'a hiçbir şeyi ortak kopmayıp Allah'ın rahmet etmeyi istediğine ve La ilâhe illallah kelimesine şehâdet edenleri cehennemde (Melekler) onları tanırlar, onları (bir de) secde etme yerlerinden tanırlar ve çıkaracaklardır. Allahu Teâlâ secde izlerini yemeyi cehenneme haram kılmıştır. Dolayısıyla Âdemoğlunun hepsini cehennem ateşi yer de secde izlerini yiyemez. Bunlar ateşten kömürleşmiş olarak kapkara çıkarılacaklardır. Üzerlerine hayat suyu dökülecek ve selin taşıdığı, üzerindeki yabani reyhan tohumları nasıl (çabuk) biterse öylece biteceklerdir. Sonra Allah (c.c.) kulları arasında hüküm ve kazayı sona erdirir.
Ancak cennet ile cehennem arasında yüzü ateşe dönük bir kimse kalır ki, o cennete girecek ve cehennem ehlinin sonuncusu olacaktır. (O kimse):
"Ya Rabbi! Yüzünü (su) ateşten döndürüp çevir. Kokusu beni zehirleyip durmakta, yalını beni yakıp duruyor" der. Sonunda Allahu Teâlâ ona buyurur ki:
"Bu senin istediğin yapılacak olursa acaba başka şey istemeyecek misin?" diye buyurur. O ise:
"İzzetine yemin olsun ki, hayır!" der ve Allahu Teâlâ da istediği kadar birçok ahitler ve misaklar verir. Allahu Teâlâ onun yüzünü cehennem tarafından (cennete doğru) çevirir. O da cennete doğru döndürülünce cennetin güzelliğini görür. Allah'ın dilediği kadar sustuktan sonra:
"Ya Rabbi! Beni cennetin kapısına yaklaştır." der. Allahu Teâlâ da:
"Önceden istediğinden başka bir şey istemeyeceğine dair yeminler etmemiş miydin?" diye kendini ilzam eder. O da:
"Ya Rabbi! Mahlukatının en bedbahtı ben olmayayım" cevabını verir. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Bunu sana verirsem başka bir şey istemeyecek misin?" diye buyurur. O da:
"İzzetine yemin olsun ki, hayır. Bundan başka bir şey istemem daha" cevabını verir ve Rabbinin dilediği sözü verdikten sonra Rabbi onu Cennetin kapısına yaklaştıracak. (O kimse) cennetin kapısına varıp da ondaki letâfeti ve dehşetliği, içinde sevinç ve mutluluğu görünce (yine utanıp) Allah'ın (c.c.) dilediği kadar

sükut eder. Sonra da:
"Ya Rabbi! Beni içeriye sok" diyecek. Allahu Teâlâ da:
"Allah senin layığını versin. Ey Âdemoğlu! Ne kadar da sözünde durmaz birisin! Sen verdiğimden başka bir şey istemeyeceğine (önceden) söz vermiş değil miydin?" diye buyurur. O da:
"Ya Rabbi! (demek oluyor ki) mahlukatın en bedbahtı benim" der. Allahu Teâlâ da ona güler ve cennete girmesine izin verir. Ona:
"Temenni et" diye buyurur. Nihayet dilekleri kesilince Allah (c.c.):
"(Bunlardan başka) şunu da, bunu da, diye istenecek şeyleri kendisine hatırlatacak, nihayet dileklerinin hepsi kesilince Allah-u Azze ve Celle:
"Bunların hepsi ve bir daha o kadarı senindir" diye buyurur."
Ata bin Yezid der ki: "Ebû Said El-Hudri'nin ve Ebû Hüreyre'nin rivayet ettikleri hadiste birbirlerini çelişkili ve ret edecek bir görüş bulunmamaktadır.
Şöyle ki, Ebû Hüreyre'nin rivayetinde olan:
"Allahu Teâlâ o adama:
"Bir daha o kadarı (ecir) vardır" sözü ile, Ebû Said El-Hudri rivayetinde gelen: *"Allahu Teâlâ o adama on katı kadar (ecir) vardır"* sözü hakkında Ebû Said El-Hudri:
"Ey Ebû Hüreyre! "On katı kadar (ecir) vardır" sözüne ne dersin?" diye sorar. Ebû Hüreyre de:
"Ben sadece: *"Bunların hepsi ve bir daha o kadarı senindir"* diye (lafzı) ezberledim" dedi. Ebû Said El-Hudri'de bunun üzerine: "Ben de Resûlullah (s.a.s.)'dan: *"Bunların hepsi ve on katı kadar (ecir) de senindir"* diye ezberlediğime şahitlik ederim" dedi. Ebû Hüreyre bunun üzerine şöyle dedi:
"İşte bu adam, Cennete girecek olan en son Cennetlik kimsedir."[3]

***

---

[1] "Tavağit" kelimesi Tağut kelimesinin çoğuludur. Leys, Ebû Ubeyde, El-Kesâi ve dil bilginlerinin çoğunluğuna göre Tağut; Allah'tan başka ibadet edilen her şey demektir. Vahidi der ki: "Tağut tek olabileceği gibi birden çok da olabilir. Erkek olabileceği gibi dişi de olabilir. Tek olana örnek şu ayettir: *"Onlar tağuta muhakeme olmak isterler, ancak onu inkar etmekle emrolunmuşlardı."* Birden fazla için örnek şu ayeti kerimedir: *"Küfredenlere gelince onların dostları tağutlardır...".* Dişi olanına ayeti kerimeden örnek: *"Tağuta kulluk etmekten sakınanlara gelince..."* ayetidir. Burada: "Ya buduhâ" lafzı olduğundan dişiliğe delalet eden (Ha) zamiri vardır.

[2] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e (182) aittir.

[3] Buhârî (6573) buna yakın lafızda rivayet etmiştir. Hadis uzun uzadıya gider diye hepsini zikretmedim.

Cennet Ehlinin Derece Bakımından En Düşüğü

122) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayette, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennette sizden birinin en ednâ (en aşağı) konumu, ona (Allahu Teâlâ'nın):
"Dilekte bulun" demesidir. O kul da dilekte bulunur, dilekte bulunur. Sonunda (Allahu Teâlâ):
"Dilekte bulundun mu?" diye soru verir. O da:
"Evet" diye cevap verir. (Allah-u Azze ve Celle de):
"Dileklerinin hepsi ve bir o kadarı senindir" diye buyurur."[1]

***

123) Abdullah bin Mesud (r.a.)'dan gelen rivayette Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennete son girecek olan ve cehennemden son çıkacak olan adam emekliye emekliye çıkar. Rabbi ona:
"Haydi Cennete gir" diye buyurur. O da:
"Ey Rabbim! Cennet dopdoludur." der. Bunu ona üç defa daha söyler. Ve her defasında "Cennet dopdoludur" diye cevap verir. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Sana 'on defa' dünyanın misli kadar vardır." diye buyurur."[2]
v Müslim'de (186) gelen bir lafızda Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Ben cehennem ehlinden son çıkacak ve cennet ehlinden cennete son girecek olan adamı biliyorum. Bu kimse cehennemden emekliye emekliye çıkıverir. Allahu Teâlâ ona:
"Git, cennete gir" diye buyurur. O da Cennete gider, ona öyle gelir ki Cennet dopdoludur. Dönüp:
"Ey Rabbim! Cenneti dopdolu buldum." der. Allahu Teâlâ ona:
"Git cennete gir" diye buyurur. O da Cennete gider. (Yine) Cenneti dopdolu görür. Dönüp:
"Ya Rabbi! Cenneti dopdolu gördüm" diye cevap verir. Yüce Allah (yine) ona:
"Git cennete gir" dünya kadar ve dünyanın on misli kadarı senindir. Ya da 'dünyanın on misli senindir' diye buyurur. O da:
"Sen yegâne Melik (otoriter, hâkim) olduğun hâlde benimle alay mı ediyorsun? Ya da bana gülüyor musun?" der.
Ravi der ki: "Allah'a yemin olsun ki, Resûlullah (s.a.s.)'in gerideki dişleri ortaya çıkana kadar güldüğünü gördüm. (Sahabeler arasında): "İşte Cennet ehlinin en

aşağı menzil (konum) sahibi işte bu kimsedir" denirdi."

v Yine Müslim'de (309/186) Dmaş yoluyla gelen, onun da İbrahim'den onun da Ubeyde'den, onun da Abdullah'tan gelen rivayette Resûlullah'ın (s.a.s.) şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Ben cehennem ehlinden son çıkacak ve cennete son girecek adamı biliyorum. Bu adam cehennemden emekliye emekliye çıkar. Kendisine:

"Haydi yürü! Cennete gir" denilir. O da cennete doğru gider ve orada insanları evlere, köşklere vs... konduklarını (boş olmadığını) gördü. Bunun üzerine kendisine:

"Senin de orada bulunduğun zamanı hatırlıyor musun?" denildi. O da:

"Evet" dedi. yine ona:

"Dilekte bulun" denilir. O da dilekte bulunur sonra kendisine:

"Sana dilekte bulunduğun ve dünyanın en katı kadarı vardır." denildi. Adam da: "Sen yegâne Melik (otoriter, hakim) olduğun hâlde benimle alay mı ediyorsun?" dedi.

Ravi der ki: "Resûlullah'ı (s.a.s.) gördüm. Gerideki dişleri gözükene dek güldü."

***

---

[1] Müslim (182/301).

[2] Müttefekun aleyh. Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir (7511).

Kıyamet Gününde Dereceleri En Yüce Olanlar

124) Muğire bin Şu'be'den (r.a.) gelen rivayette Resûlullah'ın (s.a.s.) şöyle buyurduğunu söylemiştir:
"Musa (a.s.) Rabbine:
"Cennet ehlinden konumu (yeri) en aşağı olan kimdir?" diye sordu. Allahu Teâlâ da şöyle buyurur:
"Bu kimse, cennete cennetliklerin girmesinden sonra (cennete) gelen kimsedir. O adama:
"Cennete gir" denilir. O da:
"Ey Rabbim! Nasıl gireyim? Cennetteki insanlar yerlerini almışlar, kendilerine verilen nimetleri kapmışlardı" diye cevap verir. Kendisine:
"Sana dünyadaki meliklerin (kralların) malları-mülkleri mislince versem razı olur musun?" denilir. O da:
"Razı oldum, Ey Rabbim" diye cevap verir. Yüce Allah (c.c.) ona:
"Sana, bu vardır ve bir misli misli misli misli (daha) vardır." diye buyurur. Adam da beşinci kez (yine)
"Razı oldum Ey Rabbim!" der. Allahu Teâlâ:
"Bu sanadır ve on katı da senindir. Nefsinin çektiği gözünün lezzet aldığı da senindir" diye buyurur. Bunun üzerine o yine:
"Razı oldum Ey Rabbim!" diye cevap verir. (Musa (a.s.)) bu sefer:
"Ey Rabbim! Cennette konumları en yüksek olanlar kimdir?" diye sorar. Allahu Azze ve Celle de şöyle buyurur:
"Benim seçtiğim ve onlarda bunu karar kılıp bıraktığım, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşer kalbinin hatırına getirmediği nimetlere sahip olan seçkin kimselerdir."
Kur'ân-ı Kerim'de bu hadisin muhteviyatını da doğrulur mahiyette şöyle buyurulmuştur:
"O kimselere o işlediklerine mükafat olmak üzere, gözleri nurlandıran ne nimetler gizlendiğini hiçbir kimse bilmez." (Secde: 32/17)[1]

***

---

[1] Müslim: (189)

Allah-u Teâlâ'nın Cehennemden En Son Çıkan İle Konuşması

125) Sabit'ten, onun da Enes'ten, onun da İbn Mesud (r.a.)'dan gelen rivâyetle, dedi ki: Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Cennete gireceklerin sonuncusu bir kimsedir ki, bir yüzü koyun düşer, bir onun yüzünü ateş çarpıp yakar. Nihayet böyle böyle ilerleyerek ateşini sınırına geçtiği zaman ona döner ve beni senden kurtaran Allah çok yücedir. O, öncekilerden ve sonrakilerden hiç kimseye vermemiş olduğunu bana vermiştir." der. Sonra ona bir ağaç gösterilir. Bunun üzerine:
"Ey Rabbim! Beni şu ağaca yakınlaştır da gölgesiyle gölgeleneyim, suyundan da içeyim." der. Yüce, Aziz ve Celil olan Allahu Teâlâ:
"Ey Âdemoğlu! Eğer bu dilediğini sana verirsem belki başka bir şeyler daha istersin" diye buyurur. O da:
"Ya Rabbi! İstemem" deyip, bir daha istemeyeceğine dair yemin eder. Rabbi onu bu nimete karşı sabırkâr olmadığını bildiği için, onu mazur görür ve onu oraya yanaştırır. O da ağacın gölgesinden gölgelenir ve oradaki sudan içer. Derken karşısında evvelinkinden daha güzel başka bir ağaç dikilir. O kul yine:
"Ey Rabbim! Beni şuna da yaklaştır, suyundan içeyim ve gölgesinden istifade edeyim ve senden başka bir şey istemem" der. Allahu Teâlâ da:
"Ey Âdemoğlu! Sen ondan başkasını istemeyeceğine bana ahid vermedin mi?" diye buyurup, "eğer seni ona izin verirsem, belki sen daha başkasını istersen." der. Bunun üzerine o adam:
"Başka bir şey istemeyeceğine dair Rabbine sözler verir. Onun buna karşı da sabrının olmadığını bildiği için Rabbi yine onu mazur görür. Onun da gölgesinden istifade edip, suyundan içer.
Sonra üçüncüsünde Cennet kapısının yanı başında, öncekilerden daha güzel bir ağaç görür. Yine:
"Ey Rabbim! Beni şuna yanaştır da gölgesinden istifade edeyim ve suyundan da içeyim, diye niyaz eder. Rabbi:
"Âdemoğlu! Başkasını istemeyeceğine dair bana ahid vermedin mi?" diye serzenişte bulunur. O kimse:
"Evet, şunu da, artık başkasını istemem" der. Ona karşı da sabrı olmadığını bildiği için Rabbi kendisini mazur görür ve onu oraya yanaştırır. Fakat bu son ağaca yaklaştığı vakit cennet ehlinin seslerini duyar ve:
"Ya Rabbi! Ne olur beni oraya sok!" diye istirhamda bulunur. Bu sözü üzerine Allahu Teâlâ:
"Ey Âdemoğlu! Senin dilediklerinden beni kurtaracak nedir? Sana bütün

dünyayı verir, ona bir mislini daha katarsam buna razı olur musun?" diye buyurur. O da:
"Ey Rabbim! Sen Rabbül-âlemin iken, benimle alay mı ediyorsun?" diye ve ölçüsüz ihsana şaşırıp kalır."
Bunu söylerken İbn Mesud güldü ve
"Benim niçin güldüğümü sorsanıza?" dedi.
"Niçin gülüyorsun? diye sordular. Dedi ki:
"Resûlullah (s.a.s.) da böyle güldü idi. Ya Resûlallah! Niçin gülüyorsun?" diye sordukları vakit o kimse
"Sen Rabbül âlemin iken benimle alay mı ediyorsun?" dediğinde Âlemlerin Rabbinin gülmesine güldüm." Dedi.
Bunun üzerine Allahu Teâlâ ona:
"Ben seninle alay etmiyorum, lâkin Ben istediğime Kâdir olanım" diye buyurur."[1]

***

126) Said El-Hudri (r.a.) dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Cennetin en aşağı konumunda bulunan cennetlik öyle bir kimsedir ki, Allah (c.c.) onun yüzünü ateşten cennet tarafına döndürüp çevirir ve ona gölgeli bir ağaç misalî gösterir. O kul:
"Ey Rabbim! Beni şu ağaca götür, ben onun gölgesinde bulunayım" der.
Ve devamla İbn Mes'ud hadisin tarzında hadisi sevk etti.
Ancak, Allahu Teâlâ:
"Ey Âdemoğlu! Beni senden kim kurtarır?" sözlerini sonuna dek zikretmedi. Bununla birlikte burada şunu da ziyâde etmiştir:
"Allah ona şunu, şunu iste diye hatırlatır. Bütün arzuları tükendiği vakit Allah (c.c.): "Bu ve bunun on katı senindir" diye buyurur. Dedi ki:
"Sonra artık kendi menziline (yerine) girer. Derken, El-Hûrulîn'den[2] *olan iki zevcesi yanına girer. Seni bizim için, bizi de senin için yaratan Allah'a (c.c.) hamd olsun" derler.*
Ravi der ki: "O kimse, bana verilen nimetler başka hiç kimseye verilmiş değildir" der.[3]

***

[1] Müslim (187).

[2] El-Hûrulîn: Kara gözlü kadınlar demek olup, Cennette Müminlere verilen cennet kadınlarıdır. (Mütercim).

[3] Müslim (188).

CENNET EHLİNİN VAZİYETLERİ VE CEHENNEM EHLİNİN SONU

Cennet Ehlinin Cennete ve Cehennem Ehlinin de Cehenneme Girmesinden Sonra Ölümün Kesilmesi

128) Ebû Bekir bin Ebû Şeybe ve Ebû Kureyb (Lafızda tekârub vardır) dediler ki:
"Bize Ebû Muaviye'nin, ona da Ameş'in, ona da Ebû Salih'in ona da Ebû Said'in haber vermesine göre, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Kıyamet gününde ölüm süslenmiş bir koç şeklinde getirilir. Cennet ile cehennem arasında bir yerde bekletilir ve:
"Ey Cennet ehli! Bunu tanıyor musunuz?" diye buyurulur. Cennet ehli de:
"Evet! Bu ölümdür" derler. Sonra da:
"Ey cehennem ehli! Bunu (ölümü) tanıyor musunuz?" diye buyurulur. Onlar da:
"Evet! Bu ölümdür" derler ve ona başlarını çevirmiş bir sûrette bakıverirler. Sonra emir buyurulur ve koç oracıkta kurban edilir. Sonra da Cennet ehline:
"Ey Cennet ehli ebedi cennettesiniz, artık ölüm yoktur" derler. Cehennem ehline de:
"Ey cehennem ehli ebedi cehennemdesiniz, artık ölüm yoktur" denilir.
Ravi der ki: "Sonra da Resûlullah (s.a.s.): *"Sen onları, işin bitiriliverereceği o hasret günü ile korkut. Halbuki onlar gaflet içindedirler, onlar hala iman edemezler."* (Meryem: 19/39) ayetini okudu ve eliyle dünyaya işaret etti."[1]
v Buhârî de (4730) geçen lafız şöyledir:
"Ölüm (o vakit) süslenmiş bir koç şeklinde getirilir. (Sonra da) birisi nida eder ve cennet ehli, başlarını ona çevirip bakarlar. Onlara:
"Bunu tanıyor musunuz?" der. Onlar da:
"Evet o ölümdür" derler. Hepsi de onu görmektedirler. Sonra da yine nida edip:
"Ey cehennem ehli!" der. Onlar da kafalarını kaldırıp bakarlar. (Nida eden):
"Bunu tanıyor musunuz?" der. Onlar da:
"Evet bu ölümdür" derler. Hepsi de onu görmektedirler. Sonra da ölüm oracıkta kurban edilir. Sonra da o kişi:
"Ey Cennet ehli! Ebedi cennettesiniz, artık size ölüm yoktur."
"Ey cehennem ehli, cehennemdesiniz, artık sizlere ölüm yoktur." der."
Ravi der ki: "Sonra Resûlullah (s.a.s.) şu ayeti okudu: "Sen onları işin bitiriliverileceği o hasret günü ile korkut. Halbuki onlar gaflet içindedirler, onlar hala iman etmezler." (Meryem: 39).

***

129) Abdullah bin Ömer (r.huma)'dan rivayetle, Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:

"Allahu Teâlâ cennet ehlini cennete, cehennem ehlini de cehenneme sokar sonra da aralarına bir çağrıcı yerleştirir. Sonra o çağrıcı:

"Ey Cennet ehli! Ölüm yoktur. Ey cehennem ehli! Ölüm yoktur. Herkes (her iki kısımda) bulundukları yerde ebedi kalacaklardır." der.[2]

v Müslim'de (43/2850) geçen lafız da yine, şöyledir:

"Cennet ehli cennetlik ve cehennem ehli de cehennemlik olunca, ölüm eritilip ikisi arasında Cennet ile cehennem arasına koyulur. Sonra da oracıkta kurban edilir. Sonra da bir çağrıcı:

"Ey Cennet ehli! Artık ölüm yoktur" der ve:

"Ey cehennem ehli! Ölüm yoktur artık" der. Bu sözü üzerine Cennet ehli sevinçlerine bir sevinç daha katarlar, cehennemliklerde sıkıntılarına bir sıkıntı daha katarlar."

v Buhârî'de (6544) yine gelen bir lafız şöyledir:

"Cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme koyuldukları vakit, ölüm getirip cennet ile cehennem arasında bir yere konur. Sonra da kurban edilir. Sonra da bir çağrıcı:

"Ey Cennet ehli! Ölüm yoktur artık ve Ey Cehennem ehli! Artık ölüm yoktur" der. Bu sözü üzerine Cennet ehlinin sevinçlerine bir sevinç daha eklenir, cehennemliklerin sıkıntılarına bir sıkıntı daha eklenir."

***

130) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayette, Resûlullah (s.a.s.) buyurdu ki:

*"Cennet ehline: "Ey Cennet ehli ebedi cennettesiniz, artık ölüm yoktur, Ey Cehennem ehli! Ebedi cehennemdesiniz, artık ölüm yoktur." denilir.***[3]**

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e (2849) aittir.

[2] Müttefekun aleyh. Lafız Müslim'e aittir (2850).

[3] Buhârî: (6545)

Allah Teâlâ'nın Cennet Ehline Olan Nimeti

131) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayette, Nebî (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Allahu Teâlâ: "Ben salih kullarıma hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşer kalbin hatırından geçirmediği şeyleri (ikramları) hazırladım" diye buyurdu."[1]
v Buhârî de (3244) gelen başka bir rivayet lafzı şöyledir:
"Allahu Teâlâ: "Ben salih kullarıma hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşer kalbin hatırından geçirmediği şeyleri (ikramları) hazırladım." diye buyurdu." İstiyorsanız şu ayeti okuyun: "Gözleri aydınlatan ne nimetler gizlendiğini hiçbir kimse bilmez." (Secde: 32/17) Ayetin hepsi.
v Buhârî'de (4779) yine geçen başka bir rivayette şöyledir:
"Allah-u Tebâreke ve Teâlâ: "Ben salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir beşerin hatırına getirmediği şeyleri (nimetleri) hazırladım" diye buyurdu." Ebû Hüreyre dedi ki:
"İsterseniz şu ayeti Kerime'yi okuyunuz: *"Gözleri aydınlatan nimetler gizlendiği hiçbir kimse bilmez."* (Secde: 32/17) ayetin hepsi.
v Yine Buhârî (4780) de geçen bir rivayet lafzı şöyle gelmiştir:
"Allahu Teâlâ: "Ben salih kullarıma hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşer kalbin hatırından geçirmediği şeyleri hazırladım. Allah'ın sizlere (bu sözlerle) muttâli kıldığı şeylerden geç. Bir de bunlardan başka onun sizlere muttali kılmadığı şey vardır ki, o, en büyük olandır." diye buyurdu." Sonra da Nebî (s.a.s.) şu ayeti okudu: *"Gözleri nurlandıran ne nimetler gizlendiğini hiçbir kimse bilmez."* (Secde: 32/17) ayetin hepsi.
Hadiste geçen: *"mâutli'tum aleyhi"* kavline gelince bunun manası şudur: "Allah'ın (c.c.) sizlere (bu sözlerle) muttâli kıldığı şeylerden geç. Bir de bunlardan başka onun sizlere muttâli kılmadığı şey vardır ki o, en büyüktür. Allah en iyisini bilir.
v Müslim de (4/2824) geçen bir rivayet de şöyledir:
"Allahu Teâlâ şöyle buyurdu: "Ben salih olan kullarıma gözün görmediği, kulağın işitmediği ve hiçbir Beşer kalbin hatırına gelmeyecek olan şeyleri (nimetleri) hazırladım. Allah'ın sizlere (bu sözlerle) muttâli kıldığı şeylerden geç. Bir de bunlardan ayrı olarak onun sizlere muttâli kılmadığı şey var ki o, en büyüktür."
Nebî (s.a.s.) sonra da şu ayeti okudu: *"Özleri nurlandıran ne nimetler (ikramlar) gizlendiğini hiçbir kimse bilmez."* (Secde: 32/17) Ayetin hepsi.
v Başka bir lafzı da (2824) şöyledir: Allah (c.c.) şöyle buyurdular: *"Ben salih*

kullarıma; hiçbir Beşer kalbin hatırından geçirmediği nimetleri hazırladım."
Yüce Allah'ın ayetinde, doğrular mahiyette şöyle buyurulmuştur: *"Gözleri nurlandıran ne nimetler gizlendiğini hiç kimse bilmez."* (Secde: 32/17) Ayetin hepsi.
v Konu ile ilgili son bir hadiste İmam-ı Müslim'in "Sahih" eserinde (2825), Sehl bin Sad es-Sa'idiy (r.a.) hadisidir. Kendisi şöyle dedi: "Ben Resûlullah (s.a.s.)'in meclisinde bir defasında (oturur iken) cenneti vasfettiğine ve konuyu bitirdikten sonra da hadisin sonlarında şöyle buyurduğuna şahit oldum:
"Orada (cennette) hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir Beşer kalbin hatırından geçirmediği nimetleri hazırlamıştır." Sonra da Nebî (s.a.s.) şu ayeti Kerîmeyi okudu:
"Yanları yataklarından uzak kalır. Rablerinden korkarak ve ümit ederek dua ederler. Onlara vermiş olduğumuz rızktan da infak ederler. Onlara vermiş olduğumuz rızktan da infak ederler. Onlar o işlediklerine mükafat olarak gözleri aydınlatan ne nimetler gizlendiğini hiçbir kimse bilmez." (Secde: 32/16-17)

***

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye (7498) aittir.

Cennet Ehlinden Birinin Bir Şeyi Temenni Etmesi Üzerine Yüce Allah'ın Buna İcabet Etmesi

132) Ebû Hüreyre (r.a.) dan gelen rivayette, Nebî (s.a.s.), bir gün sahra ehlinden (bir bedevi) nin de bulunduğu mecliste konuşuyordu. Şöyle buyurdu:
"Cennet ehlinden olan bir adam, rabbinden ekim (yapmak) için izin istedi. Allahu Teâlâ da:
"Sen zaten istediğin her şeyin içinde bulunmuyor musun?" diye sordu. Adam da:
"Evet, ama ben ekim işini seviyorum" diye cevap verir. Hemen acele acele tohumu attı ve göz açıp kapayıncaya kadar bu tohumlar bitip yeşermeye başladı. Hemen hasatlık oluverdi, toplanıldı, dağlar gibi oldu. Allahu Teâlâ da bunun üzerine şöyle buyurdu:
"Al onu, Ey Âdemoğlu, seni hiçbir şey doğurmaz."
Bedevi olan o Arap da:
"Ey Allah'ın Resûlü! Bu kimsenin ancak Kureyşlilerden ya da ensârdan birisinin olduğunu görürsün. Onlar ekim işiyle uğraşmaktadırlar. Bu ekim işiyle uğraşanlardan değiliz." dedi. Bu sözü üzerine Nebî (s.a.s.) güldü."[1]
Hadisteki faydalı açıklamalardan bir tanesi de şudur: Cennette istenilen bir şeyin, dünya konuları ile ilgili de olsa Cennette bunun mümkün olduğudur. Allah (c.c.) en iyi bilendir.
v Yine Buhârî'de (7519) geçen bir hadis lafzı da şöyledir:
"Nebî (s.a.s.) bir gün içinde Sahra ahalisinden (bir Bedevinin de) bulunduğu mecliste konuşuyordu. Şöyle buyurdu:
"Cennet ehlinden olan bir adam ekim yapmak için izin istedi. Allahu Teâlâ da:
"Sen zaten istediğin her şeyin içinde bulunmuyor musun?" diye sorar. O da:
"Elbette ki, ama ekimi seviyorum" diye cevap verir. Hemen acele acele tohumu attı ve göz açıp kapanıncaya kadar bunlar bitip yeşermeye başladı. Hemen hasatlık oluverdi, toplatıldı ve dağlar kadar oldu. Bunun üzerine Allahu Teâlâ:
"Haydi bunu al! Ey Âdemoğlu! Seni hiçbir şey doyurmaz" diye buyurdu.
Bedevi adam:
"Ey Allah'ın Resûlü! Bu kimsenin ancak Kureyşliler ve ensârlılardan birisi olduğunu görürsün. Çünkü onlar ekim işiyle uğraşmaktadırlar. Ancak biz ekim işiyle uğraşmıyoruz" der. Bu sözü üzerine Resûlullah (s.a.s.) güldü."

***

[1] Buhârî (2348).

Allah'ın (c.c.) Cennet Ehline Olan Rızası (Rıdvân'ı)

133) Ebû Said El-Hudri (r.a.) dan gelen rivayette Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular:
"Allahu Teâlâ cennet ehline:
"Ey Cennet ehli!" diye buyurur. Onlar da:
"Buyur ey Rabbimiz, emret emrine âmâdeyiz. Ey Rabbimiz?" derler. Allahu Azze ve Celle:
"Razı oldunuz mu?" diye buyurur. Onlar da:
"Niçin razı olmayalım ki, yaratıklarından kimseye vermediğin şeyleri bize verdin" derler. Allah (c.c.):
"Ben size bundan daha üstün olanını vereceğim" diye buyurur. Onlar da:
"Ey Rabbimiz! Bundan daha üstünü ne olabilir ki?" diye sorarlar. Allahu Teâlâ da:
"Size rıdvânımı (rızâmı) bahşediyorum. Bundan böyle artık ebediyen size kızmam" diye buyurur."[1]
v Yine Buhârî'de geçen lafızda (6549) şöyle geçmiştir:
"Allah-u Tebâreke ve Teâlâ cennet ehline:
"Ey Cennet ehli!" diye buyurur. Onlar da:
"Emret Ey Rabbimiz! Emrine âmâdeyiz." derler. Allahu Teâlâ:
"Razı oldunuz mu? diye buyurur. Onlar da:
"Niçin razı olmayalım ki, yaratıklarından kimseye vermediğin şeyleri bize verdin" derler.
Allahu Teâlâ:
"Ben size bundan daha üstün olanını vereceğim" diye buyurur. Onlar da:
"Ey Rabbimiz! Bundan daha üstünü ne olabilir ki?" diye sorarlar. Allah (c.c.) de:
"Sizlere rızamı bahşediyorum. Bundan sonra artık ebediyen size kızmam." diye buyurur.

---

[1] Müttefekun aleyh. Lafız Buhârî'ye (7518) aittir. Hadisin tamamını da Müslim (2829) rivayet etti.

Sonuç

Ey Rabbimiz! Senin rızâna ve rıdvânına Rahmetinle bizi ve diğer bütün Müslüman erkek ve kadınları erdirmeni diliyoruz. Sen ki Rahmet edenlerin en merhametlisisin. Davâmızın sonu da âlemlerin Rabbi olan Allah'adır.
(Elinizdeki) Kitap, Allah'ın fazlı keremi ve yardımı ile tamamlandı. Yüce Allah'ın verdiği ve ihsan ettiği nimetlerden dolayı hamd ve şükürler O'na (c.c.)'dır.
Salâtu Selâm da, Peygamberlerin ve resûllerin sonuncusu olan Muhammed (s.a.s.)'e, O'nun Âline, Ashabına ve hepsinin üzerine olsun.
Kitabı yazan, Allah'ına (c.c.) karşı çokça fakir olan ve Rabbinin rahmetini uman kulu İrfan bin Selîm Hassûne'yi, anne, babasını ve bütün Müslümanları Allahu Teâlâ mağfiret etsin. (Amin)

Beyrut / Cuma Günü Akşamı
04 Şubat 200 Miladi
28 Şevval 1420 Hicrî[1]

---

[1] İrfan bin Selîm El-Aşşa Hassûne, Buhari ve Müslim'de Gecen Kutsi Hadisler, Karınca Yayınları: 17-239.